

VIETOS VEIKLOS GRUPĖ „RIETAVO INICIATYVOS“

RIETAVO SAVIVALDYBĖS KAIMO VIETŲ PLĖTROS STRATEGIJA

ĮGYVENDINAMA PAGAL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007-2013 METŲ PROGRAMOS KRYPTĮ
„LEADER METODO ĮGYVENDINIMAS“

RIETAVAS – 2010

TURINYS

IVADAS	4
NAUDOJAMOS SANTRUMPOS IR BENDRIEJI APIBRĖŽIMAI	7
I. VIETOS VEIKLOS GRUPĖ „RIETAVO INICIATYVOS“ IR JOS VEIKLOS ORGANIZAVIMO APRAŠYMAS	9
1.1.... TRUMPA VVG KŲ RIMOSI ISTORIJA, VVG MISIJA.....	9
1.2. ATSTOVAVIMAS VVG TERITORIJOJE VEIKIANČIOMS KAIMO BENDRUOMENĖMS, SOCIALINIAMS IR KITIEMS PARTNERIAMS BEI JŲ ASOCIACIJOMS, VIETOS VALDČIAI IR VERSLUI.....	10
1.3. VVG VALDYMO STRUKTŪRA, VVG FUNKCIJOS BEI JŲ SUDERINAMUMAS SU VEIKLA	17
1.4. SPRENDIMŲ PRIĖMIMO VVG PROCEDŪROS, GALIMŲ INTERESŲ KONFLIKTŲ SPRENDIMO BŪDAI	21
1.5. VIETOS VEIKLOS GRUPĖS NARIŲ TEISĖS IR PAREIGOS, PRIĖMIMO Į VVG, IŠSTOJIMO IR PAŽALINIMO ĮGYJOS TVARKOS APRAŠYMAS.....	22
1.6. INFORMACIJOS APIE VVG VEIKLŲ SKLAIIDOS, TAIKYTŲ IR PLANUOJAMŲ TAIKYTI GYVENTOJŲ AKTYVINIMO BŪDŲ, KONSULTACIJŲ GALIMIEMS VIETOS PROJEKTŲ PARAIŠKŲ TEIKĖJAMS TEIKIMO TVARKA.....	24
1.7. VVG (KAIP JURIDINIO ASMENS) IR VVG NARIŲ KOMPETENCIJA, GEBĖJIMAI IR PATIRTIS PROJEKTŲ ADMINISTRAVIMO, FINANSŲ VALDYMO, BENDRADARBIAVIMO SRITYSE.....	25
1.8. VVG NARIŲ DALYVAVIMAS STRATEGIJOS RENGIMO PROCESE	27
1.9. VVG TERITORIJOS KAIMO PLĖTROS DALYVIŲ DALYVAVIMO RENGIANČIŲ STRATEGIJŲ, VYKDYTO KONSULTAVIMOSI SU VVG TERITORIJOS KAIMO PLĖTROS DALYVIAIS DĖL STRATEGINIŲ NUOSTATŲ APRAŠYMAS.....	29
1.10. VVG ĮGYVENDINTI IR PLANUOJAMI VEIKSMAI SIEKIANČI ĮTRAUKTI SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMUS IR ATSKIRTUS VVG TERITORIJOS GYVENTOJUS Į KAIMO PLĖTROS PROCESUS.....	29
1.11. VVG VEIKLOS TINKLE APRAŠYMAS	30
1.12. VVG KETINIMŲ BENDRADARBIAUTI APRAŠYMAS.....	30
II. VVG TERITORIJOS SITUACIJOS IR GYVENTOJŲ POREIKIŲ ANALIZĖS APRAŠYMAS	32
2.1. VVG ĮRIETAVO INICIATYVOSŲ TERITORIJOS VIENTISUMO EKONOMINE, SOCIALINE IR FIZINE (GEOGRAFINE) PRASME APRAŠYMAS	32
2.2. RIETAVO SOCIALINĖS, EKONOMINĖS, APLINKOSAUGINĖS SITUACIJOS ANALIZĖ.....	34
2.2.1. BENDRA GEOGRAFINĖ IR DEMOGRAFINĖ PADĖTIS.....	35
2.2.2. EKONOMINĖ SITUACIJA.....	44
2.2.3. INFRASTRUKTŪRA IR APLINKOS APSAUGA.....	59
2.2.4. VIEŠOSIOS PASLAUGOS	68
2.2.5. SOCIALINĖ SITUACIJA	74
2.3. RIETAVO KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIŲ ANALIZĖ.....	80
2.4. RIETAVO SAVIVALDYBĖS SITUACIJOS SSGG ANALIZĖ.....	90
III. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ TERITORIJOS PLĖTROS VIZIJA, PRIORITETAI, PRIEMONĖS IR VEIKLOS SRITYS.....	93
3.1. RIETAVO KAIMO VIETOVYŲ PLĖTROS VIZIJA.....	93
3.2. STRATEGINIŲ PLĖTROS PRIORITETŲ NUSTATYMAS	93
3.3. VVG ĮRIETAVO INICIATYVOSŲ VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS PRIORITETŲ IR PRIEMONIŲ APRAŠYMAS.....	97
I PRIORITETAS. KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS, DIDINANT VIEŠOSIOS APLINKOS PATRAUKLUMĄ	97
1.1 PRIEMONĖ. KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA.....	100
II PRIORITETAS. BENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS	106
2.1. PRIEMONĖ. KAIMO GYVENTOJŲ AKTYVINIMAS, BENDRUOMENINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS.....	109
2.2. PRIEMONĖ. KAIMO PAVELDO, TURIZMO BEI AMATŲ PLĖTOJIMAS.....	114

IV. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ KAIMO VIETОВIŲ PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PLANAS.....	119
4.1. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO ETAPAI IR JŲ APRAŠYMAS	119
4.2. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO FINANSINIS PLANAS	141
4.3. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEŲŲ ROS BEI VERTINIMO SISTEMA.....	142
V. STRATEGIJOS NAUJOVIŠKUMAS, DAUGIASEKTORIŠKUMAS	146
VI. STRATEGIJOS ATITIKTIS EB HORIZONTALIOSIOMS SRITIMS	147
VII. STRATEGIJOS SUDERINAMUMAS IR PAPILDOMUMAS KITIEMS STRATEGINIAMS DOKUMENTAMS.....	149
7.1. VVG ĄRIETAVO INICIATYVOSŲ VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ATITIKIMAS NACIONALINIAMS IR SAVIVALDOS STRATEGINIAMS PLANAVIMO DOKUMENTAMS.....	149
7.2. KAIMO VIETОВIŲ PLĖTROS STRATEGIJOS SUDERINAMUMAS SU PROGRAMOMIS, FINANSUOJAMOMIS IGES STRUKTŲŲ RINIŲ FONDŲ IR PAPILDOMUMAS JOMS.....	152
VIII. PLANUOJAMI KAIMO VIETОВIŲ PLĖTROS STRATEGIJOS VIEŠINIMO VEIKSMAI	155
P R I E D A I.....	156
1 PRIEDAS. VVG ĄRIETAVO INICIATYVOSŲ ATSTOVAUJAMOS TERITORIJOS ŲEMĀLAPIS	157
2 PRIEDAS. VVG ĄRIETAVO INICIATYVOSŲ VALDYBA.....	158
3 PRIEDAS. VVG VALDYBOS PRITARIMAS STRATEGIJAI	159
4 PRIEDAS. VVG TERITORIJOJE REGISTRUOTŲ KAIMO BENDRUOMENIŲ PRITARIMAS STRATEGIJAI.....	208
5 PRIEDAS. VVG NARIŲ DALYVAVIMŲ STRATEGIJOS RENGIMO PROCESE PAGRINDŲANTYS DOKUMENTAI.....	267
6 PRIEDAS. KONSULTAVIMOSI SU SOCIALINIAIS-EKONOMINIAIS PARTNERIAIS PROCESŲ (PRINCIPIŲ ĄŲ APAŲIOS Į VIRŲŲ ŲŲ) PAGRINDŲANTYS DOKUMENTAI.....	272
7 PRIEDAS. BENDRADARBIAVIMO SUTARTYS.....	294

IVADAS

VVG Rietavo iniciatyvosn susiklr 2009 m. sausio mn., taiau daugelis gos VVG nariu jau turi patirtDvzvendinant LEADER pobldgio iniciatyvas i 2006i2008 m. VVG Apajrio iniciatyvosn sudatyje jie dalyvavo rengiant bandomNintegruotNkaimo vietoviO plätros strategijN nukreiptNstrategini LEADER+ temNAtinkamiausias gamtos ir kultros igtekliOpanaudojimasn. Gi strategija konkurse buvo pripaginta viena ig 10 geriausiOLietuvoje ir jos dvzvendinimui buvo skirta 508 817,0 Lt parama. Strategija buvo skmingai dvzvendinta i VVG buvo pripaginta kaip viena ig trijOgeriausiai igyvendinusiObandomNkaimo vietoviO plätros strategijN

Atsiskyrusi nuo VVG Apajrio iniciatyvosn ir atsinaujinusi VVG Rietavo iniciatyvosn, tnsia pradatNveiklN ir parengä naujNstrategijN LEADER metodui dvzvendinti 2007i2013 metO laikotarpiu. Strategijos tikslas i gyvenimo kokybas kaimo vietovase gerinimas, kaimo ekonomikos Dzirinimas, skatinant vietos iniciatyvas ir partnerystn.

VVG siekia Dztinti naujNpoigirDZZkaimo plätRN kai strateginiai sprendimai priimami remiantis vietos ginojimu ir partneryste. Strategijoje siekiama dvzvendinti integruotNpoigirDZZ kaimo plätRN i subalansuotai platojant tiek ekonominDZiek socialinDZiek gamtosauginDZ sektorius.

Rietavo savivaldybas parama bei aktyvios kaimo bendruomenas sukuria prielaidas, bltinas skmingam LEADER metodo dvzvendinimui Rietavo kaimo vietovase.

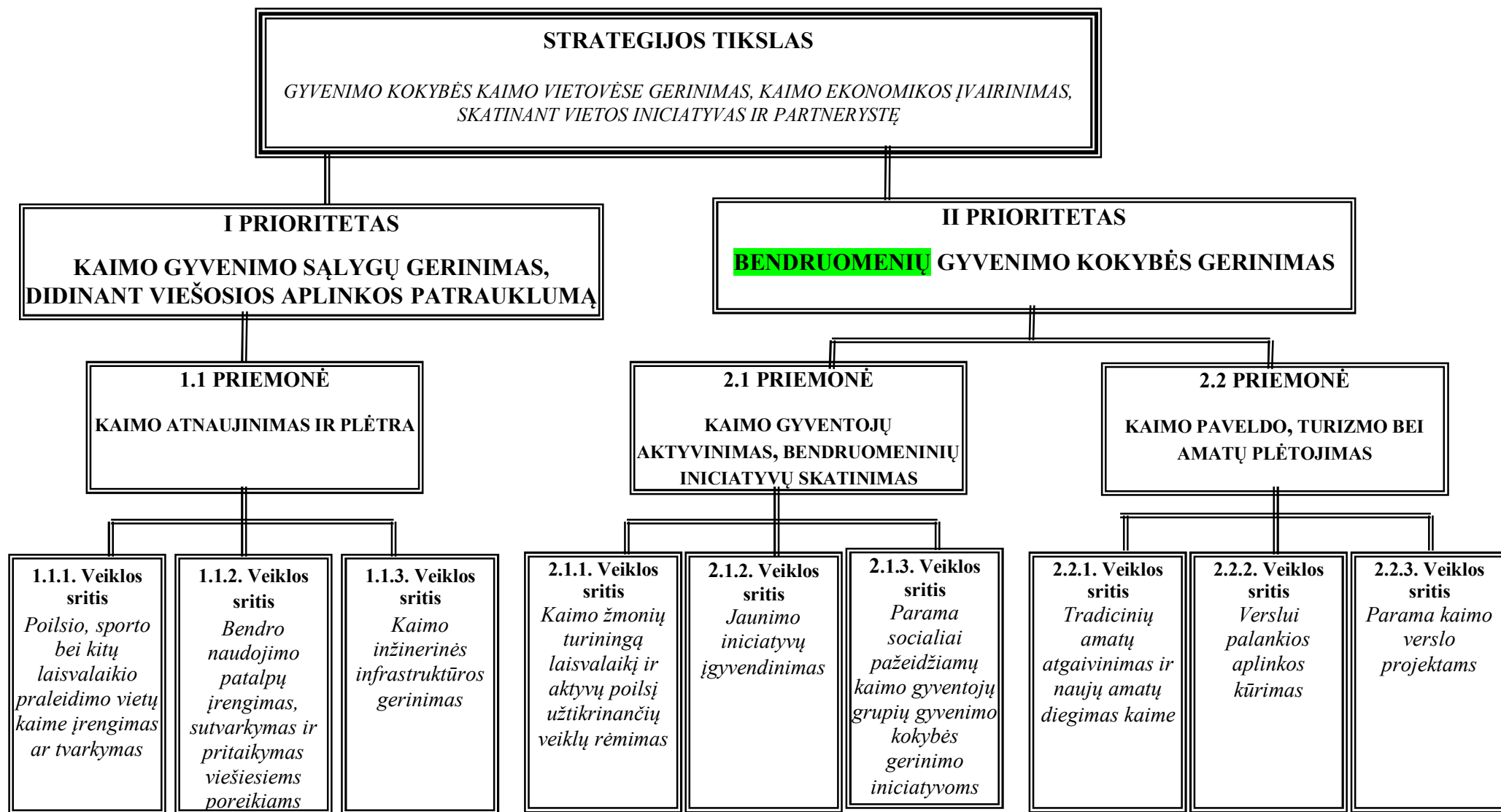
Parengta VVG strategija pagrDva savivaldybas socialinäs, ekonominäs, aplinkosauginäs situacijos bei kaimo gyventojO poreikiO analize. Remdamasi surinkta informacija VVG atliko savivaldybas stiprybiO silpnybiO galimybiO ir gräsmiO (SSGG) analizn ir igskyrä strategines plätros sritis.

VVG Apajrio iniciatyvosn, siekiama pakelti socialinN ir ekonominN kaimo gmoniO gerovN, pagerinti jObuities sNygas, igskyrä du strateginius kaimo plätros prioritetus:

1. Kaimo gyvenimo sNygOgerinimas, didinant viegosios aplinkos patrauklumN
2. BendruomeniOgyvenimo kokybas gerinimas.

Nustačius strateginius prioritetus, buvo apibrägti jOtikslai ir numatytos dvzvendinimo priemonas bei veiklos sritys (gr. 0.1 pav.).

0.1. PAV. BENDROJI VVG ĄRIETAVO INICIATYVOSŲ KAIMO VIETOVIO PLĀTROS STRATEGIJOS SCHEMA

VVG Ŗrietavo iniciatyvosŏ parengtos atstovaujamos teritorijos plŏtros strategijos dokumentas susideda iŏ 8 pagrindiniŏ daliŏ kuriŏ pristatomos tokia tvarka:

- I skyriuje pateikiama informacija apie VVG Ŗrietavo iniciatyvosŏ kŏrimŏsi, jos sudŏtDZ ir veiklŏ Apraŏoma VVG misija, turima patirtis, jos bendradarbiavimas su kitomis VVG;
- II skyriuje apraŏoma Rietavo socialinŏ, ekonominŏ, aplinkosauginŏ situacija ir gyventojŏ poreikiŏ tyrimo rezultatai, apibendrinami ir analizuojami surinkti statistiniai ir gyventojŏ poreikiŏ tyrimo duomenys (SSGG analizŏ);
- III skyriuje pateikiama VVG teritorijos plŏtros vizija, apraŏomi ir pagrindŏjami numatyti strateginiai prioritetai ir jŏ tikslai, apibŏdinamos Dŏvrendinimo priemonŏs bei veiklos sritys;
- IV skyriuje iŏdŏstytas VVG Ŗrietavo iniciatyvosŏ kaimo vietoviŏ plŏtros strategijos Dŏvrendinimo planas: apraŏomi strategijos Dŏvrendinimo etapai, pagrindŏjamas finansinis planas, numatomas strategijos Dŏvrendinimo prieŏiŏros bei vertinimo sistema;
- V skyriuje apraŏomas vietos plŏtros strategijos naujoviŏkumas, daugiasektoriŏkumas;
- VI skyriuje pagrindŏjamas vietos plŏtros strategijos atitiktis ES horizontaliosioms sritims;
- VII skyriuje nusakomas vietos plŏtros strategijos suderinamumas ir papildomumas nacionaliniams ir savivaldos strateginiams planavimo dokumentams bei ES finansuojamoms programoms;
- VIII skyriuje apraŏomi VVG Ŗrietavo iniciatyvosŏ planuojami vietos plŏtros strategijos vieŏinimo veiksmai.

NAUDOJAMOS SANTRUMPOS IR BENDRIEJI APIBRĖŽIMAI

SANTRUMPOS

Administravimo taisyklės – Vietos plėtros strategijų įgyvendinamųjų pagal Lietuvos Kaimo Plėtros 2007-2013 metų programos krypties „LEADER“ metodo įgyvendinimas priemonių „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“, administravimo taisyklės

EB – Europos Bendrija.

ES – Europos Sąjunga.

EŽŪFKP – Europos ūkio fondas kaimo plėtrai.

KDTS – NMA Kontrolės departamento teritorinis skyrius.

KPP – Lietuvos Kaimo plėtros 2007-2013 metų programa.

Ministerija – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.

NMA – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Ūkio ministerijos.

NVO – nevyriausybinių organizacija.

Strategija – VVG parengta vietos plėtros strategija.

VVG – vietos veiklos grupė

BENDRIEJI APIBRĖŽIMAI

Bendrosios išlaidos – atlyginimas inžinieriams, architektams, konsultantams ir ekspertams, konsultuojantiems techniniais, technologiniais, ekonominiais ir organizaciniais vietos projekto rengimo ir įgyvendinimo klausimais, kai tokios paslaugos nėra tiesiogiai ar periodiškai veikla, susijusi su pareigkūjo įstaigose veikla ir išlaidomis, taip pat statinio projekto rengimo (įskaitant ekspertizę) išlaidos, projekto techninio tyrimo, patentų ir licencijų įsigijimo išlaidos, intelektinė veikla.

Kaimo bendruomenė – kaimo vietovės gyventojai, siejami bendro gyvenimo kaimynystėje poreikių ir interesų. Kaimo bendruomenė, siekianti gauti finansinę paramą, turi būti registruota Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo (Čin., 2004, Nr. 25-745) arba Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo (Čin., 1996, Nr. 68-1633; 2004, Nr. 25-752) nustatyta tvarka.

Kaimo gyventojas – fizinis asmuo, kuris ne mažiau kaip 2 metus iki paramos paraiškų pateikimo nuolatini gyvenamąjį vietą deklaruoja kaimo vietovėje ir yra registruotas Ūkio valdymo Lietuvos Respublikos Ūkio ir kaimo verslo registre.

Kaimo turizmo paslauga – kaimo gyvenamojoje vietovėje ar mieste, kuriame gyvena ne daugiau kaip 3 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybės centre teikiama specialaus apgyvendinimo paslauga, kurios teikėjai privalo: turėti turistams apgyvendinti pritaikytą sodybą ar atskirus pastatus, kuriuose apgyventi skirti kambariai (numerai) yra ne daugiau kaip 20; sudaryti kaimo turizmo paslaugos teikimo reikalavimus atitinkančias sąlygas.

Kaimo vietovė – kaimas, miestelis ar miestas, kurio gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. išskyrus savivaldybės centre, jei priemonės aprašyme ar jos įgyvendinimo taisyklėse nenustatyta kitaip.

Mikroįmonė – ūkio subjektas, kurioje dirba mažiau kaip 10 samdomų darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 2 mln. EUR.

Naujų statinių statyba, statinių rekonstravimas – veikla, kuri apibrėžia Lietuvos Respublikos statybos įstatymas, kai ji yra sudedamoji projekto dalis.

Paramos gavėjas – operatorius, asmuo, viegoji arba privati ūkio subjektas, atsakinga už operacijų įgyvendinimą ir paramos gavimą.

Paramos paraiška – nustatytos formos dokumentas, kuriuo užpildyti ir pateikti pareiškėjas, siekiantis gauti paramą.

Pareiškėjas – asmuo, nustatyta tvarka pateikęs užpildytą paraišką paramai gauti.

Patikra vietoje – Agentūros darbuotojų atliekamas fizinis ir administracinis pareiškėjo ar paramos gavėjo paramos paraiškėje, mokėjimo prašyme ar projekto įgyvendinimo ataskaitoje pateiktų duomenų ir dokumentų patikrinimas projekto įgyvendinimo vietoje.

Projektas – visuma dokumentų, kuriuose nurodomi verslo plane (projekto apraše) numatyti veiksmai, pagrįsti paramos paraiškėje, jos prieduose ir tam tikrose duomenų bazėse esama informacija, ir pinigų suma numatytiems projekto tikslams pasiekti.

Projekto įgyvendinimo laikotarpis – laikotarpis nuo paraiškos užregistravimo Agentūroje datos iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo Agentūrai datos.

Tinkamumo kriterijus – požymis, pagal kurį nustatomas pareiškėjo tinkamumas gauti paramą.

Tradicinis amatas – individuali ar kolektyvinė veikla, pagrįsta ilgą kartą perduodama patirtimi ir specialiais žiniomis, skirta kurti ir realizuoti tautinio paveldo produktus¹.

Tradicinių amatų centras – viegojasis arba privatus juridinis asmuo, propaguojantis ir vystantis tradicinius amatus, nustatytus pagal nacionalinę teisę.

Vietos projekto vykdytojas – pareiškėjas, kuris, pateikęs vietos projekto paraišką, gauna arba yra gavęs lėšas vietos projektui įgyvendinti.

Vietos valdžios atstovas – VVG teritorijoje veikiančios savivaldybės tarybos skirtas atstovas – savivaldybės tarybos narys arba administracijos direktoriaus skirtas savivaldybės administracijos darbuotojas, VVG valdymo organe, turintis įgaliojimą sprendimų priėmimo teisę, atstovaujantis įdomios savivaldybės interesams.

Vietos veiklos grupė (VVG) – ribotos civilinės atsakomybės viegojasis juridinis asmuo, kurio valdymo organas, turintis sprendimų priėmimo teisę, atstovauja žemųjų kaimo gyventojų grupės interesams, t. y. ne mažiau kaip 50 proc. valdymo organo narių sudaro kaimo bendruomenių, socialinių ir kitų partnerių bei jų asociacijų atstovai, iki 25 proc. – verslo atstovai ir iki 25 proc. – vietos valdžios atstovai.

VVG teritorija – kaimo vietovė, kurios bendras gyventojų skaičius yra nuo 5 tūkst. iki 150 tūkst., įskaitant mažus miestelius, taip pat miestus, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst.

¹ Kol nėra patvirtintos tradicinio paveldo produktų įskaitant tradicinius amatus, sertifikavimo tvarkos, tradiciniais amatais laikomi amatai, sukurti tradicinių amatų ir verslo srityje pavirtinti etninės kultūros globos tarybos 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu Nr. TN-5 (Čin., 2004, Nr. 97-3622).

I. VIETOS VEIKLOS GRUPĖ „RIETAVO INICIATYVOS“ IR JOS VEIKLOS ORGANIZAVIMO APRAŠYMAS

1.1. TRUMPA VVG KŪRIMOSI ISTORIJA, VVG MISIJA

Vietos veiklos grupė (VVG) „Rietavo iniciatyvos“ susikūrė vietos veiklos grupei „Pajūrio iniciatyvos“ susiskaidžius Klaipėdos r. VVG „Pajūrio kraugas“ ir Rietavo VVG ir „Rietavo iniciatyvos“, o Telšių rajono Varniūseniūnijai prisijungus prie Telšių r. VVG.

Pirmieji VVG „Pajūrio iniciatyvos“ kūrimosi ėingsniai buvo padaryti 2004 metų vasarą kai keletas aktyvių Rietavo savivaldybės kaimo bendruomenių atstovų susibūrė neformalią grupę, ir pradėjo ieškoti galimybių dalyvauti LEADER+ programos veiklose bendradarbiaujant su Telšių rajono kaimo bendruomenių ir Telšių rajono Varniūseniūnijos kaimo bendruomenių aktyvistais. Didelio palankumo bei pritarimo veiklai iniciatyvinė grupė susilaukė iš visų minėtų savivaldybių vadovų. Jau pačiuose pirmuosiuose susitikimuose buvo įsiaiškinta, kad pasirinktas regionas yra siejamas daugelio panašių specifinių istorinės praeities ir sprendžiamų problemų.

2004 m. birželio mėn. LEADER+ priemonės įgyvendinimo iniciatyvinės grupės nariai suorganizavo informacinį susirinkimą kuriame dalyvavo 36 organizacijų deleguoti nariai, atstovaujantys visus 3 sektorius ir vietos valdžios, verslo ir socialinių partnerių. Susitikimo dalyviai labai teigiamai vertino LEADER+ iniciatyvos svarbą kaimo vietovių plėtrai ir darys pareigoje deleguoti savo atstovus dėsiformuojančiai VVG. 2004 m. liepos mėn. Rietavo verslo informaciniame centre savivaldybės administracijos salėje buvo steigiamasis VVG „Pajūrio iniciatyvos“ susirinkimas. Steigiamajame susirinkime pasirašė 26 organizacijų atstovai, kurie savo pareigojimus patvirtino motyvaciniais laiškais.

2004 m. balandžio mėn. buvo galutinai suformuota vietos veiklos grupė „Pajūrio iniciatyvos“. Pasiremdama preliminarine analize ir pasikonsultavusi su kaimo bendruomenių atstovais VVG nusprendė rengti integruotą kaimo vietovių plėtros strategiją. Buvo pasirinkta strateginė LEADER+ tema „Atinkamiausias gamtos ir kultūros ištekliai panaudojimas“ ir pateikta paraiška Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Ūkio ministerijos.

VVG pateikta LEADER+ priemonei įgyvendinti „Pajūrio iniciatyvos“ bandomoji integruota kaimo vietovių plėtros strategija 2006 ir 2008 m. konkurse buvo pripažinta viena iš

10 geriausių Lietuvoje ir jos įgyvendinimui buvo skirta 508 817,0 Lt parama. Ši strategija buvo sėkmingai įgyvendinta.

Bandomosios vietos plėtros strategijos įgyvendinimo patirtis parodė, kad vienos savivaldybės lygiu veikiančios VVG veikla efektyvesnė, todėl 2008 m. gruodžio 2 d., atsiskyrusi nuo VVG Apajūrio iniciatyvos ir tapusi jos teisiu ir pareigų perėmėju, susikūrė VVG Rietavo iniciatyvą.

Besiformuojant naujai VVG buvo nuosekliai taikyti viešumo, skaidrumo, atvirumo ir DZ viršūnės principai. 2009 m. sausio mėn. 21 d. susikūrė ir atsinaujinusi VVG Rietavo iniciatyvą pradėjo rengti naują strategiją LEADER metodui įgyvendinti 2007-2013 metų laikotarpiu.

VVG bendras strateginis tikslas – apjungti DZ vietos organizacijų institucijų ir kitų kaimo plėtros dalyvių pastangas ir suteikti jiems papildomas galimybes dėti pasikeitimus, gerinančius kaimo vietovių gyventojų gyvenimo kokybę.

Vietos veiklos grupės „Rietavo iniciatyvos“ MISIJA

VVG „Rietavo iniciatyvos“, savo veiklą grindžia partnerystės, lygių galimybių, iš apačios į viršų principais. Atstovaudama visoms kaimo plėtrai neabejingoms vietos organizacijoms, VVG bendromis pastangomis siekia įgyvendinti integruotą požiūrį į kaimo plėtrą, ieško veiksmingų kaimo žmonių gyvenimo kokybės bei gyvenimo sąlygų gerinimo būdų.

1.2. ATSTOVAVIMAS VVG TERITORIJOJE VEIKIANČIOMS KAIMO BENDRUOMENĖMS, SOCIALINIAMS IR KITIEMS PARTNERIAMS BEI JŲ ASOCIACIJOMS, VIETOS VALDŽIAI IR VERSLUI

VVG Rietavo iniciatyvos vienija 19 narių, kurie atstovauja DZ VVG teritorijos organizacijas. Vietos veiklos grupėje atstovaujamos organizacijos ir jų deleguoti nariai yra tiesiogiai susieti su kaimo plėtra ir jos įgyvendinimu. Dauguma VVG narių yra kaimo gyventojai.

VVG Rietavo iniciatyvos visuotinis narių susirinkimas įginko 11 narių VVG valdybą, kurioje DZ sektorių atstovavimas atitinka LEADER metodo keliamus reikalavimus. Iš 11 VVG Rietavo iniciatyvos valdybos narių 7 (64 proc.) atstovauja socialinius partnerius, 2 nariai (18 proc.) – vietos valdžią ir 2 (18 proc.) – verslo sektorių VVG valdyboje įlaikyta lyčių pusiausvyra – 6 moterys ir 5 vyrai (santykis 55 : 45). Taip pat VVG valdyboje yra vienas narys iki 25 metų amžiaus – tai Povilas Batavičius, Rietavo

savivaldybės jaunimo ir jaunimo organizacijose sudarytos Rietavo apskritys stalo pirmininkas.

VVG „Rietavo iniciatyvos“ valdybos narių sąrašas

Pavardė, vardas, amžius	Atstovaujamas sektorius	Kontaktai
1. Antanas Aušbikavičius	Vietos valdžia	Tel. 8 698 49695 a.ausbikavicius@rietavas.lt
2. Egidijus Gričius	Vietos valdžia	Tel. 8 610 42863 gričiui@hotmail.com
3. Irena Kirklienė	Verslas	Tel. 8 687 91640 vfin@takas.lt
4. Romas Židickis	Verslas	Tel. 8 682 48573 r.zidickis@gmail.com
5. Laima Dockeytė	Socialiniai partneriai	Tel. 8 699 17716 direktore@rietavovic.lt
6. Irena Bagdonienė	Socialiniai partneriai	Tel. 8 610 64879 medinga@yahoo.com
7. Povilas Batavičius	Socialiniai partneriai	Tel. 8 696 76990 batavicius@gmail.com
8. Danilė Grauslienė	Socialiniai partneriai	Tel. 8 618 34413 dana_grausliene@yahoo.ca
9. Albinas Maslauskas	Socialiniai partneriai	Tel. 8 686 22908 albinas@plungeslaguna.lt
10. Ona Jocienė	Socialiniai partneriai	Tel. 8 680 19494 jociukgi@yahoo.com
11. Zuzana Narvaigienė	Socialiniai partneriai	Tel. 8 614 50269 narvaisiene@yahoo.com

VVG Rietavo iniciatyvos narių atstovaujamos organizacijos, kvalifikacija ir pareigos VVG yra pateikiamos 1.1 lentelėje.

1.1. lentelė. VVG Rietavo iniciatyvos sudėtis, funkcijos ir narių kompetencijos

SOCIALINIŲ PARTNERIŲ SEKTORIUS

Vardas, pavardė	Atstovaujama organizacija, pareigos	Pareigos VVG	Išsilavinimas, kvalifikacija, LEADER pobūdžio veiklos patirtis
Albinas Maslauskas	Rietavo ir Saerbecko bendruomenių partnerystės draugija Kelias	VVG pirmininkas Viešųjų pirkimų komisijos narys, atstovas viešiesiems ryšiams	Aukštasis išsilavinimas į inžinierius-hidrotechnikas. Dalyvavo rengiant bei įgyvendinant VVG Rietavo iniciatyvos bandomąjį integruotą kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Struktūrinio fondo paramos kaimo plėtrai galimybėms ir VVG kūrimo ir LEADER+ pobūdžio priemonės strategijos rengimo principais. Rietavo-Saerbecko bendruomenių partnerystės draugijos vadovas, parengė ir įgyvendino Miesto dvynių projektą, atsakingas už konkurso medžiagos ruošimą FIDIC taisyklės, Rietavo savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo fondo valdybos narys, Rietavo savivaldybės tarybos narys, Tverės bendruomenės narys.
Alma Lengvenienė	Ūkio kolegijos direktoriaus pavaduotoja mokslo taikomajai veiklai ir inovacijoms	VVG narė Priėmė jos (audito) grupės narė, vietos projektų vertinimo ir priėmė jos darbo grupės narė, socialinių vietinio klausimų darbo grupės narė	Aukštasis išsilavinimas į edukologijos magistras, ekonomistas-organizatorius. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Projektų rengimas ir valdymas, kininko ir buhalterinė apskaita ir finansų valdymas. Dalyvavo rengiant bei įgyvendinant VVG Rietavo iniciatyvos bandomąjį integruotą kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas.
Laima Dockeyčienė	Rietavo verslo informacijos centro direktorė	VVG valdybos narė Pirmininko pavaduotoja. Projekto vadovė, administratorė, atstovė viešiesiems ryšiams, atstovė verslumo skatinimui	Aukštasis išsilavinimas į vadybos ir verslo administratorę. Akredituota konsultantė pagal LR G M nustatytą tvarką verslo planų projektų administravimo ir teikti konsultacijas LEADER metodo srityje (konsultavimo įgaliojimas ir konsultantų akreditavimo komisijos 2007-12-14 sprendimas (protokolas Nr. 8D-449(5.50)). Tobulino kvalifikaciją Airijos Nacionalinio universiteto parengtoje kaimo plėtros specialistų ilgalaikėje mokymo priemonėje, mokymų programoje ir kt. kvalifikacijos tobulinimo mokymuose bei kursuose. Dalyvavo rengiant bei įgyvendinant VVG Rietavo iniciatyvos bandomąjį integruotą kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas. Mokomosios patirties programoje Europos parlamento veikla ir ES parama kaimo plėtrai, 2004 Atviro pasaulio programos dalyvė. Rietavo savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo fondo valdybos narė. Pirmosios kaimo bendruomenės Lietuvoje, Kredito unijos Kelmės taupa, VVG Rietavo

			iniciatyvosn iniciatorā ir steigāja.
Ona Jocienė	Kaimo bendruomenės Miesto Labdarčiai pirmininkė	VVG valdybos narė Priegriūros (audito) grupės narė, priegriūros grupės narė, socialinių gyvimo klausimų darbo grupės narė	Aukštasis išsilavinimas į matematikos mokytoja. Dalyvavo rengiant bei įgyvendinant VVG Apajūrio iniciatyvosn bandomųjų integruoti kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Štruktūrinių fondų paramos kaimo plėtrai galimybėse, VVG veiklos organizavimas ir strategijos įgyvendinimas, Projektų įgyvendinimo administravimas, priegriūra ir vertinimas, VVG kūrime ir LEADER+ pobūdžio priemonės strategijos rengimo principai. Parengė ir įgyvendino bendruomenės projektus. Činau, noriu, galu, Kūrybingas jaunimas, sveikas kaimas, Bendraukime ir kurkime simboliką patys, Avidiname į bendraujame į mokymą, Gera gyventi mūsų Labdarčiuose, Sporto aikštyno kūrimas, Gražiai darbas puoškime savo kaimą.
Danėlė Grauslienė	Tverės bendruomenės valdybos pirmininkė	VVG valdybos narė Atstovų ryšiams su socialiai pažeidžiamų gmonių grupėmis socialinių gyvimo klausimų darbo grupės narė.	Aukštesnysis išsilavinimas. Tobulino kvalifikaciją seminare. Šešių praktinė patirtis įgyvendinant LEADER programas. Tarptautiniai projektai ir partnerių paieška užsienyje. Rengė ir vadovavo Tverės bendruomenei įgyvendinant projektus. Kultūra kaimui, Dviraičiai kaip turizmo, bendravimo, auklėjimo ir bendruomenės telkimo priemonė, Bendruomenės susibūrimo vietos lauke. Dėngimas, Heraldika į priemonę bendruomenės aktyvumui didinti, skatinti sėmningumą.
Zuzana Narvaišienė	Asociacijos Rietavo moterų gimtumo centras pirmininkė	VVG valdybos narė vietos projektų vertinimo ir priegriūros darbo grupės narė, atstovų ryšiams su socialiai pažeidžiamų gmonių grupėmis, atstovų verslo plėtrai	Aukštasis išsilavinimas į Lietuvių kalbą ir literatūrą, filologas, dastytojas. Dalyvavo rengiant bei įgyvendinant VVG Apajūrio iniciatyvosn bandomųjų integruoti kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Štruktūrinių fondų paramos kaimo plėtrai galimybėse ir VVG kūrime ir LEADER+ pobūdžio priemonės strategijos rengimo principai, projekto Verslo aplinkos gerinimas Rietavo savivaldybėje koordinatori.
Irena Bagdonienė	Medingėnų bendruomenės Medingėnų valdybos pirmininkė	VVG valdybos narė Viečių ūpikim komisijos narė, atstovų ryšiams su jaunimu, socialinių gyvimo klausimų darbo grupės narė	Aukštesnysis išsilavinimas į agronomą. Tobulino kvalifikaciją seminaruose: Kaimo plėtra: partnerystės ir kooperacijos įgyvendinimo ugdymas, „Struktūrinių fondų paramos kaimo plėtrai galimybės“. Vykdyti projektai: Su dviem projektais dalyvauta programoje Vanduo ir sveikata Lietuvos kaime; VVG Apajūrio iniciatyvosn bandomosios strategijos programoje Medingėnų moterų galių ir įgyvendinimo stiprinimas per informacines technologijas ir plėtrą, Medingėnų folkloro ansamblio stiprinimas kaimo turizmo atrakcijų plėtrai (vykdyti projektų koordinatori). Rietavo savivaldybės tarybos narė.
Povilas Batavičius	Rietavo savivaldybės	VVG valdybos narys	Aukštasis neuniversitetinis išsilavinimas į geodeziją ir žemėtvarką.

	jaunimo ir jaunimo organizacijŲ sŲjungos Rietavo apskritis staliasŲ pirmininkas	Atstovas ryŲiams su jaunimu	Nuo 2007 m. Rietavo savivaldybŲs jaunimo ir jaunimo organizacijŲ sŲjungos Rietavo apskritis staliasŲ pirmininkas. Nuo 2008 m. Rietavo savivaldybŲs jaunimo reikalŲtarybos pirmininkas.
Stasys Norvilas	Giliogirio bendruomenŲs pirmininkas	VVG narys Atstovas ryŲiams su socialiai paŲeidŲiamŲ ŲmoniŲ grupŲmis	AukŲtesnysis iŲsilavinimas i zootechnikas. Vykda projektŲ VVG Rietavo iniciatyvosŲ bandomosios strategijos programoje. Giliogirio bendruomenŲs steigŲjas, pirmininkas.
Vygantas BŲdivytis	ŲadvainiŲkaimo bendruomenė. Pirmininkas	VVG narys Atstovas ryŲiams su socialiai paŲeidŲiamŲ ŲmoniŲ grupŲmis	AukŲtasis iŲsilavinimas i iŲinierius, hidrotechnikas, LŲi U ŲadvainiŲkaimo bendruomenŲs pirmininkas UAB Rietavo medisŲ i miŲko ruoŲos darbŲ vadovas.
Vytautas JonuŲas	Sporto klubo Rietavo lioliŲ lokialiŲ pirmininkas.	VVG narys Atstovas verslo plŲtrai	Spec. vidurinis iŲsilavinimas i vet. felŲeris. Dalyvavo rengiant bei dŲzvendinant VVG Rietavo iniciatyvosŲ bandomŲs integruotiŲ kaimo vietoviŲ plŲtros strategijŲ (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal dŲz projektŲ buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikacijŲ LEADER temomis surengtuose mokymuose: Rietavo kŲrimo ir LEADER+ pobŲdŲio priemonŲs strategijos rengimo principaiŲ ir LEADER metodo taikymas kaimo plŲtros procesŲ mokymo programŲ kodas 596131007. Ųgyvendino bendruomenŲs projektus: Sveiki atvykŲ! JiŲs visada Ųia laukiami! LioliŲ bendruomenŲn, Rietavo ir sveikata Lietuvos kaimeŲ projekto dalyvis ir kt. LioliŲkaimo bendruomenŲs veiklos iniciatorius.
Stanislovas VaiŲikauskas	Rietavo miŲkŲuradijos girininkas, Lietuvos miŲkininkŲ sŲjungos narys.	VVG narys Vietos projektŲ vertinimo ir prieŲiŲros darbo grupŲs narys, socialiniŲ Ųvietimo klausimŲ darbo grupŲs narys.	AukŲtasis iŲsilavinimas i miŲkŲtyros magistras; miŲko ekologijos magistras. Dalyvavo rengiant bei dŲzvendinant VVG Rietavo iniciatyvosŲ bandomŲs integruotiŲ kaimo vietoviŲ plŲtros strategijŲ (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal dŲz projektŲ buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikacijŲ seminaruose „StruktŲriniŲ fondŲ paramos kaimo plŲtrai galimybŲs“, Rietavo kŲrimo ir LEADER+ pobŲdŲio priemonŲs strategijos rengimo principaiŲ, AdministraciniŲ atsakomybiŲ taikymo aspektai praktikojeŲ.
Antanas ZalepŲgas	Rietavo savivaldybŲs administracijos TverŲ seniŲnas.	VVG narys PrieŲiŲros (audito) grupŲs narys, atstovas ryŲiams su vietos valdŲia.	AukŲtasis iŲsilavinimas i iŲinierius-mechanikas. Dalyvavo rengiant bei dŲzvendinant VVG Rietavo iniciatyvosŲ bandomŲs integruotiŲ kaimo vietoviŲ plŲtros strategijŲ (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal dŲz projektŲ buvo gautas finansavimas. Kvalifikacijos tobulinimo seminarai Rietavo veiklos grupŲs kŲrimo ir LEADER+ pobŲdŲio priemonŲs strategijos rengimo principaiŲ, StruktŲrinŲ parama savivaldybŲms i patirtis, pamokos, perspektyvos ir galimybŲs. Dalyvavo vykdamas bendruomenŲs projektus.

VIETOS VALDŽIOS SEKTORIUS

Vardas, pavardė	Atstovaujama organizacija, pareigos	Pareigos VVG	Išsilavinimas, kvalifikacija, LEADER pobūdžio veiklos patirtis
Antanas Aužbikavičius	Rietavo savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas	VVG valdybos narys Viegėjų pirmininkas, komisijos pirmininkas, atstovas ryšiams su vietos valdžia, vietos projektų vertinimo ir priežiūros darbo grupės narys.	Aukštasis išsilavinimas iš inžinierius-mechanikos. Dalyvavo rengiant bei įgyvendinant VVG Apalio iniciatyvos bandomą integruoti kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Struktūrinių fondų paramos kaimo plėtrai galimybėse, VVG klirimo ir LEADER+ pobūdžio priemonės strategijos rengimo principais, VVG veiklos organizavimas ir strategijos įgyvendinimas. Rengė ir dalyvavo įgyvendinant kaimo vietovių infrastruktūrinius projektus. Rietavo savivaldybės administracijos Viegėjų pirmininkas. Rietavo savivaldybės administracijos įgyvendinti ir rengiami projektų vadovas.
Egidijus Gričius	Rietavo savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius	VVG valdybos narys iš Atstovas ryšiams su jaunimu, atstovas vežiesiems ryšiams, atstovas ryšiams su vietos valdžia.	Vidurinis išsilavinimas. Dalyvavo įgyvendinant VVG Apalio iniciatyvos bandomą integruoti kaimo vietovių plėtros strategiją (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04-06/0004). Pagal šį projektą buvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Struktūrinių fondų paramos kaimo plėtrai galimybėse, Savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorių kvalifikacijos kėlimo kursuose. Jaunimo politikos įgyvendinimas organizuojant laisvalaikio uėimtumė, Patyriminio mokymo pritaikymas neformaliame ugdyme. Parengė bei įgyvendino 4 Tarptautinio jaunimo mainų projektus, 2 Atowntwiningų projektus, 3 metus siunėia Europos savanorių tarnybos savanorius, Jaunimo iniciatyvų projektų.
Asta Globienė	Rietavo savivaldybės Daugėdėseniėnė	VVG narė Atstovė su vietos valdžia.	Aukštasis išsilavinimas iš zoo inėinierė. Tobulino kvalifikaciją seminaruose. Gyventojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese, Rietavo savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo dėmonių konkurencingumo didinimas, Darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių uėgdymas. Vykdymas projektas Sveikata ir vanduo Lietuvos kaime.

VERSLO SEKTORIUS

Vardas, pavardė	Atstovaujama organizacija, pareigos	Pareigos VVG	Išsilavinimas, kvalifikacija, LEADER pobūdžio veiklos patirtis
Irena Kirklienė	UAB Šsauslaukio	VVG valdybos narė	Aukštasis išsilavinimas iš gemės ūkio gamybos ekonomistas, organizatorius.

	statybosn direktorā	Prieģiġ ros (audito) grupā narā, vietas projekt vertinimo ir prieģiġ ros darbo grupā narā, atstovā verslo plātrai.	Tobulino kvalifikacija seminaruose ĄKaip derāti ir nugalāti. KomerciniŌ derybŌ strategijos, metodai ir praktikañ; TikslŌir uęduŌ iŌdarbuotojams formulavimas, atlikimo Dęrtinimas. Metiniai pokalbiai: pasiruŌimas ir pravedimasñ; ĄEfektyvios vadybos vertā statybŌversleñ.
Romas Židickas	R. Ģidickio Ię savininkas	VVG valdybos narys Prieģiġ ros (audito) grupā narys, atstovas verslo plātrai.	Aukętesnysis ięsilavinimas i statybininkas, technikas. Aktyviai dalyvauja VVG ĄRietavo iniciatyvosñ veikloje. R. Ģidickio Ię savininkas. Turi patirties (apie 7 metus) projektŌrengime bei Dęęvandinime.
Stanislava Vaišvilienė	UAB ĄRietavo ģeimos daktarasñ direktorā, bendrosios praktikos gydytoja	VVG narā Atstovā ryęiams su socialiai pāęeidęiamŌęmoniŌ grupāmis.	Aukęgtasis ięsilavinimas i gydytoja Dalyvavo rengiant bei Dęęvendant VVG ĄPajęrio iniciatyvosñ bandomęñ integrutŌkaimo vietoviŌplātros strategiję (projekto Nr. BPD2004-EZUOGF-4.6.2-04- 06/0004). Pagal ģDę projektŌbuvo gautas finansavimas. Tobulino kvalifikaciję seminaruose „Vadyba i investicijos skatinant TelęiŌ apskrities konkurencingumęñ, „Struktę riniŌfondŌparamos kaimo plātrai galimybāsŌ. Parengā ir Dęęvendino ģiuos projektus: ĄSveikatinimo programa kaimo bendruomeneiñ (kartu su LabardęiŌ kaimo bendruomene), ĄBendros praktiko kabineto modernizavimas ir paslaugŌ gerinimas kaimo gyventojamsñ. Vadovavo NVO ĄĢeimos centruiñ, turi patirties rengiant bei vedant seminarus alkoholizmo, paaugliŌproblemoms, sveiko gyvenimo będo klausimais, turi praktinę darbo patirtDęęu anonimiais alkoholikais.

1.3. VVG VALDYMO STRUKTŪRA, VVG FUNKCIJOS BEI JŲ SUDERINAMUMAS SU VEIKLA

VVG valdymo struktūra

- ī Aukščiausias Vietos veiklos grupės organas yra jos narių visuotinis susirinkimas.
- ī Kolegialus Vietos veiklos grupės valdymo organas – valdyba.
- ī Vienasmenis Vietos veiklos grupės valdymo organas – pirmininkas.

Visuotinis narių susirinkimas šaukiamas ne rečiau kaip kartą per metus. Nė vienas visuotinis susirinkimas gali šaukti Vietos veiklos grupės pirmininkas, valdyba paprasta balsų dauguma, bei kitą Vietos veiklos grupės narių bendrą sprendimą.

Valdyba renkama 2 metų laikotarpiui. Valdybos posėdžiai vyksta ne rečiau kaip 2 kartus per metus. Valdyba gali būti atstatydinta, jei paprasta Vietos veiklos grupės narių balsų dauguma jai pareiškiamas nepasitikėjimas.

Valdybos darbui vadovauja valdybos pirmininkas, kuris savo tarpo išsirenka valdybos nariai. Vietos veiklos grupės pirmininkas renkamas 2 metų laikotarpiui ir ne daugiau nei dviem kadencijoms. Pirmininkas gali būti atstatydas, jei visuotinis susirinkimas Vietos veiklos grupės narių balsų dauguma jam pareiškia nepasitikėjimą.

Vietos veiklos grupės narių visuotinio susirinkimo vykdomos funkcijos:

- keičia Vietos veiklos grupės statutą;
- priima sprendimą dėl Vietos veiklos grupės likvidavimo;
- renka Vietos veiklos grupės pirmininką 2 metų laikotarpiui (ne daugiau dviejų kadencijų);
- nustato Vietos veiklos grupės valdybos narių skaičių, renka ir atgautia valdybos narius;
- atgautia valdymo organo nutarimus;
- atstatydina bet kurį valdymo organą;
- svarsto narystės Vietos veiklos grupėje klausimus;
- tvirtina Vietos veiklos grupės veiklos programą, metinį finansinį atskaitomybę, Vietos veiklos grupės veiklos ataskaitą;
- skiria nepriklausomą ekspertą Vietos veiklos grupės veiklai patikrinti;
- svarsto ir tvirtina tarybos pirmininko ataskaitas;
- nustato stojamojo nario mokesį ir nario mokesį išmokėjimo tvarką;
- tvirtina dokumentus ir kitos informacijos apie Vietos veiklos grupės veiklą pateikimo nariams tvarkos taisyklės, pareigybinės instrukcijos;
- priima sprendimą dėl kitų juridinių asmenų steigimo ar dėl tapimo kitų juridinių asmenų dalyviu;
- svarsto kitus klausimus, kurie neprieštarauja Vietos veiklos grupės statutams.

Vietos veiklos grupės *valdyba vykdomos funkcijos*:

- vykdo iš dalies ar visiškai Vietos veiklos grupės lėšomis finansuojamą projektą atrankinai;
- tvirtina VVG veiklos planus ir veiklos ataskaitas;
- inicijuoja ~~įstat~~ pakeitimus ir papildymus;
- nustato Vietos veiklos grupės vidaus tvarkinį ir santykių su trečiaisiais asmenimis principus;
- metinė pabaigoje renkama ir renkiama Vietos veiklos grupės eilinis visuotinis narių susirinkimas;
- atsiskaito už Vietos veiklos grupės veiklinį visuotiniam Vietos veiklos grupės narių susirinkimui;
- priima sprendimą dėl darbo užmokesčio mokėjimo pirmininkui ir nustato darbo užmokesčio dydį;
- disponuoja Vietos veiklos grupės turtu ir lėšomis veiklai vystyti ir vykdyti;
- sugrupuoja susirinkimus;
- priima sprendimus, dėl filialų ir atstovybių steigimo bei jų veiklos nutraukimo ir tvirtina jų nuostatus;
- vykdo kitas funkcijas, kurios neprieštaruoja ~~įstat~~ams.

Vietos veiklos grupės pirmininko *vykdomos funkcijos*:

- atstovauja Vietos veiklos grupės valstybės valdžios ir valdymo institucijose, santykiuose su kitais fiziniiais ir juridiniais asmenimis, taip pat sudaro sandorius
- atidaro ~~sąskaitas~~ bankuose, priima ir atleidžia darbuotojus, užmezga ir palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis;
- Vietos veiklos grupės vardu;
 - pagal savo kompetenciją atstovauja Vietos veiklos grupės interesams valstybinėse, nevyriausybiniuose organizacijose, teismuose, santykiuose su fiziniiais ir juridiniais asmenimis;
 - organizuoja bei koordinuoja Vietos veiklos grupės veiklinį
 - tvirtina informacijos, kuri turi būti laikoma konfidencialia, sąrašą
 - priima kitus grupuose ~~įstatuose~~ ar Visuotinio narių susirinkimo sprendimuose Pirmininko kompetencijai priskirtus sprendimus.
- renkiama Vietos veiklos grupės veiklos planus, analizuoja, kaip jie ~~įgyvendinami~~, teikia pasiūlymus dėl jų ~~įgyvendinimo~~ gerinimo;
- renkiama Vietos veiklos grupės veiklos ataskaitinį bei teikia jį tvirtinti visuotiniam ataskaitiniam narių susirinkimui;
- inicijuoja ~~įstat~~ pakeitimus ir papildymus;
- svarsto labdaros ir paramos teikimo klausimus, ~~įgyvendina~~ grupuose ~~įstatuose~~ nurodytus Vietos veiklos grupės tikslus ir uždavinius;
- nustato Vietos veiklos grupės vidaus tvarkinį ir santykių su trečiaisiais asmenimis principus;
- metinė pabaigoje renkama ir renkiama Vietos veiklos grupės eilinis visuotinis narių susirinkimas;
- priima sprendimus dėl naujų narių priėmimo ir narių pašalinimo iš Vietos veiklos grupės;
- atsiskaito už Vietos veiklos grupės veiklinį visuotiniam Vietos veiklos grupės narių susirinkimui;
- organizuoja susirinkimo ir tarybos sprendimų vykdymą
 - priima ~~dėl~~ darbinių atleidžia darbuotojus, sudaro su jais darbo sutartis;
 - privalo pateikti ekspertui paaiškinimus ir dokumentus;

- tvarko nariŲ sąrašą
- pateikia dokumentus ir duomenis juridiniŲ asmenŲ registrui;
- skelbia viešą informaciją
- atlieka kitus, susirinkimo ar tarybos jam pavestus, darbus.
- Pirmininkas privalo laiku rengti visuotinius Vietos veiklos grupės nariŲ susirinkimus, užtikrinti Vietos veiklos grupės nariŲ sąrašo parengimą sudaryti visuotiniŲ nariŲ susirinkimŲ darbotvarkes, pateikti Vietos veiklos grupės nariams metinį finansinį atskaitomybės, jos veiklos ataskaitą bei kitą reikiamą informaciją darbotvarkės klausimams svarstyti.
- Likus ne mažiau kaip 10 dienŲ iki visuotinio ataskaitinio nariŲ susirinkimo, Vietos veiklos grupės pirmininkas privalo parengti VVG veiklos ataskaitą

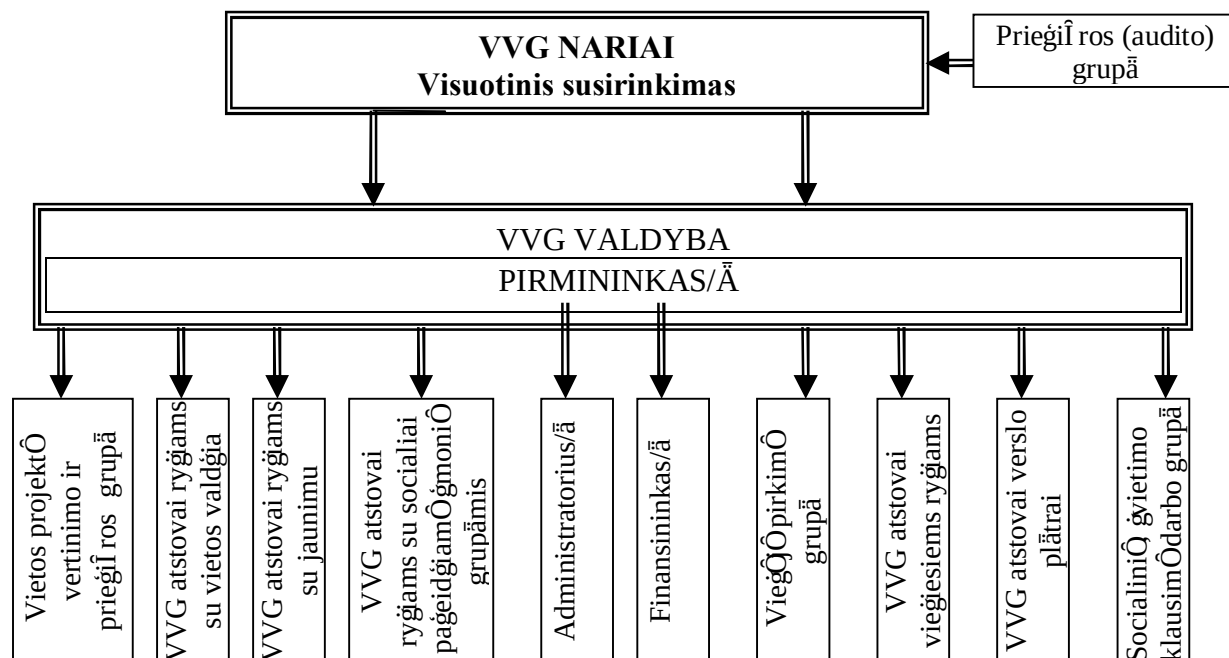
Efektyviam strategijos rengimo ir įgyvendinimo valdymui užtikrinti, VVG Ąrietavo iniciatyvosn̄ nariai pasiskirstą funkcijomis (gr̄. 1.2 lentelė).

1.2 lentelė. VVG nariŲ pareigos ir funkcijos

Pareigos VVG	Vardas, pavardė	Funkcijos
VVG pirmininkas	A. Maslauskas	Atsakingas už VVG darbo organizavimą susirinkimŲ vedimą veiklos viešinimą atstovavimą
VVG Ąrietavo iniciatyvosn̄ pirmininko pavaduotoja, projektŲ vadovą	L. Dockeyliėnė	Atsakingas už VVG nariŲ dalyvavimo užtikrinimą susirinkimŲ organizavimą ir protokolavimą priimtŲ sprendimŲ įgyvendinimo priežiūrą už Ąiniasklaidos informavimą apie VVG veiklą VVG veiklą pristatantį Ų susirinkimŲ renginiŲ organizavimą ryšiŲ palaikymą su vietos, regioninėmis, nacionalinėmis, tarptautinėmis institucijomis, susijusiomis su LEADER metodo įgyvendinimu; už verslo iniciatyvŲ skatinimą alternatyviŲ Ąemės Ų kiui verslŲ populiarinimą kaime, ryšiŲ su Ų kininkais palaikymą informacijos skalidimą
VVG finansininkas	J. Rėbienė	Atsakingas už buhalterinės apskaitos tvarkymą finansinius ir ekonominius VVG reikalus.
Priežiūros (audito) grupė	A. Lengvenienė O. Jocienė I. Kirklienė R. Zidickas A. Zalepėgas	Atsakingi už VVG darbo skaidrumo, viešumo, atskaitomybės užtikrinimą ir priežiūrą
VVG atstovai viegiesiems ryšiams	A. Maslauskas L. Dockeyliėnė E. Gričius	Atsakingi už Ąiniasklaidos informavimą apie VVG veiklą VVG veiklą pristatantį Ų susirinkimŲ renginiŲ organizavimą ryšiŲ palaikymą su vietos, regioninėmis, nacionalinėmis, tarptautinėmis institucijomis, susijusiomis su LEADER metodo įgyvendinimu
VVG atstovai ryšiams su jaunimu	P. Batavičius E. Gričius I. Bagdonienė	Atsakingi už ryšius su jaunimu ir jaunimo organizacijomis
VVG atstovai ryšiams su vietos valdžia	A. Auėbikavičius E. Gričius A. Globienė A. Zalepėgas	RyšiŲ palaikymas ir veiklos koordinavimas su vietos valdžia, seniūnijomis
VVG atstovai ryšiams su socialiai paėeidėiamŲ	S. Vaiėvilienė D. Grauslienė Z. Narvaiėgienė	Atsakingi už ryšius su socialiai paėeidėiamŲ ĄmoniŲ grupėmis, informacijos perdavimą kaimo vietoviŲ moteriŲ interesŲ atstovavimą

Ėmonių grupės	S. Norvilas V. Būdvytis	
Vietos projekto vertinimo ir priežiūros darbo grupės nariai	A. Lengvenienė A. Aušbikavičius I. Kirklienė S. Vaiškeuskas Z. Narvaigienė	Atsakingi už vietos projekto tinkamumo, naudos ir kokybės vertinimo organizavimą, projekto lankymų vykdymo vietoje ir rekomendacinio pobūdžio vertinimų balais pagal nustatytus rodiklius.
VVG atstovai verslo plėtrai	L. Dackevičienė V. Jonušas I. Kirklienė Z. Narvaigienė R. Čiwickas	Atsakingi už verslo iniciatyvų skatinimą alternatyvių ūkio ūkiui verslo populiarinimą kaime, ryšių su ūkininkais palaikymą informacijos sklaidą
Socialinių gyvimo klausimų darbo grupė	A. Lengvenienė S. Vaiškeuskas O. Jocienė D. Grauslienė I. Bagdonienė	Atsakingi už socialinius, kultūrinius, gyvimo ir aplinkosauginius klausimus.
Viešojo pirkimo komisijos nariai	A. Aušbikavičius I. Bagdonienė A. Maslauskas	Atsakingi už viešojo pirkimo procedūrų organizavimą

1.1. pav. Rietavo VVG administravimo schema

1.4. SPRENDIMŲ PRIĖMIMO VVG PROCEDŪROS, GALIMŲ INTERESŲ KONFLIKTŲ SPRENDIMO BŪDAI

Visuotinio VVG nariŲ susirinkimo sprendimai priimami paprasta susirinkime dalyvaujančią Vietos veiklos grupės nariŲ balsŲ dauguma, sprendimams priimti reikia ne mažiau kaip 1 susirinkime dalyvaujančią Vietos veiklos grupės nariŲ balsŲ. Jeigu susirinkime nėra kvorumo, turi būti gaunamas pakartotinis susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus ne tik šio susirinkimo darbotvarkės klausimais, nesvarbu kiek susirinkime dalyvavo Vietos veiklos grupės nariŲ.

Visuotinis VVG nariŲ susirinkimas yra teisėtas, jei Vietos veiklos grupės nariai apie jo vietinį laiką bei darbotvarkės projektą buvo informuoti ne vėliau kaip prieš 2 dienas elektroniniu paštu, SMS žinute (arba pasirašytinai arba registruotu laišku) ir jei susirinkime dalyvauja daugiau kaip ½ asociacijos nariŲ.

Valdybos posėdis laikomas teisėtu, kai jame dalyvauja daugiau kaip pusė jos nariŲ. Sprendimai priimami paprasta balsŲ dauguma. Balsams pasiskirsčius po lygiai, sprendimą lemia valdybos pirmininko balsas.

Siekiant VVG veiklos skaidrumo ir veiklos efektyvumo, buvo apibrėgtos VVG Rietavo iniciatyvos vertybės ir darbo taisyklės.

Strategijos rengimo laikotarpiu VVG nariai stengėsi praktiškai vadovautis apibrėgtomis ir visŲ VVG nariŲ priimtomis vertybėmis tiek VVG vidaus, tiek išorės santykiuose. Bendras VVG nariŲ sutarimas dėl pagrindinių vertybiŲ užtikrina jų įsipareigojimą procesui ir tuo pačiu didina motyvaciją.

Vietos veiklos grupės „Rietavo iniciatyvos“ bendrai priimtos vertybės

- Tolerantiškumas;
- Partnerystė;
- Atvirumas, prieinamumas;
- Novatoriškumas;
- Aktyvumas, iniciatyvumas;
- Patriotiškumas;
- Realistiškumas;
- Pasitikėjimas;
- Teisingumas;
- Savanoriškumas;
- Įsipareigojimas;
- Atsakomybė ir atstovavimas.

VVG ĄRietavo iniciatyvosŃ sklandŃ ir efektyvŃ darbo organizavimŃ taip pat ugŃtikrino darbo taisykliŃ nustatymas.

VVG „Rietavo iniciatyvos“ darbo taisyklės

1. VVG nariai ~~DZ~~pareigoja aktyviai dalyvauti grupės veikloje.
2. VVG susirinkimai vyksta pagal poreik~~DZ~~ bet ne reŃiau kaip vienŃkartŃ per mėnes~~DZ~~
3. Preliminari susirinkimo darbotvarkė yra igŃlatinama prieŃ dvi dienas iki susirinkimo.
4. Informacija perduodama VVG nariams patogiomis priemonėmis (telefonu, el. paŃtu) ir talpinama VVG portale www.rietavovvg.lt.
5. Visi VVG nariai gali teikti pasiŃlymus darbotvarkei.
6. Apie nedalyvavimŃ susirinkime negalintys dalyvauti informuoja igŃ anksto. Daugiau nei trijuose susitikimuose be pateisinamos prieŃasties nedalyvavŃ VVG nariai klausiami apie dalyvavimo trukdŃius, pasirengimŃ tŃsti veiklŃ
7. VVG susirinkimai protokoluojami, VVG nariai gali kreiptis ~~DZ~~VVG pirmininkŃ norėdami susipaŃinti su protokolu.
8. Nedalyvavusieji VVG susirinkime supaŃindinami su praėjusio susirinkimo metu priimtais sprendimais.
9. Susirinkime nedalyvavŃ nariai gali teikti savo pasiŃlymus, bet negali reikalauti pakeisti priimtus sprendimus.
10. VVG vadovaujasi komandinio darbo principais.
11. Sprendimai priimami bendru sutarimu (konsensusu), taŃiau esant kardinaliems nesutarimams Ń balsŃ dauguma.

Siekiant igŃvengti interesŃ konflikto, nusprŃsta, kad kiekvienas VVG ĄRietavo iniciatyvosŃ valdybos narys, ~~DZ~~vyvendinant LEADER metodŃ deklaruos savo interesus (deklaracijoje nurodomi atstovaujamos organizacijos numatomi rengti projektai, gyvenama vietovė, kt. informacija). UgŃtikrinant sprendimŃ skaidrumŃ VVG numatė, kad jeigu vietos projekto vertinimas, gali sukelti interesŃ konfliktŃ tas VVG valdybos narys, kurio interesai galimai susijŃ su vietos projektu, nuo jo vertinimo proceso nusigėlina.

1.5. VIETOS VEIKLOS GRUPĖS NARIŲ TEISĖS IR PAREIGOS, PRIĖMIMO Į VVG, IŠSTOJIMO IR PAŠALINIMO IŠ JOS TVARKOS APRAŠYMAS

VVG ĄRietavo iniciatyvosŃ ~~DZ~~tuose numatytos sekanŃios Vietos veiklos grupės nariŃ pareigos ir teisės:

pareigos

- laikytis Vietos veiklos grupės ~~DZ~~tŃ
- vykdyti Vietos veiklos grupės visuotinio nariŃ susirinkimo ir tarybos nutarimus;

- mokėti stojamąjį nario mokestį;
- tausoti ir tikslingai naudoti Vietos veiklos grupės turtą;
- saugoti Vietos veiklos grupės garbą ir gerbti tradicijas;
- laikytis visuomenei priimtų normų profesinėje ir visuomeninėje veikloje ir asmeniniame gyvenime.

teisės:

- dalyvauti ir balsuoti Vietos veiklos grupės visuotiniame narių susirinkime;
- rinkti ir būti įginktiems Vietos veiklos grupės valdymo organus;
- teikti pasiūlymus Vietos veiklos grupės veiklai gerinti;
- gauti informaciją apie visus Vietos veiklos grupės renginius ir juose dalyvauti;
- nustatyta tvarka naudotis Vietos veiklos grupės teikiamomis paslaugomis ir inventoriu;
- gauti informaciją apie Vietos veiklos grupės finansinį ir kitą veiklą;
- pareikšti nepasitikėjimą Vietos veiklos grupės valdymo organais;
- ištirti Vietos veiklos grupės apie tai raštu pranešus pirmininkui;
- kitas teises, kurios neprieštaruoja Vietos veiklos grupės statams.

Vietos veiklos grupės nariu gali būti juridiniai ir fiziniai asmenys t.y. verslo, valdžios ir kiti socialiniai partneriai (kaimo bendruomenės, jaunimo, moterų ir kitos nevyriausybinės organizacijos, ūkininkai turintys ūkininko pagymėjimą ir fiziniai asmenys turintys individualios veiklos pagymėjimą). VVG nariai turi lygias teises, nesvarbu kokio dydžio jie moka stojamąjį nario mokestį, ar teikia paramą.

Priėmimo į VVG, išstojimo ir pašalinimo iš jos tvarka

Stojantysis VVG narius valdybos pirmininkui pateikia rašytinį prašymą tapti Vietos veiklos grupės nariu. Prie prašymo būtina pateikti organą, kuris pagal status turi teisę nuspręsti tapti kitu juridiniu asmeniu, sprendimą bei registravimo pagymėjimo kopiją. Pirmininkas perduoda prašymą svarstyti artimiausiame visuotiniame narių susirinkime. Prašymas patenkinamas paprasta susirinkime dalyvaujančių narių balsų dauguma. Jeigu sprendimas neigiamas, jis turi būti motyvuotas.

Nariu tampa gavus rašytinį susirinkimo pritarimą ir sumokėjus stojamąjį nario mokestį.

Vietos veiklos grupė gali turėti garbės narius, kurie renkami visuotiniame narių susirinkime už nuopelnus Vietos veiklos grupei.

Narystė Vietos veiklos grupėje pasibaigia šiais atvejais:

- išstojus iš Vietos veiklos grupės;
- nariui nesilaikius Vietos veiklos grupės ~~Dė~~ taisyklių

Narystės pasibaigimo Vietos veiklos grupėje tvarka:

1. nariai, norintys išstoti iš Vietos veiklos grupės, pateikia prašymą Vietos veiklos grupės pirmininkui. Prie prašymo būtina pateikti organo, kuris pagal ~~Dė~~ taisykles turi teisę nuspręsti tapti kitu juridiniu asmeniu dalyviu, sprendimą dėl išstojimo. Narystė pasibaigia nuo prašymo padavimo dienos, jei prašyme nenurodyta vėlesnė data.
2. dėl tolesnės narių nesilaikančių Vietos veiklos grupės ~~Dė~~ taisyklių narystės Vietos veiklos grupėje, sprendžia Vietos veiklos grupės visuotinis narių susirinkimas priimdamas sprendimą paprasta balsų dauguma.

VVG nariui išstojus ar išbraukus į ~~Dė~~ taisyklių stojamasis ~~Dė~~ taisyklių, nario mokestis ir perduotas turtas jam negrąžinami. Nariui išstojus ar išbraukus į ~~Dė~~ taisyklių narys ne vėliau kaip per dvi savaites atsiskaito su VVG už visas jam patikėtas materialines vertybes jas grąžindamas natūra arba kompensuodamas atitinkama pinigų suma. Narys pateikia VVG valdybai ataskaitą apie jam pateiktą ~~Dė~~ taisyklių ir ugdymo ~~Dė~~ taisyklių Narys perduoda visas jam patikėtas funkcijas bei materialines vertybes VVG valdybos paskirtam nariui. Tuo atveju, kai nėra valdybos paskirto nario, funkcijos, materialinės vertybės ir kt. perduodamos VVG pirmininkui.

1.6. INFORMACIJOS APIE VVG VEIKLĄ SKLAIDOS, TAIKYTŲ IR PLANUOJAMŲ TAIKYTI GYVENTOJŲ AKTYVINIMO BŪDŲ, KONSULTACIJŲ GALIMIEMS VIETOS PROJEKTŲ PARAIŠKŲ TEIKĖJAMS TEIKIMO TVARKA

Informacijai skleisti apie VVG švietimo iniciatyvos veiklą parengti vietos plėtros strategiją ir jos įgyvendinimo galimybes bus organizuojamos specialios viešinio kampanijos: pranešimai spaudai, vieši renginiai, susitikimai seniūnijose, bendruomenėse, informaciniai leidiniai, seminarai, konkursai, informaciniai stendai.

Bendruomenėms ir kitoms organizacijoms potencialioms pareigkėjoms bus teikiama visapusiška parama, organizuojant renginius vietose, padedant generuoti projektų idėjas, atitinkančias strategijoje numatytas finansuoti veiklas, teikiant paramą vietos projektų pareigkėjų rengimui. Taip pat numatoma organizuoti preliminarinių projektinių idėjų atrankos procedūras.

1.7. VVG (KAIP JURIDINIO ASMENS) IR VVG NARIŲ KOMPETENCIJA, GEBĖJIMAI IR PATIRTIS PROJEKTŲ ADMINISTRAVIMO, FINANSŲ VALDYMO, BENDRADARBIAVIMO SRITYSE

VVG Ąrietavo iniciatyvosn yra VVG Ąpajĩ rio iniciatyvosn teisiŌ ir pareigŌ perāmājai. Veikdami VVG Ąpajĩ rio iniciatyvosn sudātyje didelė dalis VVG Ąrietavo iniciatyvosn nariŌ iŖžo gebājimus strategiŭkai planuoti, sistemingai ir produktyviai dirbti, efektyviai organizuoti veiklĩ tvarkyti dokumentacijĩ

Pagrindiniai pasiekti rezultatai (VVG Ąpajĩ rio iniciatyvosn sudātyje):

- Dalyvavimas rengiant ir sākmingai iŖžvadinant bandomĩĩ vietos plātros strategijĩ iŖžavinant ir administruojant 508 817,0 Lt vietos projektŌfondĩ
- Sākmingai iŖžvandinti 38 vietos projektai.

VVG Ąrietavo iniciatyvosn aktyviai veikā skleidami bandomosios strategijos iŖžvadinimo patirtĩ tobulino savo iŖždėgius ir kompetencijĩ bendradarbiaudama su kitomis VVG (iŖsamesnis bendradarbiavimo patirties apraŖymas pateiktas 1.12 skirsnyje), dalyvaudama iŖžiruose mokymuose.

10 VVG Ąrietavo iniciatyvosn nariŌ dalyvavo *LEADER* temomis surengtuose mokymuose ĄVVG kĩrimo ir LEADER+ pobĩ dėgio priemonās strategijos rengimo principai ir *LEADER* metodo taikymas kaimo plātros proceseĩ (mokymo programŌkodas 596131007):

1. Antanas AuŖbikaviĩ ius, programos kodas 596131007;
2. Laima Dockevilĩenā, paŖymājimo KP Nr. 033866, 042673, 042744, programos kodas 596131007;
3. Irena Bagdoniene, programos kodas 596131007;
4. Onutā Jocienā, paŖymājimo KP Nr. 034892, programos kodas 596131007;
5. Vytautas JonuŖas, programos kodas 596131007;
6. Alma Lengveniene, programos kodas 596131007;
7. Albinas Maslauskas, paŖymājimo KP Nr. 033861, programos kodas 596131007;
8. Zuzana NarvaiŖienā, paŖymājimo KP Nr. 033868, programos kodas 596131007;
9. Stasys Vaiĩekauskas, programos kodas 596131007;
10. Antanas Zalepĩgas, programos kodas 596131007.

Taip pat VVG Ąrietavo iniciatyvosn nariai tobulino savo kompetencijĩ iŖgiklausĩ kursus kitomis su LEADER metodo iŖžvadinimu susijusiomis temomis:

- AdministraciniŌ gebājimŌ ugdymas iŖžvadinant vietos veiklos strategijas ĩ vedā, ŖUM ir NMA specialistai (2009-04-10);
- Vietos plātros strategijŌ iŖžvadinimo procedĩros ĩ vedā, ŖUM ir NMA specialistai (2009-06-30);
- Leader metodo taikymas kaimo plātros procese ĩ vedā R. Ĺiutas (2009-07-21);

- Konsultavimo ir suaugusiųjų mokymo Leader metodo įgyvendinimo tematika įgyvendinimas į akredituotiems specialistams vedą vadybos ir pokyčių konsultantas V. Gudauskas (2009-11-19, 20).

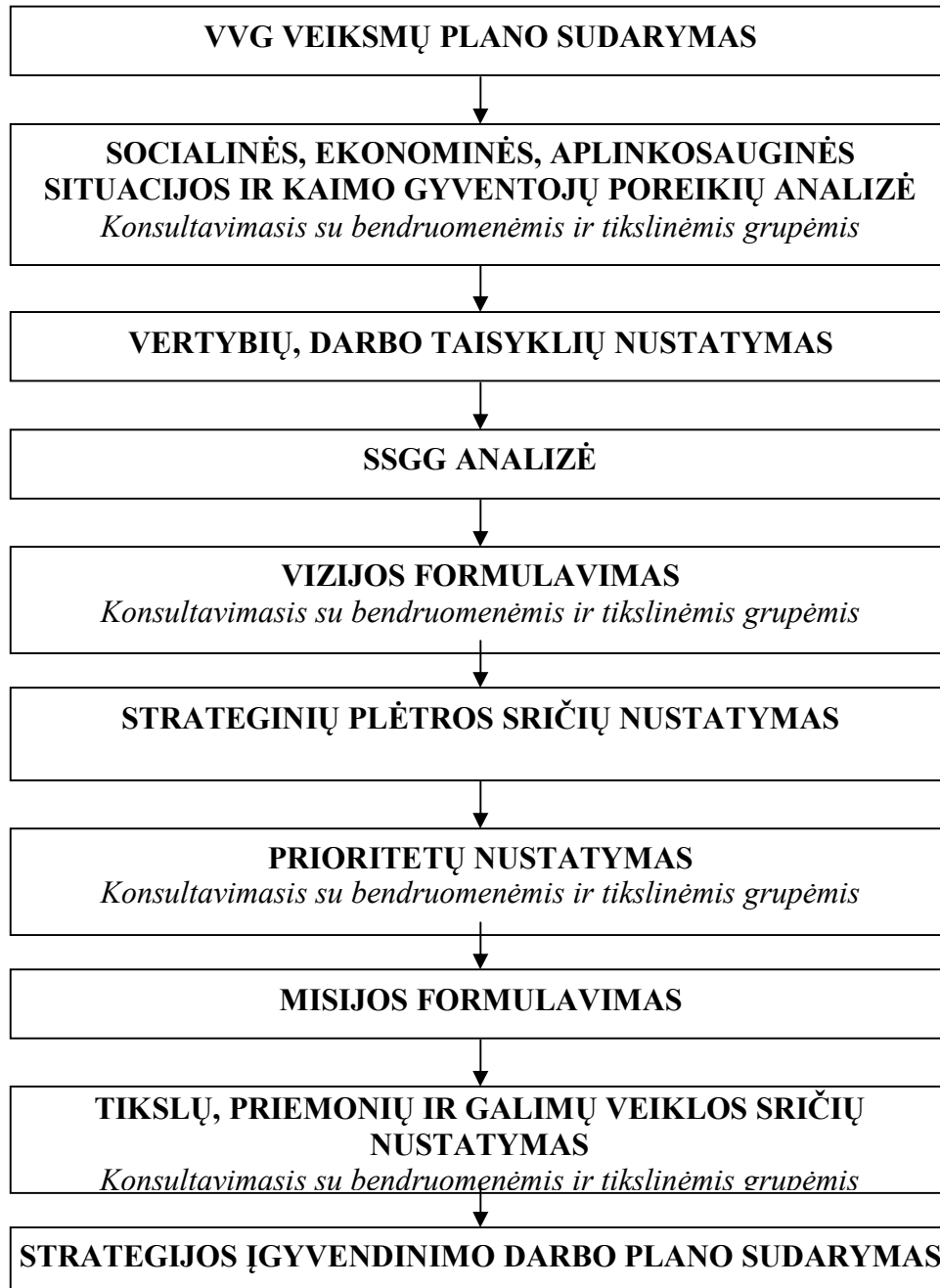
Vietos plėtros strategijos rengimo metu buvo surengti papildomi mokymai: VVG Rietavo iniciatyvos nariai organizavo ir dalyvavo 4 dienų (7 val.) mokymuose, kurių temomis: Bendruomenės aktyvinimas, Jaunimo iniciatyvų skatinimas, Strateginis planavimas. Šie mokymai VVG nariams suteikė giniui svarbių kokybiškų vietos plėtros strategijos parengimui.

Daugelis VVG narių turi patirtį įgyvendinant savivaldybės finansuojamus bei kitų programų (PHARE IR ES SF 2004-2012, ES 2007-2013) remiamus projektus (žr. 1.1 lentelę).

1.8. VVG NARIŲ DALYVAVIMAS STRATEGIJOS RENGIMO PROCESSE

Pagrindiniai vietos plėtros strategijos rengimo etapai grafiškai pavaizduoti 1.2 pav.

1.2 pav. Pagrindiniai vietos plėtros strategijos rengimo ėingsniai

1.3 lentelėje pateikti vietos plėtros strategijos rengimo etapai, jŃlaiko grafikas ir VVG darbo pobŃdis.

1.3 lentelė. Vietos plėtros strategijos rengimo etapai, jųlaiko grafikas ir VVG darbo pobųdis

mėn.	2009 m.						2010 m.	VVG susitikimų skaičius	Darbo pobųdis
	07	08	09	10	11	12	01		
Strategijos rengimo etapai									
VVG veiklos plano sudarymas								valdybos susir. 2009 ĳ 08 -20 prot. Nr.STR1	VVG veiklų numatymas ir planavimas, VVG narių pasidalinimas ųduotimis.
Vertybių ir darbo principų nustatymas								valdybos susir. 2009 ĳ 08 -20 prot. Nr.STR1	Darbas grupāse, ĳsamios diskusijos. Sprendimai priimami visos VVG bendru sprendimu.
Socialinā ir ekonominā situacijos analizā, kaimo gyventojų poreikių analizā								valdybos susir. 2009 ĳ 08 -20 prot. Nr.STR1	VVG narių darbas vietose renkant statistinius duomenis. Gyventojų poreikių tyrimas kaimo vietovāse: apklausa, interviu, diskusijos (klausimynai, susitikimai, kt.)
Surinktos informacijos apibendrinimas. SSGG analizā								valdybos susir. 2009 ĳ 09 -11 prot. Nr.STR2	Darbas grupāse, ĳsamios diskusijos, bendrai priimti sprendimai. SSGG nuolat papildoma strategijos rengimo metu
Vizijos formulavimas								valdybos susir. 2009 ĳ 09 -11 prot. Nr.STR2	Darbas grupāse. Bendrai priimti sprendimai. Metodinių darbo priemonių panaudojimas
Prioritetinių plėtros srių ĳnustatymas, jų svarbos ir galimybių dųrtinimas. Galimų prioritetų formulavimas								valdybos susir. 2009-10-13 prot. Nr. STR3	Darbas grupāse, diskusijos. Bendrai priimti sprendimai.
Konsultavimasis su bendruomenāmis dāl prioritetių formulavimo ir prioritetių atrinkimas.								Visuot. ĳspl. (renginys) 2009-10-20 prot. Nr. 3 valdybos susir. 2009-10-27 protokolo Nr. STR4	VVG atlikto darbo pristatymas. Darbas su tikslināmis grupāmis. Bendrai priimti sutarimai.
Misijos sudarymas								valdybos susir. 2009-10-27 protokolo Nr. STR4	Bendrai priimti sprendimai. Metodinių darbo priemonių panaudojimas
Strateginių tikslų priemonių ir galimų veiklos srių ĳnustatymas								valdybos susir. 2009-10-27 protokolo Nr. STR4	Darbas grupāse. Bendrai priimti susitarimai.
Konsultavimasis dāl tikslų priemonių ir veiksmonių (galimų projektų).								Visuot. ĳspl. (renginys) 2009-11-18 prot. Nr. 4 valdybos susir. 2009-11-25 prot. Nr. STR6	VVG atlikto darbo pristatymas numatytoms tikslināms grupāms. ĳsamios diskusijos. Bendrai priimti sutarimai
Strategijos dųrvendavimo plano sudarymas								valdybos susir. 2009-11-25 prot. Nr. STR6	Darbas grupāse. ĳsamios diskusijos. Bendrai priimti sprendimai.
Strategijos dokumento parengimas, galutinis patvirtinimas ir vieginimas								Visuot. ĳspl. (renginys) 2010-01-22 prot. Nr.1	Individualus darbas. VVG susirinkimai. Viegių pristatymo renginys.
Projekto dųrvendavimo ataskaitų parengimas								2010-03-26	

1.9. VVG TERITORIJOS KAIMO PLĖTROS DALYVIŲ DALYVAVIMO RENGIANČIA STRATEGIJĄ, VYKDYTO KONSULTAVIMOSI SU VVG TERITORIJOS KAIMO PLĖTROS DALYVIAIS DĖL STRATEGINIŲ NUOSTATŲ APRAŠYMAS

Reguliarus konsultavimasis su kaimo gyventojais, bendruomenėmis ir tikslinėmis grupėmis visuose vietos plėtros strategijos rengimo etapuose suteikė galimybę vietos gyventojams aktyviai dalyvauti strateginio planavimo procese. Tikslinis konsultavimasis vyko gyventojų poreikių analizės metu, prioritetų tikslų priemonių ir veiklos srityje nustatymo etapuose.

Tai padėjo suderinti VVG priimamus sprendimus su kaimo gyventojų ir kitų tikslinių grupių interesais ir suteikė galimybę siekti realistiškų rezultatų.

Konsultavimosi procedūros kaimo gyventojų poreikių tyrimo metu yra aprašytos 2.3 skirsnyje. Konsultavimasis dėl prioritetų priemonių ir veiklos srityje vyko viešuose susitikimuose, kuriuose buvo kviečiami visi kaimo plėtros dalyviai. Čiuose susitikimuose VVG grupė pristatė parengtus strateginių sprendimų pasiūlymus ir konsultavosi dėl jų atitikimo kaimo gyventojų poreikiams. Viešo konsultavimosi proceso metu buvo naudojami, fokus grupių interviu, apklausos, darbo grupės, diskusijų ir reitingavimo metodai.

1.10. VVG ĮGYVENDINTI IR PLANUOJAMI VEIKSMAI SIEKIANČI ĮTRAUKTI SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMUS IR ATSKIRTUS VVG TERITORIJOS GYVENTOJUS Į KAIMO PLĖTROS PROCESUS

Rietavo vietos plėtros strategijos rengimo metu socialiai pažeidžiamieji (bedarbiai, jaunimas, moterys, kt. grupės) kaimo gyventojų poreikiams buvo skiriamas ypatingas dėmesys. Strategijoje yra numatytos 2.1 ir 2.2 priemonės tiesiogiai nukreiptos socialiniai pažeidžiamųjų gyventojų problemoms spręsti:

2.1 priemonė – Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninių iniciatyvų skatinimas apima jaunimo ir socialiai atskirtų kaimo gyventojų aktyvinimo veiksmus:

2.1.2. *Veiklos sritis „Jaunimo iniciatyvų įgyvendinimas“* numato tokius veiksmus kaip jaunimo organizacijų kūrimas ir veikla, turiningo ir aktyvaus poilsio iniciatyvos, jaunimo saviraiškos gerinimo priemonės, mokomieji bei gyvintąjį renginiai, informacinių technologijų plėtra ir kt.

2.1.3. *Veiklos sritis „Parama socialiai pažeidžiamų kaimo gyventojų grupių gyvenimo kokybės gerinimo iniciatyvoms“* skirta remti veiksmus užtikrinančius neįgalios integracijai bendruomenėje; moterų saviraiškos gerinimo, paramos daugiavaikėms šeimoms iniciatyvas; gerinti socialiai atstumtų grupių gyvenimo kokybę.

2.2 priemonė Kaimo paveldo, turizmo bei amatų plėtojimas svarbi bedarbių kaimo gyventojų ekonominio aktyvumo skatinimui, nes skatina kaimo amatų plėtojimui verslui palankios aplinkos kūrimui paramai kaimo verslo projektams.

1.11. VVG VEIKLOS TINKLE APRAŠYMAS

VVG Rietavo iniciatyvos yra Lietuvos vietos veiklos grupių tinklo narė, Lietuvos kaimo tinklo narė ir aktyviai dalyvauja Vietos veiklos grupių tinklo ir Lietuvos kaimo tinklo veikloje bei renginiuose.

Vietos veiklos grupė Rietavo iniciatyvos Lietuvos VVG tinklo darbe atstovauja pirmininkas Albinas Maslauskas ir pirmininko pavaduotoja Laima Dockeylienė, Lietuvos kaimo tinklo darbe atstovauja Laima Dockeylienė.

1.12. VVG KETINIMŲ BENDRADARBIAUTI APRAŠYMAS

Pagrindinis VVG Rietavo iniciatyvos bendradarbiavimo tikslas – naujos patirties įgyjimas, galimybė bendrą projektų aptarimą. Bendradarbiavimo planai su kitomis VVG numato bendras diskusijas, konferencijas, keitimais vizitais, kurių metu bus dalinamasi vietos plėtros strategijos rengimo patirtimi, aptariami aktualūs strategijos įgyvendinimo klausimai.

VVG Rietavo iniciatyvos turi bendradarbiavimo patirtį su 12 Lietuvos vietos veiklos grupių – pasikonsultuoti apie patirtį įgyvendinant bandomąją strategiją buvo atvykę VVG vadovai iš Kretingos r. kaimo plėtros asociacijos, Dūkijų VVG, Molėtų r. VVG, Ąaurės vakarų Lietuvos VVG, Skuodo r. VVG, Ukmergės r. VVG, Alytaus r. VVG, Ąrvintų r. VVG, Telšių r. VVG, Ąaulių r. VVG, VVG Pajūrio krašto, Ąilalės r. VVG.

2009 m. birželio mėn. 30 d. VVG Rietavo iniciatyvos pasirašė trijų bendradarbiavimo sutartį su Telšių rajono vietos veiklos grupe ir VVG Pajūrio krašto.

2009 m. spalio mėn. 23 d. VVG Rietavo iniciatyvos pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Alytaus rajono vietos veiklos grupe, kuri turi ilgalaikę LEADER programos įgyvendinimo patirtį.

2010 m. sausio mėn. 08 d. VVG Rietavo iniciatyvos pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Kretingos r. kaimo plėtros asociacija.

VVG Rietavo iniciatyvos ketina užmegzti bendradarbiavimo ryšius ir pasirašyti bendradarbiavimo sutartis dar su 2 Lietuvos vietos veiklos grupėmis – Zarasų savivaldybės vietos veiklos grupe ir Ukmergės r. VVG.

Taip pat VVG Ārietavo iniciatyvosn bendradarbiauja ir su uęsienio partneriais i Latvijos vietos veiklos grupe ĀSATEKAñ, kuri yra ÐŖĪrusi 2007 m. geguęs 23 d. VVG Ārietavo iniciatyvosn lankāsi Latvijoje organizuotame susitikime su VVG ĀSATEKAñ. Su ģia VVG planuojama pasiraęyti bendradarbiavimo sutartÐZ numatant bendradarbiavimÑ potencialiŖvietos projektŖvykdytojŖmokymo srityje,.

II. VVG TERITORIJOS SITUACIJOS IR GYVENTOJŲ POREIKIŲ ANALIZĖS APRAŠYMAS

2.1. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ TERITORIJOS VIENTISUMO EKONOMINE, SOCIALINE IR FIZINE (GEOGRAFINE) PRASME APRAŠYMAS

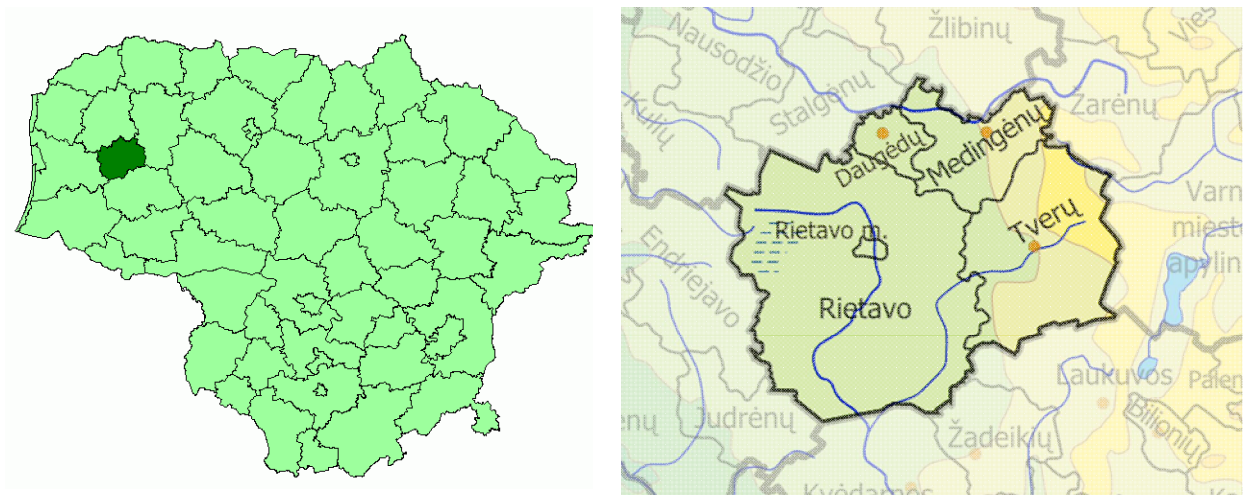
VVG Rietavo iniciatyvosn pasirinkta *LEADER* metodo įgyvendinimui teritorija sutampa su savivaldybės administracine teritorija, išskyrus Rietavo miestą kuriame gyvena 3,830 tūkst. gyventojų (2010 m.).

Rietavo VVG veikla apima visas kaimiškąsias savivaldybės seniūnijas, t. y. 4 iš 5 seniūnijų išskyrus Rietavo miesto seniūniją

- Daugādūseniū nija (Daugādai)
- Medingānseniū nija (Medingānai)
- Rietavo seniū nija (Rietavas)
- Tverūseniū nija (Tverai)

Rietavo savivaldybės lokalizacija ir seniūnijų teritorijos pateiktos 1.0 pav.

2.0 pav. Rietavo savivaldybės seniūnijos

Visoje Rietavo savivaldybėje 2010 m. gyveno 10,085 tūkst. gyventojų o Rietavo mieste – 3,830 tūkst. gyventojų taigi VVG veiklos teritorijoje gyvena 6,255 tūkst. gyventojų (2010 m. duomenys).

Rietavo savivaldybės plotas sudaro 557,92 km², Rietavo miestas užima 3,45 km², taigi VVG teritorija sudaro 554,47 km².

Rietavo VVG atstovaujama teritorija yra vientisa geografinė, teritorinė-administracinė, ekonominė, socialinė ir kultūrinė prasmėmis. Atlikusi teritorijos analizę, VVG nustatė svarbiausius jos ypatumus pagrindinius bruožus:

- VVG pasirinkta teritorija sutampa su savivaldybės administracinė teritorija;
- Bendra infrastruktūra;
- Panašios ūkininkavimo sąlygos ir visa Rietavo savivaldybė priskiriama mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms;
- Socialinės ir ekonominės paslaugos yra teikiamos savivaldybės lygmenyje;
- Rietavo kaimo gyvenimo ir bendruomenės numatomos kaimo plėtros galimybės daugiausiai siejamos su savivaldybės teritorijos ribomis;
- VVG atstovauja Rietavo savivaldybėje registruotas organizacijas;
- Bendra etnokultūra, papročiai, tikėjimas.

2.2. RIETAVO SOCIALINĖS, EKONOMINĖS, APLINKOSAUGINĖS SITUACIJOS ANALIZĖ

Rietavo savivaldybės situacijos analizė parengta remiantis informacija, kuri pateikiama:

- Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės;
- Nacionalinėje gamtės tarnyba prie Gamtės Ūkio Ministerijos ir Valstybės duomenų registras;
- www.turistauk.lt;
- Lietuvos Respublikos egerio klasifikatorius;
- Lietuvos Respublikos upių ir tvenkinių klasifikatorius;
- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos Ministerijos;
- Lietuvos kelių atlasas;
- Rietavo savivaldybė;
- Rietavo savivaldybės plėtros strateginis planas;
- Rietavo savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
- Vėg "Ekoagros";
- Gėulių teritorinė statistikos valdyba;
- Plungės darbo birža;
- Plungės darbo biržos 2007 m. veiklos ataskaita;
- Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo Ministerijos;
- Projektas "Vėg interneto prieigos taikymo plėtra";
- Lietuvos Respublikos Ūkio ir mokslo Ministerija;
- Nevyriausybinio organizacijos informacijos ir paramos centras.

Gauti esamos situacijos duomenys susisteminti ir pateikti šioje analizėje. Pirmoji analizės dalis skirta Rietavo savivaldybės teritorijos geografinės ir demografinės situacijos apibūdinimui. Antrojoje dalyje aptariamos ekonomikos tendencijos. Trečiojoje dalyje analizuojama savivaldybės infrastruktūros plėtra ir aplinkos apsauga. Ketvirtoje dalyje nagrinėjama viešojo paslaugų teikimo sfera. Penktame skyriuje pateikiama informacija apie gamtinius išteklius, aprašoma Rietavo socialinė situacija.

2.2.1. Bendra geografinė ir demografinė padėtis

Išsidėstymas

Rietavo savivaldybą yra vakarinėje šalies dalyje. Čiaurinėje pusėje Rietavo savivaldybą ribojasi su Plungės rajonu, vakarinėje – su Telšių rajonu, pietinėje – su Gėlės rajonu, vakarinėje – su Klaipėdos rajonu (gr. 2.1 pav.).

Savivaldybą priklauso mažiausiai pagal plotą Telšių apskrityje. Rietavo savivaldybės plotas yra 586 km², ir tai sudaro 0,9 proc. Lietuvos ir 13,5 proc. apskrities teritorijos. Pagal dydį ketvirta (iš 4) Telšių apskrities ir 45 (iš 61) Lietuvos savivaldybių.

Savivaldybą riboja ir arti Klaipėdos miesto, kuris yra trečias pagal dydį Lietuvos miestas bei stambus uostas. Savivaldybės centras (Rietavo miestas) nuo apskrities centro (Telšių miesto) skiria 55 km, nuo Klaipėdos – 53 km, o nuo šalies sostinės Vilniaus – 267 km.

2.1 pav. Lietuvos teritorinis administracinis suskirstymas

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Žemės fondas ir gamtiniai ištekliai

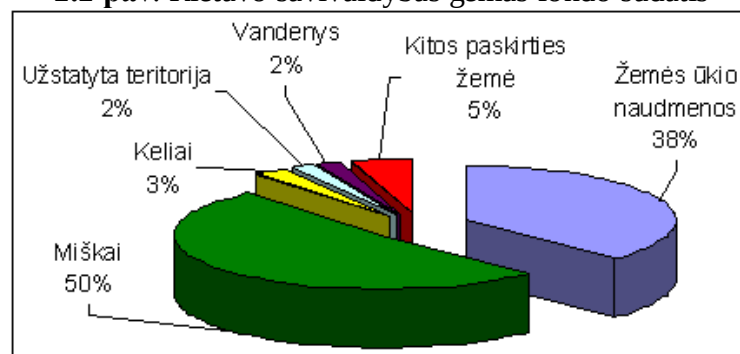
Savivaldybā pakankamai turtinga **Džiū** gamtinių išteklių graži miškų respublikinės reikšmės draustinio upių Tai sukuria rekreacinio gamtinio turizmo plėtros potencialą

Beveik visa savivaldybės teritorija (išskyrus rytinį dalį) **Džiū** iusi monotoniško reljefo Vakarų **Čemai** ių plynaukštėje, kuri priklauso **Čemai** ių aukštumai. Rytinė dalis taip pat priklauso **Čemai** ių aukštumai, tačiau į ją reljefas yra **Džiū** resnis. Rytinėje dalyje yra iškylusi aukščiausia savivaldybės vieta – Lopaių kalnas (210,6 m). Čemiausios savivaldybės vietos yra pietinėje dalyje, Jūra ir Aitros upių slėniuose.

Iš naudingųjų iškasenų savivaldybės teritorijoje randama gvyro, smėlio, durpių

Daugiau nei trečdalis (38 proc.) Rietavo savivaldybės teritorijos užima žemės ūkio naudmenų plotai. Teritorijoje vyrauja lengvo ir vidutinio priemolio dirvožemiai. Savivaldybė pasižymi didele miškų gausa: lygiai pusė (50 proc.) Rietavo savivaldybės teritorijos užima miškai. Likusi savivaldybės žemės fondo dalis sudaro keliai (3 proc.), užstatyta teritorija (2 proc.), vandenys (2 proc.), kitos paskirties žemė (5 proc.) (žr. 2.2 pav.).

2.2 pav. Rietavo savivaldybės žemės fondo sudėtis

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio Ministerijos ir Valstybės įmonė Registrų centras, 2008 m.

Rietavo savivaldybės miškingumas 2006 m. buvo 53,3 proc., o tai 1,6 karto daugiau nei Lietuvos ir 1,5 karto daugiau nei apskrities rodikliai. Vyrauja nepasižymintys dideli rėšliniai medžiai **Džiū** rove miškai: daugiausiai eglynai ir bergynai, tiek pušynai. Didžiausias miškų masė yra Rietavo miškai, kurių didžioji dalis priklauso Rietavo savivaldybei.

Didžiausios upės Rietavo savivaldybėje yra Minija, Jūra ir Aitra. Visos jos yra tinkamos turistinėms kelionėms baidarėmis: Jūra – tai viena iš didžiausių ir gražiausių upių Lietuvoje, pasižyminti giliu slėniu, rėvų gausa ir nemažu nuolydžiu; Aitra teka vingiuodama,

susisukdama ~~D~~žiriasiū formū kilpas; Minijos pakrantėse daug istorijos, gamtos paminklų saugomose teritorijose gražiose vietose stovyklavietėms.

Remiantis Lietuvos Respublikos ežerų klasifikatoriumi, Rietavo savivaldybėje yra 6 ežerai: Daugadų ežeras, Krėpėtos ežerėlis, Natalka, Ruplėginis, Ruškis ir Skiralė. Remiantis Lietuvos Respublikos upių ir tvenkinių klasifikatoriumi, Rietavo savivaldybėje yra 7 tvenkiniai: Daugadų I, Daugadų II, Girdvainių, Medingėnų, Norgalvių (Gventupio), Rietavo parko, Tverų

Savivaldybės rekreacinis ~~D~~žamtinis potencialas formuoja ir 5 valstybiniai draustiniai: Aitros hidrografinis, Minijos ichtiologinis, Aukštojo tyro telmologinis, Minijos pralaugos ir Ruškio kraštovaizdis. Taip pat Rietavo savivaldybėje yra 4 savivaldybės ~~D~~žigti botaniniai-zoologiniai draustiniai: Natalkos, Patverio, Vincentavo ir Zorlėbalių. Savivaldybėje yra 6 piliakalniai, 1 Rietavo parkas. Svarbiausi gamtos paminklai yra Lembo Nguolas ir Lopailė bei Alkos kalnai.

Urbanizacija, administracinė struktūra

Rietavo savivaldybė priskiriama kaimiškoms vietovėms, nes pasigymi mažų urbanizacijos lygiu. Savivaldybės mieste Rietave gyvena 38 proc. savivaldybės gyventojų, o kaimo vietovėse gyvena 62 proc. savivaldybės gyventojų. Pastarasis rodiklis yra 1,9 karto daugiau nei Lietuvos vidurkis (33,1 proc.) ir 1,5 karto daugiau nei apskrities vidurkis (41 proc.).

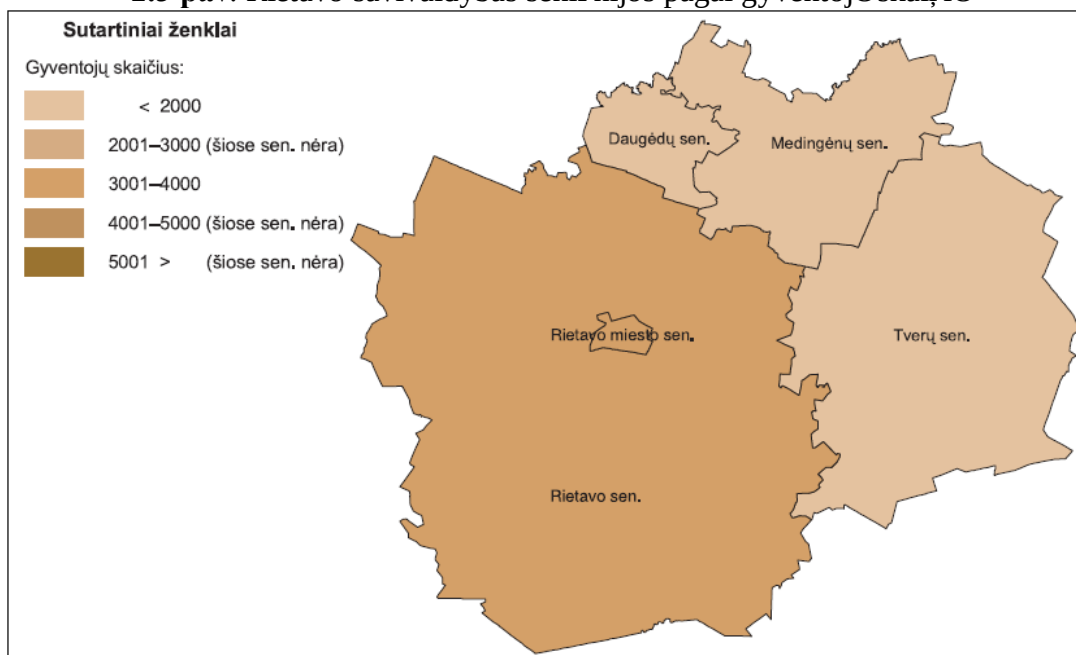
Savivaldybėje yra vienas miestas Rietavas, gyvena 3 830 gyventojų. Taip pat čia yra vienas miestelis Tverai bei 104 kaimai.

Visa Rietavo savivaldybei priklausanti teritorija suskirstyta ~~D~~ž dydžiu bei gyventojų skaičiumi besiskiriančias seniūnijas: Daugadų, Medingėnų, Rietavo miesto, Rietavo, Tverų

Didžiausios pagal plotą yra Rietavo ir Tverų seniūnijos, mažiausios – Rietavo miesto ir Daugadų seniūnijos.

Daugiausiai gyventojų turi Rietavo miesto ir Rietavo seniūnijos, nes čia yra miestas ir valstybinės reikšmės automagistralė.

Mažiausiai gyventojų turi toliau nuo Rietavo miesto ir valstybinės reikšmės automagistralės įsidėsčiusios Daugadų, Medingėnų ir Tverų seniūnijos (žr. 2.3 pav., 2.1 lentelė).

2.3 pav. Rietavo savivaldybės seniūnijos pagal gyventojų skaičių

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV (Lietuvos gyventojų ir būstų surašymo 2001 m. duomenys).

2.1 lentelė. Rietavo savivaldybės seniūnijų plotai ir gyventojų skaičiai

Seniūnija	Plotas km ² , ha	Gyventojų skaičius
<i>Rietavo savivaldybė</i>		
Daugėdų	3623 ha.	500
Medingėnų	6069 ha	684
Rietavo (be Rietavo miesto)	31555 ha	3 489
Rietavo miesto	345 ha	3 830
Tverų	142 km ²	1 582
Iš viso Rietavo savivaldybės kaimiškose seniūnijose:		6 255
Iš viso Rietavo savivaldybėje		10 085

Tikslinė žemės paskirtis ir žemės privatizavimas

2008 m. pradėtos duomenimis, kuriuos pateikia Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio Ministerijos ir Valstybės duomenų registras, 54,5 proc. savivaldybės žemės yra privati, 45,4 proc. valstybinė, 0,1 proc. priklauso savivaldybei. Detalesnė žemės fondo struktūra pagal žemės paskirtį ir nuosavybės valdymo formas pateikta 2.2 lentelėje.

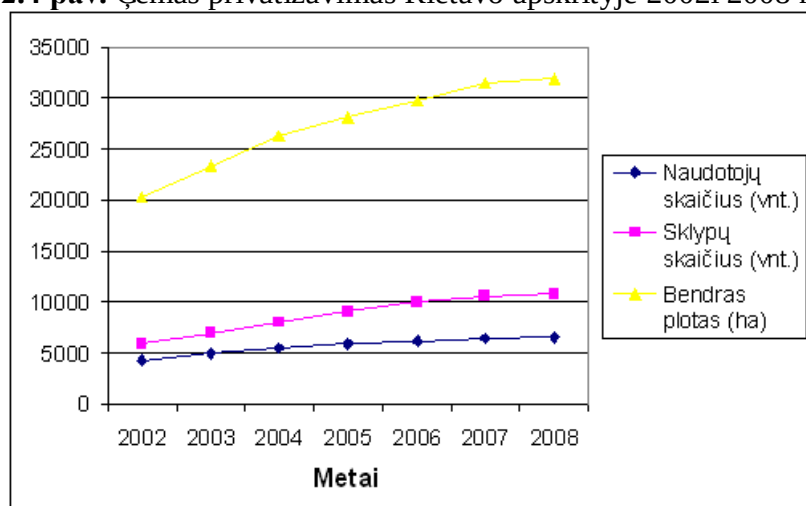
2.2 lentelė. Rietavo savivaldybės žemės fondo struktūra pagal tikslinį žemės paskirtį ir nuosavybės formą 2008 m. pradžioje

Tikslinė paskirtis	Fondas (ha)	Teritorijos dalis (proc.)	Privati				Valstybinė	
			Plotas (ha)	Dalis (proc.)	Naudotojų sk.	Sklypų sk.	Plotas (ha)	Dalis (proc.)
Žemės ūkio paskirties žemė	25485	43,51	20481	80,36	3346	7004	4997	19,61
Miškų ūkio paskirties žemė	29716	50,74	11054	37,20	1692	2383	18662	62,80
Vandens ūkio paskirties žemė	592	1,01	0	0	0	0	592	100
Konservacinės paskirties žemė	10	0,02	0	0	0	0	10	100
Kitos paskirties žemė	2766	4,72	410	14,82	1504	1409	2356	85,18
Laisva valstybinė žemė	0	0	-	-	-	-	0	0

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio Ministerijos ir Valstybės įmonė Registrų centras.

Kasmet savivaldybėje didėja privačių žemės plotai, taip pat daugėja privačių žemės sklypų bei jų savininkų (gr. 2.4 pav.).

2.4 pav. Žemės privatizavimas Rietavo apskrityje 2002–2008 m.

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio Ministerijos ir Valstybės įmonė Registrų centras.

Gyventojų skaičius, tankumas, natūralus prieaugis, lytis

Rietavo savivaldybės bendruomenė nėra didelė, o pati teritorija retai apgyvendinta. Savivaldybės demografinė situacija kasmet prastėja: mažėja bendras gyventojų skaičius, keletą metų eilės vyrauja neigiamas gyventojų prieaugio rodiklis, savivaldybė sensta.

2009 m. pradžioje savivaldybėje gyveno 10 085 gyventojai (tai sudarė 0,3 proc. šalies bei 5,8 proc. Telšių apskrities gyventojų). Visoje šalyje vyraujanti gyventojų mažėjimo

tendencija b̂dinga ir Rietavo savivaldybei: nuo 2001 m. kasmet savivaldyb̂s populiacija sumâĝja vidutinîgai 85 gyventojais.

Gyventoĵ skaîiaus mâĝjim̂s lemia neigiamas nat̂ralus gyventoĵ prieaugis, b̂dingas ir kitoms savivaldyb̂ms. 2007 m. Rietavo savivaldyb̂je gim̂ 109, tâiau mir̂ 154 gyventojai, 2008 m. gim̂ 111, o mir̂ 122 gyventojai, 2009 m. gim̂ 82, mir̂ 123 gyventojai.

Pagal gimstamumo ir mirtingumo rodiklius, tenkan̂ius 1 000 gyventoĵ Rietavo savivaldyb̂ lenkia ̂galies, apskrities bei aplinkinî savivaldybî rodiklius, kita vertus, Rietavo savivaldyb̂je gimusî ir mirusî ̂monî santykis yra pats did̂giausias ir tai lemia did̂giausî neigiam̂ nat̂ral̂ prieauĝ. D̂ginant su ̂galies, apskrities bei aplinkinî savivaldybî rodikliais (̂gr. 2.3 lentel̂).

2.3 lentel̂. Demografinî duomen̂ palyginimas (1 000 gyventoĵ, 2009 m.)

	Gimusių skaîčius	Mirusių skaîčius	Nat̂ralus prieaugis	Santuokų skaîčius	Îstuokų skaîčius
Rietavo sav.	8,13	12,19	-4,06	3,97	3,0
Plunĝs r. sav.	9,9	12,1	-2,2	5,5	3,3
Tel̂ĝr. sav.	9,9	13,3	-3,4	6,1	3,2
̂gal̂s r. sav.	9,0	13,9	-4,9	4,8	2,4
Klaip̂dos r. sav.	10,5	12,5	-2,0	6,2	3,4
Tel̂ĝ apskrityje	10,0	12,4	-2,4	6,3	3,4
Respublikoje	9,2	13,2	-4,0	6,3	3,3

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Savivaldyb̂s gyventoĵ tankumas 3 kartus mâgesnis û ̂galies ir 2,3 karto mâgesnis û apskrities rodiklius: 2008 m. prad̂gioje gyventoĵ tankumas savivaldyb̂je buvo 17,2 ̂gm./km², tuo tarpu ̂galyje ĩ 51,6 ̂gm./km², apskrityje ĩ 39,9 ̂gm./km². Did̂giausiu gyventoĵ tankumu pasîgymi Rietavo miesto senînija (1157 ̂gm./km²), mâgiausiu ĩ Medinĝn̂ senînija (9 ̂gm./km²) (̂gr. 2.1 lentel̂).

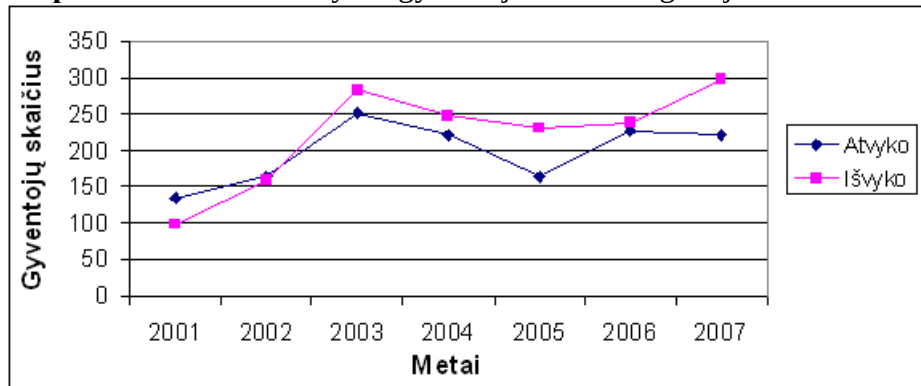
2008 m. prad̂gioje Rietavo savivaldyb̂s gyventoĵ pasiskirstymas pagal lyt̂ buvo tolygesnis nei vidutinîgai ̂galyje ir apskrityje: Rietavo savivaldyb̂je 100 vyr̂ teko 109 moterys, tuo tarpu apskrityje 100 vyr̂ teko 112 moter̂, ̂galyje 100 vyr̂ teko 115 moter̂.

Migracija

Rietavo savivaldyb̂s gyventoĵ vidaus migracijos saldo 2001i 2007 m. buvo beveik tik neigiamas, îskyrus 2001i 2002 m., per kuriuos D̂ savivaldyb̂s teritoriĵ gyventoĵ atsik̂l̂ ̂iek tiek daugiau nei î jos îsik̂l̂. Îvykstan̂î ir atvykstan̂î ̂monî skaîius

savivaldybėje kasmet svyruoja (gr. 2.5 pav.). Daugiausiai migraciją lemia jaunų žmonių išvykimas iš didesnių Lietuvos miestų, siekiant mokslo ar ieškant darbo.

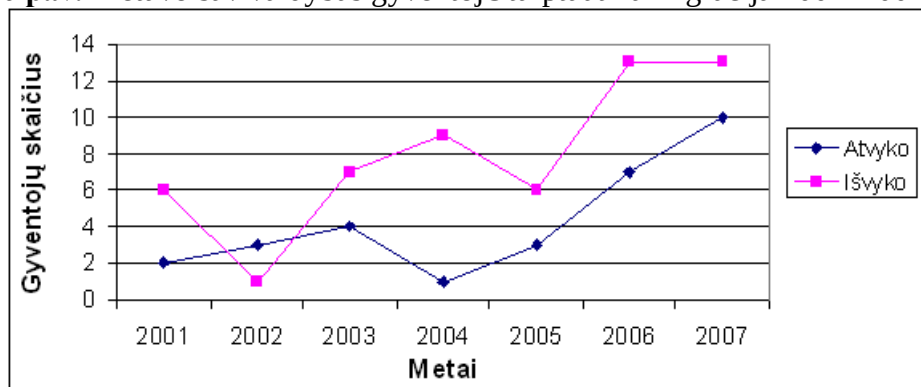
2.5 pav. Rietavo savivaldybės gyventojų vidaus migracija 2001–2007 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Tarptautinės migracijos saldo nuo 2001 m. buvo beveik tik neigiamas, išskyrus 2002 m. Emigracijos didėjimo greitis rodikliai savivaldybėje nėra stabilūs, nors ir yra pastebima bendra išvykstančių žmonių skaičiaus didėjimo tendencija. Iš užsienio į atvykstančių gyventojų skaičius savivaldybėje didėja (gr. 2.6 pav.). Lietuvai tapus pilnateise Europos Sąjungos (ES) nare ir atsivėrus ES darbo rinkos galimyboms, daug jaunimo išvažiuoja dirbti užsienį. Žaliau oficialūs statistikos duomenys apie gyventojų migraciją užsienį nėra labai tikslūs, nes dauguma laikinai išvykstančių nesiregistruoja migracijos tarnyboje.

2.6 pav. Rietavo savivaldybės gyventojų tarptautinė migracija 2001–2007 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

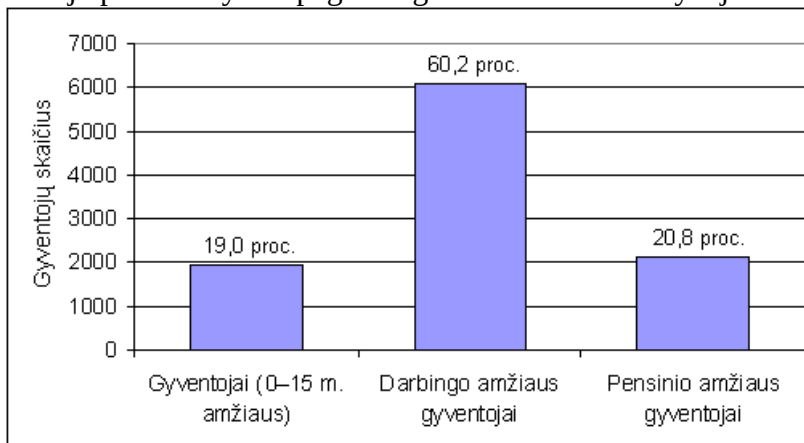
Amžius

Demografiniu požiūriu Rietavo savivaldybė, kaip ir dauguma kitų Lietuvos savivaldybių, perėngė senėjimo ribą jaunimo skaičiaus mažėjimą lemia neigiamas natūralus

gyventojų prieaugis bei išaugusi jaunų žmonių migracija. Didmiesius ar užsienietis dėl mokslo ar darbo.

Savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal amžių kiek tiek skiriasi nuo šalies ir apskrities rodiklių savivaldybėje santykinai daugiau yra pensinio amžiaus gyventojų ir santykinai mažiau darbingo amžiaus gyventojų nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. 2008 m. pradžioje savivaldybės gyventojai iki 15 metų sudarė 19,0 proc. (šalyje – 16,9 proc., apskrityje – 19,3 proc.), darbingo amžiaus – 60,2 proc. (šalyje – 63,6 proc., apskrityje – 62,7 proc.), pensinio amžiaus – 20,8 proc. (šalyje – 19,5 proc., apskrityje – 18,0 proc.) visų gyventojų skaičių (žr. 2.7 pav.).

2.7 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių Rietavo savivaldybėje 2008 m. pradžioje

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Lyginant 2008 m. pradžios gyventojų skaičių su 2001 m., pastebimas vaikų ir pensinio amžiaus žmonių skaičiaus mažėjimas bei darbingo amžiaus žmonių skaičiaus didėjimas (žr. 2.4 lentelę). Darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus didėja dėl pailginto darbingo amžiaus šalyje, nors bendras gyventojų skaičiaus savivaldybėje kasmet mažėja.

2.4 lentelė. Rietavo savivaldybės gyventojų skaičiaus pokytis 2001–2008 m.

Gyventojų grupė	2001 m.	2008 m.	Pokytis
0–15 metų amžiaus gyventojų skaičius	2710	1913	Sumažėjo 29,4 proc.
Darbingo amžiaus gyventojų skaičius	5490	6071	Padidėjo 10,6 proc.
Pensinio amžiaus gyventojų skaičius	2481	2101	Sumažėjo 15,3 proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Tautinė sudėtis

Rietavo savivaldybą etniškai yra labai vienalytė. 2001 m. surašymo duomenimis, 99,3 proc. savivaldybės gyventojų buvo lietuviai ir tik 0,7 proc. visų gyventojų atstovavo kitos tautybės: lenkus, rusus, baltarusius, ukrainiečius, vokiečius, latvius, romus.

APIBENDRINIMAS

- Teritorijoje vyrauja lengvo ir vidutinio priemolio dirvožemiai.
- Savivaldybėje auga daug miškų, tačiau jie nepasigynę didelės rėšlės medžioklės.
- Rietavo savivaldybą priskiriama kaimiškoms vietovėms.
- Visa Rietavo savivaldybei priklausanti teritorija suskirstyta dydžiu bei gyventojų skaičiumi besiskiriančias seniūnijas. Savivaldybėje yra vienas miestas Rietavas, vienas miestelis Tverai bei 104 kaimai.
- Kasmet savivaldybėje didėja privačių ūkių plotai, taip pat daugėja privačių ūkių sklypų bei įsavininkų.
- Savivaldybės gyventojų tankumas 3 kartus mažesnis už šalies ir 2,3 karto mažesnis už apskrities rodiklius.
- Savivaldybės demografinė situacija kasmet prastėja: mažėja bendras gyventojų skaičius, keletą metų iš eilės vyrauja neigiamas gyventojų prieaugio rodiklis, savivaldybė sensta.
- Įgyvendinti ir atvykstanti ūkiniai gyventojų skaičius savivaldybėje kasmet svyruoja.
- Pastebimas vaikų ir pensinio amžiaus ūkiniai skaičiaus mažėjimas bei darbingo amžiaus ūkiniai didėjimas.
- Rietavo savivaldybą etniškai yra labai vienalytė – 99,3 proc. savivaldybės gyventojų yra lietuviai.

2.2.2. Ekonominė situacija

Žemės ūkis

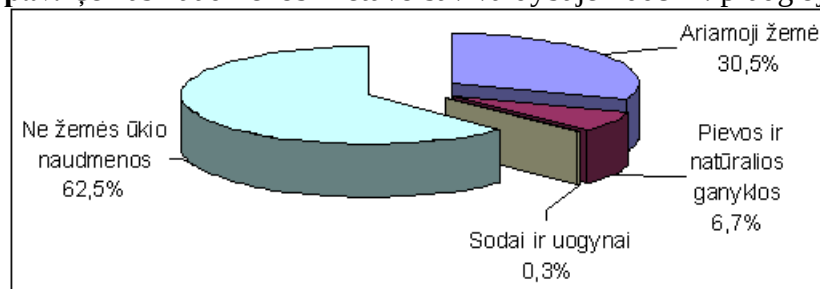
Gemās Īkis Rietavo savivaldybās kaimiškose vietovėse yra dominuojanti ekonominė veikla, tačiau esama gemās Īkio specializacija ir struktūra neduoda didelio ekonominio efekto. Mažo nagumo gemās lemia mažesnė nei vidutiniškai galyje gemās Īkio kultūrų derlingumui dominuoja smulkūs Īkiai, trūksta modernių stambių Īkių, tačiau po truputį daugėja ekologinių Īkių.

Pagrindinā Rietavo savivaldybās kaimo gyventojŲ ekonominā veikla yra ėmās ūkis, nes ūkia yra pakankamai dideli ėmās ūkio veiklai skirti ėmās plotai, taip pat menkos galimybės uėsidirbti pajamŲ kitose ekonominās veiklos sferose. Dėl DZiriŲ veiksmŲ DZikos darbo naėumas ir veiklos pajamingumas ėmās ūkyje yra maėesnis negu kitose ekonominās veiklos sferose, ir tai nulemia ėmesnDZkaimo gyventojŲ gyvenimo lygDZmaėiau iėplėtotŲ infrastruktŲrŲ

Rytinė savivaldybės teritorijos dalis priklauso Ėmaitijos kalvyno agrarinio teritorinio potencialo zonoje. Ši zona pasiūlymi vidutini teritorijos žemavimu ġmės ūkiui, dirvoġemių jautrumu vandens erozijai, nenąġiomis ġmės naudmenomis, galimybe suformuoti vidutinio dydġio ir smulkius ūkius. Likusi teritorijos dalis priklauso Ėmaitijos plynaukšlės agrarinio teritorinio potencialo zonoje. Ši zona pasiūlymi dideliu teritorijos žemavimu ġmės ūkiui, maġu dirvoġemių jautrumu intensyviam ġmės dirbimui, vidutiniġkai nąġiomis ġmės naudmenomis, galimybe derinti žemės dydġio ir tipo ūkius.

Ģemās Īkio naudmenos sudaro 38 proc. savivaldybās ģemās fondo. Didģioji ģemās Īkio naudmenŌ dalis tenka ariamajai ģemei (9,69 tģkst. ha), likusiŃ dalDzudaro pievos ir natģralios ganyklos (6,77 tģkst. ha) bei sodai ir uogynai (37 ha) (ģr. 2.8 pav.).

2.8 pav. Ģemās naudmenos Rietavo savivaldybėje 2008 m. pradžioje

Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio Ministerijos ir Valstybės įmonė Registrų centras.

2005i 2006 m. savivaldybėje vykdytas 1 918 222,0 Lt vertės projektas „Rietavo savivaldybės melioracijų griovių bei jų žvėginių renovacija“, kurio tikslas – sumažinti nepalankaus vandens rėgimo riziką kaimo gyventojams ir aplinkai bei pagerinti gyvenimo ir ūkininkavimo sąlygas. Jis rosi upės baseine. Projektą finansavo Europos ūmės ūkio orientavimo ir garantijų fondas, Lietuvos Respublika ir Rietavo savivaldybė, iš biudžeto skyrusi 191,8 tūkst. litų. Darbus pradėjo ir sėkmingai uėbaigė uėdarosios akcinės bendrovės „Plungės lagūna“ darbininkai. Uėbaigus gėdų projektą savivaldybėje renovuota 76,58 km melioracijų griovių ir jų žvėginių, 1,6 km drenagų rinktuvų, renovuotos 59 pralaidos, naujai dengtos 628 plastmasinės gėtys, o 48 – renovuotos, atnaujinti keturi tiltai. Tai – didelė parama ūkininkams, nes netinkama drenagų sistemų būklė daržo pavasarinių sėjų bei kitų ūmės darbų vėlavimui. Kita vertus, drenagų sistemomis mašina pavirginių vandenų patekimą į gėchtinius gėlinius, taigi, pagerinamas gėchtinių gėlinių vanduo.

Savivaldybėje kasmet daugėja privačių ūkių, 2008 m. pradžioje privačių ūkių skaičius siekė 3346 ir tai yra 40 proc. daugiau nei 2002 m. pradžioje (2391 ūkis).

Didelė dalis (36 proc.) ūkininkų yra vyresni nei 60 metų. Jauni iki 40 metų ūkininkų yra 26 proc. Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. teigiama, kad tokia situacija, kai didelė dalis ūkininkų yra 60 metų ir vyresni, apsunkina žemės ūkio sektoriaus modernizavimo, specializacijos gilinimo bei veiklos diversifikavimo klausimus.

2003 m. visuotinio Ėmās ūkio suraġymo duomenimis, 42,3 proc. visŲ kiŲ produkcijŲ gamino tik savo reikmāms, 25,3 proc. visŲ ūkiŲ likutDpardavā ir 32,4 proc. ėmās ūkio produkcijŲgaminoti tik pardavimo tikslais.

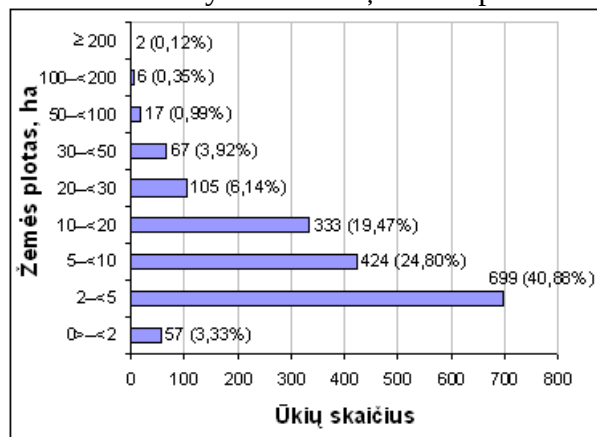
Rietavo savivaldybā pagal ŪkiŲ RegistratŲ Ų kininkŲ Ų kiŲ registre, skaiŲ iŲ yra paskutinā visoje apskrityje. 2010 m. sausio 1 d. Ų iame registre buvo 749 registruoti Ų kiai, kuriŲ bendras Ų emās plotas siekā 7 972 ha (Ų r. 2.5 lentelŲ).

2.5 lentelė. ì kiÔ DëregistruotÔ kininkÔ kiÔregistre, skalï ius, jÔgemã (ha), 2010-01-01

Apskritis, rajonas	Ūkių skaičius	Bendras žemės plotas	Vidutinis ūkio dydis	Žemės ūkio	Mišakai	Vanduo
Respublikoje	106986	1040808.72	9.73	894803.26	90735.25	5716.11
TelšĖs apskr.	7631	83356.48	10.92	77179.86	10450.17	334.02
MažeikĖs r. sav.	1796	17346.05	9.66	24803.33	1370.09	65.15
Plungės r. sav.	2799	28407.72	10.15	22567.84	4194.34	94.93
Rietavo sav.	749	7972.19	10.64	6062.68	1483.08	32.01
TelšĖs r. sav.	2287	29630.52	12.96	23746.01	3402.66	141.93

Daugumos (87 proc.) ūkių dydis – iki 20 ha. Perspektyvi ūkių turinį iš daugiau nei 30 ha, yra 5,9 proc. Stambiai ūkiai (virš 50 ha) sudaro tik 1,3 proc. visų savivaldybės registruotų ūkių (gr. 2.9 pav.). Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. nurodoma, kad daugiausia ūkių tarp kurių ir didelių yra dvejose Rietavo seniūnijose – Rietavo ir Tverės Būtent glose seniūnijose yra susikcentravęs visas Rietavo seniūnijos ūkio sektoriaus branduolys.

2.9 pav. Visų Rietavo savivaldybės veikiančių ūkių pasiskirstymas pagal dydį

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV (2003 m. ūkių surašymo duomenys).

Rietavo savivaldybės vidutinis ūkininkų ūkių registre registruoto ūkio dydis (10,64 ha) yra vienas didžiausių apskrityje (didesnis tik Telšių rajono savivaldybės vidutinis ūkio dydis – 12,96 ha).

Savivaldybė išsiskiria aukštesne nei apskrityje valstybei priklausančių ūkio ūkio procentine dalimi: 45,5 proc. savivaldybės teritorijos priklauso valstybei, tuo tarpu vidutiniškai apskrityje – 35,9 proc. Privaliuos ūkio ūkio naudotojų skaičius savivaldybėje kiekvienais metais pastebimai didėja.

2.6 lentelė. ūkininkų ūkio ūkio grupavimas pagal nuosavybės teisę, 2010 m. sausio 1

Pavadinimas	Iš bendro ploto		
	ūkininkui ar ūkio nariams nuosavybės teisė priklausančių ūkio paskirties ūkio plotas	Išsinuomotos iš kitų asmenų privatiuos ūkio paskirties ūkio plotas	Išsinuomotos iš valstybės ūkio paskirties ūkio plotas
Iš viso Respublikoje	891 846.59	103 293.92	45 668.21
Telšių apskr.	80 875.34	1 538.36	942.78
Mažeikių r. sav.	16 786.64	504.67	54.74
Plungės r. sav.	27 609.31	488.65	309.76
Rietavo sav.	7 854.45	53.11	64.63
Telšių r. sav.	28 624.94	491.93	513.65

Remiantis 2010 m. sausio 1 d. ūkininkų registro duomenimis, iš bendro ūkininkų naudojamų žemės plotų 98,5 proc. sudarė ūkininkai ar ūkio nariai nuosavybės teise priklausančius žemės ūkio paskirties žemės plotus, 0,8 proc. sudarė išsinuomoti iš kitų asmenų privačių žemės ūkio paskirties žemės plotai ir 0,8 proc. sudarė išsinuomoti iš valstybės žemės ūkio paskirties žemės plotai (žr. 2.6 lentelę).

Rietavo savivaldybės teritorijos bendrajame plane nurodoma, kad mažo našumo (iki 32 balų) žemės Rietavo savivaldybėje yra 8092,61 ha arba 36 proc. nuo bendro žemės ūkio naudmenų plotų. Detalesnis Rietavo savivaldybės žemės našumas nurodytas 2.7 lentelėje. Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. nurodoma, kad vidutinis žemės našumo balas savivaldybėje yra 30,6, ir tai yra 8,5 balo daugiau nei vidutiniškai Lietuvoje (39,1). Telšių apskrityje vidutinis žemės našumo balas yra 33,2.

2.7 lentelė. Rietavo savivaldybės žemės našumas

Našumas (balais)	Plotas (ha)	Išsidėstymas savivaldybės teritorijoje
Iki 27,0	3108,3	Apima Aukštojo Tyro draustinį ir Minijos upės slėnį. Tyro durpynai ir dalis Jūros upės slėnio
27,1 iki 35,0	15058,9	Apima beveik visą centrinių savivaldybės dalį ir rytinį jos pakraštį
35,1 iki 45,0	39891,9	Sudaro didžiausią dalį savivaldybėje. Apima visą vakarinę savivaldybės dalį iki Rietavo miesto, beveik visą Daugadėsenį ir dalį Medingėnų ir Tverėsenių
Daugiau nei 45,1	504,4	Tik vienas toks plotas visoje savivaldybės teritorijoje, jos pietrytinėje dalyje

Šaltinis: Rietavo savivaldybės teritorijos bendrasis planas.

Didžioji dalis Rietavo savivaldybės ūkininkų bei žemės ūkio darbininkų yra migrios specializacijos bei verčiasi tiek gyvulininkyste, tiek augalininkyste. Todėl vieni svarbiausių rodiklių savivaldybės žemės ūkyje yra galvijų skaičius bei grūdinių kultūrų ir bulvių derlingumas.

2008 m. Rietavo savivaldybės ūkiuose žemės ūkio produkcijos buvo pagaminta už 31,53 mln. Lt. Didesnioji jos produkcijos dalis (58,7 proc.) teko gyvulininkystės produkcijai, likusioji (41,3 proc.) – augalininkystės produkcijai (2.8 lentelė).

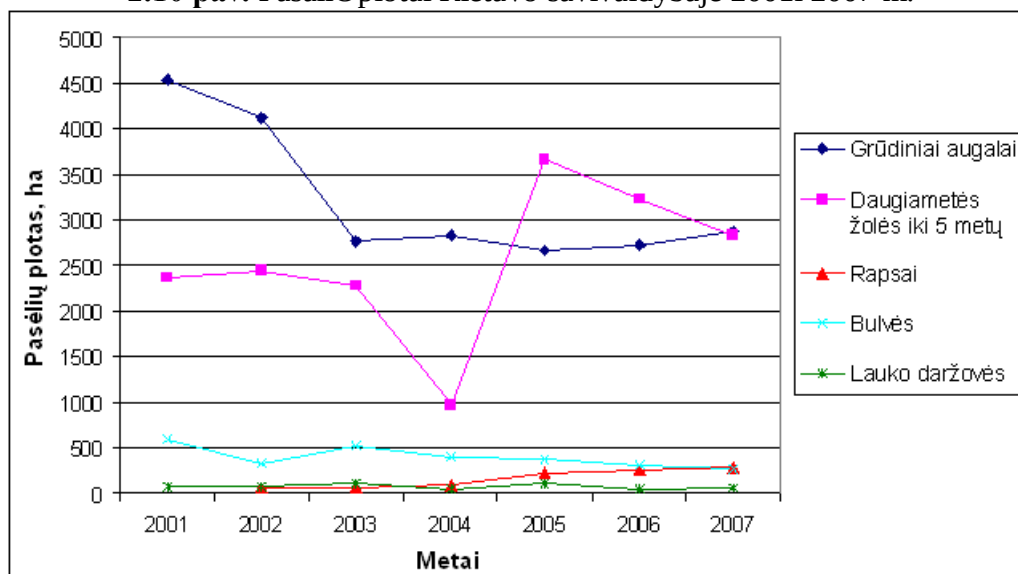
2.8 lentelė. Rietavo savivaldybės žemės ūkio produkcija visuose ūkiuose tūkst. Lt

	Bendroji žemės ūkio produkcija visuose ūkiuose		Augalininkystės produkcija		Gyvulininkystės produkcija	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Rietavo sav.	28 986	31 530	12 424	13 035	16 562	18 495

2007 m. pasėliū struktūroje vyravo grūdiniai augalai (43,5 proc. pasėliū ploto) ir daugiametės žolės (42,9 proc.). Taip pat buvo auginami rapsai (4,3 proc.), bulvės (4,1 proc.), lauko daržovės (0,8 proc.) ir kai kurios kitos mažiau populiarios kultūros.

Grūdinių augalų pasėliū plotai pastaraisiais metais mažai kito. 2005 m. smarkiai išaugn daugiamelių žolių pasėliū plotai, vėliau ėiek tiek mažėjo, tačiau išlieka viena populiariausių auginamų kultūrų savivaldybėje. Rapsų pasėliū plotai savivaldybėje kasmet didėja, o bulvių vis mažėja (gr. 2.10 pav.).

2.10 pav. Pasėliū plotai Rietavo savivaldybėje 2001i 2007 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

Dėl gana didelių maisto naugumo ėemās plotų auginamų kultūrų derlingumas daėnai būna mažesnis nei vidutiniai ėalyje ir apskrityje (gr. 2.9 lentelė), dėl to didėiojoje Rietavo savivaldybės teritorijos dalyje tradicinė ėemdirbystė yra mažai konkurecinga, ir tai mažina ėemās ėio sektoriaus plėtros galimybn.

2.9 lentelė. Ėemās ėio produkcijos derlingumas visuose ėkiuose 2005i 2007 m.

	Rietavo savivaldybė (cnt./ha)			Telšių apskritis (cnt./ha)			Lietuvos Respublika (cnt./ha)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Grūdinių augalų derlingumas	22,8	17,4	24,5	21,7	16,8	24,1	28,9	18,8	29,4
Rapsų derlingumas	11,5	11,9	17,9	14,5	13,3	16,6	18,4	11,2	17,9
Bulvių derlingumas	122,1	67,7	69,1	127,7	68,4	84,7	121,0	79,1	109,1
Lauko daržovių derlingumas	140,8	106,5	136,9	156,5	136,6	124,4	161,1	115,6	165,9

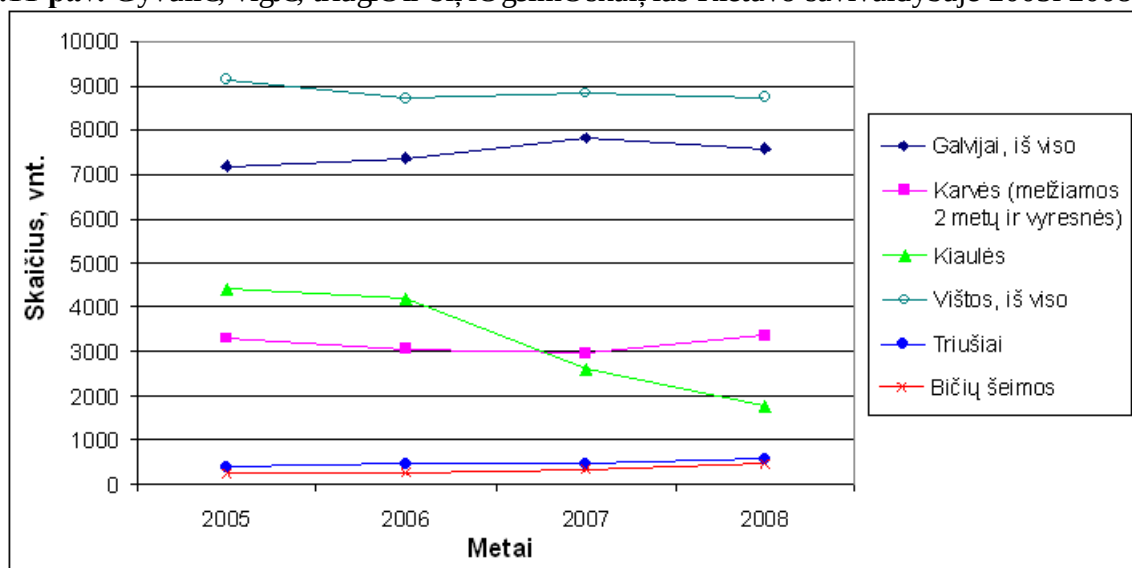
Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

2008 m. pradėioje visuose Rietavo savivaldybės ėkiuose buvo 7,6 tūkst. galvijų ir tai sudarė 11,6 proc. Telšių apskrityje auginamų galvijų skaičiaus. Karvių visuose ėkiuose buvo 3,4 tūkst., ir tai sudarė 11,1 proc. apskrityje auginamų karvių skaičiaus. Rietavo savivaldybės

Į kiuose auginamŲkiauliŲskaiĳius buvo 1,8 tŲkst., ir tai sudarŲ 4,7 proc. apskrityje auginamŲkiauliŲskaiĳiaus. KitŲgyvuliŲRietavo savivaldybŲje auginama daug maĳiau: 175 avys, 124 oĳkos, 276 arkliai. Be gyvuliŲ dar yra auginama 8,8 tŲkst. viĳtŲ 853 triuĳiai, 452 biĳiŲ ĳeimos.

Rietavo savivaldybŲje pastebima kiauliŲmaĳŲjimo tendencija. GalvijŲ viĳtŲ triuĳiŲir biĳiŲ ĳeimŲskaiĳius savivaldybŲje maĳai kinta (ĳr. 2.11 pav.).

2.11 pav. GyvuliŲ viĳtŲ triuĳiŲir biĳiŲ ĳeimŲskaiĳius Rietavo savivaldybŲje 2005i 2008 m.

Ųaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

Rietavo savivaldybŲje per 2006 m. buvo primelĳta 13,7 tŲkst. tonŲpieno, ir tai sudarŲ 10,2 proc. apskrityje primelĳto pieno. Per tuos paĳius metus gyvuoju svoriu buvo realizuota skersti 1,3 tŲkst. tonŲgyvuliŲir paukĳiŲir tai sudarŲ 8,1 proc. atitinkamo apskrities rodiklio. 2006 m. Rietavo savivaldybŲje buvo surinkta 0,8 mln. kiauginiŲir tai sudarŲ tik 0,5 proc. visoje apskrityje surinktŲkiauginiŲskaiĳiaus.

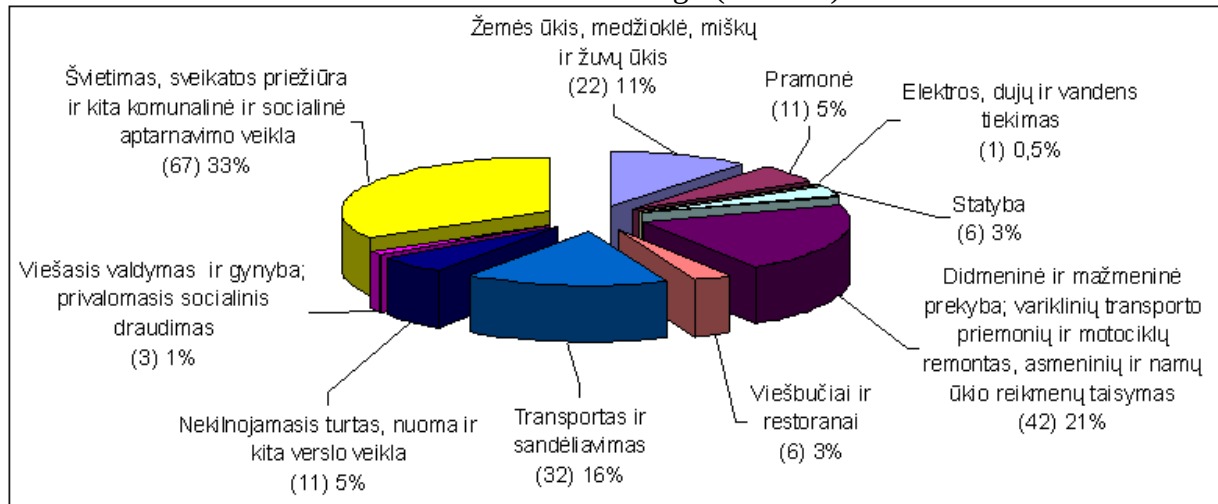
Vĳĳ ŲekoagrosŲ duomenimis, 2007 m. Rietavo savivaldybŲje buvo 7 ekologinŲs gamybos Ųkiai, ir tai yra 2 Ųkais daugiau nei 2006 m. Vienas iĳ ĳiŲ ŲkiaiŲspecializavosi tik vienoje augalininkystŲs srityje. Kiti Ųkiai buvo miĳrŲs ir uĳsiŲmŲ augalininkyste, gyvulininkyste, sodininkyste, darĳininkyste arba vaistaĳolininkyste.

PramonŲ, statyba, verslas

PramonŲ Rietavo savivaldybŲje menkai iĳgvystyta. Iĳ pramoninŲs veiklos srŲiŲiŲ savivaldybŲje didesnŲmis apimtimis vystoma tik durpiŲ gavyba. PramonŲs sektorius pagal

veikiančių ūkio subjektų skaičių (11 proc. nuo visų savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų skaičiaus) yra vienas iš paskutinių (gr. 2.12 pav.).

2.12 pav. Rietavo savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis (2008 m.)

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

Šiaulių teritorinės statistikos valdybos duomenimis, Rietavo savivaldybėje tarp svarbiausių gaminių yra durpių gavyba (gr. 2.10 lentelė). Nuo 2002 m. pastebima durpių gavybos apimtį didinanti tendencija, nors kasmet išgaunamų durpių kiekis tai padidėja, tai sumažėja. Ten pat nurodoma, kad tarp svarbiausių savivaldybės gaminių gamybos dėžini yra tik tos, kurių metinė parduotos produkcijos apimtis didesnė nei 0,5 mln. litų. Rietavo savivaldybėje veikia tik viena tokia pramoninė dėžinė, o visų kitų kasybos ir karjerų eksploatavime bei apdirbamojoje gamyboje veikiančių dėžinių metinė parduotos produkcijos apimtis yra mažesnė nei 0,5 mln. litų.

2.10 lentelė. Svarbiausių gaminių gamyba Rietavo savivaldybėje 2002–2006 m.

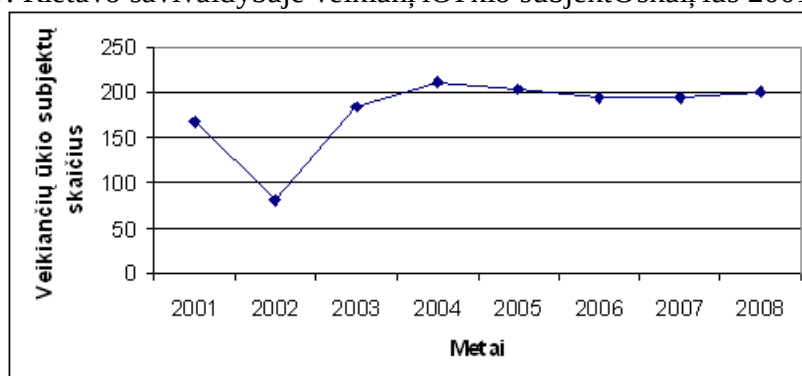
Gaminys	Metai	2002	2003	2004	2005	2006
Durpių gavyba (sūnyginio drėgnumo), tūkst. t		4,3	5,9	5,0	8,0	6,4

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV, Šiaulių teritorinė statistikos valdyba.

Vidutinis darbuotojų skaičius Rietavo savivaldybėje 2006 m. buvo 2 214 darbuotojų. Tai buvo pats didžiausias vidutinis darbuotojų skaičius nuo 2003 m. Per 2003–2006 m. laikotarpį mažiausias vidutinis darbuotojų skaičius buvo 2005 m. – 2 152 darbuotojai. Lyginant su kitomis Telšių savivaldybėmis, Rietavo savivaldybėje yra mažiausiai darbuotojų.

Savivaldybėje veiklų vykdančių ūkio subjektų skaičius 2002 m. buvo stipriai sumažėjęs (gr. 2.13 pav.), tačiau 2003 m. atsigavo ir 2004–2008 m. laikotarpiu buvo gana stabilus, tačiau svarbu pažymėti, kad nemaža dalis registruotų ūkio subjektų nevykdo veiklos. 2008 m. savivaldybėje buvo 307 registruoti ūkio subjektai, tačiau realiai veiklų vykdė tik 201 (65,5 proc.) ūkio subjektas.

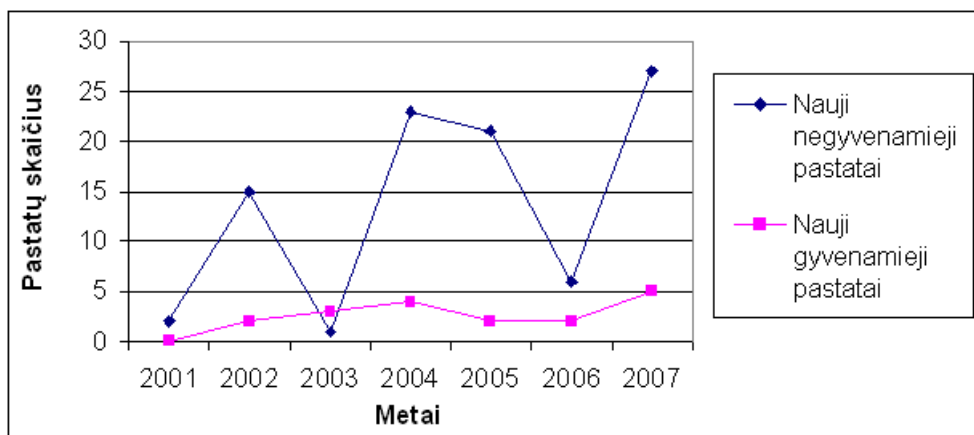
2.13 pav. Rietavo savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų skaičius 2001–2008 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

Savivaldybėje 2001–2007 m. buvo pastebima statybos darbų didėjimo tendencija. Lyginant su 2006 m., statybos darbų apimtys skaičiuojant litais 2007 m. išaugo net 1,8 karto ir siekė daugiau nei 18,4 mln. Lt, tuo tarpu 2006 m. statybos darbų apimtys savivaldybėje buvo 10,3 mln. Lt. Rietavo savivaldybės 2007 m. statybos darbų apimtys skaičiuojant litais sudarė 3,9 proc. visų Telšių apskrityje atliekamų statybos darbų 2001–2007 m. savivaldybėje vyraavo negyvenamosios paskirties pastatų statyba, nors jos apimtys kiekvienais metais labai svyravo (gr. 2.14 pav.).

2.14 pav. Rietavo savivaldybėje pastatytų gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų skaičius 2001–2007 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

2008 m. duomenimis, Rietavo savivaldybėje veikia 201 ūkio subjektas. Savivaldybėje dominuoja mikroūkiai, turintys iki 9 darbuotojų. Tokių ūkių yra 157 (78,1 proc.). Šios ūkiai dažniausiai orientuojasi į didaus rinkos vartotojus, todėl dėl rinkos siaurumo ir mažos gyventojų perkamosios galios tokių ūkių gamybos ir realizavimo apimties augimas yra ribotas. Smulkių ūkių, kuriuose dirba nuo 10 iki 49 darbuotojų, savivaldybėje yra 32 (15,9 proc.). Vidutinių ūkių, kuriuose dirba nuo 50 iki 249 darbuotojų, yra 11 (5,5 proc.). Stambių ūkių, kuriuose dirba daugiau nei 250 darbuotojų, savivaldybėje yra tik 1 (0,5 proc.).

Rietavo savivaldybės duomenimis, didžiausios ūkiai savivaldybėje yra: UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ (įsikūrusi Rietavo seniūnijoje ir užsiimanti gyvūnų kilmės atliekų šalinimu), UAB „Plungės lagūna“ (įsikūrusi Rietavo seniūnijoje ir užsiimanti hidrotechnine, inžinerinių tinklų ir gamtos auginių objektų statyba), UAB „Šauslaukio statyba“ (įsikūrusi Rietavo miesto seniūnijoje ir užsiimanti gatvių kelių tiesimu ir remontu, viešojo naudojimo, pramonės pastatų statyba, ėmės, betonavimo, mūrų darbai, inžinerinių tinklų tiesimu, pastatų gildinimu ir kt.) ir VĮ „Rietavo miškų ūkio“ (įsikūrusi Rietavo miesto seniūnijoje ir užsiimanti miškininkyste bei miško transportavimo paslaugomis).

Rietavo savivaldybės teritorijos bendrajame plane teigiama, kad Rietavo savivaldybėje investicijos verslo plėtrai nėra didelės, kadangi savivaldybėje yra tik keletas didesnių pramonės, verslo ūkių, o esamų investicijų dydis nesudaro prielaidų savivaldybės ūkio augimui, verslo bei konkurencingumo plėtrai.

Rietavo savivaldybės ūkiai turi galimybę kasmet dalyvauti vietinių ūkų ugdymo iniciatyvose (VUI) projektuose, tačiau 2005–2007 m. nebuvo parengtas nei vienas toks projektas. 2008 m. Rietavo savivaldybėje turėtų būti įgyvendinti 3 VUI projektai, ketinama sukurti 23 naujas darbo vietas, valstybė tam turėtų skirti 777 tūkst. Lt paramos.

Prekyba ir paslaugos

Rietavo savivaldybėje labiausiai išvystytas prekybos ir paslaugų ūkių tinklas (21 proc. visų savivaldybės veikiančių ūkių subjektų), tačiau prekybos apimtys yra vienos mažiausių apskrityje.

Geriausiai savivaldybėje išplėtotas parduotuvių tinklas: 2006 m. savivaldybėje buvo 31 parduotuvė, į apyvartą nuo 2002 m. nuolat augo (2002 m. – 8,3 mln. Lt, 2006 m. – 26,7 mln. Lt). Šis apyvartos augimas didele dalimi buvo susijęs su ekonomikos augimu Lietuvoje bei augančiomis prekių ir paslaugų kainomis. Nepaisant to, pagal 1-am gyventojui tenkanti parduotuvių apyvartos kiekis 2006 m. Rietavo savivaldybė 3 kartus atsiliko nuo šalies bei 1,9 karto nuo apskrities vidurkių (žr. 2.7 lentelę).

2006 m. savivaldybėje buvo 4 maitinimo paslaugas teikiančios įstaigos, jų apyvarta nors ir turėjo tendenciją augti (2002 m. – 0,4 mln. Lt, 2006 m. – 0,6 mln. Lt), bet lyginant su šalies vidurkiu išliko maža: restoranų, barų ir kitų maitinimo įstaigų apyvartos dalis, tenkanti 1-am savivaldybės gyventojui, siekė 59 Lt, ir tai yra 6 Lt daugiau nei vidutiniškai Telšių apskrityje, tačiau net 4 kartus mažiau nei vidutiniškai šalyje (žr. 2.11 lentelę).

Prekybos plėtrai savivaldybės maitinimo paslaugose stabdo nedidelė vartotojų rinka, maža perkamoji gyventojų galia, mažesni miestų ir miestelių gyventojų gyvenimo būdas, kai valgoma namuose, vartojami savi maisto produktai.

2.11. lentelė. Paslaugų sektorius (2006 m.)

	Parduotuvių skaičius 1000 gyventojų (vnt.)	Parduotuvių metinė apyvarta 1 gyventojui (Lt)	Maitinimo įstaigų skaičius 1000 gyventojų (vnt.)	Maitinimo įstaigų metinė apyvarta 1 gyventojui (Lt)
Rietavo savivaldybė	3,0	2606	0,4	59
Telšių apskritis	5,3	4931	0,5	53
Lietuvos Respublika	5,2	7895	0,9	243

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas prie LRV.

2005 m. kitų ne prekybos, paslaugų sferoje veikiančių įmonių ir verslo liudijimus išsiėmusių asmenų skaičius savivaldybėje siekė 67: įmonių buvo 25, pagal verslo liudijimus dirbo 42 asmenys. Daugiausiai gios paslaugose dirbantis ar asmenys teikė sveikatos priežiūrą ir socialinio darbo (16 proc.) paslaugas, užsiėmė gyvintimo veikla (12 proc.), užsiėmė poilsio organizavimo, kultūrine ir sportine veikla (12 proc.). Pagymėtina, kad paslaugų sektoriaus tinklas kaimo vietovėse yra ypatingai menkai išplėtotas, kaimo žmonės paslaugų vėgiuoja didesnius miestus ar iš viso jė atsisako.

Turizmas

Rietavo savivaldybė priskiriama mažo potencialo rekreacinėms teritorijoms, kurios sudaro lokalinės svarbos ir reikšmės rekreacines sistemas. Rekreaciniai ištekliai yra santykinai maži: rekreacijai tinkamų miškų nėra daug, vietovės nepasigėymi vaizdingumu, tvenkinėjų nedaug, kultūrinis paveldas vertinamas vidutiniškai, aplinkos sveikumas yra vidutinis, aplinkos ekologinis atsparumas taip pat vidutinis. Tai reikiia, kad teritorija tinka vidutinio intensyvumo rekreaciniam naudojimui. Perspektyvinės rekreacinės plėtros lygmuo yra gėmas iš galimybė kurti pavienius vietinės svarbos rekreacijos objektus. Be to, teritorija patenka didesnio maço rėmimo, skirto rekreacijai vystyti, srėgė

Pagal galimybes teikti rekreacines ir turizmo paslaugas Rietavo savivaldybės teritorija suskirstyta į lygių rekreacinio potencialo arealus. Didelio rekreacinio potencialo arealai apima Rietavo miestą ir Tverės miestelį su apylinkėmis. Išia susitelkę pagrindiniai

savivaldybės lankytini gamtos ir kultūros paveldo objektai, kertasi ~~D~~žirios turistinės trasos. Vidutinio rekreacinio potencialo arealai apima kitas gamtinių arba kultūrinių požiūriu ~~dažnia~~ teritorijas, kuriomis eina dauguma turistinių trasų jungiančių Rietavo savivaldybę su gretimomis teritorijomis. Čemo rekreacinio potencialo arealai apima kitas gamtos ir kultūros teritorijas, nepasigymintias išskirtiniais rekreaciniais resursais ar teikiamomis turizmo aptarnavimo paslaugomis.

Kitas turizmo ir rekreacijos infrastruktūrą sudaro tokie silpnai aptarnavimo objektai: motelis prie A1 magistralės netoli Girėnų bei kempingas Jūros upės pakrantėje, kuris taip pat yra netoli A1 magistralės.

Iš savivaldybės teritorijoje esančių gamtinių ir kultūrinių vertybių turizmo požiūriu lankytini objektai yra Rietavo miestas su bažnyčia, rūmai, parku, taip pat Tverė ir Medingėnų miesteliai. Savivaldybės teritorijoje yra 5 valstybiniai ir 4 savivaldybės ~~daug~~ draustiniai, teka upės Jūra, Minija, Aitra, yra 6 ežerai ir 7 tvenkiniai.

Nacionalinė dviračių trasa eina iš Varnių kerta savivaldybės teritoriją per Tverus, Rietavą Čadvainus, tada pasuka Judrėnų link ir eina ~~D~~žlutė.

Rietavo savivaldybėje veikia kavinė viešbutis ~~P~~rie Aitros, ~~daug~~ta Girėnų kaime, ~~daug~~rusios Antano Budriaus ir Nerimanto Matelio kaimo turizmo sodybos.

Turizmo informacijos centrų gyvenvietėse nėra, turizmo informacija teikiama tolokai nuo savivaldybės centro iš Telgių apskrities turizmo informacijos centre Telgiuose.

Nedarbas, darbo perspektyvos, darbo užmokestis

Rietavo savivaldybė patenka tarp mažai nedarbui turinčių šalies savivaldybių. Iš visų Telgių apskrities savivaldybių Rietavo savivaldybėje registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis yra vienas mažiausių (mažesnis tik Plungės rajono savivaldybėje). Nuo 2005 m. nedarbo lygis Rietavo savivaldybėje yra mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje (žr. 2.12 lentelę). Nedarbo lygis Rietavo savivaldybėje iki 2006 m. mažėjo, tačiau nuo 2007 m. pradėjo kilti.

2.12 lentelė. Vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lietuvos Respublika	11,1	9,7	8,1	6,8	4,8	3,4	3,2	3,4
Telgių aps.	12,9	12,4	10,9	10,0	6,6	4,2	3,7	4,2
Rietavo sav.	9,1	8,8	7,9	6,8	4,0	2,5	2,9	3,7

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie LR V.

2009 m. Rietavo savivaldybėje nedarbas augo (gr. 2.13 lentelė). Statistikos departamento duomenis, Rietavo savivaldybėje 2009 m. sausio 1 d. buvo 6 109 darbingo amžiaus gyventojai.

2.13 lentelė. Bedarbiai registruoti Rietavo savivaldybėje 2009 m.

Data	įregistruota ieškančių darbo asmenų	įregistruota bedarbių	Iš viso				Nedarbo lygis, proc.
			Pagal lytį		Pagal amžių		
			moterys	vyrų	iki 25 m.	vyresni nei 50 m.	
2009.01.01	331	305	173	132	43	92	5,0
2009.02.01	402	380	196	184	58	99	6,2
2009.03.01	462	438	214	224	71	112	7,2
2009.04.01	531	491	224	267	76	127	8,0
2009.05.01	573	485	193	292	76	120	7,9
2009.06.01	602	511	215	296	77	122	8,4
2009.07.01	641	528	219	309	80	138	8,6
2009.08.01	684	584	246	338	103	144	9,6
2009.09.01	722	638	273	365	110	157	10,4
2009.10.01	735	647	273	374	94	170	10,6
2009.11.01	795	702	295	407	102	179	11,5
2009.12.01	852	746	309	437	121	180	12,2

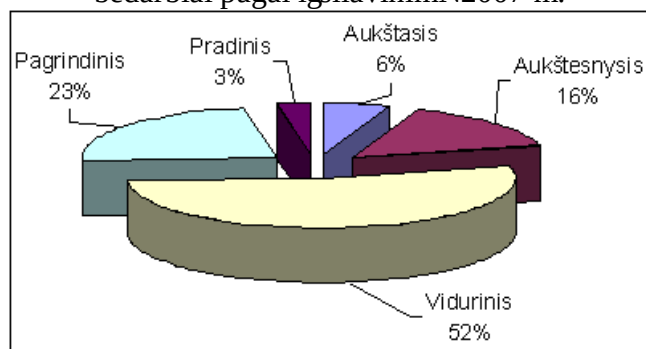
Rietavo savivaldybės gyventojus aptarnauja Plungės darbo birža, nes jos veikla apima Plungės ir Rietavo savivaldybes. Kadangi Rietavo savivaldybėje nėra atskiro Lietuvos darbo biržos padalinio, sunku apibūdinti Rietavo savivaldybės darbo rinkos tendencijas, nes Plungės darbo birža pateikia bendrus duomenis, neįskirdama Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių.

Plungės darbo biržos duomenimis, 2007 m. tarp Plungės darbo biržoje registruotų bedarbių 22 proc. sudarė aukštesnį išsilavinimą turintys žmonės, 52 proc. sudarė bedarbiai su viduriniu išsilavinimu ir 26 proc. sudarė bedarbiai su žemesniu nei vidurinis išsilavinimu (gr. 2.14 lentelė ir 2.15 pav.).

2.14. lentelė. Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių bedarbių struktūra metų pradžioje

	2007 m.	2008 m.
Iš viso bedarbių	987	1137
Moterys	713	753
Kaimo gyventojai	411	457
Jaunimas iki 25 m.	90	105
Vyresni nei 50 m.	357	360
Ilgalaikiai	46	44
Darbo rinkoje papildomai remiami	621	699
Nekvalifikuoti	424	475

2.15 pav. Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių bedarbiai pagal išsilavinimą 2007 m.

Šaltinis: Plungės darbo birža.

Plungės darbo birgos 2007 m. veiklos ataskaitoje nurodomos šios 2007 m. tendencijos:

- Išaugo terminuotos darbo jėgos paklausa.
- Daugiausia darbo pasiūlymų registruota pramonės ir paslaugų sektoriuose.
- Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėse darbininkai pasigenda ne tik kvalifikuotais, tačiau ir konstruktoriais, vadovaujančiais specialistais.
- Padidėjo darbo jėgos pasiūla.
- Darbo jėgos pasiūloje galintys konkuruoti darbo rinkoje sudarė 47 proc., negalintys konkuruoti – 53 proc. bedarbių skaičiaus.
- Neturinčių profesijos arba nekvalifikuotų bedarbių kreipėsi 11,3 proc. daugiau negu 2006 m.
- Pirmą kartą ieško darbo kreipėsi 28 proc. daugiau nei 2006 m.
- Jaunimo iki 25 m. kreipėsi 16,4 proc. daugiau nei 2006 m.
- Vyresni nei 50 m. bedarbių registruota 4,3 proc. daugiau nei 2006 m.
- Darbo rinkoje papildomai remiamų bedarbių registruota 42,6 proc. daugiau nei 2006 m.
- Kaimo gyventojų registruota tiek pat, kiek ir 2006 m.

Ekonominė savivaldybės padėtis lemia neauktas savivaldybės gyventojų pajamas. Rietavo savivaldybėje dirbančiųjų darbo užmokestis yra vienas mažiausių visoje apskrityje: 2006 m. vidutinis mėnesio darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, siekė 1 216 Lt (daugiau tik Plungės rajono savivaldybėje – 1 198 Lt), tuo tarpu šalyje – 1 496 Lt, apskrityje – 1 432 Lt. Nepaisant to, 2001–2006 m. laikotarpiu darbo užmokestis savivaldybėje kasmet augo.

Investicijos

Tiesioginio ūgsienio investicijų Rietavo savivaldybė sulaukia nedaug, o tai rodo, kad savivaldybė labai patraukli ūgsienio investuotojams ir pritraukia tik nedidelį ūgsienio investicijų dalį. Materialinių investicijų savivaldybėje taip pat nėra daug, tačiau kiekvienais metais pastebima jų augimo tendencija.

Tiesioginio ūgsienio investicijų (TUI) apimtys savivaldybėje kiekvienais metais kinta (žr. 2.10 lentelę). 2008 m. pradžioje vienam savivaldybės gyventojui teko tik 37 Lt tiesioginio ūgsienio investicijų, kai tuo tarpu vienam šalies gyventojui – 10 279 Lt, o vienam apskrities gyventojui – 33 861 Lt. Kasmet didėja atotrūkis tarp TUI vienam gyventojui Rietavo savivaldybėje ir tiesioginio ūgsienio investicijų vienam gyventojui šalyje bei Telšių apskrityje. Menkų ūgsienio investicijų prieštatsys į savivaldybės, kaip mažos rinkos, nepatrauklumas (patrauklių investavimo objektų galimybių trūkumas), nedidelis rinkos talpumas, maža gyventojų perkamoji galia ir nedidelės pajamos, menkai išvystyta pramonė.

Savivaldybėje pastebimas materialinių investicijų augimas, ir tai rodo, kad savivaldybės gyventojai ir ~~mon~~nės vis daugiau investuoja ~~DZ~~galaikio materialaus turto ~~DZ~~ijim~~N~~ ir rekonstravim~~N~~ (gr. 2.15 lentelė). Materiali~~Ų~~ investicij~~Ų~~ vienam Rietavo savivaldybės gyventojui 2006 m. teko 2 313 Lt, tuo tarpu ~~g~~alyje ~~i~~ 5 044 Lt, apskrityje ~~i~~ 4 375 Lt. ~~Ų~~ie skai~~Ų~~iai rodo savivaldybės atotr~~i~~kd~~Ų~~io ~~g~~alies ir apskrities ekonominio vystymosi.

2.15 lentelė. Investicijos Rietavo savivaldybėje 2001i 2008 m.

Metai	Tiesioginės užsienio investicijos (mln. Lt) metų pradžioje	Tiesioginės užsienio investicijos 1 gyv. (Lt) metų pradžioje	Materialinės investicijos (tūkst. Lt)	Materialinės investicijos 1 gyv. (Lt)
2001	nėra duomenė	nėra duomenė	7 261	680
2002	nėra duomenė	nėra duomenė	6 974	656
2003	0,4	34	13 844	1 310
2004	0,4	38	55 181	5 256
2005	0,7	68	14 752	1 422
2006	0,6	61	23 708	2 313
2007	0,9	84	nėra duomenė	nėra duomenė
2008	0,4	37	nėra duomenė	nėra duomenė

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie LRV.

APIBENDRINIMAS

- Dominuojanti savivaldybės kaimišk~~Ų~~ vietovi~~Ų~~ ekonominė veikla ~~i~~ gemės ~~i~~ kis yra, ta~~Ų~~iau esama gemės ~~i~~ kio specializacija ir strukt~~Ų~~ra neduoda didelio ekonominio efekto.
- Ma~~g~~o na~~g~~umo gemės lemia ma~~g~~esn~~DZ~~ei vidutini~~g~~kai ~~g~~alyje gemės ~~i~~ kio kult~~Ų~~r~~Ų~~ derlingum~~N~~
- Kasmet daugėja priva~~Ų~~ios gemės naudotoj~~Ų~~skai~~Ų~~ius.
- Vyrauja smulk~~Ų~~is ir nedideli ~~i~~ kiai.
- Savivaldybė ~~i~~ g~~Ų~~siskiria auk~~g~~esne nei apskrityje valstybei priklausan~~Ų~~ios gemės dalimi.
- Renovuojami melioracijos tinklai.
- Did~~g~~ioji dalis Rietavo savivaldybės ~~i~~ kinink~~Ų~~ bei gemės ~~i~~ kio ~~DZ~~oni~~Ų~~ yra mig~~Ų~~rios specializacijos ir ver~~Ų~~iasi tiek gyvulininkyste, tiek augalininkyste.
- Pramonė Rietavo savivaldybėje menkai i~~g~~vystyta.
- Nema~~g~~a dalis registruot~~Ų~~~~i~~ kio subjekt~~Ų~~nevykdo veiklos.
- 2001i 2007 m. Rietave buvo pastebima statybos darb~~Ų~~ didėjimo tendencija, vyravo negyvenamosios paskirties pastat~~Ų~~statyba.
- Savivaldybėje dominuoja mikro~~DZ~~nės, turin~~Ų~~ios iki 9 darbuotoj~~Ų~~
- Investicijos ~~DZ~~erslo plėtr~~N~~nėra didelės.
- Rietavo savivaldybėje labiausiai i~~g~~vystytas prekybos ir paslaug~~Ų~~ ~~DZ~~oni~~Ų~~ tinklas, ta~~Ų~~iau prekybos apimtys yra vienos ma~~g~~iausi~~Ų~~apskrityje.

- Visa Rietavo savivaldybą priskiriama mažo potencialo rekreacinėms teritorijoms, tačiau pagal galimybes teikti rekreacines ir turizmo paslaugas išskiriami didelio rekreacinio potencialo arealai – tai Rietavo miestas ir Tverės miestelis su apylinkėmis, kur susitelkę pagrindiniai lankytini gamtos ir kultūros paveldo objektai.
- Nedarbas Rietavo savivaldybėje gana gėmas, tačiau nuo 2007 m. jis pradėjo kilti.
- Rietavo dirbančiųjų darbo užmokestis yra vienas mažiausių visoje apskrityje.
- Tiesioginių užsienio investicijų Rietavo savivaldybą sulaukia nedaug, kaip ir materialinių investicijų, tačiau pastebima pastarųjų augimo tendencija.

2.2.3. Infrastruktūra ir aplinkos apsauga

Keliai ir transportas

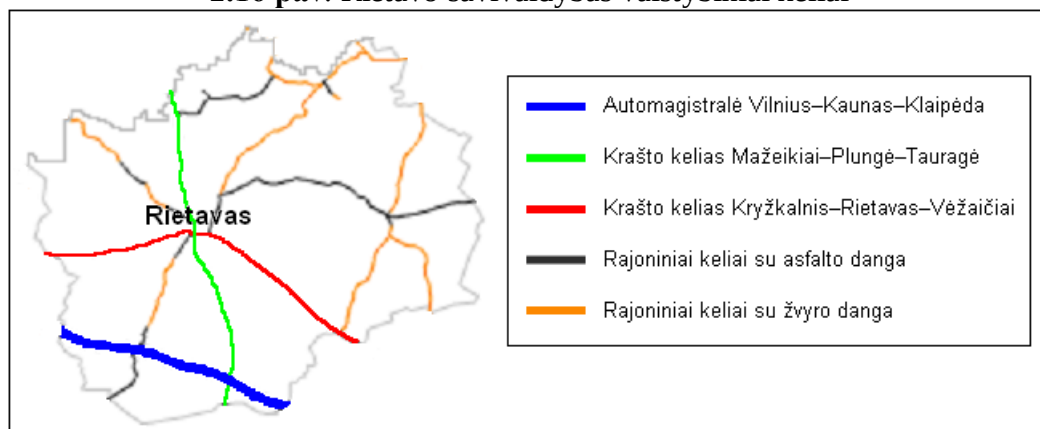
Rietavo savivaldybės teritorija einantys valstybiniai ir vietiniai automobilių keliai suformuoja harmoningą ir tinkamai išplėtotą kelių tinklą Savivaldybės teritorijoje (žr. žemėlaidį). Rietavo mieste išgiurės dvi kerta krašto kelias Mažeikiai-Plungė-Tauragė, iš rytų į vakarus senasis Gėmaičio plentas (kelias Kryžkalnis-Rietavas-Vėžaičiai). Pietinėje savivaldybės teritorijos dalyje rytų-vakarų kryptimi eina automagistralė Vilnius-Kaunas-Klaipėda (ilgis savivaldybėje – 16,5 km). Gė trys keliai Rietavo savivaldybės teritorijoje yra 100 proc. asfaltuoti.

Absoliuti dauguma kelių Mažeikiai-Plungė-Tauragė važiujančių sunkvežimių Rietavo mieste pervažiuoja tranzitu, todėl Rietavo aplinkkelio nebuvimas sukelia gyventojams daug klėjų keliomas triukšmas, vibracija, iškyla pavojus saugiam eismui.

Rajoninėse reikėmėse keliai jungia Rietavė su senėnijų centrais, taip pat su didesniais kaimais. Vietinėse reikėmėse keliai uėtikrina susisiekimė su maėesniais bei atokesnėse vietose esanėiais kaimais. Valstybinėse reikėmėse keliai uėtikrina patogė susisiekimė su kaimyninėmis savivaldybėmis – Plungė, Ėilalė, Klaipėdos rajonė – taip pat su Klaipėdos jėrė uostu bei Lietuvos sostine Vilniumi. Su apskrities centru Telėiais ryėys nėra patogus – reikia vaėiuoti per Plungė, kadangi artimiausias marėrutas per Medingėnus ir Ėarėnus neasfaltuotas.

Rietavo savivaldybėse keliė tinklo struktėra yra palanki atskirė senėnijė aptarnavimui, taėiau procentinė keliė dangė struktėra rodo, kad dar nemaė dalis rajoninė keliė yra su ġvyro danga, kas daro juos maėiau naudojamus (ėr. 2.16 pav.).

2.16 pav. Rietavo savivaldybėse valstybiniai keliai

Šaltinis: Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo Ministerijos.

Rietavo savivaldybėje vietinėse reikėmėse automobilių keliė ilgis yra 324 km, iš kuriė su asfaltbetonio danga – 46 km, su ġvyro danga – 266 km, su grunto danga – 12 km.

Rietavo miesto gatvių tinklo bendras ilgis 21,7 km, iš kurių 16 km (t. y. 73,7 proc.) – asfaltuota danga, 25 proc. gatvių dengta su žaliąsias arba pėsčiųjų dviračių takais.

Pagal STR 2.06.01.1999 „Miesto miestelių ir kaimų susisiekimo sistemas“ Rietavo miesto gatvių tinklams galima suskirstyti į:

1. Aptarnaujančių gatvių tinklams – C kategorijos gatvės, pagrindinės viešojo susisiekimo linijos, miesto vidaus transporto ryšiai.

2. Pagalbinių gatvių tinklams – D kategorijos gatvės žaliuosiuose, nedidelio eismo intensyvumo gatvės, dažniausiai žaliuosiuose aptarnaujančių gatvių tinklams bei užtikrinančių susisiekimą miesto zonose.

Dauguma sunkiojo transporto priemonių Rietavo mieste kerta išėjusius žvartus. Todėl Rietavo savivaldybės teritorijos bendrajame plane siūloma kelyje Nr. 164 (Mažeikių Plungė Tauragė) dengti Rietavo vakarinę link kelių nukreipti žvartų zonoje eismo srautus.

Krovininiam transportui važiuoti trukdo priešpriešiniai srautai Mažeikių Skuodo, Plungės, Gilalės, Tauragės, Gilutės. Dėl išaugusio transporto eismo miesto centrinės gatvės nėra saugios ir kyla grėsmė pėsčiams.

Miesto pietvakarinėje dalyje yra UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“. Jos veiklos tikslas – utilizuoti gyvulinės kilmės atliekas. Į šios utilizavimo stoties liekos vežamos ne tik iš Lietuvos, bet taip pat ir iš kaimyninių šalių (Latvijos). Transportas, vežantis atliekas iš Mažeikių Plungės ir Latvijos, važiuoja per Rietavo miesto centrą sklindantis atliekų kvapas blogina Rietavo miesto gyventojų gyvenimo kokybę.

Savivaldybėje tik 14 proc. gatvių turi žaliąsias arba pėsčiųjų dviračių takus. Tai labai mažas skaičius, netgi žinant, kad gyvenvietės galios mastais yra nedidelės. Kiek geresnė padėtis Rietavo mieste, kuriame 25 proc. gatvių turi žaliąsias arba pėsčiųjų dviračių takus (skaičiuojant abiejomis kryptimis). Ugmiesių keliuose padėtis blogesnė nei Labardžių Kalakutiškės, Budrikių Pelaičių ir kitur Rietavo miesto esančių kaimų gyventojai vykdamiesi savivaldybės centru rizikuoja savo gyvybe, nes galia intensyvaus eismo krašto kelių jokia infrastruktūra dviratininkams ir pėsčiams nedengta. Keliuose ir gatvėse kitų inžinerinių eismo saugos priemonių (vadinamųjų žvartų žygiavimuose gyvenvietės, giedinių sankryžų plokštė ir pan.) nėra, todėl eismo sūnygos daugeliu atvejų nesaugios ir neįuolaikiškos.

Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų pastaraisiais metais Rietavo savivaldybėje didėjo ir 2006 m. pabaigoje siekė 363, tačiau tai yra daugiau nei vidutiniškai šalyje (433) ir apskrityje (417). Krovininių automobilių skaičius Rietavo savivaldybėje taip pat didėja.

Perveġimai vieġuoju transportu Rietavo savivaldybėje auga gerokai greičiau negu Lietuvoje ir Telšių apskrityje. Gyventojai vieġuoju transportu naudojasi rečiau nei vidutiniškai ġalyje, tačiau daġniau nei apskrityje: 2006 m. vienam Rietavo savivaldybės gyventojui vidutiniškai teko 43 kelionės autobusu, tuo tarpu ġalyje ė 92, o apskrityje ė 32.

Ryšiai, telekomunikacija

Ilgą laiką Rietavo savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, vienintelė telekomunikacijų rūšis buvo laidinis telefonas. Pastaraisiais metais atsirado bei sparčiau plinta naujos telekomunikacijų paslaugos ė mobilusis ryšys, internetas ir daugelis kitų. Išvystintos ryšių technologijos ir dabą leidžia telekomunikacijų kompanijoms pateikti vartotojui visas telefono, fakso, duomenų perdavimo, interneto ir televizijos paslaugas vienu laidu, t. y. ġviesolaidġiu.

2003 m. Rietavo savivaldybės gyventojų būstuose buvo 1 865 fiksuoto ryšio telefono abonentai, o tai 31,2 proc. daugiau nei 2001 m. (apskrityje sumaġėjo 48,6 proc., ġalyje ė 33,3 proc.). 2003 m. Rietavo savivaldybėje 100 gyventojų teko 17,2 fiksuoto ryšio abonentų ġalyje ġis vidurkis didesnis ė 18,7 telefonai, tačiau Telšių apskrityje maġesnis ė 12,9 telefonai. Rietavo savivaldybėje, kaip ir visoje ġalyje, didesniu telefonų būstuose skaičiumi pasiġymi miesto gyventojai: 2003 m. 100 savivaldybės miesto gyventojų teko 26,9 telefonai, tuo tarpu 100 kaimo gyventojų ġis skaičius buvo tik 11,3 telefonų arba 58 proc. daugiau.

Rietavo savivaldybės gyventojai kasmet vis daugiau naudojami fiksuoto ryšio telefonais, ir tai rodo, jog savivaldybėje vis sparčiau vyksta ryšio tiekėjų konkurencijos sukeltas perėjimas nuo laidinio prie mobiliojo ryšio. Mobilaus ryšio vartotojų skaičius nėra registruojamas, tačiau atsiġvelgiant Dėendrų ġalies tendencijai kai gerėja mobilaus ryšio paslaugų kokybė ir galimybės bei maġėja paslaugų kainos, vartotojų skaičius gali tik augti. Pagrindiniai mobilaus ryšio paslaugų teikėjai savivaldybėje yra UAB ĄOmnitelė, UAB ĄTele2ė, UAB ĄBitė Lietuvaė.

Vis dėlto nelengva ekonominė situacija ir palyginti maġa perkamoji galia didelei daliai Rietavo savivaldybės gyventojų neleidžia pasinaudoti visais ġiuolaikinių technologijų teikiamais privalumais. Palyginti nedidelė gyventojų dalis naudojami internetu, kaimo vietovėse ryšio skvarba yra gana ġema, nepakankamas gyventojų kompiuterinis raġingumas.

Savivaldybėje veikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Europos Sąjungos Dėirio programų lėġomis Dėėigti 8 vieġosios interneto prieigos taġkai (VIPT), kuriuose gyventojams suteikta galimybė nemokamai naudotis internetu:

1. Daugadė VIPT 1
2. Girdvainių VIPT 2

3. Labardžiūnų VIPT 2
4. Lioliūnų VIPT2
5. Medingianų VIPT1
6. Pelaišiūnų VIPT 2
7. Rietavo LJA centras
8. Tverūnų VIPT 2

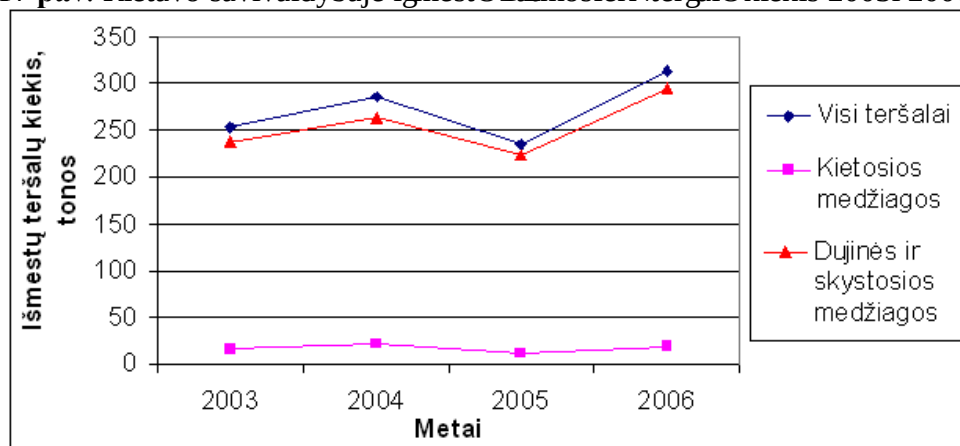
Rietavo savivaldybėje esantys VIPT glaudžiasi bibliotekose, pagrindinė kuratorių dalis – bibliotekų darbuotojos. Tokiu būdu bibliotekos vėl atgauna savo gyvį, įgyvendindamos jose lankosi nemažai žmonių.

Atmosferos tarša, atliekų tvarkymas

Rietavo savivaldybėje bendras išmetamųjų medžiagų kiekis mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. Teršalų emisija daugiausia vyksta iš stacionarių ir mobilių taršos šaltinių. Savivaldybėje dar nėra sutvarkyta atliekų tvarkymo sistema.

2006 m. bendras Rietavo savivaldybėje išmetamųjų medžiagų kiekis buvo 313,4 t. Kietosios išmetamosios medžiagos sudarė 6,1 proc. visų išmetamųjų medžiagų kiekio. Nuo 2003 m. savivaldybėje išmetamųjų kietųjų medžiagų kiekis yra daugiausia stabilus ir jokiame vidutiniškai išmetama 16,85 t. Likusi išmetamųjų medžiagų dalis (294,4 t arba 93,9 proc. nuo bendro išmetamųjų medžiagų kiekio) 2006 m. sudarė dujinės ir skystosios medžiagos, ir tai buvo didžiausias išmetamųjų dujinės ir skystosios medžiagų kiekis nuo 2003 m., didžiausias išmetamųjų medžiagų kiekis buvo išmetas 2005 m. – 223,8 t (žr. 2.17 pav.).

2.17 pav. Rietavo savivaldybėje išmetamųjų teršalų kiekis 2003–2006 m.

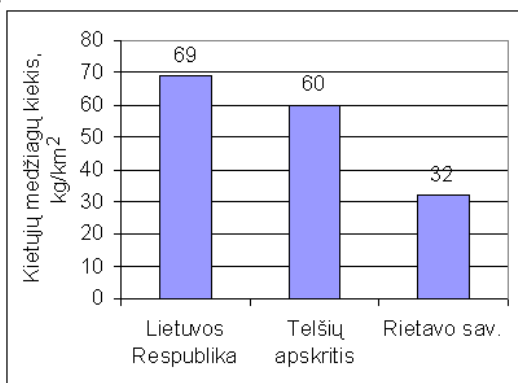
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie LRV.

Per pastaruosius metus daugiausiai išmetamas anglies monoksidas, kuris išmetamas degimo proceso metu. Šio teršalo kiekiai kasmet auga: 2003–2006 m. laikotarpiu padidėjo 28,5 proc. 2006 m. anglies monoksidas sudarė 58 proc. visos taršos iš stacionarių šaltinių.

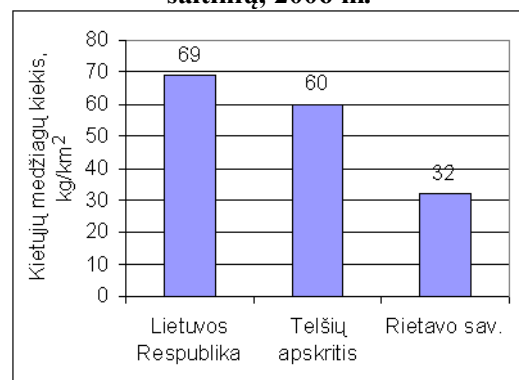
Teršalų emisija iš stacionarių taršos šaltinių Rietavo savivaldybėje yra mažesnė nei vidutiniškai apskrityje ir galyje. Lyginant 2006 m. Rietavo savivaldybėje išmestų teršalų kiekius (kg), tenkančius 1 km² su šalies ir Telšių apskrities atitinkamais rodikliais, Rietavo sav. kietųjų dalelių kiekis (kg) tenkantis 1 km² yra 1,9 karto mažesnis nei Telšių apskrities ir 2,2 karto mažesnis nei šalies (gr. 2.18 pav.). Dujinių ir skystųjų teršalų kiekis, tenkantis 1 km² yra 15,6 karto mažesnis nei Telšių apskrities ir 2,4 karto mažesnis nei šalies (gr. 2.19 pav.).

Prie aplinkos oro taršos prisideda ir iš mobilių šaltinių išsiskiriantys teršalai.

2.18 pav. Kietųjų medžiagų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių, 2006 m.

2.19 pav. Dujinių ir skystųjų medžiagų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių, 2006 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Atliekų tvarkymas Lietuvoje yra prioritetinga aplinkos apsaugos sritis, kurios svarba nurodyta Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. I-1550 (Gin., 1996, Nr. 103-2347) patvirtintoje Valstybinėje aplinkos apsaugos strategijoje.

Rietavo savivaldybė yra Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos dalis. Rietavo savivaldybė dalinai vykdo atliekų tvarkymo funkcijas, perduodamas UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centrai“. UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centrai“ organizuoti regioninį atliekų tvarkymo sistemą ir vykdyti šias funkcijas: organizuoti atliekų tvarkymą Rietavo savivaldybės teritorijoje taip, kad būtų vykdytos valstybiniame atliekų tvarkymo plane numatytos užduotys; iki 2007 m. liepos 1 d. Kalakutė kaime suprojektuoti, pastatyti ir pradėti organizuoti atliekų priėmimo punktą (APP) (pridedama), šalies kompostavimo aikštelę (GKA); iki 2006 m. spalio 1 d. organizuoti atliekų surinkimą iš savivaldybėje esančių atliekų turėtojų paslaugas; rengti ir teikti savivaldybei atliekų tvarkymui reikalingus teisinius dokumentų projektus; iki 2006 m. spalio 1 d. pasirengti organizuoti bendrininkų atliekų tvarkymą rengti ir teikti savivaldybei visas su atliekų tvarkymu susijusias ataskaitas; vykdyti atliekų tvarkymo žiniatinklio aplinkos monitoringą vykdyti visuomenės informavimo (gVietimo) programą

Gyventojai ir juridiniai asmenys, vadovaudamiesi atliekų tvarkymo taisyklėmis, atliekų tvarkymui reglamentuojamais teisės aktais, privalo naudotis savivaldybės teritorijoje įrengtomis atliekų tvarkymo sistemomis.

Rietavo savivaldybėje mišrios komunalinės atliekos surenkamos prie daugiaburių namų esančiose konteinerinėse aikštelėse, o iš individualių namų atliekos surenkamos individualiais konteineriais. Atliekų turėtojai antrines galias turi rinkti joms susidarymo vietoje ir galinti dirbinti šių galios konteinerius, kurie pastatyti komunalinių atliekų surinkimo aikštelėse, individualių namų kvartaluose bei kitose vietose. Antrinių galios rinkimui dažniausiai naudojama trijų konteinerių sistema iš stiklui, popieriui ir plastikui.

Elektros ir elektroninės atliekos 2007 m. Plungės ir Rietavo sav. teritorijoje apvažiavimo būdu surinkiną UAB "Valda". Per 2007 m. viso surinkta 11 t netinkamos naudoti elektros ir elektroninės atliekos.

2009 metais rekultyvuotas Rietavo Kalakutiškės kaime esantis švartynas. Šiuo metu yra ruožiama Kalakutiškė k., Rietavo sen., Rietavo sav. stambiagabaritinė atliekų priėmimo aikštelė.

Vienintelių buitinių atliekų vežėjų kontroliuojamoje teritorijoje laimėjusi 2007 m. spalio 31 d. vykusio konkurso UAB "Valda". Čia dabar yra registruota atliekas tvarkančių įmonė registre, dirbanti aptarnavimo kokybės ir aplinkosaugos valdymo standartus iš ISO 9001 ir ISO 14000.

2008 m. sausio mėn. Jėrubaičių švartynas liko vieninteliu Europos Sąjungos aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiu regioniniu komunalinių atliekų švartynu Telgių regione. Mišrios komunalinės atliekos galinamos iš Plungės, Rietavo, Mažeikių ir Telgių savivaldybių 2008 m. birželio 17 d. valstybinės komisijos pripažintas tinkamu naudoti. Švartyne dirbtos modernios šiuolaikinės taršos mažinimo priemonės, dirbtos efektyvios požeminio ir pavirginio vandens monitoringo priemonės.

Vandentiekis, vandenvala, šiluma

Rietavo savivaldybėje 2006 m. iš viso sunaudota 212 tūkst. m³ vandens. Lyginant su 2002 m., vandens paėmimas Rietavo savivaldybėje 2003 m. išaugo 31 proc., tačiau 2003 ir 2006 m. sunaudojamo vandens kiekis buvo daugmaž stabilus iš vidutiniškai 220 m³ per metus. 2006 m. iš viso paimta 275 tūkst. m³ požeminio vandens, ir tai 4,6 proc. daugiau nei 2005 m. Savivaldybėje pastebima kasmet paimamo vandens kiekio didėjimo tendencija. 2006 m. savivaldybėje buvo patirta 63 tūkst. m³ vandens nuostolių 2005 m. iš 40 tūkst. m³.

Daugiausiai vandens sunaudojama ūkio ir buities reikmėms (188 tūkst. m³/metus arba 88,7 proc.), kur kas mažiau sunaudojama energetikos (6 tūkst. m³/metus arba 2,8 proc.), pramonės (5 tūkst. m³/metus arba 2,4 proc.) ir kitoms (13 tūkst. m³/metus arba 6,1 proc.) reikmėms.

Rietavo savivaldybės vandens ūkio sudaro paviršiniai vidaus ir požeminiai vandens telkiniai. Paviršinių vandens ūkio struktūrą formuoja upės, ežerai ir tvenkiniai. Rietavo savivaldybėje kaip ir visoje Lietuvoje vandens tiekimui vartojamas gėlas požeminis vanduo. Kaimo gyvenvietėse ir sodybose daugiausia naudojamas gruntinis vanduo iš kastinių ūkinių

Nacionalinėse visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijose duomenimis savivaldybės požeminiame vandenyje amonio ir geležies koncentracija viršija leistinas normas.

Kaimo vietovėse gyventojams buitinių nuotekų surinkimu ir srutomis dažniausiai tenka rūpintis patiems, dėl to užtergiamas dirvožemis ir vanduo.

Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. teigiama, kad Rietavo savivaldybėje nuotekų surinkimo ir valymo sistemos yra technologškai pasenusios.

2006 m. iš paviršinius vandenis išleista 163 tūkst. m³ ūkio, buities ir gamybos nuotekų ir tai yra 18 proc. mažiau nei 2005 m. Savivaldybėje mažėja nepakankamai išvalytų nuotekų kiekis: 2006 m. tokių nuotekų kiekis buvo 2 tūkst. m³ ir tai yra 4 kartus mažiau nei 2005 m. Nepakankamai išvalytų nuotekų kiekis 2006 m. sudarė 1,2 proc. visų nuotekų kiekio.

Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. nurodoma, kad pagrindinės vandens tiekimo ir nuotekų ūkinimo sistemos problemos Rietavo mieste yra šios:

- Dalis vandens tiekimo, nuotekų surinkimo bei valymo sistemų ir ūkinių yra technologškai pasenusios, todėl blogėja tiekiamo vandens kokybė bei dažnėja avarijos.
- Tinklai nepakankamai išplėtoti ir neapima visų miesto gatvių
- Vandens tiekimo ir nuotekų ūkinimo sistemoms plėtoti ir atnaujinti reikalingos didelės investicijos.
- Centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų valymo infrastruktūra nepasiekia daugelio kaimų ir atokesnių vietų, reikalinga skatinti jungimusi prie centralizuotos sistemos.

Siekiant sumažinti paviršinio vandens taršą komunalinėmis, pramoninėmis ir ūkinėmis nuotekomis, sumažinti gruntinio vandens taršą bei pagerinti geriamojo vandens kokybę, Rietave vykdytas ES finansuojamas investicinis vandentvarkos projektas „Nemuno ūkupio baseino I paketas“, kurio vertė yra daugiau nei 30 mln. litų projekto trukmė yra 2005-2010 m.

Numatoma, jog išplėtus vandens tiekimo sistemas daugiau gyventojų turės galimybę gauti centralizuotai tiekiamą vandenį. Didelės vandens tiekimo patikimumas, pagerėjęs vandens kokybė. O išplėtus nuotekyno apimtį, bus surenkama ir iki normatyvinių rodiklių išvaloma daugiau Rietavo mieste susidarančių buitinių nuotekų, sumažinant pavirginių vandenų taršą ir išsaugant aplinką. Įgyvendinus visą projektą Rietave bus nutiesta ir rekonstruota beveik 29,4 km vandentiekio ir nuotekų tinklų pastatytos 4 nuotekų siurblynės bei 1 nuotekų valykla. Čiuo metu Rietave jau nutiesta daugiau nei 13 km vandentiekio ir 12 km buitinių nuotekų tinklų pastatytos 4 požeminės buitinių nuotekų perpumpavimo siurblynės, nauja nuotakų valykla.

Rietavo savivaldybėje įgyvystytas centralizuotas gilumos tinklas yra tik Rietavo miesto centrinėje dalyje. 2003 m. Rietavo mieste centrinio gildymo sistema naudojosi 1260 gyventojų ir tai sudarė 10,9 proc. visos savivaldybės gyventojų. Lyginant su 2001 m. gyventojų naudojančių centrinių gildymo sistemų skaičių išaugo 11,7 proc.

Rietavo mieste yra dvi katilinės – Centrinė ir Vatučių. Centrinėje katilinėje naudojamos medžio atliekų kuras. Vatučių katilinėje naudojamos kuras iš malkos. Rietavo miestui galima gildyti ir turima elektrodine katiline, tačiau dėl didelės elektros energijos savikainos ji nėra eksploatuojama.

Savos katilinės gyvenvietėse turi mokyklos ir gydymo įstaigas. Kuriai naudojamos medienos atliekos. Platesniam šiluminiam atsinaujinančių kuro išteklių naudojimui gilumos energijai gaminti apsunkina didelės išlaidos, kurios reikalingos dabartiniams gilumos gamybos įrenginiams pritaikyti biokuroi deginti. Sudėtinga įgyvendinti ir dujų naudojimo alternatyvą kadangi Rietavo savivaldybėje nėra dujotiekio atšakos.

Čiuo metu gildymo sistemos iš pagrindų pertvarkytos penkiose mokyklose (pereita nuo gildymo elektra prie vietinio kuro iš malkų). Taip pat yra rekonstruota Rietavo miesto mazutinė katilinė, pritaikant jai kiti vietinių kuro iš šiluminės energijos, galutinai pertvarkyta miesto katilinė, kurioje veikia dvi pakuros. Per rekordiškai trumpą laiką (3 savaites) pastatyta dar viena katilinė, naudojanti ekologiškai gėjų ir pigų kurą iš medienos.

APIBENDRINIMAS

- Rietavo savivaldybės susisiekimo sistemos būklė atitinka Lietuvos bei Telšių apskrities vidurkį. Geriausi atvejai yra patenkinami.
- Rietavo savivaldybėje esama susisiekimo sistema yra nepakankama.
- Pastaraisiais metais atsirado bei sparčiai plinta naujos telekomunikacijų paslaugos iš mobilusis ryšys, internetas ir daugelis kitų.
- Bendras išmetamų medžiagų kiekis mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje.

- Rietavo savivaldybė dalį komunalinių atliekų tvarkymo funkcijų yra perdavusi UAB „Telšių regiono atliekų tvarkymo centrai“.
- 2008 m. sausio mėn. Jerubailių švartynas liko vieninteliu Europos Sąjungos aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiu regioniniu komunalinių atliekų švartynu Telšių regione.
- Per pastaruosius metus daugiausiai išplinkos orkaitės anglies monoksido, be to, šio teršalo kiekiai kasmet mažėja.
- Pastebima kasmet paimamo vandens kiekio didėjimo tendencija, daugiausiai vandens sunaudojama ūkio ir buities reikmėms.
- Kaimo gyvenvietėse ir sodybose daugiausia naudojamas gruntinis vanduo iš kastinių gilių.
- Rietavo kaimo gyvenvietėse požeminio vandens amonio ir geležies koncentracija viršija leistinas normas, vandens tiekimo, nuotekų surinkimo ir valymo sistemos yra technologiškai pasenusios.
- Išvystytas centralizuotas gilumos tinklas yra tik Rietavo miesto dalyje.

2.2.4. Viešosios paslaugos

Sveikatos apsauga

Rietavo savivaldybėje visuomenės ir asmens sveikatos apsaugos paslaugų tinklas yra pakankamai gerai išvystytas. Paslaugas teikia UAB „Rietavo šeimos daktaras“ ir Vėžė Rietavo PSPC. Kaimo vietovėse medicinos paslaugas teikia 7 medicinos punktai (Daugėduose, Giliogirijė, Labardgiuose, Lioliuose, Medingėnuose, Čadvainiuose, Tveruose). 2008 m. paslaugas gyventojams teikia 1 mobilus medicinos punktas.

Tačiau medicinos specialistų savivaldybėje trūksta, lyginant su šalies ir apskrities vidurkiu (žr. 2.16 lentelę).

2.16 lentelė. Gydytojai, odontologai, slaugytojai ir vaistininkai, tenkantys 10 tūkst. gyventojui (2007 m.)

	Gydytojai	Odontologai	Slaugytojai	Vaistininkai
Rietavo savivaldybė	7,9	5,0	41,7	2,0
Telšių apskritis	18,3	4,4	55,5	5,1
Lietuvos Respublika	40,8	7,1	73,7	8,1

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

2009 m. Rietavo savivaldybėje dirbo 13 gydytojų, 41 slaugytoja, 5 odontologai, veikė 4 vaistinės.

Nuo 2008 m. Rietavo savivaldybė su Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuru, bendradarbiavimo sutarties pagrindu organizuoja ir vykdo visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas. Sutarties tikslas – sukurti nuolatinę Rietavo savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos sistemą, siekiant vertinti savivaldybės visuomenės sveikatos būklę, aktualius jai vykdančius veiksmus, sveikatos priežiūros organizavimo ir veiklos rodiklius bei tuo pagrindu tinkamai formuoti vietinį sveikatos politiką. Savivaldybės visuomenės sveikata (infekcinių ligų profilaktika ir kontrolė, skiepai, higienos normos laikymusi) rūpinasi Visuomenės sveikatos centro Plungės skyrius.

Pažymėtina, kad savivaldybės gyventojai nėra linkę dažnai kreiptis į gydytojus. 2008 m. Rietavo savivaldybės gyventojų konsultacijų skaičius buvo 13,981 (vidutinis ligonių skaičius 19,202). Retesnių gydymo atvejais galima paaiškinti gyventojų retą kreiptis į gydytojus tik rimtai susirgus, profilaktikai krepiamasi labai retai, o tai gali būti viena iš itin aukšto mirtingumo savivaldybėje priežasčių. 2006–2008 m. vidutinė gyvenimo trukmė šalies mastu buvo 71,33 metai, tuo tarpu Rietavo savivaldybės – 68,51 metai.

2009 m. registruoti 123 mirties atvejai, 5 savižudybės. 2008 m. 122 mirties atvejai, 6 savižudybės. 2007 m. 140 mirties atvejai, 7 savižudybės.

Mirties priežasčių struktūra savivaldybėje jau daugelį metų nekinta. 2008 m. daugiausiai (95,08 proc.) mirė nuo kraujotakos sistemos ligų piktybinių navikų ir dėl įgimtinių priežasčių (apsinuodijimo, traumų, nelaimingų atsitikimų), 2007 m. nuo šių ligų mirė 95,0 proc., 2006 m. – 95,3 proc.

Socialinė parama

Pagrindinis socialinių paslaugų tikslas – grąžinti žmogaus gebėjimus pasirūpinti savimi ir integruotis visuomenėje, sudarant žmogaus orumą, neįgimiančių sūnygas, kai pats žmogus to nepajėgia padaryti. Socialinėse paslaugose teikiamos ir prevencijos tikslais, atliekant gyventojų ir aiškinamą darbą visuomenėje tam, kad būtų išvengta galimų socialinių problemų pasireiškimo. Socialinėse paslaugose siekia skatinti paties žmogaus aktyvumą ir jo iniciatyvą, kad žmogus galėtų gyventi pilnavertį gyvenimą.

Bendruomenės poreikis socialinėms paslaugoms auga. Pastaruoju metu ypač išryškėjo žmonių grupės, kurioms socialinėse paslaugose pasidarė itin svarbios: socialinės rizikos šeimos, jose augantys vaikai, naglai, netekę darbingumo pensininkai, pensinio amžiaus gyventojai, skurdžiai gyvenantys asmenys, žmonės su negalia, pagyvenę bei kiti socialinėse rizikos grupių asmenys.

Pagrindinės institucijos, organizuojant socialinių paslaugų tinklo plėtrą ir jų teikimą yra Rietavo savivaldybės Sveikatos, socialinės paramos ir rūpybos skyrius bei Vaiko teisių apsaugos tarnyba. Taip pat socialines problemas savivaldybėje sprendžia privačios ir visuomeninės socialinių paslaugų įstaigos.

Rietavo savivaldybė siekdama tenkinti bendruomenės poreikius socialinėms paslaugoms 2005 m. įsteigė Vėg Rietavo pagalbos namuose centrą, kuris teikė pagalbos reikalingiems asmenims paslaugas namuose. 2006 m. įsteigė du lengvuosius automobilius, tai palengvina paslaugos prieinamumą. 2007 m. įsteigė pertvarkytą DZ biudžetinį įstaigą, kuri teikia paslaugas ir socialinės rizikos šeimoms. Lankomosios prieigai darbuotojai ir socialiniai darbuotojai su socialinėse rizikos šeimomis teikia paslaugas visų senelių savivaldybės gyventojams. 2009 m. paslaugos teiktos 60 socialinės rizikos šeimose, jose augo 159 vaikai ir 51 asmeniui buvo suteiktos pagalbos namuose paslaugos (tuo tarpu 2005 m. socialines paslaugas namuose gavo tik 24 Rietavo savivaldybės gyventojai).

Socialines paslaugas savivaldybėje taip pat teikia Rietavo savivaldybės neįgalioji draugija, kuri vienija apie 330 narių. Ji teikia sociokultūrinės, informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo, asmens higienos ir kitas bendrinės socialines paslaugas.

Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Rietavo viltis“ teikia paslaugas proto negaliūnuriams žmonėms. Ji bendrija vienija apie 30 narių. Ji teikia sociokultūrinės, informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir kitas bendrinės socialines paslaugas.

2006 m. steigtas Vėgė Atverto dienos centras, vienintelis Rietavo savivaldybėje teikiantis socialines paslaugas socialinės rizikos vaikams. Centras teikia socialinio išsilavinimo ugdymo ir palaikymo paslaugas. Skatindama paslaugas teikimą savivaldybė perka jas paslaugas. Dienos centro kasdien lanko apie 20 vaikų.

Rietavo savivaldybėje yra ir viena privati socialinio paslaugų steigėja – tai Vėgė „Rietavo parapijos senelių globos namai“. Šie globos namai yra neblogos būklės, turi geras patalpas bei kompetentingą personalą. Čia vienu metu gali gyventi apie 40 senelių. Savivaldybė juos steigė finansuoja 18 vietų savo gyventojams.

2007 m. savivaldybėje užregistruotos 52 socialinės rizikos šeimos, jose augo 149 vaikai. Rietavo savivaldybė pasiūlymų aukštųjų socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičiui. 2007 m. Rietavo savivaldybėje 1 000 gyventojų teko 15 vaikų iš socialinės rizikos šeimų, tuo tarpu atitinkamas rodiklis šalyje buvo 8, apskrityje – 9 vaikai.

Statistikos departamentas duomenis apie Rietavo savivaldybėje gyvenančius ir pensijas gaunančius asmenis pateikia kartu su Plungės rajono savivaldybės duomenimis. 2007 m. Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėse gyveno 8 966 senatvės pensininkai. 2000 ir 2007 m. Plungės rajono ir Rietavo savivaldybėse, kaip ir visoje Lietuvoje, senatvės pensininkų mažėjo dėl ilginamo senatvės pensijos amžiaus. 2007 m. 1 000 darbingo amžiaus Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių gyventojų teko 274 pensinio amžiaus gyventojai, ir šis rodiklis atitinka šalies vidurkį (275), tačiau yra didesnis nei apskrities vidurkis (253).

2006 ir 2007 m. savivaldybėje grynai išaugo socialines paslaugas namuose gaunančių asmenų skaičius (43 asmenys per metus), tuo tarpu 2005 m. socialines paslaugas gavo tik 24 Rietavo savivaldybės gyventojai.

Savivaldybėje nėra laikino gyvenimo vietų, kuriose galėtų apsistoti iš šalinimo vietų grįžę, problemose šeimose turintys ar su kitomis būsto problemomis susiduriantys savivaldybės gyventojai.

Darbo birža

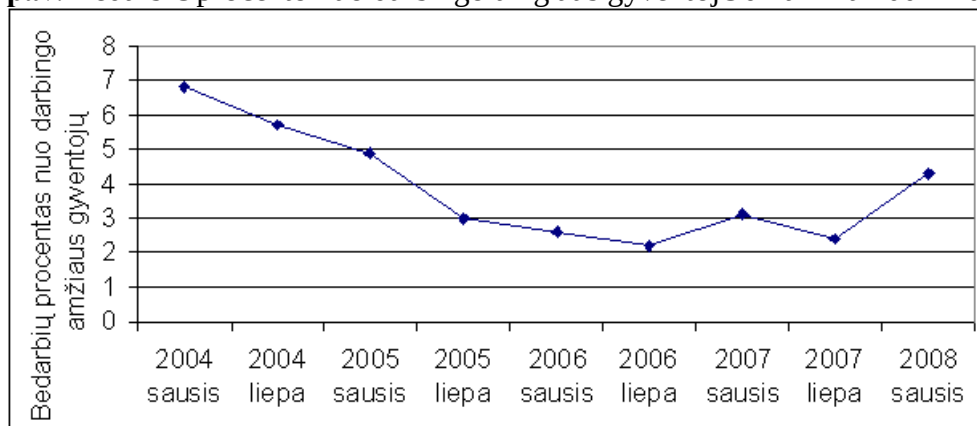
Valstybinės darbo biršos teritorinis padalinys Plungėje aptarnauja Plungės rajono ir Rietavo savivaldybių gyventojus. Strateginis darbo biršos tikslas – teikti tokias paslaugas ieškantiems darbo žmonėms, kurios didintų jų gebėjimus prisitaikyti prie naujų reikalavimų darbo rinkoje, motyvuotų juos siekti nuolatinės integracijos darbo rinkoje ugdytų suvokimą, kad darbinė karjera priklauso nuo pasiryžimo mokytis visą gyvenimą ir padėti darbdaviams apsirūpinti reikiama darbo jėga, skatinant juos didinti darbo vietų patrauklumą. Darbo biršos darbuotojai besikreipiantiems padeda susirasti darbą pagal profesiją ir kvalifikaciją, suteikia nemokamas profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugas, informaciją apie laisvas darbo vietas, tarpininkauja darbinant.

Nedarbo lygis Rietavo savivaldybėje iki 2006 m. mažėjo, tačiau nuo 2007 m. vėl pradėjo kilti. Plungės darbo biršos 2007 m. veiklos ataskaitoje nurodoma, kad nedarbo lygio kilimą lėmė bedarbių registracijos, darbinimo, daravimo darbuotojų darbinio darbo rinkos politikos programos pokyčiai.

2007 m. daugiausia pasiūlymų darbei užregistruota paslaugų sektoriuje. Palyginti su 2006 m. darbo jėgos paklausa išaugo paslaugų statybos ir ūkio sektoriuose, tačiau pramonės sektoriuje laisvų darbo vietų užregistruota mažiau.

2007 m. paklausiausios profesijos pramonėje buvo maisto gamybos technologai, mechanikos, elektros, chemijos inžinieriai, ūkio darbininkai, suvirintojai, laivų korpusų surinkėjai, siuvėjai, elektrinių laidų surinkėjai; paslaugų sektoriuje – pardavimo vadybininkai, virėjai, konditeriai, padavėjai, pardavėjai, sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinio transporto priemonių vairuotojai. 2007 m. savivaldybės mokyklose trūko mokytojų.

2.20 pav. Bedarbių procento nuo darbingo amžiaus gyventojų dinamika 2004–2008 m.

Šaltinis: Plungės darbo birža.

Plačiau apie darbo birgą yra aprašyta 2.5. skyriuje. Nedarbas, darbo perspektyvos, darbo užmokestis.

Teisėsauga, saugumas

Lyginat su šalies ir apskrities situacija, Rietavo savivaldybės nusikalstamumo lygis yra gerokai geresnis. Kiekvienais metais savivaldybėje įregistruojama vis daugiau užregistruotų nusikalstamų veikų.

Pastaraisiais metais savivaldybėje užregistruojama vis daugiau nusikalstamų veikų. 2005–2007 m. užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius sumažėjo 39,6 proc. (žr. 2.17 lentelę).

2.17 lentelė. Užregistruotos nusikalstamos veikos Rietavo savivaldybėje 2005–2007 m.

	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Nusikalstamos veikos	159	117	96
Nusikaltimai	137	104	86
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	4	4	2
Nužudymai	5	0	1
Sunkūs sveikatos sutrikdymai	Nėra duomenų	0	1
Ilgą laiką ir pasikėsinimai	Nėra duomenų	0	1
Plėgimai	3	1	3
Vagystės (nusikaltimai)	61	53	51
Vagystės iš gyvenamųjų patalpų	6	4	6
Automobilių vagystės	8	7	3
Baudžiamieji nusiėngimai	22	13	10
Vagystės (baudžiamieji nusiėngimai)	14	5	7

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

Nuo 2004 m. įregistruotų nusikalstamų veikų procentas Rietavo savivaldybėje auga. 2007 m. buvo įregistruota 64 proc. nusikalstamų veikų, 58 proc. nusikaltimų ir 110 proc. baudžiamųjų nusiėngimų. 2004 m. atitinkami rodikliai buvo 48 proc., 49 proc. ir 41 proc. Lyginant su šalies ir apskrities rodikliais, Rietavo savivaldybėje įregistruojamų nusikalstamų veikų skaičius nuo 2005 m. yra gerokai didesnis.

Analizuojant savivaldybės situaciją pagal 100 000 gyventojų tenkančius nusikalstamų veikų skaičių beveik visi savivaldybės kriminogeniniai rodikliai yra geresni lyginant su šalies ir apskrities rodikliais (žr. 2.18 lentelę).

2.18 lentelė. Užregistruotos nusikalstamos veikos 100 000 gyventojų 2007 m.

	Rietavo savivaldybė	Telšių apskritis	Lietuvos Respublika
Nusikalstamos veikos	946	1296	2185
Nusikaltimai	848	1189	2014
Sunkūs ir labai sunkūs nusikaltimai	20	55	110
Nužudymai	10	10	8
Sunkūs sveikatos sutrikdymai	10	6	9
Ilgą laiką ir pasikėsinimai	10	7	6
Plėbimai	30	72	113
Vagystės (nusikaltimai)	503	496	922
Vagystės iš gyvenamųjų patalpų	59	99	163
Automobilių vagystės	30	35	74
Baudžiamieji nusiėngimai	99	107	170
Vagystės (baudžiamieji nusiėngimai)	69	46	84

Šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV.

APIBENDRINIMAS

- Sveikatos apsaugos tinklas yra pakankamai gerai įgyvystytas.
- Medicinos specialistų skaičius mažesnis nei šalies ir apskrities vidurkis.
- Gyventojai rečiau kreipiasi į gydytojus nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje.
- Vaikų iki 1 metų mirtingumas labai aukštas lyginant su šalies ir apskrities vidurkiu.
- Bendruomenės poreikis socialinėms paslaugoms didelis, tačiau socialinių paslaugų pasiūla savivaldybėje nėra pakankama.
- Savivaldybė pasiūlymi aukštą socialinę riziką įvertinusiems vaikams.
- Nusikalstamumo lygis yra gerokai mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje.
- Kiekvienais metais įregistruojama vis daugiau užregistruotų nusikalstamų veikų.
- Pastaraisiais metais savivaldybėje užregistruojama vis mažiau nusikalstamų veikų.

2.2.5. Socialinė situacija

Švietimas, mokymas, kvalifikacija

Ikimokyklinio ugdymo ~~daug~~ skaičius Rietavo savivaldybėje nuo 2000 m. nekinta. 2009 m. Rietavo savivaldybėje veikė 1 ikimokyklinio ugdymo ~~daug~~ į Rietavo lopšelis-darželis. Či viena veikianti ikimokyklinio ugdymo ~~daug~~ pajėgi priimti 225 vaikus, 2009 m. jŃ lankė 175 vaikai. 2009i 2010 m. m. Rietavo lopšelyje-darželyje 46 vaikai lankė priėgmokyklinio ugdymo grupę. Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. nurodoma, kad ikimokyklinio ugdymo prieinamumas, ypač probleminei ū ėim ū vaikams, yra aktuali savivaldybės problema. Dėl prastos ekonominės situacijos, daugeliui ėim ū ugdirbant nedaug arba iġvis nedirbant, nemaġai vaik ū priġi ū rima namuose.

Rietavo savivaldybėje veikia 2 pagrindinės mokyklos: Ćadvaini ū Medingėn ū 1 Tver ū vidurinė mokykla bei 1 Rietavo Lauryno Ivinskio gimnazija (su Daugėd ū pradinio ugdymo sk.).

2009 met ū rugsėjo 1 d. duomenimis Rietavo savivaldybės pagrindinėse mokyklose mokėsi 181 mokinys (25 iġ j ū buvo su specialiaisiais poreikiais) ir dar 15 vaik ū lankė priėgmokyklinio ugdymo grupę; vidurinėje mokykloje mokėsi 213 mokini ū (11 iġ j ū buvo su specialiaisiais poreikiais) ir dar 12 vaik ū lankė priėgmokyklinio ugdymo grupę, gimnazijoje mokėsi 948 mokiniai (91 iġ j ū buvo su specialiaisiais poreikiais), ir dar 12 vaik ū lankė priėgmokyklinio ugdymo grupę, gimnazijos Daugėd ū pradinio ugdymo skyriuje mokėsi 19 mokini ū (su specialiaisiais poreikiais mokini ū nebuvo) ir dar 9 vaikai lankė priėgmokyklinio ugdymo grupę.

Rietavo savivaldybės mokyklas lankan ū i ū moksleivi ū skai ū ius kasmet maġėja: 2007i 2008 m. m. savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose mokėsi 1710 moksleivi ū ir priėgmokyklinio ugdymo grupes lankan ū i ū vaik ū o 2009i 2010 m. m. i 1409 moksleiviai ir priėgmokyklinio ugdymo grupes lankantys vaikai (sumaġėjo 29,89 proc.). Didele dalimi moksleivi ū maġėjim ū lemia Rietavo savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, blogėjanti demografinė padėtis.

Visose vidurinėse, pagrindinėse mokyklose, lopšelyje-darželyje ir meno mokykloje ~~daug~~ internetinis ryšys.

Savivaldybės bendrojo lavinimo ~~daug~~ 2009i 2010 m. m. dirbo 128 pedagogai. 2008-2009 m. m. Rietavo savivaldybėje vienam mokytojui vidutiniġkai teko 6,4 mokinio, Telġi ū r. i 8,1 mokinio, Plungės r. i 7,7 mokinio, Maġeiki ū r. i 7,8 mokinio. Tai yra maġiausias rodiklis iġ vis ū apskrities rajon ū

Iš viso 2007 ir 2008 m. m. Rietavo savivaldybėje dirbusių pedagogų 87,2 proc. turėjo aukštąjį išsilavinimą 10,9 proc. ir aukštesnįjį išsilavinimą 1,9 proc. ir vidurinį išsilavinimą. 2009-2010 m. m. aukštąjį išsilavinimą turi 116 pedagogai (90,63 proc.), aukštesnįjį 8 pedagogai (6,25 proc.), vidurinį 1 pedagogas (0,78 proc.).

Rietavo savivaldybės plėtros strateginiame plane iki 2010 m. teigiama, kad Rietavo savivaldybėje dėl mažo moksleivių skaičiaus nebuvo tikslinga steigti pedagoginį-psichologinį tarnybą. Dėl šios priežasties buvo pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su atitinkamo pobūdžio Plungės tarnyba.

Rietavo savivaldybėje veikia 1 papildomo ugdymo įstaiga ir Rietavo meno mokykla, kurioje 2009 ir 2010 m. m. mokėsi 121 mokinys, juos lavino 14 pedagogų. Mokykla aktyviai dalyvauja respublikiniuose bei tarptautiniuose konkursuose bei ugdymo prizines vietas. Vis dėlto tai nėra pakankamas papildomo ugdymo įstaigų kiekis, todėl Rietavo savivaldybėje trūksta jaunimo ugdymo įstaigų ir saviraiškai palankių sąlygų.

Rietavo savivaldybėje nėra vaikų globos namų, taip pat nėra nei vienos specialiosios internatinės mokyklos. Tai rodo, jog situacija savivaldybėje šioje srityje nėra patenkinama. O kadangi šio poreikis savivaldybėje egzistuoja, rodo ir tai, kad 2003 ir 2004 m. m. Rietavo savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose mokėsi 156 specialieji moksleiviai, 2007-2008 m. m. ir 169 mokiniai. Nesant pedagoginės-psichologinės tarnybos, savivaldybėje galėtų būti ti daugiau socialinių pedagogų bei specialiųjų pedagogų, kurie padėtų mokymosi procese.

Rietavo savivaldybėje nėra profesinių mokyklų. Tai, be abejonų, mažina savivaldybės gyventojų profesinio mokymo galimybes. Nepaisant to, Rietavo savivaldybės gyventojų profesinio mokymo poreikius gali patenkinti aplinkiniuose rajonuose esančios profesinės mokyklos. 2009 ir 2010 m. m. Telšių apskrityje veikė 4 profesinio ugdymo mokyklos: 2 Telšių rajone, po vieną Plungės ir Mažeikių rajonuose.

Rietavo savivaldybėje veikia Ūkio kolegija, kurioje aukštosios neuniversitetinės mokyklos statusą. Joje veikia trys fakultetai: Rietavo, Telšių ir Mažeikių Rietavo fakultete yra Apskaitos ir finansų, Bendrojo lavinimo, Ekonomikos ir vadybos, Energetikos, Geodezijos ir ūkio, Informacinių technologijų, Inžinerijos, Ūkio dizaino katedros. Mokykla tenkina regiono specialistų paruošimo, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikius, paruošia žuolaikines studijų programas ir yra pasirengusi, reikalui esant, jas keisti. Dieninėse ir neakivaizdinėse studijose galima mokytis šių programų: buhalterinės apskaitos, verslo vadybos, geodezijos ir ūkio, mašinų techninio eksploatavimo, ūkio ir jo dizaino, verslo informacinių sistemų kompiuterinės technikos, agroverslų technologijų.

elektros inžinierių techninės prieigos. 2009–2010 m. m. Čemaitijos kolegijoje mokosi 2 219 studentai.

Čemaitijos kolegijoje jau keletą metų intensyviai vyksta suaugusiųjų taip pat ir ėmėdirbių tūstinis profesinis mokymas bei ėvietimas. Įkurtas suaugusiųjų tūstinio mokymo centras, nuolat palaikantis ryšius su visomis Telėjų apskrities darbo birėomis, kaimų miestelių seniūnais. Centro tikslas ė plėtoti suaugusiųjų ėvietimą Čemaitijos regione, sudaryti sūnygas dirbantiems ėgi trėkstamas ėinias, tobulinti ar keisti turimū profesinę kvalifikaciją Tiriami ir suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo bei profesinio mokymo poreikiai, organizuojami formalūs ir neformaliūs mokymo kursai pagal darbo rinkos dalyvių pageidavimus, palaikomi ryėiai su darbdaviais, ėzonėmis, organizacijomis, ėvietimo ir mokslo ėėigomis, rengiamos naujos, darbo rinkai reikalingos mokymo programos, dalyvaujama ėėiriuose projektuose, kurių tikslas yra tobulinti suaugusiųjų tūstinę mokymą

Suaugusiųjų mokymų organizuoja ir teritorinė darbo birėa. Ji nuolat inicijuoja gyventojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą teikia informaciją apie profesinį mokymą ir perkvalifikavimą siūlo prevencinį mokymą ir mokymų darbo ieėkantiems asmenims. Organizuojamos trėjų rėėių mokymo programos: pirminio mokymo, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo. Mokoma suaugusiųjų mokymo centruose, profesinėse, aukėtesniosiose ir aukėtosiose mokyklose (skelbiant vieėuosius paslaugų pirkimo konkursus).

Kultūra, laisvalaikis, sportas

2001 m. Rietavo savivaldybės administracijos Ėvietimo, kultūros ir sporto skyrius parengė kultūros strategiją 2001–2005 m. Vienas svarbiausių jos akcentų ė etninės kultūros ir vietos tradicijų puoselėjimas. Siekiama ugdyti ir puoselėti bendruomeniėkumą atgaivinti kaimiėkas seniūnijas, mokyklas, pasiekti, kad regione esanėio kultūros ir ėvietimo ėėigos dirbtų vienydamos savo intelektualines pajėgas ir finansinius resursus.

Rietavo savivaldybėje 2009 m. veikė 8 bibliotekos ė tai Rietavo vieėoji biblioteka ir septyni ėios bibliotekos filialai kaimuose (Tveruose, Medingėnuose, Girdvainiuose, Daugėduose, Labardėgiuose, Lioliuose, Pelaiėiuose). Rietavo vieėjoje bibliotekoje organizuojamos literatūrinės parodos, vakarai. Visi vieėgios bibliotekos filialai aprėpinti kompiuteriais, veikia ir interneto ryėys.

Rietavo savivaldybės teritorijoje veikia Rietavo sav. kultūros centras ir 5 jo filialai: Medingėnuose, Tveruose, Labardėgiuose, Daugėduose, Giliogiryje. Kultūros centrui glaudėiai bendradarbiauja su seniūnijomis, savivaldybės mokyklomis bei religine bendruomene.

Iniciatyvi ū kult ū ros centr ū savivaldyb ūje nema ğai. 2009 m. veik ū 26 meno kolektyvai, kuri ū veikloje dalyvavo 337 ğmon ūs. Rietavo kra ğt ū labiausiai garsina ğie kolektyvai: Kaimo kapela ir folklorinis ansamblis, Vyresni ū ğmoni ū liaudies ğoki ū kolektyvas Ūtrepsis ū, Mi ğrus choras Ū ū rava ū, Vaik ū dramos studija Ū Raudonkepurait ū ū, Mergin ū ir vaik ū ğoki ū kolektyvai, Suaugusi ū ū m ū ğ ū j ū teatras.

Rietavo savivaldyb ūje 2001 m. ~~DZ~~igtas Oginski ū kult ū ros istorijos muziejus, ~~DZ~~ ū r ū s vieninteliame atstatytame XIX a. vidurio Rietavo kunigaik ğt ū Oginski ū dvaro architekt ū rinio ansamblio pastate. Muziejuje patalpinta Rietavo istorijos ekspozicija, kurios pagrindin ū dal ~~DZ~~ sudaro dailininko J. Vosylius sukurtos freskos. Muziejuje renkama informacin ū med ğiaga apie rietavi ğkius nacionalinio i ğsivadavimo ir rezistencijos kov ū dalyvius, sovietin ū okupacij ū tremt ~~DZ~~ Rietavo dvaro archeologinius tyrimus ir kt. Muziejaus rinkiniuose i ğ viso yra apie 2500 eksponat ū

Ğmon ūs Rietavo savivaldyb ūje aktyv ū s, noriai ~~DZ~~ ū ngia ~~DZ~~ isuomenin ū, kult ū rin ū veikl ū Savivaldyb ūje organizuojami ~~DZ~~ ū raus pob ū d ğio renginiai, susitikimai, vakaron ūs. Kuriasi visuomenin ūs organizacijos, draugijos, klubai, kurie dalyvauja kult ū rin ūje veikloje, vienija bendruomen ūs narius, ugdo j ū savimon ū.

Sportas Rietavo savivaldyb ūje taip pat yra svarbus. Prioritetin ūs sporto ğakos yra krep ğinis, tinklinis, futbolas ir lengvoji atletika. Savivaldyb ūje vyksta daug sportini ū rengini ū kurie organizuojami ne tik Rietave, bet ir visoje savivaldyb ūje (Daug ū duose, Meding ū nuose, Tveruose, Budrikiuose, Lioliuose, Ğadvainiuose, Labard ğiuose, Giliogirye).

Pagrindiniai savivaldyb ūs sporto tikslai ū sudaryti s ū ygas savivaldyb ūs gyventojams sistemingai u ğsiimin ūti k ū no kult ū ra ir sportu, vystyti masin ~~DZ~~ port ū visiems garantuoti sporto prieinamum ū savivaldyb ūs gyventojams suteikti galimyb ū naudotis mokykl ū sporto baz ūmis bei inventoriumi.

Per visus 2009 m. ~~DZ~~ ū riose sporto var ğybose ir sveikatingumo renginiuose dalyvavo 1560 Rietavo savivaldyb ūs gyventojai.

Rietavo savivaldyb ūs duomenimis savivaldyb ūs teritorijoje veikia 10 sporto klub ū

1. Tver ū sporto klubas Ū Vykintas ū;
2. Lioli ū sporto klubas Ū Lokiai ū;
3. Meding ū ū sporto klubas Ū Meding ū nai ū;
4. Budriki ū sporto klubas Ū Sm ū ğis;
5. Daug ū d ū sporto klubas Ū Daug ū dai ū;
6. Rietavo sporto klubas Ū Viesulas ū;
7. Rietavo futbolo klubas Ū Rietuva ū;

8. Rietavo skyriaus sporto klubas „Energija“;
9. Sigito Kačukausko vadovaujamas Sporto klubas;
10. Sporto klubas „Liūtas“.

Savivaldybės sporto padalinyje dirbo vienas etatinis darbuotojas. Visoje savivaldybėje dirbo 16 kūrėjų kultūros mokytojų

Rietavo savivaldybės sporto bazė sudaro 1 uždarytas plaukimo baseinas, 6 sporto salės, 6 lauko krepšinio aikštės, 5 futbolo aikštės ir 1 lauko teniso aikštė.

Bendruomenės ir NVO

Rietavo savivaldybės duomenimis, savivaldybėje yra susikūrusios 13 kaimo bendruomenių organizacijų: Budrikių, Daugėdų, Giliogirio, Girėnų, Labardžių, Liolių, Medingėnų, Pelaičių, Čemaitijos, Ikininkų ir Pelaičių kaimo bendruomenė, Tverų, Vatučių, Čadvainų, Čeberių kaimo bendruomenė „Kaimynai“. Bendruomenių organizacijos vis aktyviau dalyvauja vietos plėtros procesuose.

Asociacijų pagrindais veikia apie 20 visuomeninių organizacijų, iš jų 5 jaunimo organizacijos:

1. Rietavo savivaldybės jaunimo ir jaunimo organizacijų sąjunga „Rietavo apskritis“;
2. Rietavo savivaldybės jaunimo organizacija „Progresas“;
3. Rietavo skautai;
4. Rietavo „Jauni“ 3-oji kuopa;
5. Čemaitijos kolegijos studentų atstovybė.

Rietavo savivaldybėje yra veikiančios ir neformalios jaunimo grupės, kurios taip pat sistemingai įgyvendina savo iniciatyvas meno, laisvalaikio užimtumo srityse.

Aktyvumu pasižymi nevyriausybinių organizacijų Rietavo moterų užimtumo centras, kuri vienija moteris verslininkes, amatininkes. Yra susikūrusios ir organizacijos „Motulės delnuose“, „Žrūsios daugiavaikės motinos“. Privačios iniciatyvos dėka įkurta viešoji „Žaiga Tverų dienos centras“. Taip pat savivaldybėje veikia tokios nevyriausybinių organizacijos kaip Lietuvos judėjimo „Žurnalistai“ Rietavo savivaldybės skyrius, Rietavo Raudonojo Kryžiaus Komitetas, „Girdies Gviesai“, Medgijotojų ir gėjų klubas „Stumbras“, Rietavo-Searbecko bendruomenių partnerystės draugija „Kelias“.

APIBENDRINIMAS

- Mokyklas lankančią mokslėivių skaičių kasmet magāja.
- Rietavo savivaldybėje veikia 1 neformalaus ugdymo įstaiga – Rietavo meno mokykla.
- Rietavo savivaldybėje nėra vaikų globos namų, taip pat nėra nei vienos specialiosios internatinės mokyklos.
- Gmonės Rietavo savivaldybėje aktyviai dūlungia visuomeninę, kultūrinę veiklą.
- Rietavo savivaldybėje veikia 8 bibliotekos, Rietavo sav. kultūros centras ir 5 jo filialai.
- Savivaldybėje vyksta daug sportinių renginių, prioritetingas sporto šakos yra krepšinis, tinklinis, futbolas ir lengvoji atletika.
- Savivaldybėje yra susikūrusios 13 kaimo bendruomenių organizacijų, kurios vis aktyviau dalyvauja vietos plėtros procesuose.
- Savivaldybėje veikia apie 20 visuomeninių organizacijų, įskaitant 5 jaunimo.

2.3. RIETAVO KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIŲ ANALIZĖ

VVG Rietavo iniciatyvosn, analizuodama statistinius duomenis, nusakanl ius situacijn savivaldybaje, daug damesio skyrā ir kaimo gmoniŌ poreikiams iġirti. Vietos poreikiŌ nustatymas padājo VVG priimti tinkamus strateginius sprendimus, ir tuo paļ iu paskatino kaimo gmones aktyviau ~~DZ~~traukti ~~DZ~~etos plātros veiksmus.

VVG Rietavo iniciatyvosn siekā surinkti kuo platesnā informacijn apie savo atstovaujamos teritorijos gmoniŌ poreikius tam tikslui pasitelkdama ~~DZ~~irius informacijos gāltinius:

- Anketinās kaimo gyventojus atstovaujanl iŌorganizacijŌapklausos duomenis;
- FokusuotŌgrupiŌinterview medġiagā

Fokusuotų grupių interview ė tai struktġruoti grupiniai interview su tikslināmis kaimo gyventojŌgrupāmis, kuriŌmetu diskutuojama iġ anksto numatytomis temomis. Ėis metodas padeda iġryġkinti esamas problemas, jŌiġtakas ir prieġastis, taļ iau nepateikia tiksliŌ skail iais iġreigkiamŌpriklausomybiŌ

VVG Rietavo iniciatyvosn ~~DZ~~iriapusās informacijos surinkimui atliko fokusuotŌgrupiŌinterview su dviem tikslinām kaimo gyventojŌgrupām:

- kaimo bendruomeniŌorganizacijŌatstovais;
- seniānais.

FokusuotŌgrupiŌinterview metu buvo surinkta iġsami medġiaga, kurioje atsispindājo pasirinktŌtiksliniŌkaimo gmoniŌgrupiŌnuomonās, vertinimai, esamos situacijos matymas.

Anketinė apklausa. Siekdama iġsiaiġkinti kaimo gyventojŌ poreikius VVG taip pat naudojosi anketiniŌ apklausŌ duomenimis. Tokiu bġdu buvo gauta kiekybinā informacija, reprezentuojanti gyventojŌnuomoniŌstatistin~~DZ~~asiskirstymā

VVG Rietavo iniciatyvosn apklausā 10 kaimo bendruomeniŌ ir kitŌ kaimo gmones vienijanl iŌorganizacijŌ (jaunimo, moterŌ), kurios pateikā apibendrintā savo organizacijos pozicijntiriamais klausimais.

Ėemiau pateikiami surinktos tyrimŌ medġiagos pagrindiniai rezultatai ir jŌ apibendrinimas.

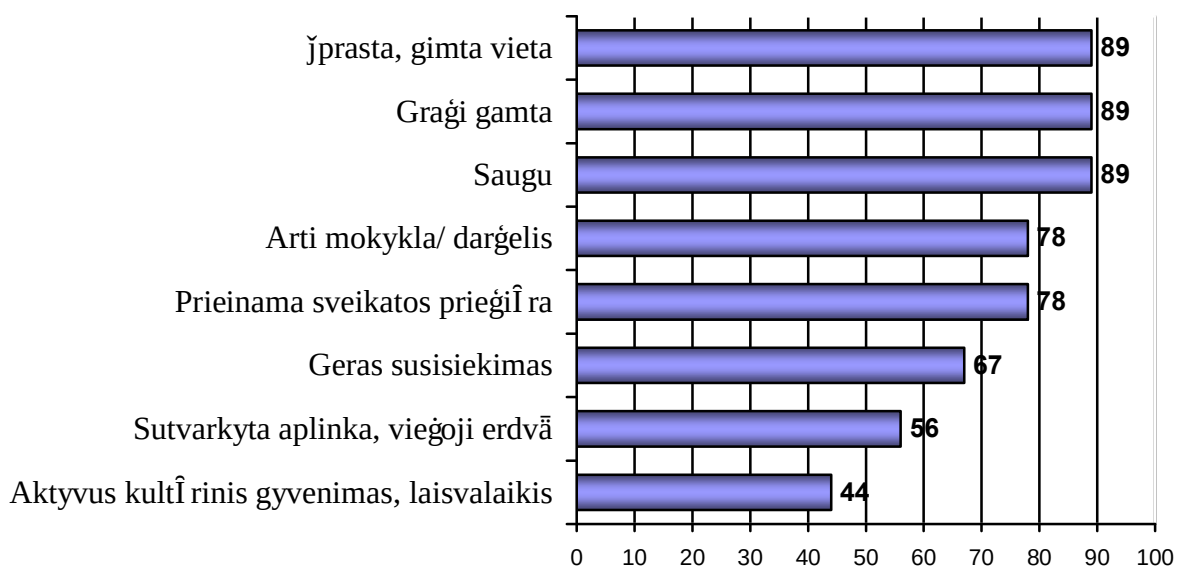
RIETAVO KAIMO GYVENTOJŲ ANKETINĖS APKLAUSOS REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

Anketinās apklausos metu buvo aiškinamasi, kaip Rietavo gyventojai vertina savo gyvenamąją vietovę, kokius išskiria teigiamus ir neigiamus bruožus.

Dauguma apklaustų kaimo organizacijų atstovų teigė, kad dažniausiai (89 proc.) kaimo gyventojų pasitenkinimą lemia vietos patrauklumas, gamtos grožis ir saugumas. Gyvenamosios vietovės patrauklumas taip pat dažnai (78 proc.) siejamas su mokyklos arba darželio artumu, sveikatos priežiūros prieinamumu. Didesnė pusė apklaustų kaimo organizacijų atstovų teigė, kad vietovės patrauklumą apsprendžia geras susisiekimas (67 proc.) ir sutvarkyta aplinka bei viegoji erdvė (56 proc.).

Daugiau nei 40 proc. apklaustųjų kaip teigiamą savivaldybės bruožą nurodė aktyvų kultūrinį gyvenimą ir geras laisvalaikio praleidimo galimybes (žr. 2.21 pav.).

2.21 pav. Gyvenamosios vietovės patrauklumo vertinimai (proc.)

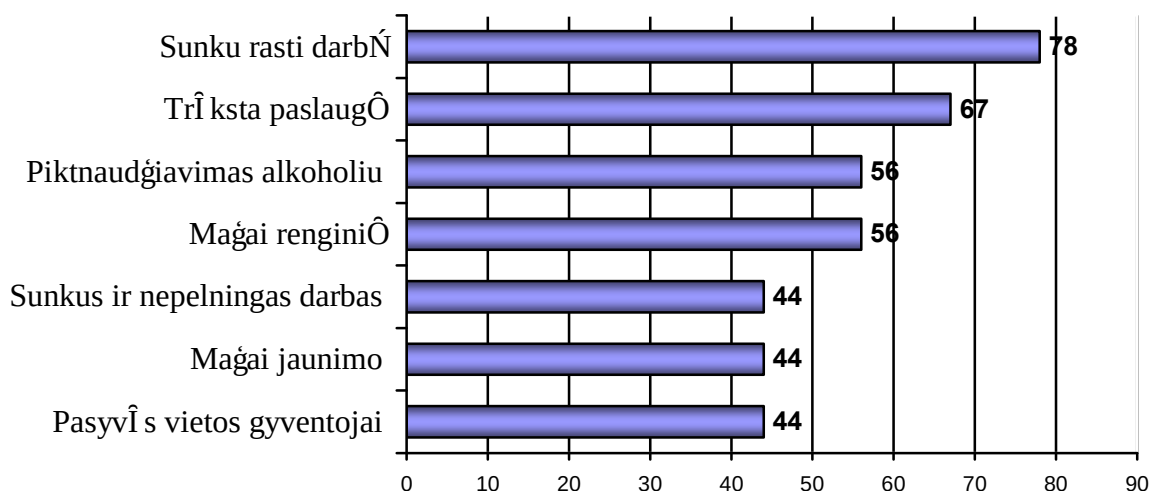

Čia teigiamą vertinimą anketinās apklausos pagalba taip pat buvo siekiama nustatyti kaimo gyventojams aktualiausias problemas (žr. 2.22 pav.).

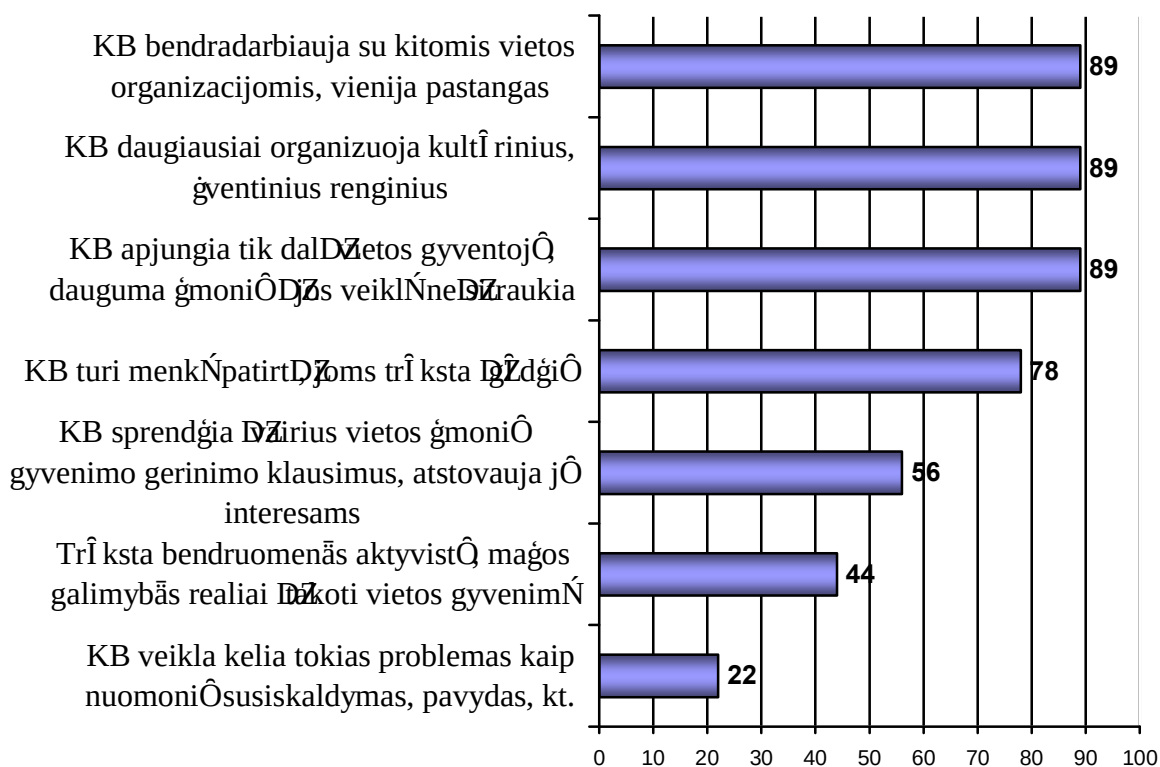
Apklausos rezultatai parodė, kad dažniausiai (78 proc.) iškeliama darbo kaimo vietovėse susiradimo sudėtingumas ir paslaugų trūkumas (67 proc.).

Taip pat didesnė pusė apklaustųjų (56 proc.) pabrėžė tokius socialinio kaimo gyvenimo nusakantįs trūkumus kaip kultūrinio bei laisvalaikio renginių stoka ir vietos gyventojų piktnaudžiavimas alkoholiu.

Daugiau nei 40 proc. respondentų aktualiausias vietovės problemas siejo su tuo, kad darbas kaime sunkus ir nepelningas. Ir tokiu pat dalį kaimo organizacijų atstovų jaudino vietos gyventojų pasyvumas, jaunimo trūkumas.

2.22 pav. Aktualiausios vietovės problemos (proc.)

Kaimo organizacijų atstovai taip pat buvo prašoma nurodyti kaimo bendruomenių organizacijų veiklos vietos gyvenimui (gr. 2.23 pav.).

2.23 pav. Kaimo bendruomenių organizacijų ir jų veiklos vertinimai (proc.)

Gauti duomenys parodė, kad kaimo bendruomenės dažniausiai (89 proc.) vertinamos kaip galinčios suvienyti žvairių vietos organizacijų pastangas gerinant gyvenimą kaime, bendradarbiaujančios su kitomis vietos organizacijomis. Tačiau tokia pat dalis apklaustųjų nurodė ir tam tikrus kaimo bendruomenių organizacijų ribotumus, t. y. tai kad kaimo

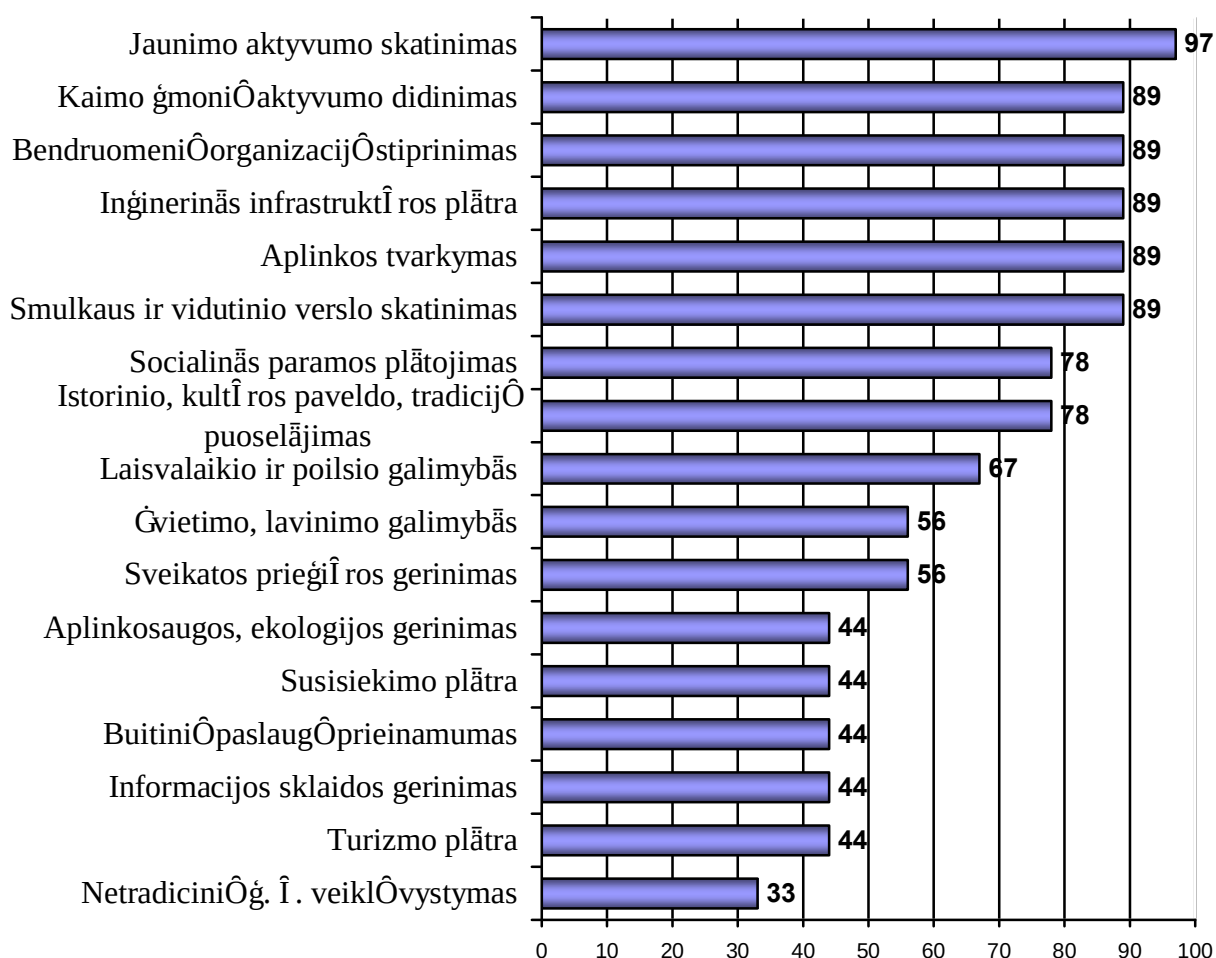
bendruomenams pavyksta apjungti tik dalį vietos gyventojų, o dauguma žmonių dėl veiklų nebūna suinteresuoti, tai kad kaimo bendruomenės dažniausiai savo veiklą nukreipia į kultūrinio gyvenimo renginių organizavimą 78 proc. respondentų taip pat kėlė kaimo bendruomenių organizacijų patirties bei išsilavinimo nepakankamumo problemą 44 proc. nurodė bendruomenės aktyvistų trūkumą bei galimybių realiai vykdyti vietos gyvenimą stoką.

Vis dėlto didesnė pusė (56 proc.) apklaustųjų sakė, jog kaimo bendruomenams pavyksta spręsti didžiąsias vietos gyvenimo gerinimo klausimus, atstovauti kaimo žmonių interesams.

Neigiamas kaimo bendruomenių veiklos pasekmes (nuomonių susiskaidymą pavydą ir kt.) pastebi nedaugelis iš 22 proc. apklaustų kaimo organizacijų atstovų.

Apklausoje metu buvo aiškinamasi, kokios kaimo plėtros kryptys kaimo organizacijų atstovų nuomone, vietos gyventojams yra pačios svarbiausios (žr. 2.24 pav.).

2.24 pav. Svarbiausios kaimo plėtros kryptys

Pagal anketavimo rezultatus, pirmąsias svarbios dalykus dauguma kaimo organizacijų atstovų (97 proc.) išvardijo jaunimo aktyvumo skatinimą. Čia to buvo nurodytos ir kitos

didžiajai kaimo gyventojų daliai (89 proc.) svarbios plėtros kryptys: kaimo ūkio aktyvumo didinimas ir bendruomenių organizacijų stiprinimas, kaimo aplinkos tvarkymas ir inžinerinės infrastruktūros plėtra, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimas.

Didelė dalis apklaustųjų (78 proc.) pabrėgė socialinės paramos plėtojimo aktualumą. Tokiai pat daliai respondentų atrodė esant svarbu puoselėti istorinį kultūros paveldą ir tradicijas, o 67 proc. plėtoti laisvalaikio ir poilsio galimybes.

Daugiau nei pusė (56 proc.) kaimo organizacijų atstovų prioritetinę skyrė viešųjų paslaugų plėtrai: gyvimo, lavinimo galimybių didinimui, sveikatos priežiūros gerinimui.

44 proc. apklaustųjų nuomone svarbiausios kaimo plėtros kryptys turėtų būti aplinkosauginės ir ekologinės situacijos gerinimas, susisiekimo plėtra, buitinių paslaugų prieinamumo, informacijos sklaidos gerinimas ar turizmo plėtra.

Mažiausiai kaimo organizacijų atstovų (33 proc.) palaikė mintį, kad pirmaeilis dėmesys būtų skirtas netradicinioms gamtinių išteklių veiklų vystymui.

Čias statistiškai išeiktas kaimo gyventojų nuomos praplātā ir turiningai papildā fokusuotų grupių diskusijos su kaimo bendruomenių organizacijų atstovais ir seniais.

RIETAVO KAIMO GYVENTOJŲ FOKUSUOTŲ GRUPIŲ DISKUSIJŲ APIBENDRINIMAS

Bendras savivaldybės apibūdinimas

Fokusuotų grupių diskusijų dalyviai paprašyti apibūdinti savivaldybę ir jos ypatumus, pirmiausiai minėjo, kad Rietavas išsiskiria savo istorija ir į ją pradėjo veikti pirmoji Lietuvoje telefono linija, sujungusi Rietavą su Plunge, Kretinga, Palanga, taip pat Rietavo dvare buvo įrengta pirmoji Lietuvoje ir carinėje Rusijoje elektrinė, teikusi elektrą ne tik dvarui, bet ir miesteliui. Pirmoji Lietuvoje muzikos mokykla ir profesionalus muzikos orkestras irgi buvo įrengti Rietave ir netgi pirmosios bulvės Lietuvoje užaugintos būtent į ją.

Čalia istorinių faktų buvo paminėta kompaktiška Rietavo teritorija, pabrėžta, kad tai kaimiška savivaldybė. Diskusijos dalyviai taip pat nurodė, jog Rietave daugiausiai gyvena ūkiai, tačiau nemažai ir aukštųjų „daugelis stebisi, kad dažnai Rietave gali išgirsti aukštaitišką tarmę“.

Pagrindinės įvardintos problemos

Ekonominė situacija: darbas, verslas

Aptariant ekonominę situaciją diskusijos dalyviai pirmiausiai kalbėjo apie ekonominę krizę aprašė ir kylančias kainas, infliaciją atlyginimų vėlavimą. Buvo

pastebėta, kad vis daugiau ūmonių registruojasi Darbo birgoje. Akcentuota, kad dėl stojančių į statybų situacijos pablogėjimas ypač juntamas medienos pramonės verslo įmonėse. *„Jau keli mėnesiai kai statybos užšaldytos, žmonės atleidžiami iš darbo“.*

Diskusijos dalyviai pabrėžė, kad kaime darbo vietų labai mažai. *„galima sakyti darbų nėra“*, daugiausiai ūmonės važiuoja dirbti miestą. *„Miesto žmonės pastaruoju metu irgi mažina darbuotojų skaičių ir pirmiausiai tai palieja kaimo gyventojus, nes juos nustoja darbinėti vežiojantis transportas. Be to kai kurios žmonės trumpina darbo laiką. Kai kur dirbama nuo 8.00 val. iki 14.00 val., o penktadieniais iš viso nedirbama, taigi už šešių valandų darbo dieną ir keturių darbo dienų savaitę mokamas tik minimalus atlyginimas“.* Buvo samprotaujama, kad žmonės mažina algas, norėdamos, kad ūmonės patys išeitų iš darbo, o tai labai nepalanku, nes *„jeigu išeini iš darbo savo noru, Darbo birža į įskaitą stato tik po 6 mėn.“.*

Kalbant apie bendrą savivaldybės situaciją buvo nurodyta, kad kaime dominuoja medžio apdirbimo ir statybos žmonės, taip pat dirbama ūmės ūkyje (yra kelios ūmės ūkio bendrovės) ir truputi prekyboje. Iškelta darbų sezonizacijos problema ir tiek statybos, tiek darbai ūmės ūkyje intensyviau vyksta vasarą. Pabrėžta, kad ypač bloga padėtis su moterų darbinimu.

Diskusijos dalyvių nuomone, kaime mažėja ūmonių užsiimančių ūmės ūkiu. *„pas mus iš 400 gyventojų 10 žmonių laiko po 1 karvę, o 25 šeimos iš viso karvių neturi“.* Buvo paaiškinta, jog ši tendencija susijusi su keliomis priežastimis: pirma, dirbantys ūmonės nebeturi laiko užsiimti gyvuliais; antra, dirbančių ūmonių gyvenimo sąlygos buvo pagerėjusios ir nebuvo būtinybės laikyti gyvulius, o trečia, *„Vieną karvę laikyti neapsimoka, tai prabanga“.*

Buvo pabrėžta, kad laikyti daugiau nei 5 karves neapsimoka. Apskritai diskusijos dalyviai pastebėjo, kad ūkininkai didėja ir stiprėja, nors juos mažėja.

Fokusuotame grupės interviu metu buvo diskutuota ir apie kaimo verslus. Pokalbio dalyviai teigė, kad kaime verslai nesiplėtoja, nes ūmonės trūksta giniui jie bijo pradėti verslą dėl mokesčių, be to individuali veikla nepajėgia konkuruoti su didesnėmis įmonėmis. Pateiktas pavyzdys, kad savivaldybėje buvo atsiradęs nemažai medžio pjovėjų tačiau dėl rinkos atėjusios žmonės juos įstūmė, nes turėjo geresnę techniką. Visi diskusijos dalyviai sutiko, kad verslo plėtrai paskatinti, turėtų būti taikomos lengvatos, nes dabartinėmis sąlygomis daugelis žmonių vos, vos išsilaiko. *„dėl kylančių mokesčių, uždarbio iš prekybos nėra“.*

Iškelta mintis, jog kaimo verslais galėtų tapti tradiciniai maisto produktai (kūštinio, sūrio, sviesto ir kt.) gamyba, bet kartu nurodyta, kad su maisto produktų gamyba susijusiems

verslams keliama labai aukšti reikalavimai, kuriuos atitikti kaimo gyventojams praktiškai neįmanoma.

Vis dāļto pokalbio dalyviai pripaġino, kad savivaldybāje yra pavieniai naujais verslais kaime uġsiimantys verslininkai, nors jie plaļiau nesireklamuoja. Minātas komercine medġiokle besiverļiantis verslininkas, kuris veisia elnynā ġernynā. Dēzināja tvenkinius, tvarko ir rekreacijai pritaiko aplinkā tāļiau pabrāġta, kad tokiai veiklai reikalingos didelās investicijos.

Aplinka, infrastruktūra

Paklausti apie kaimo aplinkŲ ir infrastruktŲrŲ diskusijos dalyviai vardino visai Lietuvai skaudŲgas problemas Ų bloga vandens kokybŲ, nesutvarkyta nuotekŲ sistema, maŲgai asfaltuotŲkeliŲ daugiausiai Ųgyvkeliai.

Buvo paaigkinta, kad dabar vandentiekis perima senį nijos, bet joms sudātinga esamā situacijā per artimiausius 1-2 metus pataisyti. Pirmaeilās svarbos ugdaviniai ī sutvarkyti drenagā kad nebūtu terģiamas geriamas vanduo, taip pat tvarkyti pasenus dūmzdynā

Ypač daug buvo kalbama apie prastą geriamojo vandens kokybę ir daugelyje vietovių virgintos leistinos geležies ir amonio normos. Amonis ir tai medžiaga susidaranti dėl organinių trąšų (nitrato). Pagymėta, kad taršos šaltiniai netiriami. Buvo išsakyta nuomonė, kad geležis ir amonis žmogaus sveikatai ypatingo pavojaus nekelia, tačiau su šia nuomone ne visi sutiko. Kai kurios moterys juokavo, kad *„geležingu vandeniu galima net plaukus dažyti“*. Svarstyta nugeležinimo filtravimo galimybė ir įkaina 100 000 Lt.

Pabrągtą, kad didelį žaimo gyventojų nepasitenkinimą sukelia tai, kad vandens kaina pakilo, o jo kokybą nepagerėjo ir liko tokia pat prasta. Seniai nei dėl to patiria labai didelį spaudimą kaip ir dėl to, kad centralizuoto ūkėlio įveigimo.

Buvo paliesta ir nuotekŲ problema. Diskusijos dalyviai teigė, kad nuotekŲ sistemŲ kaimo vietovėse praktiškai nėra. Dėngta, jos veikia tik keliose gyvenvietėse, pavyzdžiui, Medingėnuose. Kaime dominuoja vietinė kanalizacija ir padėtis sunkina tai, kad gyventojai susiduria su jos įvėgimo problemomis.

Atskiras dāmesys buvo skirtas kultūros paveldo situacijai. Diskusijos dalyviai sakė, kad kultūros paveldas neinventorizuotas ir neregistruotas, bet pažymėjo kad kaimo gyventojams aktualu būtų ir suremontuoti ir kaimo kapines sutvarkyti.

Viešosios paslaugos: sveikatos apsauga, švietimas

Pagrindine sveikatos priežiūros problema buvo **D**žirdintas dantų gydymas. Akcentuota, kad ši problema neišspręsta nei vaikams, nei suaugusiems. Vienas dalyviu ironiškai pajuokavo „*nėra stomatologų, nėra rinkos – nėra ir problemos*“.

Kitu sveikatos apsaugos problemu **D**žirdinta nebuvo. Pasidžiaugta, kad „*su ambulatorijomis problemų nėra*“.

Aptariant gyvietimo sistemos situaciją taip pat ypatingu nusiskundimu nebuvo išsakyta, tik konstatuota, kad mažąja vaikų kaime tenka vaikus mokyti jungtinėse klasėse. *„Šioje pačioje klasėje mokosi 3 ketvirtokai ir 5 pirmokai“*. Buvo atkreiptas dėmesys **D**ži, kad savivaldybėje niekur nebuvo per prievartą ugdarytos mokyklos, išlaiką ir mažos kaimo mokyklėlės.

Socialiai pažeidžiamos grupės: jaunimas, pagyvenusieji

Diskusijoje daug dėmesio buvo skirta **jaunimui** ir jo problemoms. Pagymėta, kad kaime mažąja jaunimo, mažai kuriasi jaunų žmonių. Manoma, kad pagrindinės tokios padėties priežastys yra tai, kad jaunimas nemato perspektyvų kaime, todėl išvažiuoja **D**žniestis ar **D**ž ugsien **D**židžioji dalis jaunuolių išvykusi mokytis **D**žniestus, **D**žaimis nebesugrįžta, nes nėra darbo, sunku išspręsti nuosavo būsto problemą (su tėvais gyventi nenori).

Buvo teigiama, kad nemažai ir migracijos **D**žgsien **D**žastai, kaip teigė viena seniūnė „*iš 500 gyventojų į užsienį išvažiavo apie 20 ir daugiausiai jauni žmonės*“. Taipiau buvo pastebėta, kad pastaruoju metu ryškėja ir prieštaringa tendencija *„Kai kurios išvykusios šeimos sugrįžta, tokių jau yra 3 šeimos seniūnijoje“*.

Įvardinta ir kita jaunimui aktuali problema yra ribotos laisvalaikio užimtumo galimybės. Pokalbio dalyviai pripažino, kad *„Niekas nemato jaunimo“*, kaime nesudarytos sąlygos plėtoti popamokinių veiklų beveik nėra būtinai reikiama pramoga „*O kur jiems eiti, ką veikti?*“ Buvo pasakojama, kad pagrindinis jaunimo laisvalaikio užsėmimas yra mašinomis suvažiuoti **D**ž aikštėn ir bendrauti. Daugelis tokių jaunimo laisvalaikio formų vertino supratingai: *„Jie kaip tos dvi kaimo moteriškos, kurios sueina pabendrauti. Jiems reikia susiburti, jie klausosi muzikos, išgeria sidrą, alaus ir bendrauja“*; *„Anes važiavome dviračiais, mūsų vaikai motoroleriais, o dabar važiuoja mašinomis“*. Taipiau kai kas ir piktinosi, viena seniūnė sakė: *„Yra ir poilsio parkas su supynėmis, ir sporto aikštynas, bet jaunimas vis vien atvažiuoja mašinomis, bendrauja pro langą, šiukšlina. Tai ką jie vartoja – ar traškučiai, ar sidras, ar alus, ar saulėgrąžos – aš viską matau“*.

Pastebėta, kad tradiciškai organizuojamas laisvalaikis jaunimo nedomina ir „*į diskoteką jaunimas neateina, ateina šeimos ir vaikai. 11 klasėje į diskoteką eiti jau per vėlu*“.

Norėdami papramogauti jauni žmonės dažniausiai važiavo į Klaipėdą arba Žilų esant prie Plungės sankryžos.

Buvo svarstyta, kaip galima būtų jaunimui tinkamai nukreipti ir užtikti užietos gyvenimui Vienas diskusijos dalyvių teigė, kad *„Jeigu ant jaunimo „važiuoji“, jie atsitraukia, bet, jeigu jiems padedi, sujuda“* ir, dalindamasis savo patirtimi, papasakojo, kad kai jo gyvenamojoje vietovėje jaunuoliams buvo pranešta, jog jų pastoviai niokojama susirinkimo vieta bus sunaikinta, jie pagadėjo jį sutvarkyti ir priglūti. Panašiai istoriją papasakojo ir kita seniūnė, kuri moksleiviams, atėjusiems prašyti sutvarkyti tinklinio aikštelės, pasiūlė patiemis imtis iniciatyvos, iš savo pusės pagadėdama visų galimam pagalbui. Tačiau, seniūnės nuomone, jaunuoliai nedrįso iš kitų išsiskirti ir, nors norėjo, aikštelės tvarkyti nesiėmė.

Aptariant **pagyvenusiu, vienišu kaimo** žmonių padėtį buvo pabrėžta, kad jie yra atskirti. Iškelta mintis, kad reikėtų steigti dienos centrus, ypač pensininkams. Dienos centrai svarbūs dėl to, kad pagyvensiems žmonėms reikalinga pagalba, o jie nelinkę įgykti iš savo gyvenamosios vietos, nenori palikti namų net pas vaikus nesutinka važiuoti, *„sako – čia buvau, čia ir būsiu“*.

Kita aspektas – socialinis pagyvenusiu ir vienišu žmonių aktyvinimas. Diskusijos dalyviai pripažino, kad nėra lengva pagyvenusius suorganizuoti – *„Organizuojant senelių šventę apie 60 proc. pavyksta sukviesti, bet ne daugiau“*.

Bendruomenės, vietos valdžia

Tiek kalbinti seniūnai, tiek bendruomenių organizacijų atstovai vienbalsiai teigė, kad santykiai tarp bendruomenių ir vietos valdžios geri bei sklandūs. Buvo paaigškinta, kad savivaldybėje nėra steigto atskiro fondo, kuris teiktų finansavimą bendruomenių projektams, tačiau savivaldybė remia bendruomenes skirdama kiekvienai iš jų po 1 000 Lt administracinėms išlaidoms. Taip pat savivaldybė 10 proc. kofinansuoja bendruomenių projektus, kuriems pavyksta pritraukti kitų fondų lėšas.

Buvo aptartas ir seniūnijų tarybų klausimas, jų santykis su bendruomenėmis. Iš esmės diskusijos dalyviai didelių problemų nepatyrė, tame, kad seniūnais renkami ne bendruomenių atstovai. Visų pirma dėl to, kad seniūnais buvo įrinkti anksčiau nei atsirado bendruomenės. Nors ir buvo juokaujama: *„mes tuoj gyventojų pritrūksime – čia bendruomenė, čia seniūnaitis“*.

Kita vertus, buvo pripažinta, kad seniūnaitis – tai seniūnijos mastu įrinktas žmogus, o bendruomenės daugiausiai apsiriboja kultūrinėmis iniciatyvomis, laisvalaikio ir pramogų organizavimu, bet seniūnijos lygmens problemų neliečia. Buvo išsakyta nuomonė, kad

savivaldybės bendruomenės apskritai mažai ugšiama. Į kiniais reikalais, palyginimui pateiktas. Gilutės pavyzdys, kur bendruomenės aktyviai dalyvauja sprendžiant materialius dalykus ir apgyvietimo ir kt. klausimus.

Sugrupuotos projektų idėjos

- **Bendro naudojimo patalpų įrengimas ir sutvarkymas** (patalpų pritaikymas amatams, bendruomenės namai, pirtis, garvojimo, poilsio salės, moterų seklyčia, jaunimo ugimtumo centras, laisvalaikio centras ir kt.).
- **Viešųjų erdvių sutvarkymas ir pritaikymas bendruomenės reikmėms** (sporto aikštynas, lauko estrada, tvenkinio sutvarkymas, poilsio aikštelių įrengimas, parko įrengimas, parkavimo aikštelių įrengimas ir kt.).
- **Inžinerinės infrastruktūros tobulinimas** (vandentiekio tvarkymas, vandens nugeležinimas, nuotekos ir kt.).
- **Švietėjiška veikla** ir atsinaujinančios energijos propagavimas, degtis pavyzdinDZ objektŲ
- **Verslas** ir mini pieno perdirbimo verslas.

2.4. RIETAVO SAVIVALDYBĖS SITUACIJOS SSGG ANALIZĖ

VVG Rietavo iniciatyvos, surinkusi medžiagą apie savivaldybės socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę situaciją bei įsiaiškinusi atstovaujamose teritorijose kaimo gyventojų poreikius, sistemino ir apibendrino turimą informaciją. Analizei buvo naudojamos SSGG metodas. Atliekant SSGG analizę, išdėstytos savivaldybės stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės. Jos buvo klasifikuojamos, išskiriant pagrindinius esamus situacijos aspektus: ekonominę infrastruktūrą ir aplinkos apsaugą, viešąsias paslaugas, žmogiskuosius išteklius.

Rietavo savivaldybės SSGG

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
<i>Ekonomika</i> - Didėja privačių ūkių gamybos plotai, daugėja privačių ūkių gamybos sklypų bei jų savininkų ir naudotojų; - Daugėja ekologinių ūkių; - Didėja darbingo amžiaus žmonių skaičius; - Savivaldybės teritorijoje randama naudingųjų iškasenų gavyra, smėlio, durpių; - Pastebima statybos darbų didėjimo tendencija; - Savivaldybėje geriausiai išvystytas prekybos ir paslaugų sektorius; - Gana gėmės nedarbo lygis; - Auga materialinės investicijos; - Rietavo miestas ir Tverės miestelis su apylinkėmis priskiriami didelio rekreacinio potencialo arealams; - Savivaldybės teritorijoje veikia viešbutis, yra išvystytas kaimo turizmo sodybų; - Daug medžio perdirbimo įmonių, tam sėkmingas sudaro didelis miškingumas; - Veikia turgus Čemaitija; - Daug transporto įmonių, užsiimančių krovinių pervežimu <i>Infrastruktūra ir aplinkos apsauga</i> - Santykinai didelis miškingumas; - Patogi geografinė padėtis, arti stambių centrų (Klaipėda, Telšiai), galia magistralė	<i>Ekonomika</i> - Esama gamybos ūkių specializacija ir struktūra neduoda didelio ekonominio efekto; - Mažo našumo gamybos lemia mažesnę nei vidutiniškai galimą gamybos ūkių kultūrą derlingumui; - Vyrauja smulkios ir nedideli ūkiai; - Mažai stambių specializuotų ūkių galinčių taikyti pažangias intensyvias technologijas; - Nemaža dalis registruotų ūkių subjektų nevykdo veiklos; - Pramonė Rietavo savivaldybėje yra menkai išvystyta; - Dominuoja mikroįmonės; - Investicijos verslo plėtrai nėra didelės; - Įmonės susikcentruoja daugiausiai savivaldybės centre arba arčiau miesto; - Prekybos apimtys yra vienos mažiausių apskrityje; - Savivaldybė priskiriama mažo potencialo rekreacinėms teritorijoms; 2007 m. vėl pradėjo didėti nedarbas; - Dirbančiųjų darbo užmokestis yra vienas mažiausių visoje apskrityje; - Vyrauja pirminis medienos apdirbimas; - Tiesioginio užsienio investicijų Rietavo savivaldybė sulaukia nedaug; - Nedaug materialinių investicijų; - Nepakankamai išvystytas paslaugų sektorius

Vilnius į Klaipėdą; - Rietavo savivaldybės teritorija einantys valstybiniai ir vietiniai automobilių keliai suformuoja harmoningą ir tinkamai išplėtotą kelių tinklą; - Sparčiai plinta naujos telekomunikacijų paslaugos ir mobilusis ryšys, internetas ir kt., steigiasi VIPT; - Renovuojami melioracijos tinklai; - Įdiegtas konteinerinis šiukšlių surinkimas; - Bendras išmetamųjų medžiagų kiekis mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje; - Mažėja nepakankamai išvalytų nuotekų kiekis; - Užtergtų (be valymo) nuotekų Rietavo savivaldybėje visiškai neįleidžiama; - Į Rietavo miestą atvedamas gamtinis dujotiekis <i>Viešosios paslaugos</i> - Veikia verslo informacinis centras; - Sveikatos apsaugos įstaigų tinklas yra pakankamai gerai išvystytas; - Pervežimai viešojo transportu auga gerokai greičiau negu Lietuvoje ir apskrityje; - Nusikalstamumo lygis yra gerokai žemesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje ir situacija gerėja ir užregistruojama vis mažiau nusikalstamų veikų daugiau įgaikinama užregistruotų nusikalstamų veikų; - Gera mokytojų kvalifikacija; - Veikia vaikų neformalaus ugdymo įstaiga ir Rietavo meno mokykla; - Čemaitijos kolegija rengia perspektyvinių profesionalių kvalifikuotų darbo jėgą; - Teikiamos lankomosios priežiūros paslaugos seniems ir neįgaliesiems; - Lietuvos invalidų draugijos Rietavo skyriaus dienos centras, teikia dušo, skalbimo, kineziterapijos, masažo, kirpimo, transporto paslaugas; - Veikia Rietavo parapijos senelių globos namai; - Įsteigti 8 viešosios interneto prieigos taškai; - Kompiuterizuotos visos vidurinės, pagrindinės mokyklos ir bibliotekos, jose yra interneto prieiga;	<i>Infrastruktūra ir aplinkos apsauga</i> - Nemaža dalis rajoninių kelių yra su gyvybine grąža; - Tik 14 proc. gatvių turi šaligatvius arba pėsčiųjų dviračių takus; - Kaimo vietovėse ryšio skvarba yra gana žema; - Anglies monoksido kiekiai kasmet auga; - Nesutvarkyta atliekų tvarkymo sistema; - Konteinerinio šiukšlių surinkimo paslaugomis naudojasi nevisi savivaldybės gyventojai; - Apskrityje nėra organizuoto pavojingų atliekų surinkimo; - Centralizuotas gilumos tinklas išvystytas tik Rietavo miesto centrinėje dalyje; - Kaimo gyvenvietėse ir sodybose nėra centralizuoto vandens tiekimo; - Vandens tiekimo, nuotekų surinkimo ir valymo sistemos yra technologiškai pasenusios; - Daugelyje kaimo vietovių nėra nuotekų valymo įrengimų (tik Tveruose ir kelyje kt. gyvenvietėse); - Geriamo vandens kokybė yra nepatenkinama; - Nepakankami melioracijos mastai <i>Viešosios paslaugos</i> - Medicinos specialistų skaičius mažesnis nei šalies ir apskrities vidurkis; - Vaikų iki 1 metų mirtingumas labai aukštas lyginant su šalies ir apskrities vidurkiu; - Nėra vaikų globos namų; - Nėra nei vienos specialiosios internatinės mokyklos; - Nepakankama socialinių paslaugų pasiūla; - Nėra laikino gyvenimo vietų, kuriose galėtų apsistoti iš šalinimo vietų grįžę problemose turintys ar su kitomis būsto problemomis susiduriantys gyventojai; - Savivaldybėje yra tik vienas vaikų darželis Rietave; - Didelis socialinės rizikos šeimos augančių vaikų skaičius;
--	---

• Veikia 8 bibliotekas, Rietavo sav. kultūros centras ir 5 filialai • Naujai steigta viegoji steigta Atverio vaikų dienos centras	• Trūksta Dienos ugimtumo centrų gmonams su negalia, socialinės rizikos gėimovikams; • Mağaja mokyklas lankanų ių moksleivių skaių ius
<i>Žmogiškieji ištekliai</i> • Etniškai vienalytė savivaldybė; • Aktyvūs, noriai dvisuomeninų, kultūrinų veiklų dūngiantys gmonas; • Aktyvus sportinis gyvenimas, vyksta daug sportinių renginių • Susikūrė 13 bendruomenių organizacijų dauguma jų aktyviai dalyvauja vietos plėtros procese; • Savivaldybėje veikia nemažai nevyriausybinų organizacijų tarp jų moters ugimtumo centras, 5 jaunimo organizacijos ir kt.	<i>Žmogiškieji ištekliai</i> • Mağas gyventojų tankumas; • Mağaja bendras gyventojų skaių ius, vyrauja neigiamas gyventojų prieaugio rodiklis; • Savivaldybei būdingos gyventojų senėjimo tendencijos; • Jaunimas iğvyksta gyventi dūdidgiuosius miestus; • Kompiuterinis rağingumas yra palyginti mağas, gana nedidelė gyventojų dalis naudojami internetu; • Nėra centro atviram darbui su jaunimu
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
• ES struktūrinų fondų finansinė parama; • LEADER metodo ir kitų programų dūvėdinimas; • Galimybė dalyvauti dūviriose galies ir regioninėse strateginėse iniciatyvose i ginių ekonomika, informacinės visuomenės plėtra ir pan.; • Valstybės parama ekologiniam i kininkavimui, didėjanti ekologiškų maisto produktų paklausa; • Atviros sienos sūnygos turistų srautų didėjimū iğplės bendradarbiavimo, geros patirties perėmimo iğ Europos galimybes; • Bendra ES erdvė ir rinka suteikia sūnygas bendro verslo plėtrai	• Mağas dāmesys regioninei politikai, netolygi regionų ekonominė plėtra; • Atvira rinka āgrins vietos gamintojų konkurencijū su importuojama produkcija, ypatingai gėmās i kio produkcijos rinkoje; • Konkurencija su Telgių apskrities rajonais ir kitais Lietuvos regionais dāl investicijų pritraukimo; • Nestabili verslo aplinka dāl teisās aktų dūatymų kaitos, netobulos mokesų ių sistemos; • Galimas ekonomikos nuosmukis

III. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ TERITORIJOS PLĖTROS VIZIJA, PRIORITETAI, PRIEMONĖS IR VEIKLOS SRITYS

3.1. Rietavo kaimo vietovių plėtros vizija

Socialinėse ekonominėse situacijose ir kaimo gyventojų poreikių apibendrinimas bei analizė (SSGG) padėjo VVG Rietavo iniciatyvose dėti esančius padėtis savivaldybėje. Tai leido suformuluoti VVG atstovaujamos teritorijos viziją, kurioje numatyta ne tik išvystyti kaimo vietovės ateitį, bet ir realizuoti realias galimybes jį išvystinti.

Šios vizijos kūrimo procesas buvo dalyvaujantis Rietavo kaimo bendruomenės ir kitos gyventojų interesus atstovaujantys organizacijos. Bendro darbo įgyvendinimo metu buvo suderinta visiems priimtina Rietavo kaimo vietovių plėtros vizija.

VIZIJA

Plėtojantis verslams ir paslaugoms, gerėjant viešajai infrastruktūrai, gyventojams aktyviau įsitraukiant į kaimo plėtros procesus, VVG „Rietavo iniciatyvos“ veiklos teritorijoje gyvenantys žmonės turės didesnes ekonominės, socialinės bei kultūrinės raidos galimybes.

Rietavo VVG veiklos teritorijoje bus sukurta darbu, gyvenimui bei poilsiui patrauklesnė aplinka, sustiprės vietos patriotizmas, jaunimo noras gyventi kaime.

3.2. Strateginių plėtros prioritetų nustatymas

Apibendrinus SSGG analizės rezultatus ir numatytus vizijoje tolesnės VVG Rietavo iniciatyvos veikla buvo nukreipta dėti strateginių plėtros prioritetų nustatymą. Tuo tikslu pirmiausiai VVG sudarė platų galimų plėtros sričių sąrašą, kuriame atspindėjo visi pagrindiniai savivaldybės kaimo vietovių plėtrai svarbūs aspektai.

GALIMOS PLĖTROS SRITYS

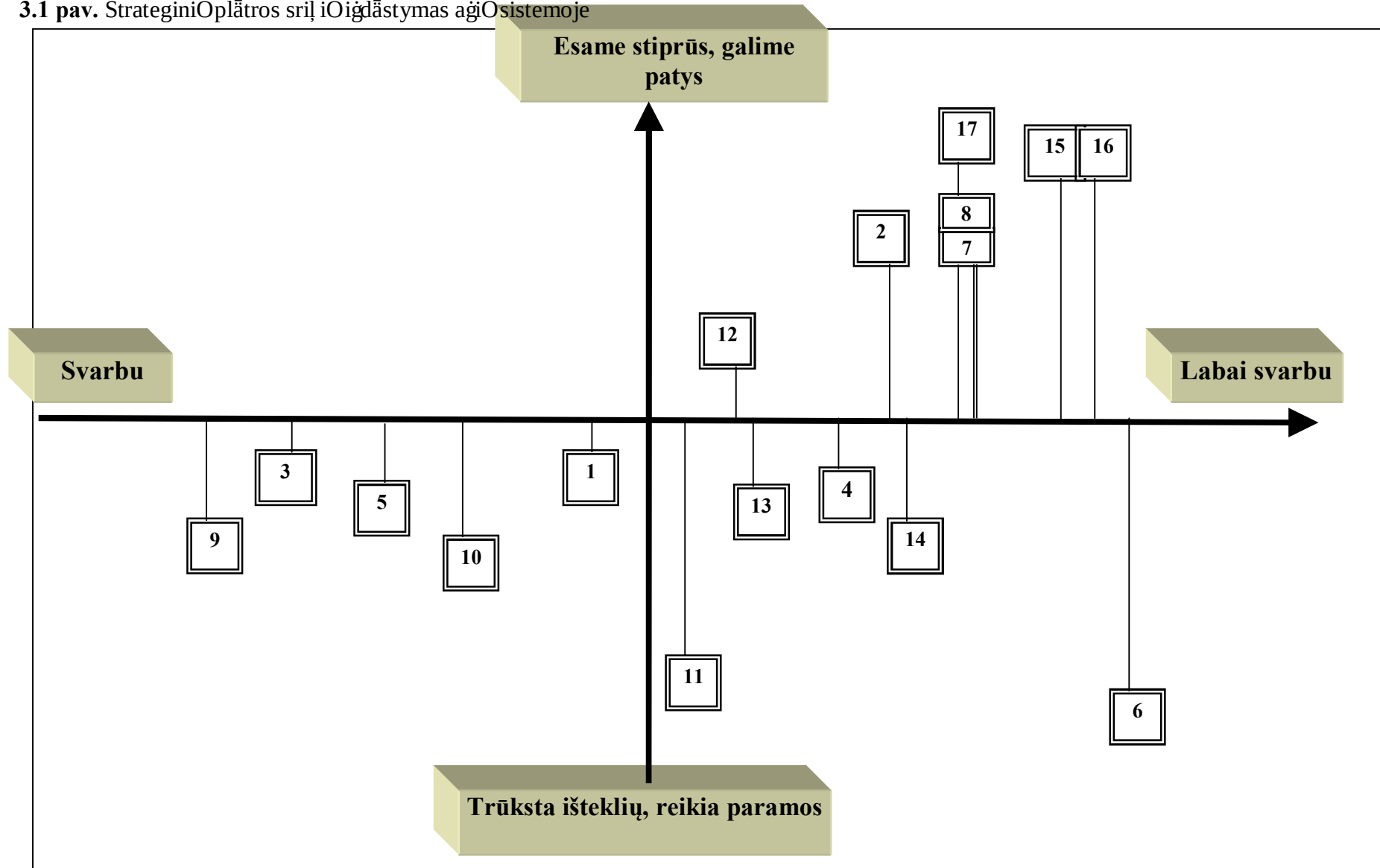
1. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtojimas;
2. Amatų gaivinimas;
3. Netradicinių ūkių veiklos skatinimas;

4. Buitinių paslaugų plėtra;
5. Turizmo, rekreacijos vystymas;
6. Inžinerinės infrastruktūros plėtra (nuotekų vandens, kelių būklės gerinimas);
7. Viegosios infrastruktūros tobulinimas ir kaimo aplinkos tvarkymas, gražinimas;
8. Rekreacinių poilsio zonų steigimas: kempingai, parkai, stadionai ir kt.;
9. Aplinkosaugos gerinimas;
10. Socialinės paramos paslaugų kaimui ir plėtojimas, jėgų prieinamumo gerinimas
11. Sveikatos priežiūros prieinamumo gerinimas;
12. Gyvenimo ir lavinimo galimybių didinimas, mokymosi visą gyvenimą plėtojimas;
13. Informacinės visuomenės plėtra kaime, informacijos sklaidos gerinimas;
14. Istorinio ir kultūrinio paveldo puoselėjimas, kaimo kultūrinio gyvenimo tradicijų palaikymas ir vystymas;
15. Kaimo ūkinio aktyvumo didinimas, bendruomenės ir nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimas;
16. Jaunimo socialinio, kultūrinio, ekonominio aktyvumo skatinimas, ugdymo galimybių plėtra, įgyvendinimo kaimo mašinimas;
17. Turinio laisvalaikio ir aktyvaus poilsio galimybių didinimas.

Siekdama priimti pagrindinius strateginius sprendimus, VVG Ąrietavo iniciatyvosn analizavo kiekvieną strateginį plėtros sritį. Galimos plėtros sritys buvo vertinamos, nustatant jos padėtį viešojoje sistemoje. Vertikaliajoje akyje atsispindėjo, kiek svarbi vertinama plėtros sritis, horizontalioje i kiek VVG pajagi dakti gini sriti plėtros srityje i dastymas agi sistemoje pateiktas 3. 1 pav.).

Vizualinis nustatytų strateginių plėtros srityje i dastymas “svarbos” ir “galimybių” akyse padėjo VVG nariams realiau durtinti strateginius sprendimus. Tolesnio darbo eigoje VVG nustatytos plėtros sritys buvo sisteminamos ir apibendrinamos, apjungiant jas d platesnes strategines plėtros kryptis, ig kuri igisirutuliavo galimi preliminaris Rietavo kaimo vietovi plėtros strategijos prioritetai.

3.1 pav. StrateginiŲ plėtros srį iŲigdāstymas aġiŲ sistemoje

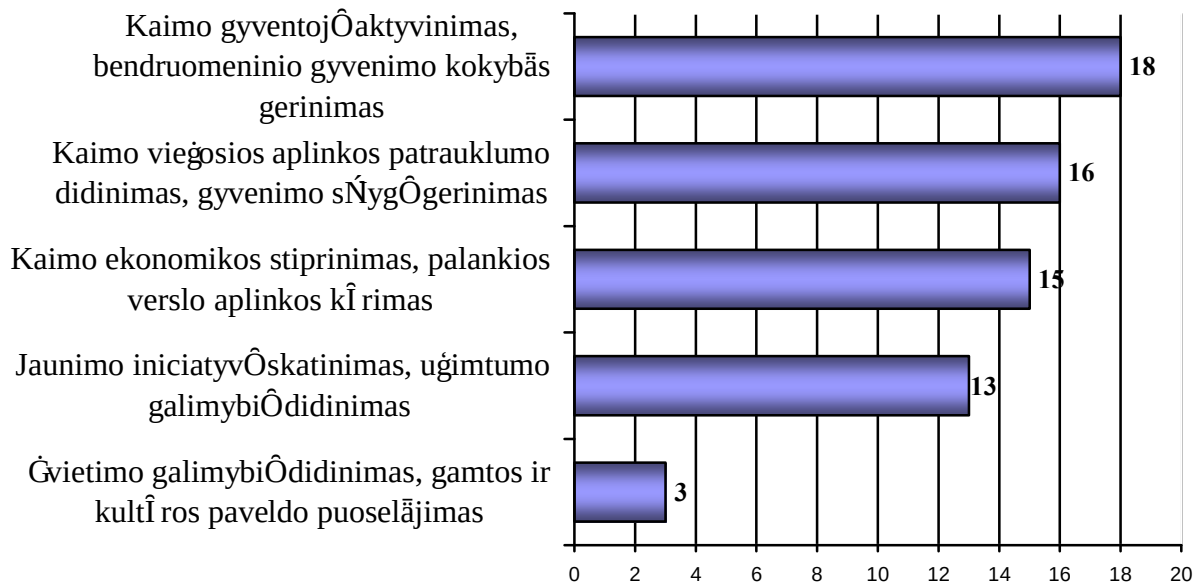

Apibendrinus strategines plėtros sritis, buvo suformuluotos galimos plėtros kryptys – *preliminarūs prioritetai*:

- I. Kaimo ekonomikos stiprinimas, palankios verslo aplinkos kūrimas;
- II. Kaimo viegosios aplinkos patrauklumo didinimas, gyvenimo sąlygų gerinimas;
- III. Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninio gyvenimo kokybės gerinimas;
- IV. Gyvenimo galimybių didinimas, gamtos ir kultūros paveldo puoselėjimas;
- V. Jaunimo iniciatyvų skatinimas, ugdymo galimybių didinimas.

Siekiant plataus kaimo gyventojų dalyvavimo strategijos rengimo procese preliminarūs strateginiai prioritetai buvo pristatyti ir aptarti konsultavimuisi skirtame renginyje, kuriame buvo pakviesti visi kaimo bendruomenių organizacijų bei kitų už kaimo plėtrą atsakingų institucijų atstovai. Šio renginio metu VVG pasiūlyti preliminarūs kaimo vietovių plėtros prioritetai buvo ranguojami. Daugiausiai pasirinkimą gavo prioritetas „Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninio gyvenimo kokybės gerinimas“ (kiti preliminarieji prioritetai pasirinkimai pateikti 3.2 pav.).

3.2 pav. Preliminarių prioritetų pasirinkimai konsultavimosi procese (N=65)

Atsižvelgdama į konsultavimosi rezultatus, VVG išrinko iniciatyvas, nustatė du strateginius plėtros prioritetus, kurie integruoja ir optimaliai suderina aktualiausias preliminariai numatytų plėtros prioritetų aspektus ir atitinka Lietuvos kaimo plėtros programos pagrindines kryptis.

RIETAVO KAIMIŠKŲ VIETŲ PLĖTROS STRATEGINIAI PRIORITETAI:

I. Kaimo gyvenimo sąlygų gerinimas, didinant viešosios aplinkos patrauklumą

II. Bendruomenės gyvenimo kokybės gerinimas.

Stengiantis išsiaiškinti kaimo gyventojų problemas ir realizuojant įvairius projektus, pasirinkti prioritetai įgyvendinimo priemonės buvo derinamos su vietos gyventojų bei juos atstovaujančių organizacijų numatomomis projektidėjomis.

3.3. VVG „Rietavo iniciatyvos“ vietos plėtros strategijos prioritetų ir priemonių aprašymas

I PRIORITETAS. KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS, DIDINANT VIEŠOSIOS APLINKOS PATRAUKLUMĄ

Prioritetu siekiama gerinti gyvenimo sąlygas kaimo vietovėse, kurti patrauklesnę aplinką. Prioritetas skirtas kaimo gyvenimo kokybės gerinimui ir tuo pačiu jo motyvacijos gyventi kaime stiprinimui.

VVG Rietavo iniciatyvos nuomone, kaimo gyventojų gerovė yra tiesiogiai susijusi su viešųjų erdvių bei patalpų pritaikymu gyventojų reikmėms, aplinkos gražinimu, infrastruktūros sutvarkymu. Tai veiksmingi būdai padidinti kaimo vietovių patrauklumą sumažinti kaimo ir miesto atotrūkį.

Socialinės ekonominės Rietavo situacijos analizė parodė, kad viešoji aplinka ir infrastruktūra kaimo vietovėse nepakankamai išplėtoti, o kaimo gyventojų poreikių tyrimas atskleidė, jog net 89 proc. apklaustų kaimo organizacijų atstovų nuomone, kaimo aplinkos tvarkymas, inžinerinės infrastruktūros plėtra turi tapti pirmąsias svarbos priemonėmis.

Todėl VVG Rietavo iniciatyvos nusprendė, kad kaimo atnaujinimas yra viena iš svarbiausių kaimo plėtros politikos priemonių, kurianti patrauklesnius ir modernesnius kaimus, galinti užtikrinti didesnę gyvenimo sąlygų.

Šio prioriteto poveikis gana platus, sukuriantis pridėtinę vertę tiek socialiniu, tiek ekonominiu aspektu. Kaimo organizacijų iniciatyvos tobulinant gyvenamąją aplinką stiprins gyvenimo kokybę, kad jie savo pastangomis gali keisti esančią padėtį. Šis juos bendrai veiks. Bendruomenės reikmes atitinkančių patalpų bei viešųjų erdvių kūrimas sudarys sąlygas gyventojų socialinėse kultūrinėse veiklose plėtrai.

Tuo pačiu grąžinantys ir modernizantys kaimai užtikrins palankesnes galimybes gyventojų ekonominės veiklos plėtotei, paskatinti didesnes investicijas, sukurs galimybes kaimo turizmo ir kitų alternatyvių verslų plėtrai.

BENDRASIS PRIORITETO TIKSLAS – kurti patrauklią kaimo aplinką

SPECIALIEJI TIKSLAI:

1. Kaimo infrastruktūros gerinimas;
2. Socialinio ir ekonominio kaimo potencialo didinimas;
3. Migracijos iš kaimo mažinimas.

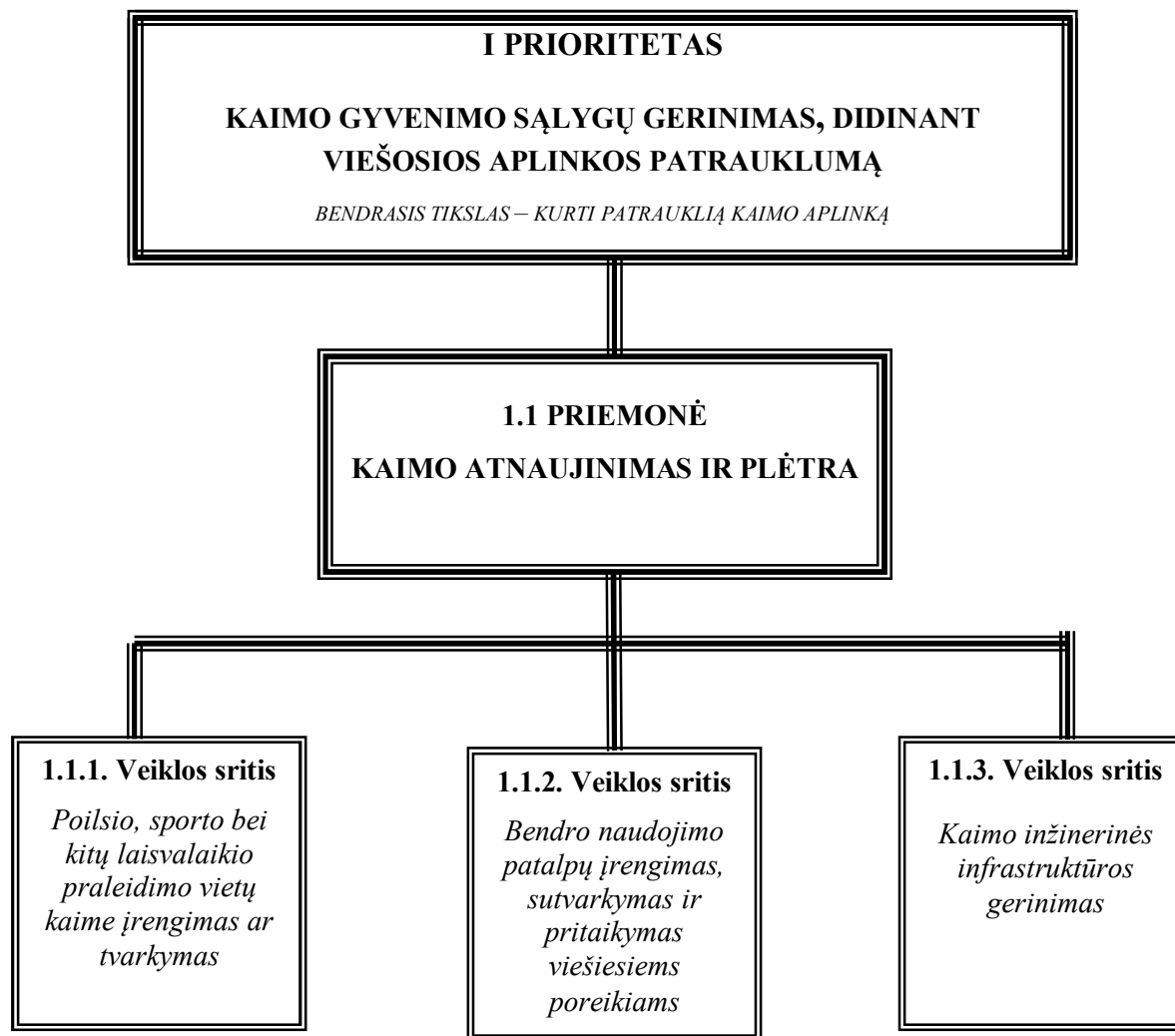
I PRIORITETO PRIEMONĖS:

2.1. Kaimo atnaujinimas ir plėtra.

Ši priemonė atitinka Lietuvos Kaimo plėtros programos III krypties 4 priemonę, taip pat papildo pagal I bei II kryptį įgyvendinamas priemones ir prisideda prie VVG Rietavo iniciatyvose parengtos strategijos II prioriteto priemonių įgyvendinimo.

3.4 pav. pateiktas I prioriteto, jo priemonių ir veiklos srįs iš grafinis vaizdas.

3.4. pav. I prioriteto priemonių veiklos sričių grafinis vaizdas

1.1 PRIEMONĖ. KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA (PRIEMONĖS KODAS – 322)

Priemonės apibūdinimas

Priemonė yra investicinio pobūdžio. Remiami viegieji, pelno nesiekiantys projektai².

Parama skiriama kaimo vietovėms atnaujinti ir plėtoti, t. y. pastatams atnaujinti, viešajai aplinkai ir infrastruktūrai tvarkyti bei kurti. Parama taip pat skiriama investicijoms, susijusioms su gamtos paveldo išlaikymu, atkūrimu ir atnaujinimu, bei vertingiems gamtos objektams išsaugoti, taip pat investicijoms, skirtoms kultūros paveldui (kaimo ir kaimo kraštovaizdžio kultūros identitetui) išlaikyti, atkurti ir modernizuoti.

Kaimo atnaujinimo ir plėtros priemonė skatina gerinti gyvenimo kokybę kaimo vietovėse, ekonominės veiklos gyvybingumą turistų pritraukimui. Ši priemonė svarbi kaimo identitetui išsaugoti ir migracijai mažinti.

Priemonės tikslai

Bendrasis priemonės tikslas – kurti patrauklią aplinką gyventi ir dirbti kaimo vietovėse.

Specialieji tikslai:

1. padidinti kaimo gyvenamosios aplinkos patrauklumą
2. sumažinti gyventojų mažėjimą kaimo vietovėse;
3. išsaugoti kultūrinį paveldą ir plėtojant tradicinius amatų centrus.

Remiamos ir neriamamos veiklos

Pagal Priemonę remiama:

1. viešosios infrastruktūros sutvarkymas ir (arba) sukūrimas:
 - 1.1 viešojo erdvių sutvarkymas ir (arba) sukūrimas, kultūrinio kraštovaizdžio komponentų išsaugojimas ir atnaujinimas, privažiavimų sutvarkymas;
 - 1.2. drenažo sistemų rengimas ir (arba) atnaujinimas, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų rengimas ir (arba) atnaujinimas;
 - 1.3. vandens gerinimo, geležies galinimo sistemų rengimas ir (arba) atnaujinimas;
2. kaimo vietovei svarbių statinių statyba, rekonstravimas, kapitalinis remontas, atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos statybos statymo nuostatomis;
3. istorinį, etninį kultūros, architektūrinį ar kitokį kultūrinį vertę turintį ir neišnykintą kultūros paveldo objektų bei vietovių pritaikymas ir tvarkyba (t. y. kapitalinis remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, restauravimas, atkūrimas (igimtiniais atvejais));
4. religinių objektų, jų statinių kompleksų ir priklausinių kapitalinis remontas;

² Viešasis (ne pelno) vietos projektas – tai toks projektas, iš kurio vietos projekto vykdytojas nesiekia gauti pelno, arba gaunamas pelnas investuojamas į projekto veiklos plėtrą ir trūkstamų tiesioginių naudos gavėjų yra kaimo gyventojai (vietos projekto rezultatai prieinami kaimo gyventojams).

5. tradicinių amatų puoselėjimas:

5.1. tradicinių amatų centrų kūrimas ir (arba) plėtra;

5.2. sūnygų tradiciniams amatams pristatyti ir prekiauti amatininkų gaminiai sudarymas, laikant tradicinių amatų prekyvietėse ir žiniomis.

Pagal Priemonę neremiamas:

1. investicijas, remiamos iš kitų EB fondų ar bet kurios kitos nacionalinės programos, Bendrijos finansinės priemonės lėšų gavininkystės regionų plėtros strategijose numatyti įgyvendinti projektai ar jų dalys (etapai);

2. pagal kitas KPP priemonės remiamos veiklos sritys, pvz., gamės ūkio vandentvarka, miškų infrastruktūros gerinimas (priėjimo prie miško gamės gerinimas, privačiuose miškuose žengiant ar rekonstruojant miško kelius su gyvyno dangą; miško sausinimo sistemų žengimas ir rekonstrukcija vietovėse, nepriklausančiose Natura 2000 tinklui);

Taip pat vietos projekte numatyta veikla ir investicijos negali būti susijusios su:

- alkoholinių gėrimų gamyba;
- tabako gaminių gamyba;
- ginklų ir gaudmenų gamyba;
- azartinių lošimų ir laisvų organizavimu;
- didmenine prekyba, prekybos tinklo plėtra;
- finansinių tarpininkavimu, pagalbine finansinio tarpininkavimo veikla;
- draudimo ir pensijų lėšų kaupimo veikla;
- nekilnojamojo turto operacijomis;
- teisinės veiklos organizavimu;
- medžiokle ir su ja susijusiomis paslaugomis.

Veiklos sritys ir galimos vietos projektų idėjos

1.1.1. Veiklos sritys. Poilsio, sporto bei kitų laisvalaikio praleidimo vietų kaime įrengimas ar tvarkymas (galimos vietos projektų idėjos: lauko estradų rekreacinių zonų ir prieigų žengimas, aplinkos tvarkymas bei pritaikymas bendruomenės poilsiui ir laisvalaikiui; parkų tvarkymas ar kūrimas, parko prieigų technikos žengimas; ėjimo aikštelių sporto aikštynų sutvarkymas ar žengimas; sporto kompleksų sveikatingumo centrų žengimas, dviračių pėsčiųjų takų žengimas; smulkių kaimo viegos infrastruktūros objektų tiltukų privažiavimų parkavimo aikštelių sutvarkymas ar žengimas ir kt.).

1.1.2. Veiklos sritys. Bendro naudojimo patalpų įrengimas, sutvarkymas ir pritaikymas viešiesiems poreikiams (galimos vietos projektų idėjos: kultūros namų atnaujinimas ir sutvarkymas/rekonstrukcija; bendruomenės namų kapitalinis remontas ar statyba, žengimas; jaunimo centrų moterų seklių ir patalpų žengimas; dienos ugdymo centrų jaunimui ir vaikams sukūrimas; pirčių garvojimo salių žengimas, buitinių paslaugų centrų sukūrimas ir kt.).

1.1.3. Veiklos sritis. Kaimo inžinerinės infrastruktūros gerinimas (galimos vietos projektų idėjos: vandens kokybės gerinimas ir nugeležinimas, vandentiekos, drenagų, nuotekų valymo sistemų gerinimas ar atnaujinimas ir kt.).

Tinkami pareiškėjai ir jų partneriai

Paramos gali kreiptis kaimo bendruomenė, savivaldybė, nevyriausybinė organizacija, kitas juridinis asmuo, išskyrus VVG. Pareiškėjai turi būti Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatyta tvarka VVG teritorijoje registruoti ir (arba) veikiantys juridiniai asmenys (ne mažiau kaip 1 metus iki paramos paraiškų pateikimo).

Pareiškėjas gali teikti vietos projekto paraišką savarankiškai arba kartu su partneriu (-iais)³. Tarp pareiškėjo ir partnerių turi būti sudaryta vietos projekto įgyvendinimo bendradarbiavimo sutartis.

Kai vietos projektas įgyvendinamas kartu su partneriais ir fiziniais asmenimis, partneriu negali būti vienas fizinis asmuo (jis reikalavimas netaikomas, kai įgyvendinant vietos projektą numatytos veiklos, susijusios su istorinė, etninės kultūros, architektūrinė ar kitokios kultūrinės vertybės turinio nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų bei vietovių pritaikymu ir tvarkyba).

Juridinis asmuo, dalyvaujantis kaip partneris vietos projekto įgyvendinimo veikloje, tuo pačiu metu turi teisę teikti savarankišką paramos paraišką.

Tinkamos finansuoti išlaidos

Pagal Priemonę **tinkamos finansuoti šios išlaidų kategorijos:**

- vietos projektui įgyvendinti būtini statinių statybos, rekonstrukcijos, kapitalinio remonto darbai ir paslaugų pirkimo;
- kitos paslaugų pirkimo ir su vietos projekto įgyvendinimu susijusių darbų išlaidos;
- naujų statybinių ir kitų medžiagų įsigijimo išlaidos, jei statyba, rekonstrukcija ar kapitalinis remontas atliekamas iš kito būdu;
- naujos žemės, žemėinių technikos, mechanizmų baldų kitos žemės, kompiuterinės žemės ir programų kitos elektroninės, skaitmeninės technikos, kitų prekių tiesiogiai susijusių su projekto įgyvendinimu, įsigijimo išlaidos;
- žemės, žemėinių technikos, mechanizmų nuomos išlaidos, jei statyba, rekonstrukcija ar kapitalinis remontas atliekamas iš kito būdu;
- daugiamelių augalų įsigijimo išlaidos;

³ Partneris (-iai) ir viešasis (-ieji) ar privatus (-ūs) juridinis (-iai) asmuo (-ys) arba fiziniai asmenys ir finansuojantis (-ys) vietos projekto įgyvendinimui pinigėmis lėšomis ir (arba) prisidedantis prie vietos projekto įgyvendinimo lėšų natūra.

- bendrosios išlaidos, kaip tai nurodyta KPP priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra (LEADER metodu)“ išvadinimo taisyklėse
- informavimo ir vieginimo priemonės, susijusios su išvadinamu projektu.

Netinkamos finansuoti vietos projektų išlaidos

- nenumatytos projekte, nesusijusios su projektu ir remiama veikla;
- trumpalaikis turtas, išskyrus vietos projekto vykdytojo vietos projekto išvadinimo metu vietos projektui išvadinti skirtomis lėšomis, kurio vertė mažesnė nei vietos projekto vykdytojo numatyta mažiausia ilgalaikio turto vertė, ir kuris nepanaudojamas vietos projekto išvadinimo metu. Vietos projekto vykdytojas, siekdamas, kad trumpalaikis turtas būtų pripažintas tinkamomis finansuoti išlaidomis, turi panaudoti vietos projekto išvadinimo laikotarpį;
- išlaidos ar jų dalys, padarytos perkant prekes, darbus ar paslaugas ir nesilaikant VPS administravimo taisyklėse numatytos pirkimų tvarkos;
- bendrasis išlaidų dalis, viršijanti 15 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų bendrasis išlaidų dalis skirta veiklos apraui parengti ir konsultuotidėl vietos projekto išvadinimo, viršijanti 10 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų
- gyvūnai, vienmeliai augalai;
- gėmės pirkimo ir (arba) nuomos, ir (arba) kito nekilnojamojo turto pirkimo ir (arba) nuomos išlaidos;
- banko mokesčiai už skaitos atidarymą ir tvarkymą banko operacijų išlaidos;
- einamojo remonto darbų išlaidos;
- išlaidos, susijusios su paramos vietos projektui išvadinti lėšomis išto ilgalaikio turto draudimo paslaugomis vietos projekto išvadinimo laikotarpį;
- PVM, kurio vietos projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos pridatinės vertės mokesčio įstatymą turi ar galėtų turėti galimybę dėti PVM atskaitin (net jei tokio PVM vietos projekto vykdytojas dėti atskaitin nedėk), visais atvejais yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų
- Kai vietos projekto vykdytojas yra valstybės arba savivaldybės institucija ar ūkio, arba kitas viešasis juridinis asmuo, vykdamas valstybės ar savivaldybės veiklą PVM yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų Tokiu atveju PVM nuo apmokestinamosios prekės ir (ar) paslaugos už kurias mokama iš EČ FKP ir bendrojo finansavimo lėšų vertės, kurio vietos projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos pridatinės vertės mokesčio įstatymą neturi ar negalėtų turėti galimybės dėti PVM atskaitin yra apmokamas iš gėiam tikslui skirtų Ministerijos bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų

Paramos intensyvumas

Lėšos vietos projektui išvadinti gali sudaryti:

- iki 90 proc. visų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų neprieštaraujant KPP priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ (LEADER metodu) išvadinimo taisyklėms.

Didžiausia paramos vietos projektui suma priklauso nuo konkretios priemonės veiklos srities:

1.1.1. Veiklos srities – Poilsio, sporto bei kitų laisvalaikio praleidimo vietų kaime ~~Dėngimas~~ ar tvarkymas – vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 230 000,0 Lt;

1.1.2. Veiklos srities – Bendro naudojimo patalpų ~~Dėngimas~~, sutvarkymas ir pritaikymas viešiesiems poreikiams – vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 450 000,0 Lt;

1.1.3. Veiklos srities – Kaimo inžinerinės infrastruktūros gerinimas – vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 500 000,0 Lt.

Mažiausia vietos projekto vertė negali būti mažesnė nei 25 000 Lt (neįskaitant PVM).

Tinkamą finansuoti vietos projekto iglaido dalį ~~Dėkuri~~ nepadengia lėšos vietos projektui ~~Dėz~~vendinti, vietos projekto vykdytojas privalo finansuoti piniginiu ~~Dėžu~~ ir (arba) prisidėti ~~Dėžu~~ natūra – nemokamu savanorišku darbu, ir (arba) nekilnojamuoju turtu.

Galimi partnerio (-ių) prisidėjimo prie vietos projekto ~~Dėz~~vendinimo piniginiu ~~Dėžu~~ ir ~~Dėžu~~ natūra būdai:

- partneris (-iai) – juridinis (-iai) asmuo (-enys) – prie vietos projekto ~~Dėz~~vendinimo gali prisidėti nuosavu piniginiu ~~Dėžu~~ ir (arba) ~~Dėžu~~ natūra – savanorišku darbu ir (arba) nekilnojamuoju turtu;
- partneriai – fiziniai asmenys – prie vietos projekto ~~Dėz~~vendinimo gali prisidėti tik nuosavu piniginiu ~~Dėžu~~. Partnerių fizinių asmenų ~~Dėžas~~ natūra nepripažįstamas tinkamu vietos projekto ~~Dėžu~~.

Vietos projektų naudos ir kokybės vertinimas

Vietos projektų naudos ir kokybės vertinamas vyksta po administracinės atitikties ir tinkamumo skirti lėšas vietos projektui ~~Dėz~~vendinti vertinimo. Vietos projektų naudą ir kokybę vertina ne mažiau kaip du vietos projektų paraiškų vertintojai. Jei vietos projektų paraiškų vertintojų suteikti balai pagal atskirų vertinimo kriterijų skiriasi daugiau kaip 50 proc. nuo visos kriterijui skiriamos didžiausios balų sumos, strategijos vykdytojas turi paskirti dar vieną vertintoją.

Naudos ir kokybės vertinamo metu vietos projektams suteikiami balai pagal VVG nustatytus vietos projektų naudos ir kokybės vertinimo kriterijus.

VVG A vietavo iniciatyvosn nustatyti vietos projektŌnaudos ir kokybŌs vertinimo kriterijai ir jiems suteikti didŕiausi balai

Kriterijai	Didŕiausi balai
• Vietos bendruomenŌs Dŕukimas Dŕprojekto rengimŌ	30
• Vietos projekto parengimo kokybŌ	15
• PartnerystŌ ir bendradarbiavimas	20
• Vietos projekto tŕstinumas	30
• Vietos projekto naujoviŕkumas	5

Didŕiausia balŌsuma, kuriŕgali surinkti vietos projektas, yra 100 balŌ

Taikant vietos projektŌ naudos ir kokybŌs vertinimŕ finansuotinomis bus laikomos paraigkos surinkusios daugiau nei 50 balŌ. Jeigu daugiau nei 50 balŌ surinkusiŌ projektŌ praŕoma suma virŕys VVG numatytŌ priemonei Dŕzvendinti lŕgŌ dydDŕparama bus skiriama projektams, surinkusiems daugiausiai balŌ (iŕsamiau ŕr. 4.1. skirsnDŕVietos plŕtros strategijos Dŕzvendinimo etapai ir jŌ apraŕymasŕ).

II PRIORITETAS. BENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS**KAIMO GYVENTOJŲ SOCIALINIŲ, KULTŪRINIŲ BEI EKONOMINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS**

Šiuo prioritetu siekiama plėtoti socialinį ir ekonominį vietos potencialą, sukuriant palankias sąlygas, skatinančias vietos gyventojų socialines, kultūrines bei ekonomines iniciatyvas. Pasirinkti šio prioriteto VVG paskatino supratimas, kad investicinės priemonės gali būti labai veiksmingos kaimo plėtrai, jeigu kartu nebus vykdoma gyventojų aktyvinimo, jo socialinės ir ekonominės saviraiškos plėtojimo, pilietiškumo ir bendruomeniškumo stiprinimo veikla. Šie siekiai tiesiogiai susiję su tradicijų puoselėjimu, kaimo paveldo išsaugojimu.

VVG sprendimas paremti kaimo organizacijų inicijuojamą visai bendruomenei svarbią veiklą nukreiptas į bendruomeniškumo skatinimą partnerystės, bendradarbiavimo ir savitarpio pagalbos plėtojimą bendruomenės integracijos stiprinimą.

Šio uždaviniui aktualumą pagrindžia Rietavo kaimo bendruomenių ir kitų organizacijų apklausos duomenys, kurie parodė, kad didžioji dalis apklaustųjų mano, jog svarbiausios kaimo plėtros kryptys yra tai jaunimo iniciatyvų skatinimas (97 proc.), kaimo gyventojų aktyvumo didinimas ir bendruomenių organizacijų stiprinimas (89 proc.).

Rietavo kaimo organizacijos jau turi patirtį įgyvendinant vietos projektus, tačiau fokusuotų grupių interviu metu buvo nurodyta, kad bendruomenės daugiausiai apsiriboja kultūrinėmis iniciatyvomis, laisvalaikio ir pramogų organizavimu ir labai užsiima šiais reikalais, nesprendžia materialio klausimo apie apgyvendinimą ir kt. Tai siejama su kaimo bendruomenių patirties bei išdėstymo nepakankamumu.

Esamos kaimo situacijos ir gyventojų poreikių analizė parodė, kad savivaldybės kaimiškose vietovėse tam tikros gyventojų grupės daugiau dalyvauja bendruomenės gyvenime. VVG identifiko pagrindines socialiai pažeidžiamas kaimo gyventojų grupes: tai jaunimas ir vienišai, pagyvenę ar su negalia žmonės. VVG akcentuoja, kad siekiant sukurti patrauklią gyvenamąją ir saugią kaimo aplinką ypač svarbu didinti šių grupių atstovų dalyvavimą bendruomenėje, skatinti kaimo gyventojų ir bendruomenių organizacijų pastangas jas remiant ir aktyvinant.

Šiuo prioritetu taip pat siekiama dirbti kaimo ekonomiką didinant kaimo gyventojų verslumą, sudarant didesnes galimybes vystyti tradicinius ir kitus smulkius kaimo verslus, kuriant verslui palankią aplinką paremiant kaimo verslo projektus.

VVG nuomone, socialinis, kultūrinis ir ekonominis vietos gyventojų aktyvinimas glaudžiai susijęs, nes ugdant socialinę veiklą didėja ir ekonominis aktyvumas, o ekonominis gerbi vis sukuria prielaidas aktyvesnei socialinei pozicijai rasti.

Prioritetas nukreiptas gerinti gyvenimo kokybę kaime, įgyvendinančios priemonės kurs žmonių aktyvumą ir savaraiškumą skatinančią socialinę aplinką kaime, prisidės prie kaimo ekonomikos atnaujinimo.

BENDRASIS PRIORITETO TIKSLAS – aktyvinti kaimo gyventojus ir skatinti vietos iniciatyvas, atnaujinti kaimo ekonomiką

SPECIALIEJI TIKSLAI:

1. Telkti kaimo gyventojus, stiprinti partnerystę ir bendradarbiavimą
2. Aktyvinti socialiai pažeidžiamas kaimo gyventojų grupes, didinti jų integraciją bendruomenėje.
3. Kurti verslui palankią aplinką skatinti kaimo gyventojų verslo iniciatyvas.

II PRIORITETO PRIEMONĖS:

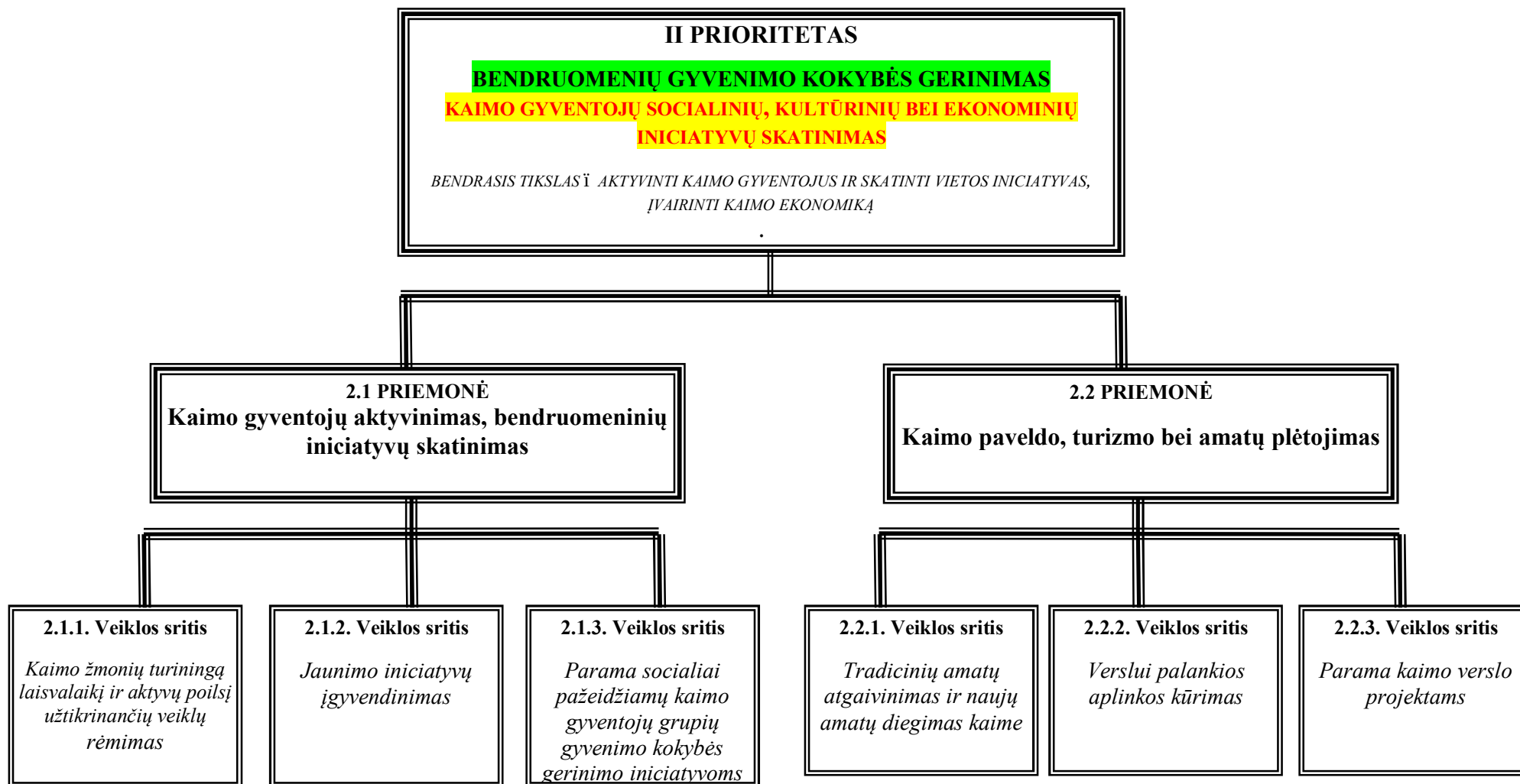
- 2.1. Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninių iniciatyvų skatinimas.
- 2.2. Kaimo paveldo, turizmo bei amatų plėtojimas.

Šios priemonės atitinka Lietuvos Kaimo plėtros programos IV krypties tikslus, jomis taip pat siekiama KPP III krypties tikslų bei to jos netiesiogiai susijęs su 1 ir 2 kryptų tikslais bei priemonėmis.

II prioriteto priemonės taip pat papildo VVG Atrastų iniciatyvų vietos plėtros strategijos I prioriteto priemonės.

- 3.3 pav. pateiktas II prioriteto, jo priemonių ir veiklos sritys ir grafinis vaizdas.

3.3 pav. II PRIORITETO priemonių veiklos sričių grafinis vaizdas

2.1. PRIEMONĖ. KAIMO GYVENTOJŲ AKTYVINIMAS, BENDRUOMENINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS

Priemonės apibūdinimas

Remiami viegieji, pelno nesiekiantys projektai⁴.

Priemonā skirta kaimo gyventojŲ ir organizacijŲ aktyvinimui, kaimo vietoviŲ ėmogiklŲ ėtekliŲ stiprinimui, patrauklios gyventi kaimo aplinkos kŲrimui. Remiamos bendros kaimo gyventojŲ poreikius atitinkančios iniciatyvos (laisvalaikio, kultŲrinės, ėvietėjigkos, socialinės).

Ugdant kaimo gyventojŲ bendruomeniškumŲ skatinant jŲ iniciatyvas, ėia priemone siekiama sustiprinti kaimo organizacijŲ veiklŲ ėbėjimŲ atstovauti ir sprŲsti visai bendruomenei svarbias problemas. Tuo pačiu skatinamos tarpbendruomeninės iniciatyvos, visŲuġ kaimo plŲtrŲsakingŲ organizacijŲ bendradarbiavimas.

Taip pat siekiama didinti kaimo jaunimo aktyvumŲ ir integracijŲ Dž bendruomenės socialinDž gyvenimŲ remiant jaunimo laisvalaikio, kultŲrines, paġintines iniciatyvas, sukuriant jaunimo aktyvios saviraigkos galimybes, uġtikrinant ugdymo priemoniŲ DžirovŲ.

Priemonā taip pat nukreipta Dž socialinės atskirties maġinimŲ socialiai paġeidġiamŲ grupiŲ (neDžliŲ, daugiavaikiŲ moterŲ ir kt.) integracijos skatinimŲ gyvenimo kokybės gerinimŲ

Priemonā skirta kaimo gyventojŲ gyvenimo kokybės gerinimui ė kaimo gyventojŲ saviraigkos galimybiŲ plŲtrai, kaimo identiteto ėsaugojimui, socialinės sanglaudos stiprinimui, migracijos maġinimui.

Tikslai

Bendrasis tikslas – gerinti gyvenimo kokybŲ kaimo vietovėse, sukuriant palankias socialinės kultŲrinės gyventojŲ saviraigkos galimybes.

Specialieji tikslai:

- Aktyvinti kaimo gyventojus, stiprinti vietos organizacijas.
- Stiprinti uġ kaimo plŲtrŲsakingŲ organizacijŲ bendradarbiavimŲ ir partnerystŲ.
- Aktyvinti tikslines socialiai paġeidġiamŲ kaimo gyventojŲ grupes, stiprinti socialinŲ sanglaudŲ
- Motyvuoti jaunimŲ likti kaime.

⁴ Vieġasis (ne pelno) vietos projektas ė tai toks projektas, ėg kurio vietos projekto vykdytojas nesiekia gauti pelno, arba gaunamas pelnas investuojamas Dž projekto veiklos plŲtrŲ trŲstinumŲ o tiesioginiai naudos gavėjai yra kaimo gyventojai (vietos projekto rezultatai prieinami kaimo gyventojams).

Veiklos sritys ir galimos vietos projektų idėjos

2.1.1. Veiklos sritys. Kaimo žmonių turiningą laisvalaikį ir aktyvų poilsį užtikrinančių veiklų rėmimas (galimos vietos projektų idėjos: kaimo kultūrinio gyvenimo tradicijų palaikymas; sporto ir meno įvertinimas; **pagintiniai renginiai**; patirties mainai; **ryšių ugdymo, bendradarbiavimo įgyvykos**; tarpbendruomeniniai renginiai; bendruomenės narių mokymai ir kt.).

2.1.2. Veiklos sritys. Jaunimo iniciatyvų įgyvendinimas (galimos vietos projektų idėjos: jaunimo organizacijų kūrimas ir veikla; turiningo ir aktyvaus poilsio iniciatyvos; jaunimo saviraškos gerinimo priemonės; patirties perėmimo, gyvatingiškų renginiai; **informacinių technologijų plėtra** (pvz., kompiuterinių gebėjimų tobulinimas ir pritaikymas, media grupių steigimas bei veikla; jaunimo interneto svetainių kūrimas ir administravimas, filmų kūrimas, montavimas ir pan.).

2.1.3. Veiklos sritys. Parama socialiai pažeidžiamų kaimo gyventojų grupių gyvenimo kokybės gerinimo iniciatyvoms (galimos vietos projektų idėjos: parama priemonėms užtikrinančioms neįgaliojo integracijai bendruomenėje; moterų saviraškos gerinimo iniciatyvos; parama daugiavaikėms šeimoms; socialiai pažeidžiamų grupių gyvenimo kokybės gerinimas).

Galimi pareiškėjai ir partneriai

Pareiškėjais gali būti kaimo bendruomenės, savivaldybės, nevyriausybinės organizacijos, kiti juridiniai arba fiziniai (ne jaunesni kaip 18 m.) asmenys.

Pareiškėjas ir partneris turi būti Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatyta tvarka registruotas ir (arba) veikiantis VVG teritorijoje ne mažiau nei vienerius metus.

Pareiškėjas ir fizinis asmuo gali teikti viešojo pobūdžio (nepelno) vietos projektą tik tuo atveju, kai numatoma investuoti kultūros paveldo objektų tvarkybai ir šis objektas yra ir bus po projekto įgyvendinimo, ne trumpiau nei 10 metų negyvenamas, prieinamas visuomenei, o galutiniai naudos gavėjai bus kaimo gyventojai (tik šiuo atveju pareiškėjas ir fizinis asmuo prie vietos projekto įgyvendinimo gali prisidėti pinigais lėšomis ir (arba) daryti ir nemokamu savanorišku darbu ir (arba) nekilnojamuoju turtu).

Pareiškėjas – juridinis asmuo gali teikti pelno ar nepelno vietos projekto paraišką savarankiškai arba kartu su partneriu (-iais)⁵.

Tarp pareiškėjo ir partnerio (-ių) turi būti sudaryta vietos projekto įgyvendinimo *bendradarbiavimo sutartis*.

Juridinis asmuo, dalyvaujantis kaip partneris vietos projekto įgyvendinimo veikloje, tuo pačiu metu turi teisę teikti savarankišką paraišką

⁵ Partneris (-iai) ir viešasis ar privatus juridinis (-iai) asmuo (-ys), finansuojantis (-ys) vietos projekto įgyvendinimą pinigais lėšomis ir (arba) prisidedantis prie vietos projekto įgyvendinimo daryti ir (arba) kitaip kartu su pareiškėju dalyvaujantis vietos projekto įgyvendinime.

Tinkamos finansuoti išlaidos

- 1) naujos ~~D~~angos, ~~D~~zginio, ~~D~~zinki, technikos, mechanizm, bald, kitos ~~D~~angos, kompiuterinės ~~D~~angos ir program, kitos elektroninės, skaitmeninės technikos, kit, preki, tiesiogiai susijusi, su vietos projekto ~~D~~zvendinimu, ~~D~~zijimas;
- 2) ~~D~~angos, ~~D~~zginio, technikos, mechanizm, nuomos, jei statyba, rekonstrukcija ar kapitalinis remontas atliekamas naudojant statytojo darbo jėgą;
- 3) darb, ir paslaug, pirkimas;
- 4) statybini, ir kit, medžiag, ~~D~~zijimas;
- 5) kaimo vietai svarbi, statini, statyba, renovavimas, rekonstravimas, kapitalinis remontas ir (arba) ~~D~~zijimas;
- 6) informavimo ir vieginimo priemoni, susijusi, su ~~D~~zvendinamu vietos projektu, pirkimas;
- 7) i, l, aidos susijusios su paramos vietos projektui ~~D~~zvendinti l, gomis ~~D~~zto ilgalaikio turto draudimo paslaugomis vietos projekto ~~D~~zvendinimo laikotarpiu;
- 8) bendrosios i, l, aidos, kaip tai nurodyta KPP priemon, s, Vietos pl, tros strategij, ~~D~~zvendinimas, n, administravimo taisykl, se.

Rengiant vietos projekto s, mat, i, l, aidos, atitinkan, ios vietos projekt, tinkam, finansuoti i, l, aid, kategorijas, privalo b, ti ai, kiai i, gvardytos, o ne pateiktos bendra suma.

Netinkamos finansuoti vietos projekto išlaidos

- 1) Vietos projekto i, l, aidos, neatitinkan, ios KPP krypties, s, LEADER metodo ~~D~~zvendinimas, n, priemon, s, Vietos pl, tros strategij, ~~D~~zvendinimas, n, administravimo taisykli, Rietavo VVG parengt, bendr, ir speciali, taisykli, parei, k, j, ams, vietos projekto vykdymo sutarties nuostat,
- 2) Trumpalaikis turtas, ~~D~~z, tas vietos projekto vykdytojo vietos projekto ~~D~~zvendinimo metu vietos projektui ~~D~~zvendinti skirtomis l, gomis, kurio vert, yra ma, gesn, nei vietos projekto vykdytojo numatyta minimali ilgalaikio turto vert, , ir kuris nepanaudojamas vietos projekto ~~D~~zvendinimo metu.
- 3) Gyv, nai, vienmel, iai augalai.
- 4) PVM, kur, Vietos projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos prid, atin, s, vert, s mokes, io ~~D~~z, tym, n, turi ar gal, t, tur, ti galimyb, n, ~~D~~z, uk, ti ~~D~~z, VM atskait, n, (net jei tokio PVM vietos projekto vykdytojas ~~D~~z, skait, n, ne~~D~~z, uk, a), visais atvejais yra netinkamas finansuoti i, g paramos l, g,
- 5) Kai vietos projekto vykdytojas yra valstyb, s, arba savivaldyb, s, institucija ar ~~D~~z, aiga, arba kitas vie, g, asis juridinis asmuo, vyk, dantis valstyb, s, ar savivaldybi, vei, kl, n, kaip ji apibr, a, gta Lietuvos Respublikos prid, atin, s, vert, s mokes, io ~~D~~z, atyme, PVM yra netinkamas finansuoti i, g paramos l, g, Tokiu atveju PVM nuo apmokestinamosios preki, ir (ar) paslaug, u, g kurias mokama i, g E, i, FKP ir bendrojo finansavimo l, g, vert, s, kurio vietos projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos prid, atin, s, vert, s mokes, io ~~D~~z, tym, n, neturi ar negal, t, tur, ti galimyb, s, ~~D~~z, uk, ti ~~D~~z, VM atskait, n, yra apmokamas i, g, giam tikslui skirt, Ministerijos bendr, valstyb, s, biud, geto asignavim,

Paramos intensyvumas

Finansuojama iki 80 proc. visŲ tinkamŲ finansuoti projekto iŲlaidŲ

Didžiausia paramos vietos projektui suma priklauso nuo konkreios Ųios priemonės veiklos srities:

2.1.1. Veiklos srities Ų Kaimo ŲmoniŲ turiningą laisvalaikį ir aktyvŲ poilsį uŲtikrinančių veiklŲ rėmimas Ų vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 57 750,0 Lt;

2.1.2. Veiklos srities Ų Jaunimo iniciatyvŲ įgyvendinimas Ų vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 100 000,0 Lt;

2.1.3. Veiklos srities Ų Parama socialiai paŲeidžiamŲ kaimo gyventojŲ grupiŲ gyvenimo kokybės gerinimo iniciatyvoms Ų vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 100 000,0 Lt.

Mažiausia vietos projekto vertė negali bŲti maŲesnė nei 25 000 Lt (neįskaitant PVM).

TinkamŲ finansuoti vietos projekto iŲlaidŲ dalį kuriŲ nepadengia lăŲos vietos projektui įgyvendinti, vietos projekto vykdytojas privalo finansuoti piniginiu DŲŲu ir (arba) prisidėti DŲŲu natŲra Ų nemokamu savanoriŲku darbu, ir (arba) nekilnojamuoju turtu.

Partnerio (-iŲ) prisidėjimas prie vietos projekto įgyvendinimo piniginiu DŲŲu ir (arba) DŲŲu natŲra, priklauso nuo partnerio juridinio statuso:

- partneris Ų vieŲasis juridinis asmuo gali prisidėti prie projekto įgyvendinimo piniginiu DŲŲu, DŲŲu natŲra Ų savanoriŲku darbu ir (arba) nekilnojamu turtu;
- partneris Ų privatus juridinis asmuo, prie projekto įgyvendinimo gali prisidėti nuosavu piniginiu DŲŲu ir (arba) DŲŲu natŲra Ų nemokamu savanoriŲku darbu ir (arba) nekilnojamuoju turtu.

Vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimas

Vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinamas vyks po administracinės atitikties ir tinkamumo skirti lăŲas vietos projektui įgyvendinti vertinimo. Vietos projektŲ naudŲ ir kokybė vertins ne maŲiau kaip du vietos projektŲ paraigŲ vertintojai. Jei vietos projektŲ paraigŲ vertintojŲ suteikti balai pagal atskirŲ vertinimo kriterijŲ skirsis daugiau kaip 50 proc. nuo visos kriterijui skiriamos didžiausios balŲsumos, VVG paskirs dar vienŲ vertintojŲ

Vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinamo metu jiems bus suteikiami balai pagal VVG nustatytus vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimo kriterijus.

VVG Ųrietavo iniciatyvos Ų nustatyti vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimo kriterijai ir jiems suteikti didžiausi balai

Kriterijai	Didžiausi balai
• Vietos bendruomenės dalyvavimas projekto rengime	30
• Vietos projekto parengimo kokybė	15
• Partnerystė ir bendradarbiavimas	20
• Vietos projekto tęstinumas	30
• Vietos projekto naujoviškumas	5

Didžiausia balų suma, kuri gali surinkti vietos projektas, yra 100 balų

Taikant vietos projektų naudos ir kokybės vertinimą finansuoti bus laikomos pareigos surinkusios daugiau nei 50 balų. Jeigu daugiau nei 50 balų surinkusių projektų prašoma suma viršys VVG numatytą priemonę įgyvendinti lėšų dydį, parama bus skiriama projektams, surinkusiems daugiausiai balų (išsamiau žr. 4.1. skirsnį „Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo etapai ir jo aprašymas“).

2.2. PRIEMONĖ. KAIMO PAVELDO, TURIZMO BEI AMATŲ PLĖTOJIMAS

Priemonės apibūdinimas

Remiami viegieji ir pelno siekiantys⁶ verslo projektai.

Priemonė skirta tradicinių amatų atgaivinimui bei naujų amatų diegimui kaime, remiant tradicinių amatų mokymus, patirties perdavimą perėmimą naujų amatų technologijų diegimą ir išvystymą ir kitas veiklas. Priemonė siekiama kurti verslui palankią aplinką skatinti kaimo gyventojų verslumą

Tuo pačiu priemone siekiama sudaryti sėkmingas gyventojų verslo iniciatyvų įgyvendinimui. Todėl numatoma paremti smulkiuosius ir vidutinius kaimo verslus plėtojantius projektus.

Priemonė skirta gyvenimo kokybės kaimo vietovėse gerinimui, ji svarbi kaimo identitetui išsaugoti, kaimo ekonomikai išvystinti ir gyventojų ekonominei gerovei didinti.

Tikslai

Bendrasis tikslas – didinti kaimo gyventojų ekonominę gerovę, plėtojanti kaimo verslus.

Specialieji tikslai:

- Didinti kaimo gyventojų verslumą
- Kurti verslui palankią aplinką
- Gaivinti tradicinius bei diegti naujus amatus kaime.
- Remti kaimo gyventojų verslo iniciatyvas.

Veiklos sritys ir galimos vietos projektų idėjos:

2.2.1. Veiklos sritys. Tradicinių amatų atgaivinimas ir naujų amatų diegimas kaime (*galimos vietos projektų idėjos:* tradicinių amatų mokymai, patirties perdavimas / perėmimas; naujų amatų technologijų diegimas ir išvystymas; tradicinių patiekalų atgaivinimas; tradicinių ir naujų amatų populiarinimas; amatininkystės produktų reklamos, marketingo priemonės ir kt.).

2.2.2. Veiklos sritys. Verslui palankios aplinkos kūrimas (*galimos vietos projektų idėjos:* istorijos ir kultūros paveldo pritaikymas turizmui; informacijos sklaida į gamalapiai, standai, nuorodos, bukletai, internetinės svetainės ir kt.; krašto išsivystymo gerinimo priemonės; kaimo verslininkų konkurencingumo didinimas į mokymai, patirties mainai ir kt.).

2.2.3. Veiklos sritys. Parama kaimo verslo projektams (*galimos vietos projektų idėjos:* išvystinti smulkaus ir vidutinio verslo projektai).

⁶ Pelno vietos projektas – projektas, kurį įgyvendindamas vietos projekto vykdytojas siekia gauti ir (arba) gauna pelno, o tiesioginis vietos projekto naudos gavėjas yra vietos projekto vykdytojas (-ai).

Paramos gavėjai

Pareigkājais gali bīti kaimo bendruomenās, savivaldybā, nevyriausybīnās organizacijos, kiti juridiniai asmenys, Lietuvos Respublikos teisās aktŌ nustatyta tvarka Džgistruoti ir (arba) veikiantys VVG teritorijoje ne maģiau nei vienerius metus, arba fiziniai (ne jaunesni kaip 18 m.) asmenys.

Pareigkājas ī fizinis asmuo gali teikti pelno vietos projekto paraigkŃtik savarankiģkai. Pareigkājas ī fizinis asmuo gali teikti vieģojo pobīdŃso (nepelno) vietos projektŃ tik tuo atveju, kai numatoma investuoti DžultŃros paveldo objektŌtvarkybŃ ir ĝis objektas yra ir bus po projekto Džvėvendinimo, ne trumpiau nei 10 metŃ negyvenamas, prieinamas visuomenei, o galutiniai naudos gavājai bus kaimo gyventojai (tik ĝiuo atveju pareigkājas ī fizinis asmuo prie vietos projekto Džvėvendinimo gali prisidāti pinigīnāmis lāģomis ir (arba) Džģu natŃra ī nemokamu savanoriģku darbu ir (arba) nekilnojamuoju turtu).

Pareigkājas – juridinis asmuo gali teikti pelno ar nepelno vietos projekto paraigkŃtik savarankiģkai arba kartu su partneriu (-iais).

Pareigkājas vietos projekto paraigkŃtik gali teikti savarankiģkai arba kartu su partneriais⁷. Tarp pareigkājo ir partnerio (-iŃ) turi bīti sudaryta vietos projekto Džvėvendinimo *bendradarbiavimo sutartis*

Juridinis asmuo, dalyvaujantis kaip partneris vietos projekto Džvėvendinimo veikloje, tuo paģiu metu turi teisŃ teikti savarankiģkŃparamos paraigkŃtik

Tinkamos finansuoti išlaidos

- 1) naujos Džģos, DžģiniŃ, DžģkiŃ, technikos, mechanizmŃ, baldŃ, kitos Džģos, kompiuterinās Džģos ir programŃ, kitos elektroninās, skaitmeninās technikos, kitŃ prekiŃ, tiesiogiai susijusiŃsu vietos projekto Džvėvendinimu, Džģijimas;
- 2) Džģos, DžģiniŃ, technikos, mechanizmŃ nuomos, jei statyba, rekonstrukcija ar kapitalinis remontas atliekamas naudojant statytojo darbo jāģŃ;
- 3) darbŃ ir paslaugŃpirkimas;
- 4) statybiniŃ ir kitŃmedģiagŃDžģijimas;
- 5) kaimo vietovei svarbiŃ statiniŃ statyba, renovavimas, rekonstravimas, kapitalinis remontas ir (arba) Džģijimas;
- 6) informavimo ir vieģinimo priemoniŃ, susijusiŃ su Džvėvendinamu vietos projektu, pirkimas;
- 7) iģlaidos susijusios su paramos vietos projektui Džvėvendinti lāģomis Džģto ilgalaikio turto draudimo paslaugomis vietos projekto Džvėvendinimo laikotarpiu;

⁷ Partneris (-iai) ī vieģasis ar privatus juridinis (-iai) asmuo (-ys), finansuojantis (-ys) vietos projekto DžvėvendinimŃpinigīnāmis lāģomis ir (arba) prisidedantis prie vietos projekto Džvėvendinimo Džģu natŃra, ir (arba) kitaip kartu su pareigkāju dalyvaujantis vietos projekto Džvėvendinime.

- 8) bendrosios išlaidos, kaip tai nurodyta KPP priemonės „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ administravimo taisyklėse.

Rengiant vietos projekto sąmatą išlaidos, atitinkančios vietos projektui tinkamoms finansuoti išlaidų kategorijas, privalo būti aiškiai įvardytos, o ne pateiktos bendra suma.

Netinkamos finansuoti vietos projekto išlaidos

- 6) Vietos projekto išlaidos, neatitinkančios KPP krypties „LEADER“ metodo įgyvendinimas priemonės „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“, administravimo taisyklėse. Rietavo VVG parengtą bendrąjį ir specialųjį taisyklių pareigoką, vietos projekto vykdymo sutarties nuostatų
- 7) Trumpalaikis turtas, kuris vietos projekto vykdytojo vietos projekto įgyvendinimo metu vietos projektui įgyvendinti skirtomis lėšomis, kurio vertė yra mažesnė nei vietos projekto vykdytojo numatyta minimali ilgalaikio turto vertė, ir kuris nepanaudojamas vietos projekto įgyvendinimo metu.
- 8) Gyvūnai, vienišieji augalai.
- 9) PVM, kurio vietos projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą turi ar galėtų turėti galimybę dėti DVM atskaitai (net jei tokio PVM vietos projekto vykdytojas dėti atskaitai nedėdė), visais atvejais yra netinkamas finansuoti išlaidoms
- 10) Kai vietos projekto vykdytojas yra valstybės arba savivaldybės institucija ar įstaiga, arba kitas viešasis juridinis asmuo, vykdomas valstybės ar savivaldybės veikla kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme, PVM yra netinkamas finansuoti išlaidoms. Tokiu atveju PVM nuo apmokestinamosios prekės ir (ar) paslaugos už kurias mokama iš EGT FKP ir bendrojo finansavimo lėšų vertės, kurio vietos projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą neturi ar negalėtų turėti galimybės dėti DVM atskaitai yra apmokamas išlaidoms tikslui skirti Ministerijos bendrojo valstybės biudžeto asignavimų

Paramos intensyvumas

Lėšos *ne pelno* vietos projektui įgyvendinti gali sudaryti iki 80 proc. visų tinkamoms finansuoti vietos projektui išlaidų, lėšos *pelno* vietos projektui įgyvendinti gali sudaryti iki 70 proc. visų tinkamoms finansuoti vietos projekto išlaidų

Didžiausia paramos vietos projektui suma priklauso nuo konkrečios srities veiklos srities:

2.1.1. Veiklos srities „Tradicinių amatų atgaivinimas ir naujų amatų diegimas kaime“ vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 100 000,0 Lt;

2.1.2. Veiklos srities „Verslui palankios aplinkos kūrimas“ vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 50 000,0 Lt;

2.1.3. Veiklos srities „Parama kaimo verslo projektams“ vietos projektams didžiausia paramos suma negali viršyti 100 000,0 Lt.

Mažiausia *ne pelno* vietos projekto vertė negali būti mažesnė nei 25 000 Lt, o *pelno* vietos projekto – 50 000 Lt (neįskaitant PVM).

Tinkamam finansuoti vietos projekto įgyvendinimą dalį lėšų turi nepadengia lėšos vietos projektui įgyvendinti, vietos projekto vykdytojas privalo finansuoti:

- piniginiu būdu, kai vietos projektas yra pelno;
- piniginiu būdu arba būdu natūra (nemokamu savanorišku darbu ir (arba) nekilnojamuoju turtu), kai vietos projektas yra ne pelno ir yra teikiamas pareiškėjo savarankiškai ir (arba) su partneriu.

Partnerio (-ių) prisidėjimas prie vietos projekto įgyvendinimo piniginiu būdu ir (arba) būdu natūra, priklauso nuo partnerio juridinio statuso:

- partneris – viešasis juridinis asmuo gali prisidėti prie projekto įgyvendinimo piniginiu būdu, būdu natūra – savanorišku darbu ir (arba) nekilnojamu turtu;
- partneris – privatus juridinis asmuo, prie projekto įgyvendinimo gali prisidėti nuosavu piniginiu būdu ir (arba) būdu natūra – nemokamu savanorišku darbu ir (arba) nekilnojamuoju turtu.

Vietos projektų naudos ir kokybės vertinimas

Vietos projektų naudos ir kokybės vertinamas vyks po administracinės atitikties ir tinkamumo skirti lėšas vietos projektui įgyvendinti vertinimo. Vietos projektų naudą ir kokybę vertins ne mažiau kaip du vietos projektų paraiškų vertintojai. Jei vietos projektų paraiškų vertintojai suteikti balai pagal atskirą vertinimo kriterijų skirsis daugiau kaip 50 proc. nuo visos kriterijui skiriamos didžiausios balų sumos, VVG paskirs dar vieną vertintoją.

Vietos projektų naudos ir kokybės vertinamo metu jiems bus suteikiami balai pagal VVG nustatytus vietos projektų naudos ir kokybės vertinimo kriterijus.

VVG švietimo iniciatyvos nurodė nustatyti *ne pelno* vietos projektų naudos ir kokybės vertinimo kriterijai ir jiems suteikti didžiausi balai

Kriterijai	Didžiausi balai
• Vietos bendruomenės žinovimas ir projekto rengimas	30
• Vietos projekto parengimo kokybė	15

• Partnerystė ir bendradarbiavimas	20
• Vietos projekto tęstinumas	30
• Vietos projekto naujoviškumas	5

VVG Rietavo iniciatyvos nurodyti *pelno* vietos projektų naudos ir kokybės vertinimo kriterijai ir jiems suteikti didžiausi balai

Kriterijai	Didžiausi balai
1. Vietos projekto ekonominis gyvybingumas	25
2. Vietos projekto, verslo plano parengimo kokybė	25
3. Vietos projekto sukuriamos naujos darbo vietos	15
4. Vietos projekto naujoviškumas	15
5. Vietos projekto nauda vietos bendruomenei	20

Didžiausia balų suma, kuri gali surinkti vietos projektas, yra 100 balų

Taikant vietos projektų naudos ir kokybės vertinimą finansuoti bus laikomos paraiškų surinkusios daugiau nei 50 balų. Jeigu daugiau nei 50 balų surinkusių projektų prašoma suma viršys VVG numatytą priemonę įgyvendinti lėšų dydį, parama bus skiriama projektams, surinkusiems daugiausiai balų (įsamiau žr. 4.1. skirsnyje Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo etapai ir jų aprašymas).

IV. VVG „Rietavo iniciatyvos“ kaimo vietovių plėtros strategijos įgyvendinimo planas

VVG „Rietavo iniciatyvos“, įgyvendindama vietos plėtros strategiją vadovausis Vietos plėtros strategijoje įgyvendinamą pagal Lietuvos Kaimo plėtros 2007-2013 metų programos krypties LEADER metodo įgyvendinimas priemonė Vietos plėtros strategijoje įgyvendinimas, administravimo taisyklėmis (toliau Administravimo taisyklės), kuriose pateiktos išsamios strategijoje įgyvendinimo ir vietos projektų valdymo organizavimo nuostatos.

4.1. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO ETAPAI IR JŲ APRAŠYMAS

4.1.1. Pasirengimas vietos projektų konkurso skelbimui

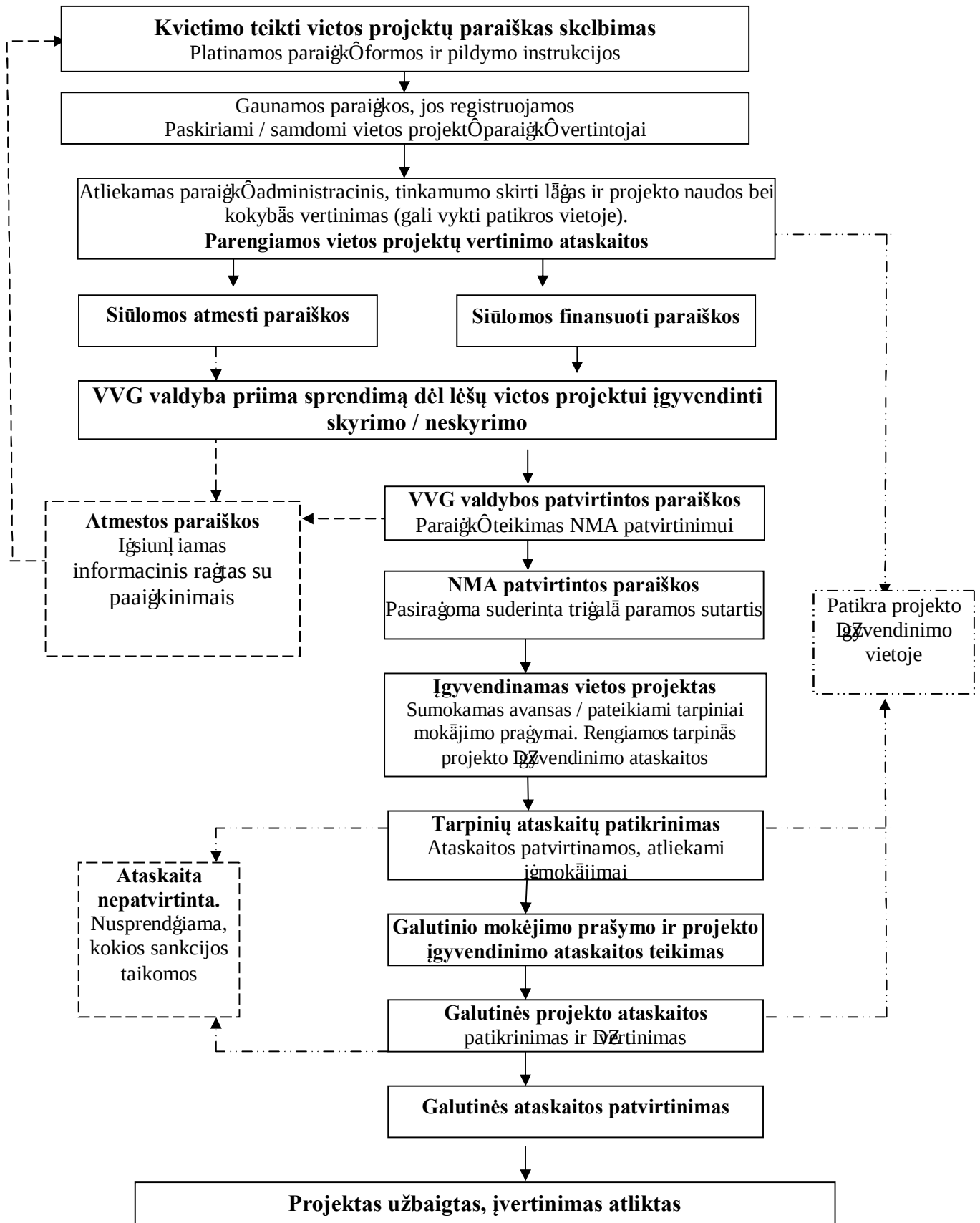
Prieš skelbiant vietos projektų konkursą VVG pirmiausiai aktyviai viešins parengtą kaimo vietovių plėtros strategiją. Tuo tikslu bus organizuojamas parengtos vietos plėtros strategijos viešinimo renginys. Siekiant sudominti vietos organizacijas bei gyventojus dalyvauti strategijos įgyvendinime, bus rengiami informaciniai seminarai ir VVG teritorijos seniūnijose. Čiuose seminaruose kaimo gyventojai bei organizacijų atstovai bus supažindinami su LEADER metodo galimybėmis, VVG parengta vietos plėtros strategija ir kaimo gyventojų bei organizacijų vaidmeniu įgyvendinant šią strategiją. Taip pat bus pateikiamas detalus paaiškinimas, kaip pildyti paraišką, aptariamos galimos projektų idėjos.

Prieš paskelbiant kvietimą teikti vietos projektų paraišką, VVG taip pat sudarys kvietimą teikti vietos projektų paraišką tvarkantį parengs reikiamą dokumentaciją bei ją suderins su Nacionaline mokėjimo agentūra (toliau NMA).

Administravimo taisyklėse 50 ir 59 punktuose pateikiamas detalus konkurso skelbimui būtinos dokumentacijos aprašymas.

4.1 pav. pateikta schema iliustruoja projektų valdymo procesą, už kurį atsakinga VVG.

4. 1 pav. VVG projektų valdymo procesas

4. 1. 2. Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas

įgyvendindama vietos plėtros strategiją VVG skelbs viešą konkursą vietos projektams finansuoti. Planuojama viešą paraiškų rinkimo konkursą skelbti dviem etapais, tačiau, jei po dviejų etapų bus likę nepaskirstyti lėšų VVG skelbs trečią papildomą paraiškų rinkimo konkursą

Pirmas etapas – 2011 m. pirmas pusmetis.

Antras etapas – 2011 m. antras pusmetis.

Trečias etapas (papildomas) – 2012 m. antras pusmetis.

Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbime nurodoma:

1. VVG pavadinimas, adresas, telefono ir fakso numeriai, el. paštas ir adresas, kuriuo galima gauti papildomos informacijos, už informacijos teikimą atsakingas VVG paskirtas asmuo (asmenys);
2. vietos plėtros strategijos pavadinimas, prioritetai, pagrindiniai tikslai, strategijos priemonės, pagal kurias kviečiama teikti vietos projektus;
3. lėšų skiriamų kvietimui teikti vietos projektus, suma litais (pagal atskiras priemones ar veiklos sritis);
4. tinkami pareiškėjai pagal strategijos priemones, kuriai kviečiama teikti vietos projektus;
5. vietos projektų paraiškų pateikimo būdas;
6. galutinė vietos projektų paraiškų pateikimo diena ir valanda, vieta;
7. informacija, kur galima gauti kvietimo teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją;
8. kita VVG nustatyta informacija.

Kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbimas spausdinamas lietuvių kalba bent viename VVG veiklos teritorijoje platinamame laikraštyje ir NMA interneto tinklalapyje www.nma.lt. Kvietimas teikti vietos projektų paraiškas gali būti skelbiamas papildomai kituose leidiniuose, internete ir kitais būdais.

Skelbimuose spaudoje ir interneto svetainėse VVG pateiks nuorodas ir adresus, kuriais bus galima susipažinti su VVG parengta ir NMA patvirtinta konkurso sąlygų reglamentuojančia dokumentacija:

- bendrosiomis taisyklėmis pareiškėjams;
- specialiosiomis taisyklėmis pareiškėjams;
- vietos projekto paraiškos forma;
- pavyzdine trigale vietos projekto vykdymo sutartimi;
- pavyzdine bendradarbiavimo sutartimi;
- vietos projekto įgyvendinimo ataskaitos forma.

VVG sieks užtikrinti, kad informacija apie kvietimus teikti vietas projektŲ paraigkas bei kvietimŲ teikti vietas projektŲ paraigkas dokumentacija bŲtŲ viega ir prieinama visiems galimiems pareigkājams ir visuomenei.

4.1.3. Paraiškos pildymas

Projekto paraigka ir biudgetas turās bŲti Ųgildyti arba pagal Administravimo taisyklāse pateiktŲ paraigkos formŲ kai priemonŲ, kuriai teikiama paraigka, reglamentuoja strategija ir KPP, arba pagal VVG parengtŲ paraigkos formŲ kai priemonŲ reglamentuoja VVG strategija, taŲiau nereglamentuoja KPP.

Vietos projekto paraigkŲ formos pagal kiekvienŲ Ų strategijoje numatytŲ priemoniŲ bus pateikiamos kartu su VVG parengtomis specialiosiomis taisyklām is pareigkājams.

ProjektŲ teikėjus paraigkŲ pildymo klausimais VVG bŲtināj e konsultuos VVG nariai ir darbuotojai.

Konkursui pateiktos vietas projektŲ paraigkos bus renkamos ir registruojamos VVG biure, kurio adresas bus nurodytas kvietimo teikti vietas projektŲ paraigkas skelbime.

4.1.4. Vietos projektŲ tinkamumo sąlygos

Bendrosiose taisyklāse pareigkājams pateikiama vietas projektŲ Ųzvendinimo ir administravimo sŲlygos nusakanti informacija, kuriŲprivalo ġinoti visi pareigkājai, teikiantys vietas projekto paraigkas pagal bet kuriŲstrategijos priemonŲ ar priemonās veiklos sritDZ

Vietos projektŲ tinkamumo sŲlygos nurodomos ir detaliai Ųgdāstomos VVG parengtose ir NMA patvirtintose specialiosiose taisyklāse pareigkājams, kurios parengiamos atskirai pagal kiekvienŲstrategijos priemonŲ. Ėiose taisyklāse pateikiama informacija, kuriŲprivalo ġinoti pareigkāj as, teikiantis vietas projekto paraigkŲ pagal konkreŲ Ų strategijos priemonŲ ar priemonās veiklos sritDZose nurodomi ir detalizuojami:

- tinkami ir netinkami pareigkājai, paramos gavājai;
- vietas projektŲtinkamumo reikalavimai;
- tinkamos ir netinkamos finansuoti vietas projektŲŲglaidos;
- kvietimui teikti vietas projektŲparaigkas skiriama lāgŲsuma;
- lāgŲvietos projektui Ųzvendinti dydġio nustatymo tvarka: didġiausia lāgŲvietos projektui Ųzvendinti suma, jŲlyginamoji dalis, reikalavimai prie vietas projekto Ųzvendinimo prisidāti nuosavu indāliu, maġiausia vietas projekto vertā;
- Ųzgo natŲra pripaġinimo tinkamu vietas projekto vykdytojo nuosavu indāliu tvarka (kai taikoma);
- vietas projektŲnaudos ir kokybās vertinimo kriterijai ir kt.

4.1.5. Projekto trukmė

Vietos projektai turi atitikti ėiuos trukmei keliamus reikalavimus:

- Vietos projekto vykdymo sutartys gali bŃti sudaromos iki 2015 m. birželio 1 d.
- Visi su vietos projekto ėgyvendinimu susijusias ėglaidas pateisinantys ir ėglaidŃ apmokėjimŃ dantys dokumentai turi bŃti ėgrąęti, mokėjimo praęymai pateikti iki 2015 m. rugsėjo 1 d.
- Didęiausia galima projekto ėgyvendinimo trukmė ė 24 mėnesiai nuo sutarties pasiraęymo datos.

4.1.6. Finansinės paramos intensyvumas, tinkamas projekto biudęetas

Ėęsamus tinkamŃ ir netinkamŃ finansuoti vietos projekto ėglaidŃ apraęymas, didęiausia ir maęiausia ląę vietos projektui ėgyvendinti suma bei lyginamoji dalis pagal kiekvienŃ VVG vietos plątros strategijos priemonŃ pateikiamas VVG parengtose bei NMA patvirtintose specialiosiose taisyklėse pareĳkėjams.

Visoms VVG strateginąms priemonąms taikomos sŃęgos:

- Ląęs pelno projektui ėgyvendinti gali sudaryti **iki 70 proc.** visŃ tinkamŃ finansuoti vietos projektŃ ėglaidŃ
- Kai vietos projektas teikiamas pagal KPP priemonŃ Ąkaimo atnaujinimas ir plątraŃ, kuriŃ reglamentuoja strategija ir KPP, ląęs vietos projektui ėgyvendinti gali sudaryti:
 - **iki 90 proc.** visŃ tinkamŃ finansuoti vietos projekto ėglaidŃ kai vietos projektas teikiamas pareĳkąę savarankięai arba su partneriu ė juridiniu asmeniu;
 - **iki 65 proc.** visŃ tinkamŃ finansuoti vietos projekto ėglaidŃ kai vietos projektas teikiamas pareĳkąę kartu su partneriais ė fiziniais asmenimis;
 - **iki 75 proc.** visŃ tinkamŃ finansuoti vietos projekto ėglaidŃ kai vietos projektas pareĳkąę teikiamas kartu su partneriais ė fiziniais asmenimis ir vietos projekte numatyta investuoti DžaltŃ ros paveldo objektŃ tvarkybŃ arba tradiciniŃ sertifikuotŃ amatŃ plątrŃ
 - **iki 70 proc.** visŃ tinkamŃ finansuoti vietos projekto ėglaidŃ kai vietos projektas teikiamas kartu su partneriais ė fiziniais asmenimis ir vietos projekte numatyta investuoti DžadiciniŃ sertifikuotŃ amatŃ plątrŃ

- Kai vietos projektas teikiamas pagal priemonę, kuri nereglamentuoja VVG strategija, tačiau nereglamentuoja KPP, lėšos ne pelno projektui įgyvendinti gali sudaryt iki 80 proc. visotinkamam finansuoti vietos projekto išlaidų
- Mažiausia vietos projekto vertė negali būti mažesnė nei 25 000 Lt ir ne pelno projekto ir 50 000 Lt ir pelno projekto.

Informuojant pareiškėjus bus nurodyta, kad vietos projekto biudžete išlaidos, atitinkančios vietos projektotinkamam finansuoti išlaidų kategorijas, būtų aiškiai įvardytos, o ne pateiktos bendra suma. Detalus, pagrįstas ir realistiškas vietos projekto biudžetas yra svarbus projekto įgyvendinimo sąkmės veiksnys.

4.1.7. Nuosavas įnašas

Tinkamam finansuoti vietos projekto išlaidų dalį, kuri nepadengia lėšos vietos projektui įgyvendinti, vietos projekto vykdytojas privalo finansuoti piniginiu būdu ir (arba) prisidėti natūra į nemokamu savanoriškų darbų, ir (arba) nekilnojamojo turto.

Kai vietos projektas, teikiamas strategijos vykdytojui pagal priemones, kurias reglamentuoja vietos plėtros strategija, tačiau nereglamentuoja KPP, vietos projekto vykdytojas privalo prisidėti:

- piniginiu būdu, kai vietos projektas yra pelno;
- piniginiu būdu arba būdu natūra (nemokamu savanoriškų darbų ir (arba) nekilnojamojo turto), kai vietos projektas yra ne pelno ir yra teikiamas pareiškėjo savarankiškai ir (arba) su partneriu.

Kai vietos projektai teikiami pagal priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“, pareiškėjas ir (arba) partneris (-iai) – juridinis (-iai) asmuo (-enys) įgyvendindamas arba prisidėdamas (-i) prie vietos projekto įgyvendinimo, gali prisidėti būdu natūra į savanoriškų darbų ir (arba) nekilnojamojo turto, tačiau partnerio – fizinio asmens – išlaidas natūra nepripažįstamas tinkamu vietos projekto būdu.

Partneriai – fiziniai asmenys – prie vietos projekto įgyvendinimo gali prisidėti tik nuosavu piniginiu būdu. Bendras pareiškėjo ir partnerio – fizinio asmens – išlaidas turi būti ne mažesnis kaip 35 proc. visotinkamam finansuoti vietos projekto išlaidų išskyrus tuos atvejus kai:

- investuojama kultūros paveldo objektų tvarkybai arba tradicinių sertifikuotų amatų plėtrai ne mažesnis kaip 25 proc. visotinkamam finansuoti projekto išlaidų (pagal bendradarbiavimo sutartyse numatytą susitarimą);

- investuojama DŽadaciniŲ nesertifikuotŲ amatŲ plėtrai ne mažesnis kaip 30 proc. visŲ tinkamŲ finansuoti projekto išlaidŲ (pagal bendradarbiavimo sutartyse numatytŲ susitarimŲ).

Jeigu vietos projektas DŽvadinamas kartu su partneriais i fiziniais asmenimis, partneriu negali bti vienas fizinis asmuo (gis reikalavimas netaikomas, kai DŽvadinant vietos projektŲ numatytos veiklos, susijusios su istorinŲ, etninės kultūros, architektūrinŲ ar kitokiŲ kultūrinŲ vertŲ turinčiomis nekilnojamŲ kultūros paveldo objektŲ bei vietoviŲ pritaikymu ir tvarkyba.

Inašas natūra laikomas tinkamu vietos projekto vykdytojo arba partnerio (-io) nuosavu indėliu, kai tai yra:

- nemokamas savanoriškas darbas, kurio vertė nustatyta atsižvelgiant DŽdirbtŲ laikŲ ir valandinį atlygio vertę ir kuris atliktas projekto DŽvadinimo laikotarpiu. Nemokamas savanoriškas darbas reikš, kad fizinis asmuo tam tikrŲ valandŲ skaičių iŲ skiria darbui, susijusiam su projekto DŽvadinimu, ir tam sugaištas laikas yra prilyginamas tam tikrai piniginei vertei. Nemokamo savanoriško darbo valandinio atlygio vidutinė vertė nustatoma vadovaujantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės tyrimŲ duomenimis;
- nekilnojamas turtas, skirtas projektui DŽvadinti, nuosavybės teise arba kitais teisėtais pagrindais priklausantis pareiškėjui ir (arba) partneriui (-iams) (iglyga taikoma tik valstybinei Ųmei, t. y. tuo atveju, kuomet vietos projektas yra numatytas DŽvadinti valstybinėje Ųmėje, tada pareiškėjas ir (arba) vietos projekto partneris turi pateikti valstybinės Ųmės valdymo teisėtumŲ DŽdančius dokumentus).

VVG parengtose specialiosiose taisyklėse pareiškėjams bus nurodoma, kad vietos projekto vykdytojas privalo ragtu informuoti VVG apie tai, kokie darbai bus atliekami, kuriuo laikotarpiu (nurodyti konkreti dieni valandŲ), kurioje vietoje, kas juos atliks. VVG turi teisę atlikti nemokamŲ savanoriškŲ darbŲ atlikimo patikrinimo vietoje.

Vietos projekto vykdytojas informacijŲ apie atliktŲ nemokamŲ savanoriškŲ darbŲ turi fiksuoti nemokamo savanoriško darbo laiko apskaitos lentelėje (pagal pavyzdinŲ nemokamo savanoriško darbo laiko apskaitos lentelę). Savanoriško darbo laiko apskaitos turi bti iŲsiŲta pagtu arba DŽkta pasiraŲytinai VVG. VVG, gavusi nemokamo savanoriško darbo laiko apskaitos lentelę, DŽrtina nemokamŲ savanoriškŲ darbŲ bei priima sprendimŲ dāl nemokamo savanoriško darbo pripaŲinimo tinkamu vietos projekto vykdytojo nuosavu indėliu.

VVG patvirtinusi vietos projekto vykdytojo pateiktą nemokamo savanoriško darbo laiko apskaitos lentelę, priims vieną iš šių sprendimų:

1. pripažins nemokamo savanoriško darbo laiko apskaitos lentelėje litais nurodytą vertinį tinkamu vietos projekto vykdytojo nuosavu indėliu;
2. paprašys vietos projekto vykdytojo pateikti papildomą informaciją per nustatytą terminą ir (arba) atlikti vietos projekto patikrinimą vietoje;
3. atmes, įgėdastydama atmetimo motyvus. VVG gali lentelėje litais nurodytos vertės nepripažinti tinkamu vietos projekto vykdytojo nuosavu indėliu tik tuo atveju, jeigu vietos projekto vykdytojas nesilaiko nustatytų reikalavimų nemokamam savanoriškam darbui. VVG per 10 darbo dienų nuo tokio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoja vietos projekto vykdytoją nurodydama tokio sprendimo motyvus.

VVG, patikrinusi nemokamą savanorišką darbą atlikimo faktą ir patvirtinusi, kad savanoriškas darbas atliktas taip, kaip nustatyta vietos projekte, pateikia NMA pagymą dėl vietos projekto vykdytojo indėlio natūra pripažinimo tinkamu nuosavu indėliu. Tinkamas finansuoti vietos projekto išlaidas NMA vietos projekto vykdytojui apmoka taip, kad, baigus įgyvendinti vietos projektą, vietos projekto vykdytojo indėliui natūra prilyginamos išlaidos nebūtų kompensuotos iš lėšų projektui įgyvendinti.

4.1.8. Projektų paraiškų tvarkymas, jų vertinimas bei atranka

4.1.8.1. Vietos projektų paraiškų registravimas ir tvarkymas

Vietos projektų paraiškas kartu su reikalaujamais priedais iš pareiškėjų priima ir registruoja VVG paskirtas atsakingas asmuo kvietimo teikti vietos projektų paraiškas skelbime nurodytu adresu. Projektai bus registruojami atskirame surištame ir antspauduotame žurnale, nurodant gavimo datą pareiškėjo pavadinimą (jei pareiškėjas yra juridinis asmuo) arba jo vardą ir pavardę (jei pareiškėjas yra fizinis asmuo), arba žiniamo asmens vardą ir pavardę, pareiškėjo adresą vietos projekto paraiškos pateikimo būdą, projekto paraiškų registravusio VVG paskirto atsakingo asmens duomenis, ir suteikiant vietos projekto paraiškai unikalų registracijos numerį.

VVG paskirtas vietos projektų paraiškas tvarkysiantis asmuo, sudaro gautų projektų sąrašą. Užvedamos kiekvieno vietos projekto bylos, numatoma jų saugojimo vieta. Išsiunčiami laišukai, informuojantys pareiškėjus, kad jų paraiškos gautos (tuo atveju, kai paraiškos atsiųstos paštu).

4.1.8.2. Vietos projektų paraiškų vertinimo organizavimas

Iki vietos projektų paraiškų vertinimo pradžios VVG pasirengia vietos projektų atrankos ir tvirtinimo vidaus taisyklės, numato projektų vertinimo, ataskaitų rengimo bei jų

teikimo VVG valdybai tvarkŲ ir suderina jŲ su NMA. Ųie dokumentai rengiami pagal pavyzdines formas.

Vietos projektŲ paraigkas VVG vertins vadovaudamasi parengtomis ir su NMA suderintomis bendrŲ ir specialiŲ taisykliŲ pareigkŲjams nuostatomis. Vietos projektŲ paraigkŲ vertinimui VVG paskirs atsakingus asmenis (toliau Ų vietos projektŲ paraigkŲ vertintojus). Ųiam darbui VVG gali pasitelkti ir nepriklausomus ekspertus, jeigu vietos projektŲ vertinimas reikalauja specialiŲ ŲiniŲ. Nepriklausomus ekspertus VVG pasirenka atsigvelgdama DŲ kvalifikacijŲ bei patirtDŲ vertinŲ vietos projektŲ paraigkas, vietos projektŲ paraigkŲ vertintojai parengia vietos projektŲ paraigkŲ vertinimo ataskaitas ir teikia jas VVG valdybai.

PrieŲ atliekant vertinimŲ vietos projektŲ paraigkŲ vertintojai ir VVG valdybos nariai pasiraŲo konfidencialumo ir neŲaligkumo deklaracijŲ (pagal pavyzdinŲ formŲ), kuria DŲ pareigoja bŲ ti neŲaligki ir laikytis konfidencialumo.

Jeigu kyla pagrindas manyti, kad asmens dalyvavimas vertinant vietos projekto paraigkŲ atliekant vietos projekto paraigkos vertinimo kontrolŲ ir (ar) vykdant kitas priskirtas funkcijas gali sukelti interesŲkonfliktŲ tas asmuo pats arba VVG valdybai pareikalavus turi nusigalinti nuo viso vietos projekto vertinimo proceso. Vietos projektŲ atrankos posŲdŲio protokole turi bŲ ti DŲ ukiamą informaciją apie galimŲ interesŲkonfliktŲ

4.1.8.3. Vietos projektŲ paraiŲkŲ vertinimas ir atranka

Visos kvietimo teikti vietos projektŲ paraigkas metu pateiktos projektŲ paraigkos bus vertinamos pagal specialiosiose taisyklŲse pareigkŲjams nustatytus reikalavimus. Ųie reikalavimai vietos projektŲ paraigkŲ vertinimo metu nekeiŲiami.

Vietos projekto paraigkos vertinimo procesŲ sudarys Ųie pagrindiniai etapai:

- 1) administracinŲs atitikties vertinimas;
- 2) tinkamumo skirti lŲgas vietos projektui DŲ vrendinti vertinimas;
- 3) vietos projektŲ naudos ir kokybŲs vertinimas.

1) AdministracinŲs atitikties vertinimo metu nustatoma ar vietos projekto paraigka tinkamai uŲpildyta, ar su paraigka pateikti visi specialiosiose taisyklŲse pareigkŲjams nurodyti dokumentai bei informacija.

Vietos projekto paraigkos vertintojui nustaŲius, kad projekto paraigka netinkamai uŲpildyta arba su ja pateikti ne visi specialiosiose taisyklŲse pareigkŲjams nurodyti

dokumentai, pareiškėjui siunčiamas arba išsiunčiamas raštas, kuriame prašoma pateikti trūkstamą informaciją/ dokumentus.

Per nustatytą terminą nepateikus ar pateikus ne visus prašomus dokumentus / informaciją pareiškėjui siunčiamas antras pranešimas, kuriame prašoma atsakymo, vietos projekto paraiška atmetama. Apie priimtą sprendimą atvesti vietos projekto paraišką nurodant atmetimo priežastis, VVG raštu informuoja pareiškėją.

Vietos projekto paraiškos vertintojas, nustatęs, kad paraiška atitinka visus administracinės atitikties reikalavimus, įneikia kitam vertinimo etapui.

Informaciją apie administracinės atitikties vertinimo reikalavimus atitikusias vietos projektų paraiškas VVG pateikia NMA, taip pat viešina savo veiklos teritorijoje.

2) Tinkamumo skirti lėšas vietos projektams įgyvendinti vertinimo etapui teikiamos projektų paraiškos, kurios atitinka administracinės atitikties reikalavimus.

Tinkamumo skirti lėšas vietos projektui įgyvendinti vertinimui atlikti paskiriami arba pasamdomi du vietos projekto paraiškos vertintojai (esant vienam vertintojui VVG paskiria arba pasamdo antrą kvalifikuotą asmenį). Atliekant tinkamumo skirti lėšas vietos projektui įgyvendinti vertinimo kontrolę ir patikrinimą. Vietos projektų paraiškų vertinimo metu VVG gali atlikti vietos projekto patikrinimą vietoje.

Šiame etape vertinama, ar vietos projekto paraiška yra tinkama finansuoti pagal strategiją nustatoma vietos projekto atitiktis specialiosiose taisyklėse numatytiems tinkamumo reikalavimams (pareiškėjo, vietos projekto ir įgaldai)⁸.

Tinkamumo skirti lėšas vietos projektui įgyvendinti vertinimo metu nustatomas maksimalus įgaldai vietos projektui įgyvendinti dydis ir galimi skirti įgaldai lyginamoji dalis. Įgaldai vietos projektui įgyvendinti dydis, suapvalintas iki sveikųjų skaičių, nustatomas kaip mažiausia vietos projektui įgyvendinti būtina įgaldų suma, atitinkanti visų kitų finansavimo šaltinių panaudojimo galimybes. Galimi skirti įgaldai lyginamoji dalis nustatoma kaip procentinė skiriamai įgaldų įraiška, skaičiuojama nuo bendros tinkamai finansuoti vietos projekto įgaldų sumos. Netinkamas finansuoti, nebūtinai vietos projektui įgyvendinti įgaldas ir tinkamai finansuoti įgaldų dalis, kuri nepadengia lėšos vietos projektui įgyvendinti, vietos projekto vykdytojas privalės finansuoti pats.

⁸ Kai vietos projektas teikiamas pagal priemonę, kuri reglamentuoja strategija ir KPP, tinkamumo reikalavimai turi atitikti KPP ir KPP krypties įgyvendinimo kokybę ir kaimo ekonomikos vystymosi priemonių įgyvendinimo Administravimo taisyklėse nustatytus pareiškėjo, projekto ir įgaldų tinkamumo reikalavimus. Kai vietos projektas teikiamas pagal priemonę, kuri reglamentuoja strategiją, tačiau nereglamentuoja KPP, tinkamumo reikalavimai turi atitikti strategijoje nustatytus pareiškėjo, vietos projekto ir įgaldų tinkamumo reikalavimus.

Nustačius, kad dėl vietos projekto paraiškų ar jos prieduose pateiktos neįsamos ar netikslios informacijos vietos projektų paraiškų vertintojai negali daryti vietos projekto tinkamumo finansuoti pagal strategiją VVG pareiškėjui siunčia arba atsisakoma pasirašyti raštą, kuriame nurodoma, kokios informacijos / dokumentų trūksta, arba kokie reikia patikslinti (raštas taip pat turi būti išsiunčiamas elektroniniu būdu, jei vietos projekto paraiškų pareiškėjas tai nurodė kaip pageidaujant informacijos gavimo būdą).

Per nustatytą laiką nepateikus reikalaujamų dokumentų / trūkstamos informacijos, pareiškėjui siunčiamas antras pranešimas, kuriame gavus atsakymo, vietos projekto paraiška atmetama.

Prieš priimanč sprendimą atmesti vietos projekto paraišką VVG įnagrinėja nustatytus neatitikimus, papildomos informacijos, duomenų bei dokumentų nepateikimo aplinkybes ir tikrina, kad vietos projekto paraiškos atmetimas pagrįstas ir vietos projekto paraiškos vertinimą atlikę vertintojai nepažeidė nustatytą procedūrą. Apie sprendimą atmesti vietos projekto paraišką VVG atsakingas asmuo informuoja pareiškėją išsiųsdamas jam informacinį raštą, kuriame nurodomos vietos projekto paraiškos atmetimo priežastys.

Jeigu tinkamumo skirti lėšas vietos projektui išvendi vertinimo etapo metu nustatoma, kad tinkamą finansuoti lėšų dydis ir galimas maksimalus lėšų vietos projektui išvendi dydis skiriasi nuo vietos projekto paraiškų pateiktą tinkamą finansuoti lėšų ir prašomą lėšų vietos projektui išvendi dydžių iki sprendimo skirti lėšas vietos projektui išvendi VVG derina su pareiškėju, ar jis sutiktų išvendi vietos projektą su VVG nustatytais maksimalaus dydžio tinkamomis finansuoti lėšomis ir lėšomis, jei kyla abejonų dėl pareiškėjo galimybių išvendi vietos projektą su mažesne lėšų suma. Pareiškėjui nesutikus su VVG nustatytais maksimalaus dydžio tinkamomis finansuoti lėšomis ir lėšomis, vietos projekto paraiška atmetama.

Informaciją apie tinkamumo skirti lėšas vietos projektams išvendi vertinimo reikalavimus atitiktis paraiškas VVG pateikia NMA, taip pat viešina savo veiklos teritorijoje.

3) Vietos projektų naudos ir kokybės vertinimui teikiamos projektų paraiškos, kurios atitiko administracinės atitikties reikalavimus ir buvo darytos kaip tinkamos skirti lėšas vietos projektui išvendi.

Vietos projektų naudos ir kokybės vertinimas vykdomas atsižvelgiant dėlto projekto paraiškos pateikimo ir administracinės atitikties bei tinkamumo skirti lėšas vertinimo metu pateiktus dokumentus.

Vietos projektŲ naudos ir kokybė vertina ne mažiau kaip du vietos projektŲ paraiškŲ vertintojai. Jei vietos projektŲ paraiškŲ vertintojŲ suteikti balai pagal atskirŲ vertinimo kriterijŲ skiriasi daugiau kaip 50 proc. nuo visos kriterijui skiriamos didžiausios balŲ sumos, strategijos vykdytojas turi paskirti dar vienŲ vertintojŲ

Vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimo metu vietos projektams suteikiami balai pagal VVG nustatytus vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimo kriterijus.

VVG Ųrietavo iniciatyvosŲ nustatyti vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimo kriterijai pateikti 4.1 ir 4.4 lentelėse.

4.1 lentelė. VVG Ųrietavo iniciatyvosŲ nustatyti *ne pelno* vietos projektŲ naudos ir kokybės vertinimo kriterijai

NE PELNO VIETOS PROJEKTŲ NAUDOS IR PRIVALUMŲ VERTINIMO KRITERIJAI		Didžiausia balų suma	Projekto balai
1.	Vietos bendruomenės įtraukimas į projekto rengimą	30	
	Projekto idėja parengta ir įgyvystyta paŲ ios bendruomenės, pagrįsta, kad vietos gyventojams projektas reikšmingas, atitinka gyventojŲ poreikius Ų poreikiai įgānalizuoti ir susieti su vietos, projekto sprendžiama problema. <i>Vietos bendruomenės narių, dalyvavusių rengiant projekto idėją (dalyvaujančių įgyvendinant projektą) skaičius ir šį skaičių įrodantys dokumentai (viešų susirinkimų, vietos iniciatyvinės grupės susitikimų protokolai, kiti dokumentai). Bendruomenės poreikiai išsiaiškinti, taikant įvairius tyrimo metodus (pateikiama akivaizdi faktinė medžiaga). Projekto įgyvendinime numatytas savanoriškas darbas.</i>		
2.	Vietos projekto parengimo kokybė	15	
	Aiškūs projekto tikslai ir uždaviniai. Projekto veiksmŲ planas realistiškas ir įgyvendinamas Projekto biudžetas aiškus, pagrįstas ir realistiškas (aukščiausias balas skiriamas, jei prie paraiškos pateikiamos paslaugŲ teikėjŲ apklausos, detali įlaidŲ apskaita).		
3.	Partnerystė ir bendradarbiavimas	20	
	Projektas rengiamas / įgyvendinamas bendradarbiaujant (finansigkai ar kitais būdais) su kitomis kaimo organizacijomis, teikiančiomis reikšmingŲ indėlŲ projekto sākmiŲ. Projektas skatina bendradarbiavimŲ tarp kaimo bendruomeniŲ organizacijŲ		
4.	Vietos projekto tęstinumas	30	
	Projektas yra ilgalaikis ir turi tįstinumŲ Pagrįsta, kad projekto rezultatai turės ilgalaikę poveikį numatyta, kaip jais bus naudojamosi pasibaigus projektui.		
5.	Vietos projekto naujoviškumas	5	
	Projektas taiko naujoviškus metodus (vietovėje naujus arba dar niekur nevykdytus veiksmus).		

4.2 lentelė. Galutinė *ne pelno* vietos projekto vertinimo lentelė

	Bendras projekto įvertinimas	Didžiausia balų suma	Projekto balai
1.	Vietos bendruomenės įtraukimas į projekto rengimą	30	
2.	Vietos projekto parengimo kokybė	15	
3.	Partnerystė ir bendradarbiavimas	20	
4.	Vietos projekto tęstinumas	30	
5.	Vietos projekto naujoviškumas	5	
	Iš viso	100	

4.3 lentelė. VVG Rietavo iniciatyvos nustatyti *pelno* vietos projekto naudos ir privalumų vertinimo kriterijai

PELNO VIETOS PROJEKTŲ NAUDOS IR PRIVALUMŲ VERTINIMO KRITERIJAI		Didžiausia balų suma	Projekto balai
1.	Vietos projekto ekonominis gyvybingumas	25	
	Vertinami pelno siekiančio vietos projekto ekonominio gyvybingumo rodikliai, taip pat vertinama verslo rizika, jos veiksniai ir galiniai.		
2.	Vietos projekto, verslo plano parengimo kokybė	25	
	Aiškūs projekto tikslai ir uždaviniai. Projekto veiksmo planas realistiškas ir įgyvendinamas. Išsamus ir pagrįstas verslo planas: aprašytas sukuriamas produktas, paslauga, technologija, išanalizuota rinkos situacija, parengtas išsamus finanso planas, marketingo planas ir t.t.		
3.	Vietos projekto sukuriamos naujos darbo vietos	15	
	Aukščiausias balas skiriamas, jeigu projektu sukuriamos 4 ir daugiau naujų darbo vietų		
4.	Vietos projekto naujoviškumas	15	
	Projektas numato konkrečiai vietai ar apskritai arba dar niekur netaikytą naują produktą, paslaugą ar technologiją sukūrimui ar išvystymui		
5.	Vietos projekto nauda vietos bendruomenei	20	
	Projektas turi matomą poveikį kaimo gyventojų gyvenimo kokybei pagerėjimui, skatina kaimo gyventojų ekonominį aktyvumą		

4.4 lentelė. Galutinė *pelno* vietos projekto vertinimo lentelė

	Bendras projekto įvertinimas	Didžiausia balų suma	Projekto balai
1.	Vietos projekto ekonominis gyvybingumas	25	
2.	Vietos projekto, verslo plano parengimo kokybė	25	
3.	Vietos projekto sukuriamos naujos darbo vietos	15	
4.	Vietos projekto naujoviškumas	15	
5.	Vietos projekto nauda vietos bendruomenei	20	
	Iš viso	100	

Didžiausia balų suma, kuri gali surinkti projektas, yra 100 balų (gr. galutinio vietos projekto vertinimo lentelės Nr. 4.2 ir 4.4).

Taikant vietos projektų naudos ir kokybės vertinimą finansuotinomis bus laikomos praigkos, surinkusios daugiau nei 50 balų. Jeigu daugiau nei 50 balų surinkusių projektų prašoma suma viršys VVG numatytą priemonę įgyvendinti lėšų dydį, parama bus skiriama projektams, surinkusiems didžiausią balų kiekį.

Galutinis praigkų, kurioms skiriama finansinė parama, skaičius bus gėinomas, sulyginus VVG finansinius išteklis su daugiau nei 50 balų surinkusių praigkų bendru prašomos paramos dydgiu. Todėl tarpinėje suvestinėje lentelėje (gr. 4.5 lentelė) dalyje Dėyti projektai turi tikimybę gauti paramą. Visi likę projektai bus atmesti.

Vietos projektų rengėjams, kurių projektai atitiks strateginio plano tikslus ir priemones, bus pasiūlyta, patobulinus projektų praigkas, dalyvauti kitame praigkų rinkimo etape.

4.5 lentelė. Suvestinė vietos projektų naudos ir kokybės vertinimo lentelė

Nr.	Projektas	Priemonė strategijoje	Naudos ir kokybės vertinimo balai	Prašoma paramos suma (Lt)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.			>50	
8.				
9.				
10.				
11.			<50	
12.				
13.				
14.				
	Iš viso			xxxxxx

Jeigu vietos projektų naudos ir kokybės vertinimo metu kyla neaiškumų ar trūksta informacijos, VVG vietos projekto praigkos teikėjo paprašys per nustatytą terminą pateikti paaiškinimus ar trūkstamą informaciją. Vietos projekto praigkų teikėjui nepateikus trūkstamos informacijos arba jei vietos projekto praigkos teikėjo pateikta informacija yra nepakankama, naudos ir kokybės vertinimo metu turi būti maėinamas atitinkamo vertinimo kriterijaus balų skaičius.

4.1.8.4. Sprendimas dėl lėšų vietos projektams įgyvendinti skyrimo

Vietos projektų paraiškų vertintojai, išvertinę vietos projektų paraiškas, užpildo vertinimo lenteles, parengia vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitas ir teikia jas VVG valdybai. Vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaita, susidedanti iš vietos projektų paraiškų vertinimo rezultatų suvestinės ir atskirų vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitų rengiama ir tvirtinama derinant su NMA.

VVG valdyba sprendimus dėl lėšų vietos projektams įgyvendinti skyrimo priima vietos projektų atrankos posėdžiuose, kuriuos privaloma kviesiti NMA atstovą(-us), turintį veto teisę.

VVG valdybos nariai ir NMA atstovas(-ai) informuojami apie būsimų vietos projektų atrankos posėdžių gauna posėdžio medžiagą. Būdamas parengtas vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitas, ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki nustatytos vietos projektų atrankos posėdžio datos. Visi vietos projektų atrankos posėdžiai protokoluoja.

Vietos projektų atrankos posėdyje vietos projektų paraiškų vertintojai pristato svarstomų vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitas bei išvadas ir atsako VVG valdybos narių NMA atstovo (-ų) pateiktus klausimus.

Vadovaudamasi vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitomis VVG valdyba priima vieną iš galimų sprendimų

- Skirti lėšas vietos projektui įgyvendinti.
- Neskirti lėšų vietos projektui įgyvendinti (sprendimo neskirti lėšų vietos projektui įgyvendinti motyvai nurodomi vietos projektų atrankos posėdžio protokole).
- Grąžinti vietos projektą pakartotinai vertinti. Tokiu atveju VVG valdyba grąžina vietos projekto paraišką vietos projektų paraiškų vertintojams ir nurodo pakartotinio vertinimo terminus ir motyvus. Vietos projektų paraiškų vertintojai privalo iš naujo išvertinti vietos projekto paraišką atsižvelgiant VVG valdybos pastabas, ir per nurodytą laiką pateikti VVG valdybai naują vietos projektų paraiškų vertinimo ataskaitą. Kitų vietos projektų paraiškų svarstymas atidedamas tol, kol bus gautos pakartotinio vertinimo išvados, išskyrus atvejus, kai pagal visas pateiktas vietos projektų paraiškas prašoma lėšų suma neviršija bendros kvietimui teikti vietos projektų paraiškas pagal konkrečią priemonę skirtos lėšų sumos.
- Atidėti sprendimo dėl lėšų vietos projektui įgyvendinti skyrimo priėmimą iki kito vietos projektų atrankos posėdžio ir posėdžio protokole nurodyti sprendimo motyvus. Kitų vietos projektų paraiškų svarstymas taip pat atidedamas iki kito vietos projektų atrankos posėdžio, išskyrus atvejus, kai pagal visas pateiktas vietos

projektŲ paraigkas praġoma lăġŲ suma nevirġija bendros kvietimui teikti vietos projektŲ paraigkas pagal konkreŲ iŲpriemonŲ skirtos lăġŲsumos.

VVG sprendimŲdėl lăġŲ vietos projektui DŲzvendinti skyrimo pateikia NMA tvirtinti. VVG sprendimas skirti lăġas vietos projektui DŲzvendinti DŲgalioja jDŲpatvirtinus NMA.

VVG apie DŲgaliojusDŲ.y. NMA patvirtintŲ sprendimŲskirti lăġas vietos projektui DŲzvendinti raġtu informuoja pareiġkăjŲ. Taip pat VVG savo veiklos teritorijoje vieġina informacijŲapie DŲgaliojusius sprendimus skirti lăġas vietos projektams DŲzvendinti. NMA ġiŲ informacijŲskelbia savo interneto tinklalapyje.

Nusprendusi neskirti lăġŲ vietos projektui DŲzvendinti VVG iġsiunŲia pareiġkăjui informacijŲDŲġiŲsu paaigkinimais.

Pirmojo kvietimo teikti vietos projektŲ paraigkas metu pateikti, bet paramos negavŲ vietos projektai galăs teikti patobulintas paraigkas paskelbus kitus kvietimus.

4.1.8.5. Vietos projektŲ vykdymo sutarġiŲ sudarymas

VVG valdybai priămus sprendimŲ skirti lăġas vietos projektui DŲzvendinti ir jDŲpatvirtinus NMA, VVG parengia triġalăs vietos projekto vykdymo sutarties projektŲ ir suderina jDŲNMA.

Gavusi NMA pritarimŲdėl vietos projekto vykdymo sutarties projekto, VVG jDŲderina su vietos projekto vykdytoju.

VVG, gavusi vietos projekto vykdytojo pritarimŲ informuoja NMA ir vietos projekto vykdytojŲapie tai, kad vietos projekto vykdymo sutarties projektas yra suderintas tarp ġaliŲ bei nurodo pasiŲlymo pasiraġyti ġiŲ sutartDŲgaliojimo terminŲ. PasiŲlymo pasiraġyti vietos projekto vykdymo sutartDŲgaliojimo terminas Ų 10 darbo dienŲ, jei pasiraġanŲios ġalys nenurodo svarbiŲ prieġasŲiŲ pratŲsti ġDŲterminŲ (pradedamas skaiŲiuoti nuo tada, kai pareiġkăjas ir NMA gauna VVG praneġimŲ kad vietos projekto vykdymo sutarties projektas yra suderintas tarp ġaliŲ).

Jei pareiġkăjas per nustatytŲ terminŲ vietos projekto vykdymo sutarties nepasiraġo, lăġos vietos projektui DŲzvendinti neskiriamos.

Pagal kvietimŲteikti vietos projektŲ paraigkas nepanaudotos lăġos paskirstomos eilăs tvarka geriausiai DŲrtintiems vietos projektams arba skiriamos pagal kitŲ kvietimŲ teikti vietos projektŲ paraigkas teikiamiems vietos projektams.

Vietos projekto vykdymo sutarties pasirašymo tvarka bei turinys įgūdstyti Administravimo taisykliŲ 165i 177 punktuose.

Vietos projekto vykdymo sutartis Ųgalioja tŲndienŲ kai jŲpasirašo NMA. Pareigūkūjas priegŲ vietos projekto vykdymo sutarties pasirašymŲprivalo atsidaryti banke atskirŲsŲskaitŲ vietos projekto Ųgyvendinimo lūgoms.

InformacijŲ apie pasirašytas vietos projektŲ vykdymo sutartis VVG viegŲs savo veiklos teritorijoje, NMA gŲinformacijŲskelbia savo interneto tinklalapyje.

4.1.8.6. Lūšų vietos projektams įgyvendinti išmokėjimo tvarka

Vietos projekto, teikiamo VVG pagal priemonŲ, kuriŲreglamentuoja strategija ir KPP, tinkamoms finansuoti įglaidoms apmokūti taikomas įglaidŲ apmokūjimo bū das, nustatytas KPP krypties Ųgyvenimo kokybū kaimo vietovūse ir kaimo ekonomikos ŲzrinimasŲ priemoniŲ Ųgyvendinimo taisyklūse,

Vietos projekto, teikiamo VVG pagal priemonŲ, kuriŲreglamentuoja strategija, taŲiau nereglamentuoja KPP, tinkamoms finansuoti įglaidoms apmokūti taikomas įglaidŲ kompensavimo su avanso mokūjimu ir įglaidŲkompensavimo bū dai.

1) **Išlaidų kompensavimo su avansu mokėjimo bū das** gali bū ti taikomas juridiniŲ asmenŲ, kuriŲ veiklŲ reglamentuoja Lietuvos Respublikos asociacijŲ Ųstatymas, Lietuvos Respublikos viegŲŲ ŲzīgŲ Ųstatymas arba Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondŲ Ųstatymas, kitŲ juridiniŲ ir fiziniŲ asmenŲ Ųgyvendinamiems viegŲjo pobū dgio (nepelno) vietos projektams. Aavansas įgmokamas vietos projekto vykdytojui pasirašius projekto vykdymo sutartŲ su NMA. Avanso dydis negali bū ti didesnis nei 20 procentŲ lūgŲ vietos projektui Ųgyvendinti sumos.

2) **Išlaidų kompensavimo (be avanso) mokėjimo bū das**, kai paramos gavūjas pradeda Ųgyvendinti vietos projektŲ Ųg nuosavŲ lūgŲ ir paramos sutartyje arba nustatytu periodīgkumu VVG teikia mokūjimo prağymus, kuriuose deklaruoja projekto Ųgyvendinimo metu patirtas ir apmokūtas įglaidas, pridūdamas įglaidŲ pagrindimo ir įglaidŲ apmokūjimo Ųgydymo dokumentus. kuris gali bū ti taikomas privalūiŲ juridiniŲ ir fiziniŲ asmenŲ vietos projektams finansuoti. ĮglaidŲkompensavimo mokūjimo bū das gali bū ti taikomas juridiniŲ ir fiziniŲ asmenŲ vietos projektams.

Mažiausia prašoma kompensuoti lėšų vietos projektui įgyvendinti suma, nurodyta kiekviename mokėjimo prašyme, išskyrus paskutinį mokėjimo prašymą negali būti mažesnė nei 10 000,00 Lt. Šis ribojimas netaikomas vietos projektams, teikiamiems pagal priemones, kurias reglamentuoja strategija, tačiau nereglamentuoja KPP.

Vietos projekto vykdytojas, vadovaudamasis administravimo taisyklių nuostatomis, vietos projekto vykdymo sutartyje nustatytu periodiškumu teikia VVG mokėjimo prašymus.

Detalus lėšų vietos projektams įgyvendinti įmokėjimo tvarkos aprašymas pateiktas Administravimo taisyklių 2021 205 punktuose.

4.1.8.7. Vietos projektų įgyvendinimo ataskaitų rengimas ir teikimas

Vietos projekto vykdytojas teikia VVG šias vietos projekto įgyvendinimo ataskaitas:

- vietos projekto įgyvendinimo laikotarpiu, likus ne daugiau kaip 30 kalendorinių dienų iki kalendorinių metų pabaigos – informaciją apie vietos projekto įgyvendinimo eigą tuo atveju, jeigu vietos projekto įgyvendinimo laikas yra ne ilgesnis nei vieneri metai, galutinį vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą
- kartu su galutiniu mokėjimo prašymu – galutinį vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą

Gavusi informaciją apie vietos projekto įgyvendinimo eigą arba galutinį vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą VVG ją įnagrinėja ir nustato, ar vietos projekto vykdytojas laikosi vietos projekto vykdymo sutartyje nustatytų sąlygų. Patikrinusi ir patvirtinusi informaciją apie vietos projekto įgyvendinimo eigą arba galutinį vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą VVG gali:

- ją patvirtinti;
- paprašyti vietos projekto vykdytojo per nustatytą terminą pateikti papildomą informaciją ir (arba) nuspręsti atlikti vietos projekto patikrinimą vietoje;
- atmesti, įteikdamas atmetimo motyvus, ir nustatyti terminą per kurį vietos projekto vykdytojas turi įteikti pateiktos informacijos apie vietos projekto įgyvendinimo eigą arba galutinės vietos projekto įgyvendinimo ataskaitos ar vietos projekto įgyvendinimo trūkumus ir pateikti naują informaciją apie vietos projekto įgyvendinimo eigą arba naują galutinę vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą

Jeigu vietos projekto vykdytojas laiku nepateikia informacijos apie vietos projekto įgyvendinimo eigą arba galutinės vietos projekto įgyvendinimo ataskaitos, VVG apie tai raštu

primena vietos projekto vykdytojui ir nustato terminą informacijai arba ataskaitai pateikti. Vietos projekto vykdytojas gali raštu prašyti pratęsti informacijos arba ataskaitos pateikimo terminą nurodydamas priežastis.

Jeigu vietos projekto vykdytojas informacijos apie vietos projekto įgyvendinimo eigą arba galutinės vietos projekto įgyvendinimo ataskaitos ir po priminimo nepateikia laiku, arba VVG įneša 3 kartus, VVG gali inicijuoti vietos projekto įgyvendinimo sustabdymą vietos projekto vykdymo sutarties nutraukimą ir (arba) suteikti lėšas vietos projektui įgyvendinti ar jo dalies grąžinimą.

VVG, vadovaudamasi vietos projekto vykdytojo pateiktomis vietos projekto įgyvendinimo ataskaitomis, rengia informaciją apie strategijos įgyvendinimo eigą ir galutinę strategijos įgyvendinimo ataskaitą ir teikia jas NMA.

4.1.8.8. Vietos projektų patikros

VVG, dalyvaujant NMA Kontrolės departamento teritorinio skyriaus (toliau – KDTs) atstovui, atliks kiekvieno vietos projekto patikrą jo įgyvendinimo vietoje mažiausiai vieną kartą per vietos projekto įgyvendinimo laikotarpį. Jei VVG, dalyvaujant NMA KDTs atstovui, neatliks vietos projekto patikros jo įgyvendinimo vietoje, vietos projekto vykdytojui negali būti išmokėta galutinė lėšų vietos projektui įgyvendinti suma.

Vietos projekto patikra vietoje gali būti atliekama bet kuriame vietos projekto pareigos vertinimo ar mokėjimo prašymo administravimo etape. Vietos projekto patikros vietoje metu tikrinami pareigokas ar projekto vykdytojo pareigoje, jos prieduose ar mokėjimo prašyme pateikti duomenys ir įsitikintis tikrovei.

Jeigu pareigokas ar projekto vykdytojas nesudaro sąlygų turintiems teisn audituoti ir kontroliuoti asmenims apžiūrėti vietoje ir patikrinti, kaip įgyvendinamas vietos projektas, kaip vykdoma veikla po lėšų vietos projektui įgyvendinti skyrimo ar vietos projekto pabaigos, tai laikoma lėšų vietos projektui įgyvendinti gavimo ir naudojimo sąlygų pažeidimu.

Vietos projekto patikra jo įgyvendinimo vietoje neturi trukdyti įgyvendinti vietos projektą VVG, dalyvaujant NMA KDTs atstovui, gali tikrinti pareigoką arba projekto vykdytojo įkint veiklą tiek, kiek ji yra susijusi su tikrinamo vietos projekto įgyvendinimu.

Vietos projekto patikras jo įgyvendinimo vietose gali atlikti vienas arba keli VVG paskirti asmenys, dalyvaujant NMA KDTs atstovui. Gali būti atliekamos planinės ir neplaninės vietos projekto patikros jo įgyvendinimo vietose.

Prie atliekant vietos projekto patikrą jo įgyvendinimo vietoje, VVG paskirtas (-i) asmuo(-enys) išanalizuoja visą strategijos vykdytojo turimą informaciją apie planuojamą

patikrinti vietos projektą. Likus ne daugiau kaip 5 darbo dienoms iki vietos projekto patikros atlikimo VVG raštu (faksu arba registruotu laišku) informuoja NMA KDTS ir pareigūną ar vietos projekto vykdytoją apie:

- numatomą vietos projekto patikros vietą ir datą;
- vietos projekto patikrinimą atliksiančio(-i) VVG paskirto(-i) asmens(-i) vardą(-us), pavardę(-es) ir kontaktinius duomenis;
- numatomas vietos projekto patikros vietoje apimtis;
- pareigūną ar vietos projekto vykdytojo atstovus, kurie turėtų dalyvauti vietos projekto patikros atlikimo metu;
- vietos projekto įgyvendinimo dokumentus, kuriuos vietos projekto vykdytojas privalės pateikti vietos projekto patikrinantiems VVG paskirtiems asmenims.

Tačiau VVG atstovai, dalyvaujant NMA KDTS atstovui, vietos projekto patikrinimo įgyvendinimo vietoje gali atlikti prieš tai iš anksto neinformavęs pareigūną ar vietos projekto vykdytojo.

Atlikęs vietos projekto patikrinimo įgyvendinimo vietoje, VVG paskirtas(-i) asmuo(-enys) parengia vietos projekto patikros vietoje ataskaitą kurios formą parengia VVG ir ją suderina su NMA. VVG supažindina pareigūną ar vietos projekto vykdytoją su vietos projekto patikros vietoje ataskaita ir paprašo pasirašyti ataskaitą. Vietos projekto vykdytojas, pasirašydamas projekto patikros vietoje ataskaitą turi teisę joje pateikti paaiškinimus ir išreikšti nesutikimą su ataskaitoje pateikiama informacija.

Vietos projekto patikros įgyvendinimo vietoje metu nustatytus neesminius neatitikimus, kurie nepažeidžia vietos projekto vykdymo sutarties ir gali būti ištaisyti vietos projekto vykdytojo, VVG ir NMA suformuluoja reikalavimus vietos projekto vykdytojui ir nustato terminą per kurį jie reikalavimai turi būti išpildyti. Apie reikalavimus ir įvykdymo terminus VVG raštu informuoja vietos projekto vykdytoją. Apie reikalavimų įvykdymą vietos projekto vykdytojas VVG turi atsiskaityti raštu.

Nustatytus vietos projekto vykdymo sutarties pažeidimus VVG ir NMA turi teisę:

- sustabdyti mokėjimų vietos projekto vykdytojui procedūras iki bus ištaisyti pažeidimai;
- sumažinti lėšų vietos projektui įvykdinti dydį;
- nutraukti vietos projekto vykdymo sutartį pareikalauti vietos projekto vykdytojo grąžinti jau išmokėtas lėšas arba įdėti

Jeigu VVG ir NMA KDTs atstovas, atlikę vietas projekto patikrinę vietoje, ~~Deja~~, kad pareiškėjo ar vietas projekto vykdytojo pareidimai yra nusikalstamo pobūdių, jie informuoja NMA.

Vietos projektų vykdytojams taikomos sankcijos bei jų skundų nagrinėjimas aptarti Administravimo taisyklių 230-234 punktuose.

4.1.8.9. Dokumentų tvarkymas ir saugojimas

Visi su vietos plėtros strategijos ir vietos projektų įgyvendinimu susiję dokumentai turi būti saugomi mažiausiai 10 metų nuo paramos strategijai ir vietos projektui įgyvendinti sutarties pasirašymo dienos. Strategijos ir vietos projekto vykdytojai turi užtikrinti su strategijos / vietos projekto įgyvendinimu susijusių dokumentų saugumą ir prieinamumą

VVG privalo užtikrinti su strategijos įgyvendinimu susijusių dokumentų saugumą ir prieinamumą NMA, Ministerijos, Valstybės kontrolės, Europos Komisijos ir Europos Audito rėmėjams atstovams.

VVG privalo saugoti:

- strategijų paraškos įgyvendinti strategijų ir jos priedų kopijas, jų keitimo dokumentų kopijas;
- paramos strategijai įgyvendinti sutarties ir visų jos pakeitimų originalus;
- strategijos įgyvendinimo ataskaitų ir jų priedų kopijas ir kitus susijusius dokumentus;
- strategijos vykdytojo įgaidų apmokėjimo ~~Dz~~dymo ir įgaidų pagrindimo ~~Dz~~dymo dokumentų originalus ir mokėjimo prašymų kopijas;
- susirašėjimo su NMA, Ministerija ir strategijų įgyvendinančių vietos projektų vykdytojais dokumentų originalus ir (arba) kopijas;
- pirmųjų vykdytojų dokumentus (originalus arba kopijas);
- įgyvendintas informavimo ir viešinimo priemonės, susijusias su įgyvendinama strategija, ~~Dz~~dančius dokumentus;
- vietos projektų paraškas ir visų kitų su vietos projektų įgyvendinamų pagal strategijų administravimu (vertinimu, atranka, priimtų sprendimų protokolais, kontrole ir kt.) susijusių dokumentų originalus.

Vietos projekto vykdytojas ir partneris (-iai) privalo užtikrinti su vietos projekto įgyvendinimu susijusių dokumentų saugumą ir prieinamumą VVG, NMA, Ministerijos, Valstybės kontrolės, Europos Komisijos ir Europos audito rėmėjams atstovams.

Vietos projekto vykdytojai privalo saugoti:

- vietos projekto, vietos projekto paraigkos ir jos priedŲkopijas, jŲkeitimo dokumentŲkopijas;
- vietos projekto vykdymo sutarties ir visŲjos pakeitimŲoriginalus;
- vietos projekto ~~D~~Ųvendinimo ataskaitŲ ir jŲ priedŲkopijas ir kitus susijusius dokumentus;
- vietos projekto vykdytojo iŲlaidŲ apmokŲjimo ~~D~~Ųdymo ir iŲlaidŲ pagrindimo dokumentŲoriginalus ir mokŲjimo praŲymŲkopijas;
- susiraŲinŲjimo su strategijos vykdytoju dokumentŲoriginalus ir (arba) kopijas;
- pirmimŲvykdymo dokumentus (originalus ir (arba) kopijas);
- ~~D~~Ųvendintas informavimo ir vieŲinimo priemonės, susijusias su ~~D~~Ųvendinamu vietos projektu, ~~D~~ŲdanŲius dokumentus;
- kitus su vietos projekto paraigka ir vietos projekto ~~D~~Ųvendinimu susijusius dokumentus.

4.2. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO FINANSINIS PLANAS

Visa VVG Rietavo iniciatyvosn parengtos vietos plėtros strategijos įgyvendinimui skirta paramos suma į 5 760 000 Lt. Iš gios sumos 4 781 000 Lt skiriama vietos projektŲ įgyvendinimui. VVG administravimo išlaidoms numatyta skirti 979 000 Lt. Vieginimo veikla bus finansuojama iš administraciniŲ lėšŲ

Bendras vietos plėtros strategijos įgyvendinimo lėšŲ paskirstymas bei VVG numatytas strategines priemones įgyvendinančios vietos projektŲ skaičius ir giams projektams nustatytas maksimalus paramos dydis pateikiamas 4.6. lentelėje.

4.6 lentelė. VVG strategijos įgyvendinimo biudžeto paskirstymas, numatant vietos projektŲ minimalŲ skaičių ir nustatant maksimalŲ paramos dydį žems projektams

Prioritetai ir priemonės	Pavadinimas	Numatyta finansuoti projektų	Didžiausia paramos suma (Lt)	Iš viso (Lt)
I. PRIORITETAS. KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS, DIDINANT VIEŠOSIOS APLINKOS PATRAUKLUMĄ				
1.1. priemonė. Kaimo atnaujinimas ir plėtra				
1.1.1. Veiklos sritis. Poilsio, sporto bei kitŲ laisvalaikio praleidimo vietŲ kaime dngimas ar tvarkymas		5	230 000	1 150 000
1.1.2. Veiklos sritis. Bendro naudojimo patalpŲ dngimas, sutvarkymas ir pritaikymas viegiesiems poreikiams		3	450 000	1 350 000
1.1.3. Veiklos sritis. Kaimo inžinerinās infrastruktūros gerinimas		2	500 000	1 000 000
Iš viso I prioritetas:		10		3 500 000 (73%)
II PRIORITETAS. BENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS				
2.1. priemonė. Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninių iniciatyvų skatinimas				
2.1.1. Veiklos sritis. Kaimo žmonių turiningą laisvalaikį ir aktyvų poilsį užtikrinančių veiklų rėmimas		4	57 750	231 000
2.1.2. Veiklos sritis. Jaunimo iniciatyvų įgyvendinimas		3	100 000	300 000
2.1.3. Veiklos sritis. Parama socialiai atskirtų kaimo gyventojų grupių gyvenimo kokybės gerinimo iniciatyvoms		2	100 000	200 000
2.2 priemonė. Kaimo paveldo, turizmo bei amatų plėtojimas				
2.2.1. Veiklos sritis. Tradicinių amatų atgaivinimas ir naujų amatų diegimas kaime		2	100 000	200 000
2.2.2. Veiklos sritis. Verslui palankios aplinkos kūrimas		3	50 000	150 000
2.2.3. Veiklos sritis. Parama kaimo verslo projektams		2	100 000	200 000
Iš viso II prioritetas:		16		1 281 000 (27%)
IŠ VISO I ir II prioritetas:		26		4 781 000

4.3. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS BEI VERTINIMO SISTEMA

4.3.1. Priežiūros ir vertinimo organizavimas

VVG Ąrietavo iniciatyvosñ vietos plãtros strategijos Įgyvendinimo priežiūrñ ir vertinimñ atliks tam tikslui sudaryta *Priežiūros grupė*, kuriñ sudarys VVG paskirti atsakingi nariai kartu su VVG darbuotojais.

Priežiūr os grupės funkcijos ĩ vykdyti vietos plãtros strategijos Įgyvendinimo patikrñ vertinti pasiekimñ pažangñ ir rezultatus. Priežiūr os grupė rinks informacijñ reikalingñ strategijos Įgyvendinimo Džrtinimui atlikti.

Siekiant ug tikrinti kokybiškñ vietos plãtros strategijos Įgyvendinimo priežiūrñ bei vertinimñ

- Vietos plãtros strategijos Įgyvendinimo pradgioje VVG surinks pirminius duomenis, kuriais remiantis bus matuojamas strategijos poveikis. Pirminiai duomenys bus renkami klausimynŲ pagalba. KlausimynŲ rengimas ir apklausos vykdymas bus finansuojamas ĩg VVG strategijos Įgyvendinimo administraciniŲ lãgŲ
- VVG strategijos vertinimas bus atliekamas pagal VVG parengtus vertinimo ir priežiūr os kriterijus.
- Produkto rodikliai bus vertinami 1 kartñ per pusmetDZ
- Rezultato rodikliai bus vertinami 1 kartñ per metus.
- Poveikio rodikliai bus vertinami Įgyvendinus vietos plãtros strategijñ
- Galutinis vietos plãtros strategijos vertinimas bus atliekamas 2015 metŲ II pusmetyje.
- Duomenys apie produkto ir rezultato pasiekimus bus imami ĩg vietos projektŲ Įgyvendinimo ataskaitŲ, vizitŲ Dž projektŲ ĮgyvendinimŲ vietas, protokolŲ ir kitŲ galtiniŲ
- Metinñ strategijos Įgyvendinimo eigos ataskaitñ pasiremdama aukgčiau minãtais duomenŲ galtiniais, parengs VVG sudaryta *Priežiūros grupė*. Apibendrinti rezultatai bus pristatomi VVG visuotiniam susirinkimui, vieginami vietos spaudoje, savivaldybās interneto svetainãje.

4.3. 2. VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo priežiūros ir vertinimo rodikliai

Priežiūros vykdymo tikslas – atsakyti DAU pagrindinius klausimus:

- ar strategija įgyvendinama taip, kaip buvo planuota?
- ar pasiekti tokie rezultatai, kokie buvo numatyti?

Todėl vietos plėtros strategijos įgyvendinimo priežiūrai atlikti svarbu nustatyti jos vertinimo rodiklius. VVG strategijos įgyvendinimo vertinimui rodiklius nustatė pagal kiekvieną vietos plėtros strategijos priemonę atskirai.

VVG NUSTATYTI VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO RODIKLIAI PAGAL PRIEMONES

I PRIORITETO „KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS, DIDINANT VIEŠOSIOS APLINKOS PATRAUKLUMĄ“ 1.1 PRIEMONĖS „KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA“ ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS IR VERTINIMO RODIKLIAI

<i>Rodiklio tipas</i>	<i>Rodiklis</i>	<i>Numatomi pasiekimai (skaičius ir matavimo vnt.)</i>
Produkto	Paremtų kaimų atnaujinimo projektų skaičius	10 vnt.
	Rekonstruotų visuomeninės paskirties pastatų skaičius	3 vnt.
	Sutvarkytų, sukurtų kaimo vietovei svarbių poilsio, sporto bei kitų laisvalaikio praleidimo vietų skaičius	5 vnt.
	Kaimo inžinerinės infrastruktūros gerinimo projektų skaičius	2 vnt.
Rezultato	Kaimo gyventojų, kurie naudojami projektų rezultatais, skaičius	1 000 žm.
Poveikio	Padidėjęs vietos gyventojų pasitenkinimas kaimo aplinka, gyvenimo sąlygomis	40 proc. projektų rezultatais besinaudojančių kaimo gyventojų teigiančių kad jų pasitenkinimas kaimo aplinka, gyvenimo sąlygomis padidėjo

II PRIORITETO „BENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS“ 2.1 PRIEMONĖS „KAIMO GYVENTOJŲ AKTYVINIMAS, BENDRUOMENINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS“ ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS IR VERTINIMO RODIKLIAI

<i>Rodiklio tipas</i>	<i>Rodiklis</i>	<i>Numatomi pasiekimai (skaičius ir matavimo vnt.)</i>
Produkto	Pagal priemonę paremtų projektų skaičius	9 vnt.
	Laisvalaikio, kultūrinių, pažintinių kaimo gyventojų ir organizacijų iniciatyvų skaičius	4 vnt.
	Jaunimo užimtumo projektų skaičius	3 vnt.

	Projektų skirtų socialiai pažeidžiamoms kaimo gyventojų grupėms skaičius	2 vnt.
Rezultato	Naujai susikūrusių kaimo bendruomenių / kt. organizacijų skaičius	2 vnt.
	Kaimo gyventojų, kurie naudojami projektų rezultatais, skaičius	600 žm.
Poveikio	Pagerėjusi kaimo socialinė kultūrinė aplinka kaime	40 proc. projektų rezultatais besinaudojančių kaimo gyventojų teigiančių, kad kaimo socialinė kultūrinė aplinka pagerėjo

II PRIORITETO „BENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS“ 2.2 PRIEMONĖS „KAIMO PAVELDO, TURIZMO BEI AMATŲ PLĖTOJIMAS“ ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS IR VERTINIMO RODIKLIAI

Rodiklio tipas	Rodiklis	Numatomi pasiekimai (skaičius ir matavimo vnt.)
Produkto	Pagal priemonę paremtų projektų skaičius	7 vnt.
	Projektų skirtų kaimo amatų atgaivinimui ir diegimui skaičius	2 vnt.
	Verslo aplinkos gerinimo projektų skaičius	3 vnt.
	Paremtų kaimo verslo projektų skaičius	2 vnt.
Rezultato	Sėkmingai amatų, verslumo mokymus baigusių dalyvių skaičius	95 proc. dalyvavusių mokymuose
	Sukurtų darbo vietų skaičius	2 vnt.
Poveikio	Užimtumo lygio didėjimas vietos projekto vykdymo teritorijoje	3 proc.

BENDRIEJI VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS IR VERTINIMO RODIKLIAI

	Rodikliai	Prieš vietos plėtros strategijos įgyvendinimą	Po vietos plėtros strategijos įgyvendinimo
1.	Vietos projektai, kuriems skirta parama (vnt.):	0	26
1.1	Vietos projektai pagal priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	0	10
1.2	Vietos projektai pagal priemonę „Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninių iniciatyvų skatinimas“	0	9
1.3	Vietos projektai pagal priemonę „Kaimo paveldo, turizmo bei amatų plėtojimas“	0	7
2.	Paramos gavėjų skaičius (vnt.):	0	22
2.1	Paramos gavėjai pagal priemonę „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	0	8
2.2	Paramos gavėjai pagal priemonę „Kaimo gyventojų aktyvinimas, bendruomeninių iniciatyvų skatinimas“	0	9
2.3	Paramos gavėjai pagal priemonę „Kaimo paveldo, turizmo bei amatų plėtojimas“	0	5

	turizmo bei amatų plėtojimas		
3.	Bendra investicijų suma priemonei „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ (Lt):	0	3 500 000
3.1.	Bendra investicijų suma vietos projektams, susijusiems su kaimo atnaujinimu	0	3 500 000
3.2.	Bendra investicijų suma vietos projektams, susijusiems su kaimo paveldu	0	0
4.	Kaimų (kaimo vietovių), kuriuose vykdomi kaimo atnaujinimo vietos projektai, skaičius (vnt.)	0	8
5.	Rekonstruotų visuomeninės paskirties pastatų skaičius (vnt.)	0	3
6.	Atnaujintų ir išsaugotų kaimo paveldo objektų skaičius (vnt.)	0	0
7.	Atnaujintų ir išsaugotų kaimo kraštovaizdžio komponentų ir visuomeninės paskirties erdvių skaičius (vnt.)	0	5
8.	8. Sukurtų darbo vietų skaičius (vnt.):	0	5
8.1	Sukurtų darbo vietų vyrams skaičius	0	1
8.2	Sukurtų darbo vietų moterims skaičius	0	4
8.3	Sukurtų darbo vietų jauniems (iki 30 metų) asmenims skaičius	0	1
9.	Vietos projektų pobūdis (proc.): pelno ne pelno	0	8 92
10.	Kaimo gyventojų, kurie naudojami projektų rezultatais, skaičius (procentais nuo visų VVG teritorijos gyventojų)	0	20 proc.
11.	Išsteigtų tradicinių amatų centrų skaičius (vnt.)		2

4.3.3. VVG veiklos vertinimo procedūra

Svarbus ir VVG veiklos vertinimas. VVG veikla bus vertinama pagal kiekybinius (posėdžių lankomumas) ir kokybinius (socialinių partnerių grupės dalyvavimas) kriterijus. GDZ vertinimui atliks VVG darbuotojai, dalyvinti strategijos įgyvendinimui. Be to numatoma atlikti VVG teritorijos bendruomenės ir VVG situacijos analizę. Tam tikslui ketinama pasitelkti konsultantus.

VVG dalyvintų darbuotojų veikla bus vertinama kartą per pusmetį aptariant VVG veiklos pažangą ir darbuotojų tobulinimosi poreikius.

V. STRATEGIJOS NAUJOVIŠKUMAS, DAUGIASEKTORIŠKUMAS

VVG Ąrietavo iniciatyvosn parengta vietos plātros strategija bġtŃ pirmasis savarankiġkas bandymas savivaldybāje ~~įgyvendinti~~ strategiġkai numatytas kaimo plātros priemonės ir veiksmus. *Strategijos naujoviškumas* pagrindġiamas dideliu dāmesiu iniciatyvoms Ąġ apaġ iosn, siekiu ~~įgyvendinti~~ kaimo problemŃ sprendimŃ ~~įgyvendinti~~ paġ ius gyventojus.

LEADER metodus, aktyvindamas vietos bendruomenes ir kitas kaimo organizacijas, kartu skatina partnerystn ir bendradarbiavimŃ suteikia galimybes ~~įgyvendinti~~ naujos patirties ir netradiciġkai paġvelgti ~~įgyvendinti~~ problemŃ sprendimŃ

Ėie principai atsispindi ne tik paġ ios strategijos pobġ dyje, jie ~~įgyvendinti~~ ir strategijos ~~įgyvendinimo~~ reikalavimuose. VVG, siekdama paskatinti praktin~~ę~~ ~~įgyvendinti~~ idājŃ taikymŃ vienu iġ vietos projektŃ naudos ir kokybās kriterijŃ nurodā vietos projekte taikomus naujoviġkus metodus, t.y. vietovei nauji arba dar niekur nevykdyti veiksmai.

VVG didel~~ę~~ ~~įgyvendinti~~ ~~įgyvendinti~~ tam, kad strategijos ~~įgyvendinimas~~ uġtikrintŃ vienakryptn, *daugiasektorišką vietos plėtrą*. Tam prielaidas sudarā pati VVG sudātis, kurioje proporcingai atstovaujami pagrindiniai vietos plātrai ~~įgyvendinti~~ darantys sektoriai: verslo, vietos valdġios ir kaimo bendruomeniŃ bei kitŃ socialiniŃ ekonominiŃ partneriŃ. Rengiant strategijŃ buvo derinami visŃ sektoriŃ poreikiai ir interesai, todā strategijoje numatytas platus ~~įgyvendinti~~ priemoniŃ spektras – ~~įgyvendinti~~ ~~įgyvendinti~~ sektoriŃ (infrastruktŃros, kultŃros, ġvietimo, socialinio ir verslo) bġ klŃ plātojančys veiksmai.

VI. STRATEGIJOS ATITIKTIS EB HORIZONTALIOSIOMS SRITIMS

VVG Ąrietavo iniciatyvosų parengta vietos plątros strategija atitinka Europos Sųjungos numatytus struktųrinąs paramos panaudojimo horizontaliųsias sritis: darnaus vystymo, lygiųgalimybių regioninąs plątros bei informacinąs visuomenąs plątros.

VVG strategijos indąlis dųzvendinant ES horizontaliuosius prioritetus iųsamiau pateiktas 6.1. lenteląje.

6.1 lentelė. Vietos plątros strategijos atitiktis ES horizontaliosioms sritims

ES HORIZONTALIOSIOS SRITYS	STRATEGIJOS ATITIKIMO PAGRINDIMAS
Darnus vystymasis	VVG Ąrietavo iniciatyvosų strategija dųzrins kultųriną, socialiną ir ekonominą savivaldybąs augimų ir prisidąs prie aplinkosaugos ir gamtos iųteklių prieinamumo. Parengtoje vietos plątros strategijoje didelis dąmesys skiriamas subalansuotai gamtinių iųteklių kraųtovaizdųgio iųsaugojimui ir plątrai. Strategija skatina diegti aplinkųn tausojanųs priemones, tenkina VVG atstovaujamos teritorijos plątros poreikius.
Lygios galimybės	VVG vietos plątros strategija parengta atsiųgelviant dųzrias galimybes ių jos rengime galąjo dalyvauti visi norintys ir dųzrias sritis atstovaujantys vietos gyventojai. Lygiųgalimybių principo dųzvendinimų uųtikrino ir VVG sudątis, kurioje subalansuotas vyrų moterų pagrindinių sektorių ir dųzirių amųgiaus gmonių atstovavimas. Strategijoje numatytoms priemonąms ir veiksams dųzvendinti parama bus teikiama taip pat nepaųeidųgiant vyrų ir moterų jaunimo, pagyvenusų ir kitų socialinių demografinų grupių gmonių lygiųgalimybių principo.
Regioninė plętra	VVG Ąrietavo iniciatyvosų parengta vietos plątros strategija integruota dųzavivaldybąs, regiono bei nacionaliną gėmąs ių kio ir kaimo plątros planų VVG strategija turąs teigiamų poveikų dųzrietavo savivaldybei, nes parama vietos iniciatyvoms sukurs prielaidas plątotis alternatyvioms gėmąs ių kiui veikloms, uųtikrins papildomas pajamas gyventojams. Taip pat strategijos dųzvendinimas reikųmingai prisidąs prie gyvenimo kokybąs kaime gerinimo ir subalansuotos plątros. Strategijoje numatytos priemonąs maųgina mieto ir kaimo atotrų kDZ
Informacinė visuomenė	Informacinąs visuomenąs plątra leidųgia sukurti paųgangiųn informacinų visuomenų, t.y. iųsilavinusių ir nuolat besimokanų iųn

visuomeni, kurios nariai savo veiklėn grindžia informacija, ginojimu ir naujausi technologijoteikiamomis galimybėmis.

VVG, rengdama vietos plėtros strategiją tobulino savo dūdgius. Veikla, skirta dūdgiam dūgti, skatino naudoti naujas informacines technologijas. Jos buvo reikalingos ir siekiant patenkinti bendradarbiavimo poreikius.

Be to vietos plėtros strategijoje numatoma remti bendruomeni ir kit kaimo organizacij veiklai reikalingos dūngos dūjim sudaryti sūnygas informacini technologij infrastruktūros tobulinimui. Remiamos gūvietājigkos ir mokomosios kaimo gyventoj veiklos, skatinanš ios gyventojus iginautoti informacinās visuomenās teikiamas galimybes.

VII. STRATEGIJOS SUDERINAMUMAS IR PAPILDOMUMAS KITIEMS STRATEGINIAMS DOKUMENTAMS

7.1. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ATITIKIMAS NACIONALINIAMS IR SAVIVALDOS STRATEGINIAMS PLANAVIMO DOKUMENTAMS

Rietavo sav. kaimo vietovių plėtros strategija yra glaudžiai susijusi su kaimo vietovių plėtros kryptimis, numatytomis nacionaliniuose, regioniniuose ir savivaldos strateginiuose planavimo dokumentuose.

VVG parengtą strategiją su Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programa sieja visi pagrindiniai 3-i 4 krypties tikslai: gerinti gyvenimo kokybę ir didinti gyventojų užimtumą kaimo gyvenamosiose vietovėse bei skatinti kaimo plėtrą remiantis vietos iniciatyva ir partneryste. Atitinka ir jose kryptyse numatyti uždaviniai bei jų įgyvendinimo priemonės.

VVG strategija taip pat atitinka bei papildo regioninio ir vietos strateginius plėtros planus: Telšių regiono plėtros planą 2006-2013 m. ir Rietavo savivaldybės plėtros strateginį planą iki 2010 m.

Išsamesnė informacija pateikta 7.1 lentelėje.

7.1 lentelė. VVG parengtos strategijos atitikimas nacionaliniams, regioniniams ir vietos strateginiams planavimo dokumentams

NACIONALINIAI, REGIONO IR VIETOS STRATEGINIAI PLANAVIMO DOKUMENTAI	VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ KAIMO PLĖTROS STRATEGIJA
LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007-2013 METŲ PROGRAMA	
III KRYPTIES GYVENIMO KOKYBĖ KAIME IR KAIMO EKONOMIKOS VAIKINIMAS 3.4. PRIEMONĖ KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA .	I. PRIORITETO KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS , DIDINANT VIEČOSIOS APLINKOS PATRAUKLUMĄ 1.1. PRIEMONĖ KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA .
IV KRYPTIS LEADER METODO ĮGYVENDINIMAS	I. PRIORITETO KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS , DIDINANT VIEČOSIOS APLINKOS PATRAUKLUMĄ 1.1. PRIEMONĖ KAIMO ATNAUJINIMAS IR PLĖTRA . II PRIORITETO BENDRUOMENIS GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMAS 2.1. PRIEMONĖ KAIMO GYVENTOJŲ AKTYVINIMAS, BENDRUOMENINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMAS IR 2.2. PRIEMONĖ KAIMO PAVELDO, TURIZMO BEI AMATŲ PLĖTJIMAS .
TELŠIŲ REGIONO PLĖTROS PLANAS 2006-2013 M.	
1 PRIORITETO PALANKI VERSLUI IR PATOGI GYVENIMUI APSKRITIES APLINKA 1.2 TIKSLAS MODERNIZuoti IR	I. PRIORITETO KAIMO GYVENIMO SĄLYGŲ GERINIMAS , DIDINANT VIEČOSIOS APLINKOS

PLĀSTI INŽINERINIO APRĪPINĀSĒTĀS SISTĒMĀS; 1.3. TIKSLAS ĀĢVYSTĪTI RACIONALĪ PANAUDOJANĀS GĀMTINIUS, KULTŪRINIUS IR REKREACINIUS APSKRĪTĪS IĢTEKLIUS TURIZMO PASLAUGĀS, KULTŪROS IR SPORTO INFRASTRUKTŪRĀS; 1.4. TIKSLAS. UĢTIKRINTI PATOGĪS, SAUGĪS IR ĢVARIĪS APLINKĪS	PATRAUKLUMĪS 1.1. PRIEMONĀS ĢKAIMO ATNAUJINĪS IR PLĀTRAĪS.
2. PRIORITĒTO IĢSILAVINĪS, SVEIKĪS IR SOCIALĪAI SAUGĪS APSKRĪTĪS ĢMONĀS 2.2. TIKSLO ĢKURTI VĪSIEMS PASIEKĪMĪS, SUBALANSUOTĪS, EFEKTYVĪAI VEIKĪANĪS, LANKSLĪS, IMLĪS POKYĻĪAMS ĢVIETĪMO IR MOKYMO SISTĒMĀS UĢĢAVĪNĪAI 2.2.6. DIDINTĪ VĪKĒ IR JAUNĪMO UĢĢTUMO ĢVAIROVĪS IR SUDARYTI SĪ LYGAS SAVĪRAĪĢKĪAI IR 2.2.7. PUOSELĀTI KULTŪRINĪS SAVĪTUMĪS IR SKATINTĪ MENO PLĀTRI 2.4. TIKSLAS. PADIDINTĪ MOKYMOŠĪ VĪSĪ ĢYVENĪMĪ REIKĢMĪNĪ VISUOMENĀJE.	II PRIORITĒTO ĢBENDRUOMENĪS ĢYVENĪMO KOKYBĀS ĢERINĪMASĪS 2.1. PRIEMONĀS ĢKAIMO ĢYVENTOĢĒ AKTYVINĪMAS, BENDRUOMENĪNĪS INICIĀTYVĒ SKĀTINĪMASĪS VEIKLOS SRĪTIS 2.1.1. KĀIMO ĢMONĪS TURĪNĪS LAISVALĪKĪS IR AKTYVĒ POĪLSĪ UĢTIKRĪNĀNĪS VEIKLĒ RĀMĪMAS, VEIKLOS SRĪTIS 2.1.2. JAUNĪMO INICIĀTYVĒ ĢĢYVĒNDINĪMAS
2. PRIORITĒTO IĢSILAVINĪS, SVEIKĪS IR SOCIALĪAI SAUGĪS APSKRĪTĪS ĢMONĀS 2.3. TIKSLAS. ĢERINTĪ VISUOMENĀS SVEIKĀTĪS, SOCIALĪNĪNĪTEGRĀCIĪS IR SAUGUMĪS. UĢĢAVĪNĪAI 2.3.2. ĢERINTĪ SVEIKĀTOS PRIĢĢĪROS IR SOCIALĪNĪS PASLAUGĒ KOKYBĪS BEĪ PASIEKĪAMUMĪS IR 2.3.3. DIDINTĪ PREVENCIĢOS VEIKSMĪNGUMĪS ASOCĪLAUS ELĢESIO, NĀRKOMĀNĪOS IR NUSIKĀLSTĀMUMO SRĪTYSE.	II PRIORITĒTO ĢBENDRUOMENĪS ĢYVENĪMO KOKYBĀS ĢERINĪMASĪS 2.1. PRIEMONĀS ĢKAIMO ĢYVENTOĢĒ AKTYVINĪMAS, BENDRUOMENĪNĪS INICIĀTYVĒ SKĀTINĪMASĪS VEIKLOS SRĪTIS 2.1.3. PARAMA SOCIALĪAI ĀTSKĪRTĒ KĀIMO ĢYVENTOĢĒ ĢRUPĪS ĢYVENĪMO KOKYBĀS ĢERINĪMO INICIĀTYVOMS
3. PRIORITĒTO. KONKURENCĪNGĀS REĢIONO VERSLAS, PRĀMONĀS IR ĢEMĀSĪS KĪS 3.1. TIKSLO: DIDINTĪ PRĀMONĀS IR VERSLO KONKURENCĪNGUMĪS IR SKĀTINTĪ INVESTICIĢAS UĢĢAVĪNĪAI 3.1.1. IĢPLĀSTĪ VERSLUI TEIKĪAMOS INFORMĀCIĢOS IR PASLAUGĒ ĀPĪMTĪS; 3.1.2. SKĀTINTĪ ĢMONĪS MODĒRNĪZĀVĪMĪS IR NAUĢĒ TECHNOĢOGĪS DIEĢĪMĪS; 3.1.3. SKĀTINTĪ INVESTICIĢAS, PLĀTOJĀNT PALĀNKĪS VERSLUI INFRASTRUKTŪRĪS; 3.1.4. UĢDYTI SMULKĪOJO IR VIDUTĪNĪO VERSLO ĀTSTOVĒS, NORĪNĪS PRĀDĀTI SAVO VEIKLĪS ĢYVENTOĢĒ VERSLO ĢEBĀĢĪMUS, KĒLTĪS ĢVALĪFIKĀCIĪS	II PRIORITĒTO ĢBENDRUOMENĪS ĢYVENĪMO KOKYBĀS ĢERINĪMASĪS 2.2. PRIEMONĀS ĢKAIMO PAVELDO, TURIZMO BEĪ ĀMATĒ PLĀTOJĪMASĪS VEIKLOS SRĪTIS 2.2.1. TRĀDICĪNĪS ĀMATĒ ĀTĢĀVĪNĪMAS IR NAUĢĒ ĀMATĒ DIEĢĪMAS KĀIME; VEIKLOS SRĪTIS 2.2.2. VERSLUI PALĀNKĪOS APLĪNKOS KĪ RĪMAS IR VEIKLOS SRĪTIS 2.2.3. PARAMA KĀIMO VERSLO PROĢĢKTĀMS.
RIĒTĀVO SAVĪVALDYBĒS PLĒTROS STRĀTEĢINĪS PLANAS ĪKĪ 2010 M.	
1. PRIORITĒTO. INFRASTRUKTŪROS PLĀTRA BEĪ APLĪNKOS ĀPSĀUGĀ 1.1. TIKSLAS ĢVĪĢĢSĪOS INFRASTRUKTŪROS MODĒRNĪZĀVĪMAS IR PRĪTĀIKYMAS ĢUOLAĪKĪNĪAMS POREĪKĪAMSĪS IR 1.2. TIKSLAS ĢAPĪLKOS KOKYBĪS ĢERINĀNĪS SISTĒMĒ DIEĢĪMASĪS	I. PRIORITĒTO ĢKAIMO ĢYVENĪMO SĪ LYĢĒ ĢERINĪMAS, DIDĪNĀNT VĪĢĢSĪOS APLĪNKOS PATRAUKLUMĪS 1.1. PRIEMONĀS ĢKAIMO ATNAUJINĪMAS IR PLĀTRAĪS.
2. PRIORITĒTO. VERSLO IR INVESTICIĢS SKĀTINĪMAS, SUBALANSUOTĀ ĢEMĀSĪS KĪO IR KĀIMO PLĀTRA 2.1. TIKSLAS ĢKURTI VERSLO PLĀTRĀI PALĀNKĪS APLĪNKĪS, SKĀTINTĪ INVESTICIĢASĪS 2.2. TIKSLAS ĢUGDYTI ĢYVENTOĢĒ VERSLUMĪS, REMTI NAUJĀI STEĢĪAMĀS ĢMONES IR KĒLTĪS KONKURENCĪNGUMĪS 2.3. TIKSLAS ĢĢEMĀSĪS KĪO SEKTORĪAUS ĢEBĀĢĪMAS PRĪSĪTĀIKYTI PRIĒ BESĪKEĪĻĪNĪSĪOS VERSLO APLĪNKOS 2.4. TIKSLAS ĢNETRĀDICĪNĪS ĢEMĀSĪS KĪO ĢĀKĒ BEĪ ĀLTERNĀTYVĪS VEIKLĒ KĀIME VYSTYMASĪS	II PRIORITĒTO ĢBENDRUOMENĪS ĢYVENĪMO KOKYBĀS ĢERINĪMASĪS 2.2. PRIEMONĀS ĢKAIMO PAVELDO, TURIZMO BEĪ ĀMATĒ PLĀTOJĪMASĪS. 2.2.1. VEIKLOS SRĪTIS. TRĀDICĪNĪS ĀMATĒ ĀTĢĀVĪNĪMAS IR NAUĢĒ ĀMATĒ DIEĢĪMAS KĀIME; 2.2.2. VEIKLOS SRĪTIS. VERSLUI PALĀNKĪOS APLĪNKOS KĪ RĪMAS; 2.2.3. VEIKLOS SRĪTIS. PARAMA KĀIMO VERSLO PROĢĢKTĀMS

2 PRIORITETO. VERSLO IR INVESTICIJŲ SKATINIMAS, SUBALANSUOTA ĖMĖS Į KIO IR KAIMO PLĖTRA 2.5 TIKSLO ATVARIOS KAIMO BENDRUOMENĖS UGDYMASŲ UŽDAVINIAI 2.5.1 ATELKTI IR STIPrintI KAIMO BENDRUOMENES, SKATINTI JŲ INICIATYVASŲ IR 2.5.2 AUGDYTI KAIMO BENDRUOMENIŲ BENDRADARBIAVIMŲ.	II PRIORITETO ABENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMASŲ 2.1. PRIEMONĖ ABKAIMO GYVENTOJŲ AKTYVINIMAS, BENDRUOMENINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMASŲ.
3 PRIORITETO. ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ UGDYMAS BEI TOBULINIMAS, GYVENIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS 3.3. TIKSLAS ASOCIALINĖS INFRASTRUKTŪROS ATNAUJINIMAS, KULTŪRINĖS VEIKLOS PLĖTRA 3.4. TIKSLAS ANFORMACINĖS VISUOMENĖS KŪRIMAS	II PRIORITETO ABENDRUOMENIŲ GYVENIMO KOKYBĖS GERINIMASŲ 2.1. PRIEMONĖ ABKAIMO GYVENTOJŲ AKTYVINIMAS, BENDRUOMENINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMASŲ.

7.2. KAIMO VIETŲ PLĖTROS STRATEGIJOS SUDERINAMUMAS SU PROGRAMOMIS, FINANSUOJAMOMIS IŠ ES STRUKTŪRINIŲ FONDŲ IR PAPILDOMUMAS JOMS

Rengiant VVG vietos plėtros strategiją daug dėmesio skirta tam, kad jos įgyvendinamos priemonės ir veiksmai derintųsi ir nuosekliai papildytų ES lygmens iniciatyvas.

Čemiau pateiktos Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo, Sanglaudos fondo, Europos ūkininkystės fondo remiamos veiklų sritys, kurias papildo Rietavo sav. VVG strategija.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)

- Urbanistinės aplinkos infrastruktūros gerinimas (įskaitant pramonės ir kitų paigėstų vietovių regeneravimą);
- Bendruomeninės urbanistinės infrastruktūros gerinimas (viegosios svarbios verslui laisvalaikio, sporto, kultūrinės, urbanistinės, transporto infrastruktūros renovacija ir plėtra). Sudėtingi plėtros projektai per 690 560,0 Lt.
- Viegosios infrastruktūros ir paslaugų susijusių su verslo sėkme gerinimo ugdymo didinimu, plėtra, esančių viegųjų pastatų (mokyklų kultūros centrų ir t. t.) modernizavimas ir pritaikymas kaimo vietovėse, suteikiant patalpas verslo pradėjai, steigiant vietinėse reikmėse inkubatorius, teikiant konsultacijas, reikalingas verslui pradėti ar įmonėms išlaikyti darbo rinką.
- Parama mokslo, mokymo, bendruomeninių socialinių pastatų renovacijai kaimo vietovėse. (Parama skiriama vietovėms, kuriose gyvena nuo 1 tūkst. iki 3 tūkst. gyventojų Finansuojami sudėtingi plėtros projektai per 690 560,0 Lt. Sprendimus skirti paramai priims Regioninės plėtros tarybos).
- Universalių daigafunkcinių centrų skatinimas kaimo vietovėse, turinčiose daugiau kaip 1 tūkst. gyventojų Centrai teiks mokslo ir mokymo paslaugas.
- Institucijų teikiamų socialines paslaugas, modernizavimas ir išlaikymas vietovėse, turinčiose daugiau kaip 3 tūkst. gyventojų

- Nacionalinėse sveikatos priežiūros, mokslo sistemose institucijoms priklausanti valstybei ar savivaldybėms, institucijoms teikiančios socialines paslaugas, valstybės ar savivaldybių kultūros centrų renovacija ir apgildymas, siekiant padidinti energijos panaudojimo efektyvumą

Europos socialinis fondas (ESF)

- Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas į gėmės šio džiausias veiklas.
- Nedarbanti asmenų ir darbuotojų kuriems gresia nedarbas, profesinis mokymas bei neformalusis gyvymas.
- Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija.
- Paslaugos, skirtos paskatinti socialinę riziką ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis įtraukti į darbo rinką
- Mokymosi visų gyvenimų prieinamumo didinimas
- Institucijų bendradarbiavimas ir partnerystė
- Parama teritorinių planų rengimui (visi bendrieji planai ir detalieji planai užsakyti savivaldybių administracijoms bei regionų ir savivaldybių plėtros planų ir programų rengimas.

Sanglaudos fondas (SaF)

- Parama gyvymui, mokymui, bendruomenės ir socialiniam veiksmams skirtų pastatų renovacijai kaimo vietovėse.
 - Viegosios turizmo infrastruktūros plėtra panaudojant gamtinius ir kultūros paveldo išteklius ir aktyvaus turizmo (poilsio) infrastruktūros kėrimas ir modernizavimas.
 - Nuotekų tinklo dėgimas ir tvarkymas;
 - Geriamojo vandens tiekimo tinklo dėgimas ir tvarkymas.
 - Egerų upių ir kitų vandens telkinių būklės gerinimas.
- Nenaudojamų ugtvankų ir kitų vandens telkiniuose esantių statinių dėginių pašalinimas, rekreacinių savybių gerinimas.

Europos žuvininkystės fondas (EŽF)

4 prioritetas. Žuvininkystės regionų tausojanči plėtra. Veiklos sritys, numatytos vietos plėtros strategijose ir susijusios su kaimų atnaujinimu⁹.

- Pakrantės kaimeliuose bei gyvenvietėse, kuriose ugdoma žuvininkystės veikla, atnaujinimas ir plėtra.
- Žuvininkystės regionuose aplinkos išsaugojimas, siekiant išlaikyti jų patrauklumą pajūrio kaimeliuose ir miesteliuose plėtojant žuvininkystę atkūrimas ir plėtra, gamtos ir architektūros paveldo apsauga ir stiprinimas.

⁹ Kai toje pačioje teritorijoje vykdomos VVG ir žuvininkystės regiono vietos veiklos grupė (ŽVG), ir VVG, ir ŽVG vietos plėtros strategijose numatyti tokie patys tikslai tarp savo remiamos veiklos sričių.

VIII. Planuojami kaimo vietovių plėtros strategijos viešinimo veiksmai

Bendrieji informavimo ir viešinimo tikslai

- skleisti informaciją apie ES struktūrinių paramų savivaldybėje;
- padėti sukurti sąlygas efektyviai panaudoti ES struktūrinių paramos lėšas;
- užtikrinti ES struktūrinių paramos lėšų panaudojimo skaidrumą

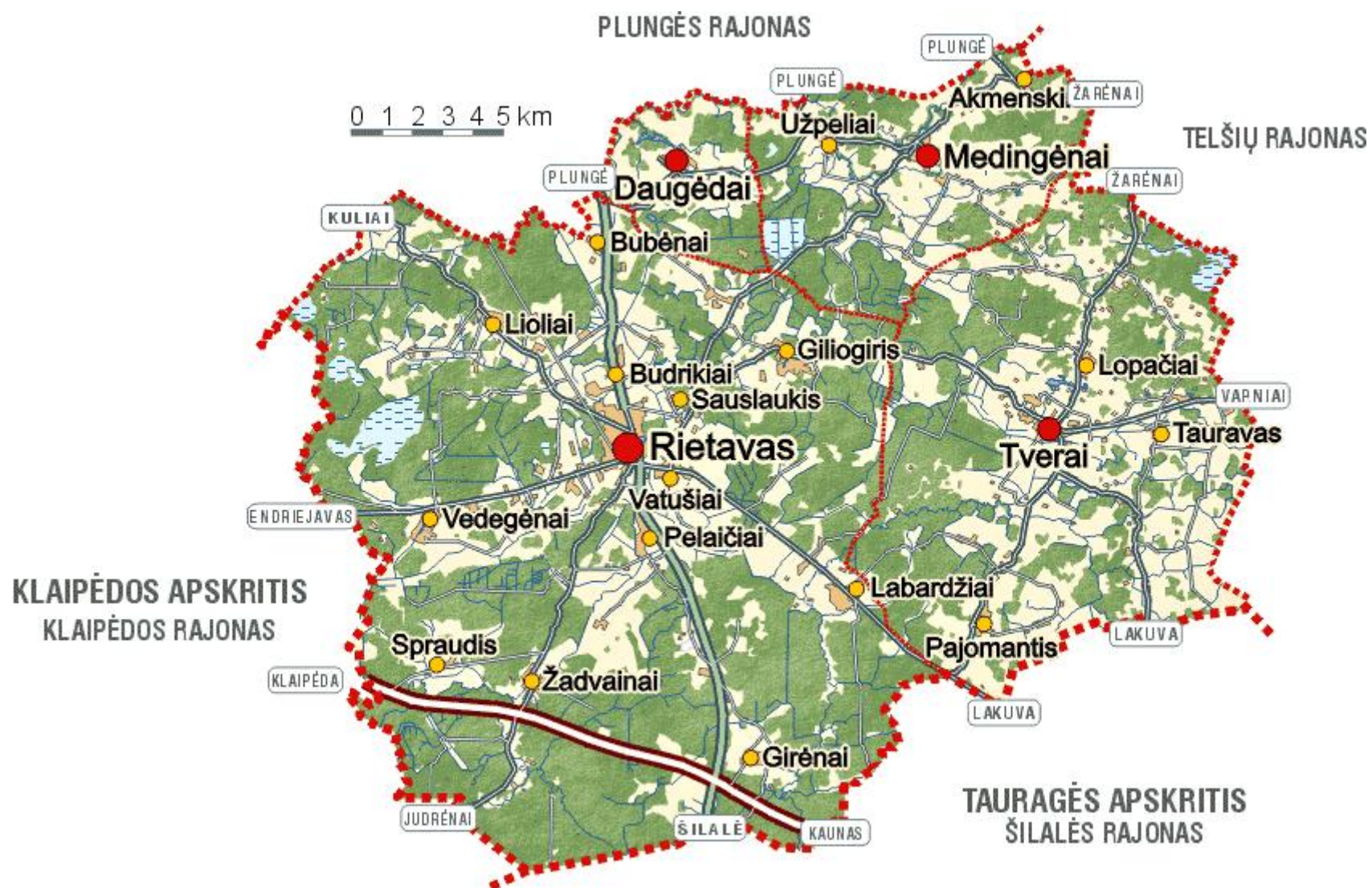
Vadovaujantis Informavimo apie Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos suteiktos paramos viešinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2007 m. balandžio 26 d. Įsakymu Nr. 3D-191, VVG strategijos įgyvendinimo metu, bet ne vėliau kaip iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo datos, bus informacinai

Taip pat VVG naudojo ir planuoja naudoti papildomas informavimo bei viešinimo priemones. Pravestas viešas parengtos vietos plėtros strategijos pristatymo renginys, kuris buvo pakvieti visų kaimo plėtros dalyvių atstovai. Plačiai bus naudojamos tokio vietos visuomenės informavimo priemonės kaip spauda, interneto puslapiai.

Siekiant įgyvendinti VVG Rietavo iniciatyvos vietos plėtros strategijoje numatytus tikslus, galimiems vietos projektų pareiškėjams, vykdytojams, visuomenei bus teikiama kompleksinė informacija apie parengtą strategiją jos įgyvendinimo bei administravimo mechanizmus, įgyvendinimo eigą ir rezultatus. Pareiškėjams bus užtikrinta galimybė raštu ir žodžiu pateikti VVG klausimus dėl dalyvavimo įgyvendinant strategiją tvarkos ir sąlygų, dėl lėšų strategijai atitinkantiems vietos projektams įgyvendinti skyrimo sąlygų, dėl vietos projekto pareiškimo, mokėjimo prašymo pildymo ir pan. VVG konsultuos vietos projektų pareiškėjus įvairiais klausimais žodžiu, telefonu, raštu ir el. paštu nuo kvietimo teikti vietos projektų pareiškimo paskelbimo dienos iki galutinės vietos projektų pareiškimo pagal kiekvieną kvietimą teikti vietos projektų pareiškimo pateikimo dienos. VVG konsultuos vietos projektų vykdytojus vietos projektų įgyvendinimo klausimais visų vietos projektų įgyvendinimo laikotarpiu.

P R I E D A I

1 PRIEDAS. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ ATSTOVAUJAMOS TERITORIJOS ŽEMĖLAPIS

2 PRIEDAS. VVG „RIETAVO INICIATYVOS“ VALDYBA

ĮMONĖS KODAS: 302299807, ADRESAS: Oginskių g. 8, LT-90311 Rietavas; TEL. (8-448) 68202; (8-699) 617716; (8-380) 30156; EL. PAŖTAS: rietavoiniciatyvos@rietavovic.lt

VVG VALDYBOS NARIŲ SĄRAŠAS

VARDAS, PAVARDĖ	KONTAKTAI, ATSTOVAUJAMA ORGANIZACIJA
1. Antanas Aužbikavičius	Tel. 8 698 49695; el. paŖtas: a.uzbikavicius@rietavas.lt ; delegavusi organizacija: Rietavo savivaldybės administracija, ĮDŽ kodas: 8874718, adresas: Laisvės a. 3, Rietavo rm., Rietavo sav.
2. Egidijus Gričius	Tel. 8 610 42863; el. paŖtas: gričiui@hotmail.com ; delegavusi organizacija: Rietavo savivaldybės administracija, ĮDŽ kodas: 8874718, adresas: Laisvės a. 3, Rietavo rm., Rietavo sav.
3. Laima Dockeylienė	Tel. 8 699 17716; el. paŖtas: direktore@rietavovic.lt ; delegavusi organizacija: VgŖ Rietavo verslo informacijos centras, ĮDŽ kodas: 171675271, adresas: Oginskių g. 8, Rietavas
4. Irena Kirklienė	Tel. 8 687 91640; el. paŖtas: vfin@takas.lt ; delegavusi organizacija: UAB ĄSauslaukio statyba, ĮDŽ kodas: 171675652, adresas: Sauslaukio k. Rietavo sav.
5. Romas Ŗidickis	Tel. 8 682 48573; el. paŖtas: r.zidickis@gmail.com ; delegavusi organizacija: R.Ŗidickio ĮDŽonė, ĮDŽ kodas: 171670534, adresas: Giliogirio k. Rietavo sav.
6. Irena Bagdonienė	Tel. 8 610 64879; el. paŖtas: medinga@yahoo.com ; delegavusi organizacija: Medingėnė bendruomenė ĄMedinga, ĮDŽ kodas: 7167713, ĮDŽ adresas: Medingėnė k. Rietavo sav.
7. Povilas Batavičius	Tel. 8 696 76990; el. paŖtas: batavicius@gmail.com ; delegavusi organizacija: Rietavo savivaldybės jaunimo ir jaunimo organizacijė sŖjunga ĄRietavo apskrėtis stalas, ĮDŽ kodas: 301295720, ĮDŽ adresas: Laisvės a. 3, Rietavas
8. Danėlė Grauslienė	Tel. 8 618 34413; el. paŖtas: dana.grausliene@yahoo.ca ; delegavusi organizacija: Tverė bendruomenė, ĮDŽ kodas: 7167656, adresas: Tverė mstl. Tverė sen. Rietavo sav.
9. Albinas Maslauskas	Tel. 8 686 22908; el. paŖtas: albinas@plungeslaguna.lt ; delegavusi organizacija: Rietavo ĩ Saerbecko bendruomenė partnerystės draugijos ĄKelias, ĮDŽ kodas: 7167216, adresas: Laukuvos g. 2, Rietavas
10. Ona Jocienė	Tel. 8 680 19494; el. paŖtas: jociukgi@yahoo.com ; delegavusi organizacija: Kaimo bendruomenė ĄMė sė Labardėiai, ĮDŽ kodas: 1428759, adresas: Labardėi k. Rietavo sav.
11. Zuzana NarvaiŖienė	Tel. 8 614 50269; el. paŖtas: narvaisiene@yahoo.com ; delegavusi organizacija: Asociacija Rietavo moterė uŖimtumo centras, ĮDŽ kodas: 300526035, adresas: Plungės g. 17, Rietavas.

3 PRIEDAS. VVG VALDYBOS PRITARIMAS STRATEGIJAI

**4 PRIEDAS. VVG TERITORIJOJE REGISTRUOTŲ KAIMO BENDRUOMENIŲ PRITARIMAS
STRATEGIJAI**

**5 PRIEDAS. VVG NARIŲ DALYVAVIMĄ STRATEGIJOS RENGIMO PROCESSE PAGRINDŽIANTYS
DOKUMENTAI**

**6 PRIEDAS. KONSULTAVIMOSI SU SOCIALINIAIS-EKONOMINIAIS PARTNERIAIS PROCESĄ
(PRINCIPĄ „IŠ APAČIOS Į VIRŠŲ“) PAGRINDŽIANTYS DOKUMENTAI**

7 PRIEDAS. BENDRADARBIAVIMO SUTARTYS

